

รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

สิงหาคม 2559

รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขุภีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

สิงหาคม 2559

ชนินฐา พจนานุกุลกิจ. (2559). รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ปริญญาโท กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. กัมปนาท บริบูรณ์ , อาจารย์ ดร. คมกฤษ จันทร์ขจร

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1. สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จำนวน 285 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เพื่อการทดลอง จำนวน 30 คน มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครอง 2) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflection: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)

2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ปกครองหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 80 ขึ้นไป 3) ผู้ปกครองมีการบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติงานตามขั้นตอนความร่วมมือกัน การตรงต่อเวลา การรายงานผล มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป 4) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 5) การติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

THE MODEL FOR “PARENT EDUCATION CLASS” TO PROMOTE LIFELONG LEARNING

AN ABSTRACT

BY

KARNITTA POTJANANUKUNKIT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

August 2016

Karnitta Potjananukunkit. (2016). *The Model for "Parent Education Class" to Promote Lifelong Learning*. Dissertation, Ed.D. (Adult Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Gumpanat Boriboon , Dr.Komkrit Chankajon.

The purpose of this research was the creation and evaluation the model for "Parent Education Class" to promote lifelong learning. The instrument used in this study were questionnaires for representative sample consisted of two hundred eighty five people and sample groups comprised of thirty people. This study is focused on the following three points: 1) to study the problems and the needs of parents. 2) to create a model for Parent Education Class with the purpose of promoting lifelong learning. 3) to evaluate this model. The instruments used in this study consisted of a questionnaire, the pretest and posttest, the observed behavior of the participants, a record result form on group activities, the satisfaction questionnaire, and the follow-up study. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows: 1. Parent Model consists of six steps: 1) Planning, 2) Activities, 3) Reflection, 4) Evaluation, 5) New attitudes and 6) Transfer. 2. The results of the evaluation of the model for "Parent Education Class" to promote lifelong learning. 1) The results between the pretest and posttest were at .05 level of statistical significance. 2) The parents passed all of the participation criteria: enthusiasm, responsibility, cooperation, expression of opinions, and responses to queries in the behavior observation form, obtaining at least eighty percent from the total score. 3) The parents also obtained at least eighty percent of the total score in all criteria for group activity performances, specifically planning, step-by-step execution, cooperation, punctuality, and reporting results. 4) The parents were also satisfied with the model for "Parent Education Class" to promote lifelong learning at the highest level. 5) As for follow-up study, at in the highest level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ของ
ชนิษฐา พจนานุกุลกิจ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ ..... เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ .....คณะกรรมการสอบปากเปล่า
.....ที่ปรึกษาหลัก .....ประธาน
(อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์) (รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจวบจั่น)

.....ที่ปรึกษาร่วม .....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.คมกฤช จันทร์ขจร) (อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์)
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.คมกฤช จันทร์ขจร)
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกเมตตากรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ เป็นประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รวมทั้งอาจารย์ ดร.คมกฤษ จันทร์ขจร กรรมการที่ปรึกษา ที่คอยดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกเป็นเกียรติและซาบซึ้ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจวบจักษ์ อดีตประธานหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ ที่เมตตารับเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาช่วยตรวจสอบ และช่วยเหลือชี้แนะกระบวนการวิจัย ให้มีความสมบูรณ์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย รวมถึงให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ และขอขอบคุณบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สนับสนุนทุกท่านซึ่งไม่สามารถกล่าวนามครบถ้วนทั้งหมดได้ รวมถึงท่านผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) ที่ได้ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน ครอบครัว

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ วิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณรุ่นพี่นิสิตระดับดุริยางค์บัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่รวมทั้งเพื่อนนิสิต ระดับดุริยางค์บัณฑิตสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ รุ่นที่ 7 ที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอรำลึกความทรงจำที่ดีไว้ตลอดไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่สาว พี่ชาย น้องสาว หลานสาว และลูกศิษย์ที่รักยิ่ง ที่ได้ให้กำลังใจ สนับสนุน และความช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยความรักความห่วงใย ทำให้ผู้วิจัยมีพลังในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนพี่สาวฝาแฝด (นางสาวตรุณี พจนานุกุลกิจ) ที่ร่วมเรียน ร่วมทำกิจกรรม ร่วมสนุก ร่วมสุข และร่วมสู้ มาด้วยกันจนถึงวันนี้ วันที่เราทั้งคู่ประสบความสำเร็จพร้อมกัน

คุณค่าและคุณประโยชน์อันมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบไว้เพื่อทดแทนคุณบิดา มารดา และ ครูอาจารย์ทุกท่านที่คอยแนะนำสั่งสอนตั้งแต่เยาว์วัยจนประสบความสำเร็จในการศึกษา

ชนิษฐา พจนานุกุลกิจ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	11
แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่.....	11
ปรัชญา หลักการ และแนวคิดในการจัดการศึกษา.....	11
การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่.....	13
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่.....	18
ลักษณะการเรียนรู้.....	27
รูปแบบการเรียนการสอน.....	28
การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	29
ความหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	29
หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	30
ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้.....	31
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว.....	36
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว.....	37
ความหมายของครอบครัว.....	37
ลักษณะและโครงสร้างครอบครัว.....	38
แนวคิดทฤษฎีทางครอบครัว.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
สภาพของครอบครัวไทย.....	42
สถานการณ์และแนวโน้มของครอบครัวไทย.....	42
ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว.....	43
บทบาทของครอบครัวเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน.....	44
แนวทางการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว.....	51
การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว.....	51
การจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	51
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน.....	53
การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.....	54
ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง.....	56
แนวทางจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัว.....	57
รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่.....	58
การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมห้องเรียนครอบครัวในแต่ละสถาบัน.....	63
แนวการจัดการเรียนรู้สำหรับห้องเรียนครอบครัว.....	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	81
งานวิจัยในประเทศ.....	81
งานวิจัยต่างประเทศ.....	85
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	93
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล	98
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในครอบครัวและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	103
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	108
ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	112
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	117
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	117
วิธีดำเนินการวิจัย.....	117
สรุปผลการวิจัย.....	118
อภิปรายผลการวิจัย.....	121
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	128
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	129
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	139
ภาคผนวก ก.....	140
ภาคผนวก ข.....	148
ภาคผนวก ค.....	153
ภาคผนวก ง.....	155
ภาคผนวก จ.....	160
ภาคผนวก ฉ.....	182
ภาคผนวก ช.....	190
ภาคผนวก ซ.....	201
ภาคผนวก ฌ.....	213
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	219

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การจัดกิจกรรมของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนพ่อแม่.....	63
2 กำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง.....	92
3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป.....	103
4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพปัญหาของครอบครัวนักเรียน.....	105
5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพปัญหาที่พบของเด็กในปกครอง.....	105
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	106
7 ผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการจัด การศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	109
8 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	112
9 แสดงค่าร้อยละการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน.....	113
10 แสดงค่าร้อยละการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน.....	114
11 แสดงการประเมินผลระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนครอบครัวของผู้ปกครอง.	115
12 แสดงการติดตามผลการเรียนรู้ (Follow Up Study) หลังการเรียนจาก “ห้องเรียนครอบครัว” ที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 บทบาทของผู้ปกครองต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.....	47
3 รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” (PARENT MODEL)	79
4 รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	111

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันมีการแข่งขันกันอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ จึงต้องเร่งพัฒนากำลังคนของตนให้มีคุณภาพสูง และแนวทางที่จะพัฒนาคนได้นั้น โดยหลักอยู่ที่การจัดการศึกษา ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามทุ่มเทกำลังในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้แก่ คนหรือ ประชากร ให้มีคุณภาพอย่างสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2557: ง) อย่างไรก็ตามพบว่า มีปัญหาสำคัญอันหนึ่งในการพัฒนากำลังคนของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการเรียนของนักเรียน ซึ่งพบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนหลายประเทศประสบกับปัญหาด้านการเรียน ซึ่งรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ก็ได้พยายามแก้ปัญหา แต่ก็พบว่าปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษาแก้ไขได้ยาก เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้านส่งผลกระทบ และปัจจัยสำคัญด้านหนึ่งมาจากครอบครัว โดยมีสาเหตุมาจากครอบครัวไม่มีเวลาในการดูแลเด็ก หรือครอบครัวมีปัญหาเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น มีระดับการศึกษาต่ำ มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือจิตใจ ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ของผู้ปกครองในการดูแลเด็กได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสภาพการเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการเรียนของเด็กด้วย

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้และทักษะความสามารถให้เพียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม และความรู้ที่จะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีเหตุผล รอบคอบและระมัดระวัง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนโดยปลูกฝังและสร้างคุณลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา การศึกษาไทย ได้มีการปฏิรูปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งระบบ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้จึงมีหลายหน่วยงานได้ดำเนินงานเพื่อปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งปรับโครงสร้างการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ การพัฒนาและยกระดับวิชาชีพครู การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูปการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า คุณภาพการศึกษายังไม่ดีขึ้น เป็นที่น่าพอใจ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินและการทดสอบโดยองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศพบว่า อยู่ในเกณฑ์ต่ำและด้อยกว่านานาชาติ จากการประเมินการเรียนรู้ตามโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment: PISA) ของประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือ และพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจว่า ระบบการศึกษาของประเทศได้เตรียมเยาวชนของชาติให้พร้อมสำหรับการใช้ชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคมในอนาคตเพียงพอหรือไม่ มีการทดสอบ 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า ผลการประเมินตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลการประเมินในระดับพอใช้มากที่สุด (ร้อยละ 53.14) และผลการประเมินในระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วนสูงกว่าตัวบ่งชี้อื่น ๆ (ร้อยละ 26.98) ดังนั้นจึงควรส่งเสริมและมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 27-50) นอกจากนี้แล้วผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยสำนักทดสอบทางการศึกษา (สทศ.) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลการทดสอบ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระดับสังกัดกรุงเทพมหานคร และระดับประเทศ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2556-2557 มีคะแนนเฉลี่ยของ 5 วิชาหลัก คือ วิชาภาษาไทย วิชาสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และ วิชาวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 2 ปี ยกเว้นวิชาสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปี 2557 ที่มีคะแนนเฉลี่ย 51.87 และ 50.67 (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2556-2557 : ออนไลน์)

สำหรับประเทศไทยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำและด้อยกว่านานาชาติ โดยศึกษาจากข้อมูลต่างๆ และรายงานการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 20-28) พบว่า สาเหตุสำคัญมาจากสภาพปัญหา 6 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านการอ่าน การเขียน การพูดสื่อสาร การฟัง การคิดเลข และการจัดลำดับความคิด ผู้เรียนมีปัญหาครอบครัวและขาดความพร้อมในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ครอบครัวแตกแยก ยากจน ผู้เรียนขาดความรับผิดชอบและไม่ตั้งใจทำงาน ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน และขาดนิสัยใฝ่เรียนรู้ 2) ด้านครู พบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรของวิชาที่สอนอย่างแท้จริง อาจเพราะไม่ได้สอนในวิชาเอกที่ตนเองถนัดหรือจบการศึกษามา ครูมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากภาระงานสอนมาก ทำให้กระทบต่อคุณภาพการสอน ครูขาดการนิเทศ การอบรมพัฒนาศักยภาพครูไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู 3) ด้านผู้ปกครอง พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพ หาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวมากกว่าการใช้เวลาดูแลเอาใจใส่ เรื่องการอบรมเลี้ยงดู และการเรียนของเด็ก ส่งผลให้เด็กเลือกสนใจกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น เล่นเกมคอมพิวเตอร์ เล่นโทรศัพท์ ดูโทรทัศน์ มากกว่าการเรียนรู้ 4) การจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบบรรยายตามหนังสือมากกว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทอื่นๆ ประกอบ ขาดการยกตัวอย่างให้เด็กเห็นภาพประกอบตาม ทำให้เนื้อหาที่เรียนไม่มีความน่าสนใจ ดูเป็นเรื่องยากมากขึ้นและเป็นเรื่องไกลตัว การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ตรงกันกับการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง 5) ด้านสื่อ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เลือกใช้สื่อการสอนแบบเดิมๆ ไม่มีความหลากหลายของประเภทสื่อ ล้าสมัย ไม่มีความดึงดูดที่น่าสนใจ ครูผู้สอนขาดความรู้และความเข้าใจในการผลิตสื่อการสอน สื่อการสอนที่ได้รับจากส่วนกลางไม่ตรงกับความต้องการของครูผู้สอน 6) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า ครูเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนไม่เหมาะสมตามสภาพจริง ครูขาดความเข้าใจในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน

สรุปได้ว่าจากข้อมูลดังกล่าวนี้ สะท้อนถึงทักษะความสามารถของเด็กไทยว่า มีทักษะความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความตามรูปแบบ อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ โดยเฉพาะโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและมีโรงเรียนภายใต้การดูแลของรัฐ ตั้งอยู่ในทุกเขตพื้นที่ซึ่งเปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 438 โรงเรียน (สำนักงานการศึกษา. 2557: 1) ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ และใช้เวลาทั้งหมดไปกับการทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ไม่มีเวลาใกล้ชิดและอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย เด็กไม่สนใจการเรียน ไม่ให้ความสำคัญกับการอ่านและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ ส่งผลต่อคุณภาพของเด็ก (กรุงเทพมหานคร. 2555: 44) ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุในสังคมมีมากขึ้นเป็นลำดับ จึงทำให้โรงเรียน ชุมชน และสื่อมวลชนได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กมากกว่าครอบครัว ทำให้นักเรียนกรุงเทพมหานครบางส่วนประสบปัญหาอ่านไม่ออกหรือไม่คล่อง และเขียนไม่ได้

ซึ่งจากผลการวิจัยเรื่อง สถานการณ์สุขภาพครอบครัวไทย ปี 2554-2555 ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยนอกครอบครัว ซึ่งจะมีผลกระทบต่อครอบครัวโดยตรง ดังนั้นการเตรียมทักษะที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยได้รับการเรียนรู้จากครอบครัวจึงเป็นสิ่งจำเป็น และการสร้างครอบครัวที่ได้รับการยกระดับให้มีศักยภาพและความสามารถในการดูแลเด็กได้ดี จึงเป็นสิ่งจำเป็น (สำนักข่าวไทย. 2555 : ออนไลน์)

การศึกษาในระบบโรงเรียนมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาถึงระดับสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน โรงเรียนไม่สามารถทำหน้าที่ได้โดยลำพัง ทางครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนและพัฒนาตน โดยที่เด็กต้องมาโรงเรียนด้วยความพร้อมทั้งทางกายและจิตใจ การเรียนรู้ในโรงเรียนที่ไม่สัมพันธ์กับประสบการณ์ทางครอบครัวของเด็ก ย่อมไม่มีคุณค่าทำให้เด็กไม่เห็นคุณค่าของการเรียนในโรงเรียน พ่อแม่เองก็ไม่สนับสนุนเพราะการเรียนในโรงเรียนไม่มีส่วนสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตในชุมชน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรหาทางช่วยให้พ่อแม่เข้าใจในเรื่องการเรียนที่โรงเรียนจัดให้กับเด็ก ซึ่งถ้าพ่อแม่มีส่วนร่วมกับครูในเรื่องการเรียนการสอน เด็กก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนได้ และถ้าครูผู้สอนมีความเข้าใจในภูมิหลังทางบ้านของเด็กด้วยแล้ว ครูก็สามารถกระตุ้นเด็กให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถที่มีอยู่ การจัดให้พ่อแม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของลูกมีการจัดดำเนินการอยู่หลายแห่ง อาทิเช่น ที่โรงเรียนรุ่งอรุณมีการจัด “โครงการห้องเรียนพ่อแม่ : เลี้ยงลูกดีวิถีไทย” เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเลี้ยงดูเด็กระดับปฐมวัย โดยจัดเป็นการฝึกอบรมปฏิบัติการ เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในเบื้องต้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียน ชั้นอนุบาล 1 ทุกคนก่อนเปิดโรงเรียนเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เห็นภาพของการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ตามแนวทางของโรงเรียน พ่อแม่ที่ผ่านประสบการณ์การปฏิบัติกิจกรรมกับลูกและครอบครัวอื่นๆ นี้ จะเกิดความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและท่าทีในการเรียนรู้ของลูกสามารถจัดปรับความสัมพันธ์ และส่งเสริมเติมเต็มพัฒนาการด้านต่างๆ ของลูกได้ (โรงเรียนรุ่งอรุณ. 2557: ออนไลน์) นอกจากนี้แล้ว กรุงเทพมหานครยังได้จัด “โครงการห้องเรียนพ่อแม่” เพื่อเสริมสร้างความรู้ในการเลี้ยงลูกอย่างมีคุณภาพให้กับพ่อแม่ทุกกลุ่มผ่านสื่อหลากหลาย เพื่อให้เป็นการ

สร้างการเรียนรู้แก่พ่อแม่รุ่นใหม่ที่ยืมใช้สื่อออนไลน์ และสามารถหาข้อมูลความรู้ได้สะดวก โดยจัดเป็นนาร่องในพื้นที่ 6 เขต ในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้พ่อแม่ได้ทดลองปฏิบัติในการดูแลลูกอย่างมีคุณภาพของเด็กได้ต่อไป โดยพ่อแม่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานี้ด้วย (ผู้จัดการออนไลน์. 2553 : ออนไลน์)

สำหรับในต่างประเทศก็มีข้อมูลจำนวนมากที่ชี้ให้เห็นถึงความพยายามที่จะจัดให้มีความร่วมมือกันระหว่างครอบครัวคือ พ่อแม่กับโรงเรียน ตัวอย่างเช่น ในเกาหลีใต้ ฮองกง และสิงคโปร์ ซึ่งสนับสนุนผู้ปกครองเป็นอย่างมากเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน ซึ่งบทบาทของผู้ปกครองต่อการศึกษาของผู้เรียนในเกาหลีใต้ นั้น พบว่า มีการติดต่อสื่อสารส่งข้อมูลระหว่างกันอย่างใกล้ชิดของผู้ปกครองและโรงเรียนเกี่ยวกับการเรียน พฤติกรรม ทั้งในด้านดีและด้านลบ และผู้ปกครองบางส่วนยังทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเข้ามาช่วยกิจกรรมพิเศษหลังเลิกเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษให้กับผู้เรียน ทั้งงานอดิเรก วิชาการ และอื่น ๆ นอกจากนี้แล้ว โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้กับผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ปกครองเป็นอย่างมาก (Kim. 2004: 134) นอกจากนี้แล้ว ผู้ปกครองกับโรงเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ โดยใช้ทรัพยากรของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และผู้ปกครองที่มีประสบการณ์มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จะได้รับเชิญให้มาเล่าเรื่องต่างๆ ให้ผู้เรียนฟังก่อนเริ่มเรียนเป็นการกระตุ้นสร้างความสนใจและเชื่อมโยงส่งเสริมความรู้กับผู้เรียน และโรงเรียนยังกำหนดอีกว่า ในแต่ละสัปดาห์ นักเรียนต้องเริ่มรู้จากประสบการณ์จริงในห้องเรียนหรือเยี่ยมชมสถานที่ทำงานของผู้ปกครอง (Korea Institute for Youth Development. 2000) ทางฮ่องกงได้กล่าวถึงการเป็นผู้ปกครอง (Parenting) ที่จะช่วยให้ครอบครัวมีทักษะการเป็นผู้ปกครองที่ดีและสนับสนุนสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวให้เอื้อต่อผู้เรียน พบว่าผู้ปกครองมีความประสงค์จะเข้าร่วมในกิจกรรมความเป็นผู้ปกครองที่โรงเรียนจัดมากกว่าที่ชุมชนจัด (Shen, et.al. 1994) ส่วนสิงคโปร์ได้กล่าวถึง ความสำเร็จของความร่วมมือแบบสามประสาน บ้าน โรงเรียน และชุมชน เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดความเป็นเลิศการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมีกรณีตัวอย่างโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา Henry Park Primary School ที่ใช้การติดต่อทาง e-mail และ online ในการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันสิงคโปร์เป็นประเทศประสบความสำเร็จในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองกับโรงเรียนได้อย่างดี เนื่องจากคนสิงคโปร์มีแนวโน้มหย่าร้างสูง ทำให้ความเป็นผู้ปกครองที่ดีแก่บุตรลดน้อยลง และผลักภาระการดูแลบุตรให้แก่ครูและโรงเรียนมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลสิงคโปร์จึงได้ให้โอกาสโรงเรียนสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับผู้ปกครองเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น โดยให้อิสระกับทางโรงเรียนในการดูแลผู้เรียนและในขณะเดียวกันส่งเสริมให้ครอบครัวแสดงความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วย

จากการที่มีข้อมูลจำนวนมาก ที่แสดงให้เห็นถึงผลดีของการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองในเรื่องการเริ่มการสอนในโรงเรียน และเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงการให้ความรู้ในเรื่องการทำหน้าที่ของผู้ปกครอง (Parenting) จะช่วยทำให้ผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนมากขึ้น สำหรับโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีปัญหาในครอบครัวค่อนข้างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีปัญหาในครอบครัวค่อนข้างมาก อาทิเช่น มีปัญหานี้สิน มีรายได้น้อย ไม่มีเวลาดูแลเด็ก และ

เด็กนักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน ติดเกม และอ่านหนังสือไม่คล่อง เป็นต้น ขณะเดียวกันผู้ปกครองนักเรียนมีความต้องการที่จะได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการดูแลลูกได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้มากขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ และให้ผู้ปกครองตระหนักและเห็นความสำคัญถึงบทบาทหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ไม่ปล่อยให้เป็นการของโรงเรียนอย่างเดียว และเพื่อพัฒนาให้ผู้ปกครองมีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการทำหน้าที่ในการดูแลบุตรหลานได้ดียิ่งขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้มากขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. ได้รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองในโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป
2. ผู้ปกครองนักเรียน ตระหนักและเห็นความสำคัญถึงบทบาทหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตร-หลาน ไม่ปล่อยให้เป็นการของทางโรงเรียนอย่างเดียว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา มีวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

พื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในโรงเรียนที่สอนระดับประถมศึกษา สังกัดของกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาของการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลี้ยงดูลูก (Parenting: P) ด้านการติดต่อ

(Affiliation: A) ด้านการอ่าน (Reading: R) ด้านการเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (Edutainment: E) ด้านการพัฒนาจิตใจ (Natural: N) ด้านการคิด (Thinking: T)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,041 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการแบ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
  - 2.1 กลุ่มผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้มาโดยการคิดเอามาประมาณ 25% ของกลุ่มประชากร จำนวน 1,041 คน และการศึกษาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krijieic & Morgan.1970: 607-610) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 285 คน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling Technique) คัดตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนแต่ละชั้นเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ผู้ปกครองของนักเรียนแต่ละชั้นเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้จนได้ครบจำนวนที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้
  - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เพื่อทำการทดลอง และประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยได้มาโดยการคัดเลือกจากผู้ปกครองที่ขอเข้าร่วมการทดลอง โดยความสมัครใจได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย
  - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้
  - 2.2 พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.3 การปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
  - 2.4 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนรู้
  - 2.5 การติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านเพศ อายุ พื้นฐานทางเศรษฐกิจ

นิยามศัพท์

1. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองที่ดูแล และอุปการะเลี้ยงดูนักเรียน ซึ่งเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) กรุงเทพมหานคร

2. ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อาศัยรวมกันในบ้านหลังเดียวกันหรือแยกกันอยู่ก็ได้ ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตร รวมทั้งญาติพี่น้องอื่น ๆ โดยสมาชิกครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ตลอดจนมีการพึ่งพิงกันทางเศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้หมายถึง ครอบครัวที่เป็นบิดา มารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

3. รูปแบบการจัดการศึกษาห้องเรียนครอบครัว หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากสภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง โดยการบูรณาการแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับผลการประเมินว่ามีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียนได้ และสามารถพัฒนาผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองได้ดีขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

- 1) การวางแผน (Planning: P)
- 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A)
- 3) การสะท้อนความคิด (Reflects: R)
- 4) การประเมินผล (Evaluation: E)
- 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N)
- 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)

4. วิธีการจัดรูปแบบการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” หมายถึง ผู้วิจัยจัดเป็นรูปของกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะแบ่งการจัดกิจกรรมออกเป็น 6 ด้าน ตามแต่ละเนื้อหาที่กำหนดที่เรียกว่า การจัดกิจกรรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะมีการกำหนด สารสำคัญ จุดประสงค์ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับหลังจากการเรียนรู้ในเนื้อหา โดยใช้แบบทดสอบก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ วัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ

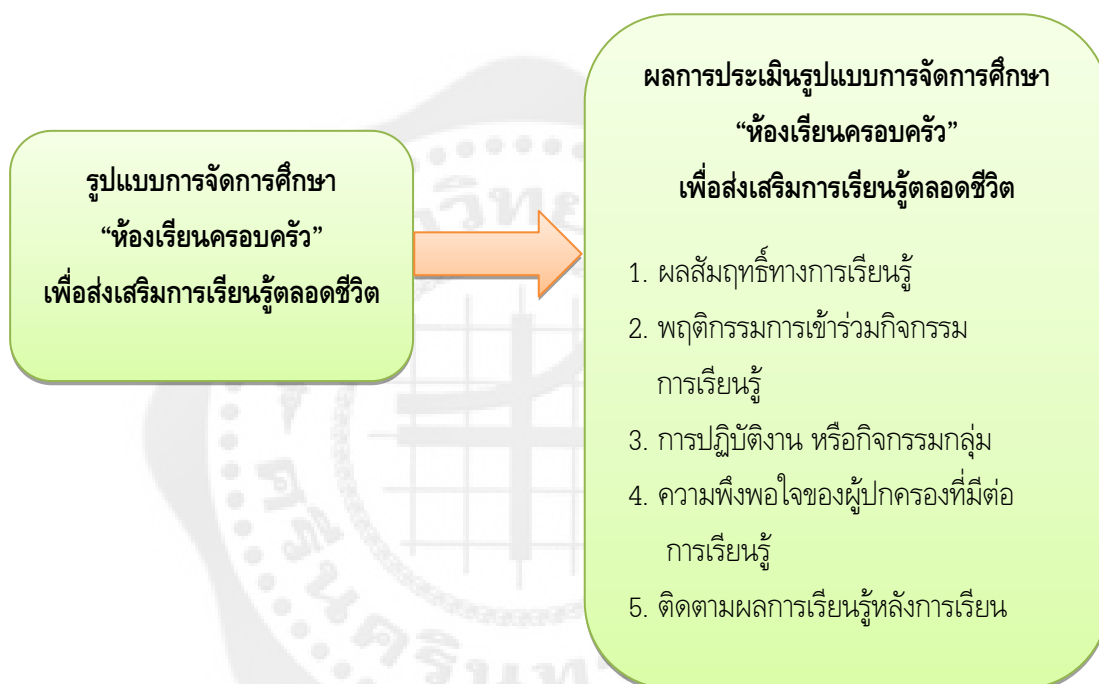
6. พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ในด้านความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม

7. การปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวางแผน การปฏิบัติงานตามขั้นตอน ความร่วมมือกัน การตรงต่อเวลา การรายงานผล

8. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน และการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ปกครองจากห้องเรียนครอบครัว นำไปสู่การเรียนรู้ในชีวิตจริงอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีคุณลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมกลุ่ม ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนรู้ และการติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย นำเสนอตามหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่
  - 1.1 ปรัชญา หลักการ และแนวคิดในการจัดการศึกษา
  - 1.2 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่
  - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่
  - 1.4 ลักษณะการเรียนรู้
  - 1.5 รูปแบบการเรียนการสอน
2. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 2.1 ความหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 2.2 หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต
  - 2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
  - 1.1 ความหมายของครอบครัว
  - 1.2 ลักษณะและโครงสร้างครอบครัว
  - 1.3 แนวคิดทฤษฎีทางครอบครัว
2. สภาพของครอบครัวไทย
  - 2.1 สถานการณ์และแนวโน้มของครอบครัวไทย
  - 2.2 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว
  - 2.3 บทบาทของครอบครัวเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
  - 1.1 การจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของครอบครัว
  - 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน
  - 1.3 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
  - 1.4 ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง
2. แนวทางจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัว
  - 2.1 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่
  - 2.2 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมห้องเรียนครอบครัวในแต่ละสถาบัน
  - 2.3 แนวทางการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองห้องเรียนครอบครัว

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- งานวิจัยภายในประเทศ
- งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในหัวเรื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ และ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่

1.1 ปรัชญา หลักการ และแนวคิดในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพุทธธรรมโดยพระธรรมปิฎก และปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ดังนี้

ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2524: 18-48) ได้วิเคราะห์กระแสพระราชดำรัสต่าง ๆ ซึ่งช่วยทำให้เห็นปรัชญา สาระสำคัญของแนวพระราชดำริด้านปรัชญาการศึกษา การจัดการศึกษา คือ การศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อช่วยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ความรู้และสติปัญญาของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพุทธธรรม โดยพระธรรมปิฎก ปรัชญานี้มีความเชื่อว่าการศึกษาคือ กิจกรรมของชีวิต เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์แสวงหาจุดหมายให้ชีวิตว่า ชีวิตควรอยู่เพื่ออะไรและอย่างไร การจัดการศึกษาตามปรัชญานี้ใช้หลักไตรสิกขา ได้แก่ 1) ศีล คือ การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง รู้จักยับยั้งควบคุม ตักเตือนให้อยู่ในขอบเขตและสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี ทำให้บุคคลอยู่ในภาวะปรอดโปร่งโล่งใจ 2) สมาธิ คือ การวางใจแน่วแน่ มั่นคง หนักแน่น ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 2 ประการดังกล่าวจะนำไปสู่การเกิดปัญญา 3) ปัญญา คือ การเห็นแนวทางแก้ปัญหาอย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นแนวทางที่เป็นไปเพื่อความดำรงชีวิตอยู่ด้วยดีร่วมกัน การจัดการศึกษาด้วยหลักไตรสิกขาจะเป็นไปได้ดีจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะกาลยามมิตรที่ดี และปัจจัยภายใน คือ โยนิโสมนสิการ อันได้แก่ การคิดอันแยบคายหรือการคิดอย่างถูกวิธี (พระราชวรมนี. 2518: 27-47)

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นักปรัชญาการศึกษากลุ่มพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีแนวคิดว่าการดำรงชีวิตที่ดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่ดีและการกระทำที่เหมาะสม การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวผู้เรียนแทน โดยเน้นว่าผู้เรียนควรเข้าใจและตระหนักในตนเอง (Self-realization) ทำให้เกิดความเชื่อว่า การศึกษา คือ ชีวิต (Education is Life) การศึกษาฝ่ายพัฒนาการนิยมจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ส่วนกระบวนการเรียนการสอนยึดหลักความสนใจของผู้เรียนที่จะแก้ปัญหา สังคมต่าง ๆ เป็นประการสำคัญ การเรียนการสอน เพื่อฝึกแก้ปัญหาโดยอาศัยการอภิปรายซักถาม และการยกปัญหาร่วมกันซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะพิจารณาตัดสินใจ โดยอาศัย

ประสบการณ์และผลที่เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะควบคุมการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ทิตนา แชมมณี. 2558: 26-27)

หลักการในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2542: 4) ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้ และใช้หลักการดังกล่าว เป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา หลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการคือคนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้านมิใช่เฉพาะชีวิตการทำงานเท่านั้น เพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพของตน คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพราะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัว เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคน ดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้อง

3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง การพัฒนานี้มีทั้งการค้นคิดสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ และการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลกและทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อม เพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และสังคมอย่างมาก

สรุปได้ว่า ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ที่ได้กล่าวมาแล้วส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่ โดยปรัชญาตามแนวพุทธ เป็นการพัฒนามนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต สำหรับปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เชื่อในเรื่องของการศึกษา คือ การพัฒนาความเป็นประชาธิปไตย พัฒนาด้านตนเอง นักการศึกษาหลายท่านได้นำหลักปรัชญานี้ มาเป็นแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

1.2 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

1.2.1 การศึกษาตลอดชีวิต

ในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์ทางการศึกษาขององค์การ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) และ Council of Europe ซึ่งเป็นผู้นำในเรื่องการจัดการศึกษาของยุโรปและประเทศต่างๆ ของโลก ซึ่งมีแนวคิดที่ต้องการให้บุคคลเรียนรู้ตลอดเวลาในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่และได้รับโอกาสทางการศึกษาในทุกช่วงวัย การศึกษาตลอดชีวิตจึงครอบคลุมการเรียนรู้ทุกรูปแบบและเกิดขึ้นได้หลายวิธีนอกเหนือจากหลักสูตรการเรียนรู้ที่เป็นทางการในระบบการศึกษาแบบเป็นทางการ (Formal Learning) โดยเป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ (Non-formal, Informal(and Workplace Learning Experience) ที่สามารถลดต้นทุนการเรียนรู้ ลดระยะเวลาการศึกษา และเพิ่มผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ รวมถึงมีมาตรฐานและผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ (Cornford. 2002: 357-368; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1) ได้วิเคราะห์ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหลักการสำคัญ กล่าวคือ

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) เป็นการผสมผสานความรู้ที่กว้างขวางเข้าด้วยกันโดยมีความเป็นไปได้ที่จะมีการศึกษาเชิงลึกในบางวิชาที่เลือกไว้ การเรียนรู้ทุกรูปแบบเพื่อพัฒนาตนเองเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยช่วยวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับให้คนมีจิตใจชอบแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) เป็นการเรียนรู้ในลักษณะที่จะช่วยสร้างความสามารถให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ความสามารถและทักษะดังกล่าวจะสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ ถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองและพัฒนาความสามารถของตนโดยมีส่วนร่วมในโครงการประสบการณ์ในงานอาชีพหรืองานทางสังคมอย่างจริงจัง

3. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) โดยมุ่งส่งเสริมให้บุคคลเข้าใจผู้อื่นและตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการรังสรรค์จิตวิญญาณใหม่ที่ตระหนักสำนึกถึงการพึ่งพาอาศัยกัน รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหาดำเนินโครงการร่วมกันและเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ ร่วมกัน

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือความเจริญก้าวหน้าของบุคคล ทุกคนจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระและรู้จักตัดสินใจมีดุลยพินิจและรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้นมีเหตุผลมีความซาบซึ้งในสุนทรียภาพสมรรถภาพสมรรถนะทางร่างกายและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นอีกทั้งมีความรับผิดชอบที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันกับผู้อื่น

การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นการเรียนรู้อย่างอิสระที่บุคคลสามารถจะกระทำได้และเป็นสิ่งที่ควรจะต้องเกิดขึ้นตลอดในทุกช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับสมิธและสเปอร์ลิง (Smith & Spuring. 1999:

9-11) ที่ได้เสนอว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลที่จะกระทำเป็นประจำ (Habitually) และต่อเนื่องตลอดในทุกช่วงชีวิต โดยมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ

1. เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความตั้งใจและได้มีการวางแผนที่จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในทุกช่วงวัยของแต่ละบุคคล
2. เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความมุ่งมั่นและความสนใจของแต่ละบุคคลในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงเป็นความรับผิดชอบที่แต่ละบุคคลจะกระทำให้สำเร็จลุล่วงต่อไป

หลักการศึกษาดำเนินชีวิตให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยการส่งเสริมการศึกษาดำเนินชีวิตให้ได้ผล โดยจะต้องส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้มีลักษณะเป็นผู้เรียนตลอดชีวิตด้วยการสร้างแรงจูงใจในการที่จะเรียนรู้ โดยให้ความรู้ความเข้าใจ เหตุผลและความจำเป็นในการศึกษาดำเนินชีวิตและตั้งใจที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถในการเรียนรู้หรือการแสวงหาความรู้หรือวิธีการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการส่งเสริมนิสัยการศึกษาดำเนินชีวิตเป็นสำคัญ ซึ่ง Knapper, & Cropley (2000) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนตลอดชีวิตควรจะเป็นผู้ที่มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่เข้าใจและตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และการดำเนินชีวิต
2. เป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
3. เป็นผู้ที่มีความตั้งใจและมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. เป็นผู้ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาดำเนินชีวิต อาทิเช่น มีความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ปฏิบัติได้จริง มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การศึกษาดำเนินชีวิตเป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย โดยในแต่ละช่วงชีวิตบุคคลอาจได้รับการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบผสมผสานกัน เป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล สัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีความรู้ทักษะ และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต

1.2.2 การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education)

การจัดการศึกษานอกระบบเกิดจากแนวคิดของนักการศึกษาสำคัญ 2 คน คือ เปาโลเฟร์ (Paulo Freire) และ อีวาน อิลลิช (Ivan Illich) ซึ่งมีแนวคิดจากการมีความเห็นว่า การจัดการศึกษาในระบบมีจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไข ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเพียงพอ และไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้เรียนที่ต้องการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2544: 253-255) จากหนังสือเรื่อง

การศึกษาสำหรับผู้ถูกกดขี่ (Pedagogy of the Oppressed) ของเปาโลแฟร์ ได้ข้อสรุปสำคัญของการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้ของบุคคลจะนำไปสู่การหลุดพ้นจากการถูกกดขี่หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ (Freire. 1972) ขณะเดียวกัน Ivan Illich (1971) ได้ให้ความเห็นว่า การศึกษาในระบบมีจุดด้อยจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคมในหนังสือของเขาเขียนที่ชื่อ สังคมที่ปราศจากโรงเรียน. (Deschooling Society) และ สิ่งที่ยกพร่องในโรงเรียน (Celebration of Awareness : A Call of Institutional Revolution) ดังนั้น การจัดการศึกษานอกระบบจึงเป็นแนวทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่หลากหลายสอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน หรือมุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียนเหมือนที่ผ่านมา

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่าการศึกษาอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

การศึกษานอกระบบจึงเป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนโดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นด้วยการบูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิถีชีวิต เน้นการคิดวิเคราะห์ การปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคและการพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ การศึกษานอกระบบเป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับสภาพการณ์ (Present) การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner Centered) โครงสร้างการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (Less Situation) และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน (Responsive to Localized Needs) โดยมีความร่วมมือระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในการจัดการศึกษานอกระบบ (Coombs & Ahmed. 1974; Jarvis. 1987) โดยที่หลักการสำคัญของการจัดการศึกษานอกระบบที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จึงเป็นความร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ประกอบด้วย 3 หลักการสำคัญ ได้แก่

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้สอนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ
2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของตนเองโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และจัดสภาพแวดล้อมที่สะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้
3. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้และประโยชน์ที่จะนำผลการเรียนไปใช้จริง

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้เป็นผลมาจากการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยมีรูปแบบ วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาต่อไป

1.2.3 การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education)

ปฐม นิคมานนท์ (2532: 112) ให้ความหมายว่า การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งบุคคลได้เสริมสร้าง เจตคติค่านิยม ทักษะ และความรู้ต่างๆ ในสภาพแวดล้อม เช่น การเรียนรู้จากครอบครัว เพื่อนบ้าน จากการทำงาน การเล่น จากตลาด ร้านค้า ห้องสมุด ตลอดจนเรียนรู้จากสื่อมวลชนต่างๆ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544: 33-38) ได้อธิบายว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล จากประสบการณ์ การทำงาน บุคคลครอบครัว ชุมชนและสังคม และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและไม่มีข้อจำกัดทั้งในด้านหลักสูตร เวลา และสถานที่ และเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

ชัยศ อิมสุวรรณ์ และคณะ. (2544: 33-34) ได้กล่าวว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม สถานการณ์ ปัจจัยเกื้อหนุน สื่อ แหล่งการเรียนรู้และบุคคลที่จะส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาสเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551. (2551: 2). ให้ความหมายการศึกษาตามอัธยาศัย ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเอง โดยเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล โดยผู้เรียนจะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจประโยชน์กับตนเอง โดยผลของการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของบุคคล และสร้างเสริมประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการสร้างความหมายตามความเข้าใจของแต่ละบุคคล เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนควบคุมวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม รวมถึงประสบการณ์รอบข้างที่ผู้เรียนต้องเผชิญในแต่ละวัน ทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและเกิดจากการจัดสภาพการเรียนรู้

การศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีรูปแบบการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่ตายตัว ไม่มีหลักสูตรเป็นตัวกำหนดกรอบกิจกรรม หรือขอบข่ายสาระการเรียนรู้ การเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับความต้องการ และแรงจูงใจใฝ่รู้ของแต่ละบุคคลสามารถจัดกิจกรรม เพื่อเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551: 28-29) ดังนี้

1. จัดกิจกรรมในแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่างๆ เช่นห้องสมุดประชาชน การเรียนรู้ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ พิพิธภัณฑ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การจัดกลุ่มเสวนา หรือการอภิปราย กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล และความรู้ต่างๆ
2. ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ สนับสนุนสื่อแก່หน่วยงาน และแหล่งความรู้ต่างๆ

3. ส่งเสริมให้หน่วยงานเครือข่ายจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุดในสถานที่ราชการ สถานประกอบการ ฯลฯ

4. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนากลุ่มต่างๆ ตามความต้องการ และความสนใจ เช่น กลุ่มดนตรี กลุ่มสิ่งแวดล้อม พัฒนาชุมชน ฯลฯ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการไม่มีแบบแผนที่ชัดเจนเหมือนกับการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นพบเจอในแต่ละวันและได้กระทำกิจกรรมนั้นซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญจึงเกิดเป็นภูมิรู้ขึ้นเป็นการประเมินด้วยตนเอง การศึกษาตามอัธยาศัยนั้นมีหลายประเภทด้วยกัน โดยอาจเกิดจากวิถีชีวิต องค์กร สถาบัน ธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมแต่ละพื้นที่รวมไปถึงหลักการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นเป็นหลักที่เปิดกว้างสำหรับผู้สนใจเรียนตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ มีวิธีการสอนที่หลากหลายไม่ตายตัวโดยไม่มีจำกัด และสามารถเรียนได้ตลอดชีวิต

ดังนั้น การจัดแบ่งประเภทการศึกษาตามอัธยาศัยจึงมักแบ่งตามวิธีการเรียนรู้ของบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งซัคเกอร์เรนสกี (วิกินี คิลตระกูล. 2548: ไม่ปรากฏเลขหน้า; อ้างอิงจาก Schugurensky. 2000) ได้จำแนกประเภทการเรียนรู้ตามอัธยาศัยไว้ 3 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) เป็นการเรียนรู้ที่กำหนดโดยผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจที่จะเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนมีจุดหมายบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการเรียนรู้และนำเข้าไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลในเวลาต่อมา

2. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญ (Incidental Learning) เป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจหรือความต้องการของผู้เรียน หากได้รับประสบการณ์ก็จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้บางอย่างโดยไม่ได้ตั้งใจขึ้นมา

3. การเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน (Tacit Learning) เป็นการรับรู้ในคุณค่า ค่านิยม ทักษะคติ พฤติกรรม หรือทักษะต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ในชีวิตประจำวันที่บุคคลได้เรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในรูปแบบที่หลากหลายตามสภาพการณ์ของแต่ละบุคคล

จากการประมวลแนวคิดและทฤษฎีการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาตนเองและความเจริญก้าวหน้าของบุคคล ทั้งนี้การจัดการศึกษาทั้งสองลักษณะมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นเพื่อมุ่งสนองตอบความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาทั้งสองลักษณะ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจจากภายในและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่มีอยู่มากมายและหลากหลาย ในที่นี้ผู้วิจัยของนำเสนอเฉพาะในส่วนที่เห็นว่าเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่ง โนลส์ (Malcolm S. Knowles) ได้สรุปพื้นฐาน โดยมีสาระสำคัญต่อไปนี้ (สวัณณ์ วัฒนวงศ์.2547: 248-249; อ้างอิงจาก Knowles.)

1. ความต้องการและความสนใจ (Needs and Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้าหากตรงกับความต้องการ และความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาผู้ใหญ่อีกจะเกิดความพึงพอใจ
2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากสิ่งที่เรียนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้ใหญ่ หรือถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-Centered)
3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงควรที่จะวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป
4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-Directing) บทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่าน หรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น
5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้นเพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอนและความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของผู้ใหญ่ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน (Pace of Learning)

1.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

โนลส์ (Malcolm S. Knowles.1984: 52-61) ได้รับประสบการณ์จากการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ และได้บัญญัติทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยกล่าวถึงอายุ หรือวัยของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงในการเลือกใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็กแตกต่างจากการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า ดังนั้นการเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ นั่นคือต้องรู้หลักการการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งมัลคอล์มโนลส์ (Malcolm S. Knowles) เรียกว่าวิชาการศึกษาผู้ใหญ่นี้ว่า แอนดราโกยี (Andragogy) ได้ให้คำอธิบายคำว่าแอนดราโกยีตามแนวคิดของโนลส์ไว้ว่าเป็น “ศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้” ซึ่งประกอบด้วยพื้นฐานหลัก 6 ด้าน ซึ่งแตกต่างจากการเรียนการสอนของเด็ก ดังนี้

1. ความต้องการรู้ (Need to Know) ผู้ใหญ่ต้องการรู้เหตุผลในการเรียนรู้และผู้ใหญ่จะเรียนรู้ต่อเมื่อเขาต้องการจะเรียนเนื่องจากผู้ใหญ่สนใจตนเองและรู้ว่าตนเองมีความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจ

ของตนเองได้ซึ่งก่อนการเรียนรู้ผู้ใหญ่มักต้องการจะรู้ว่าเพราะเหตุใดหรือทำไมจึงจำเป็นต้องเรียนรู้จะได้รับประโยชน์อะไรจากการเรียนรู้และจะสูญเสียประโยชน์อะไรถ้าไม่ได้เรียนรู้ในสิ่งเหล่านั้น ผู้ใหญ่จึงมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และพึงพอใจมากกว่าจะให้ผู้อื่นมากำหนดให้ (วุฒิพล สกลเกียรติ. 2546: 111; อ้างอิงจาก Tough) พบว่า เมื่อผู้ใหญ่จะเรียนอะไรบางอย่างด้วยตนเองเขาจะตรวจสอบว่าผลประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนรู้มีมากน้อยเพียงใดและถ้าไม่ได้เรียนแล้วผลจะเป็นเช่นใด ตามหลักการหนึ่งของการศึกษาผู้ใหญ่ที่มอบให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ต่อการเรียนรู้ที่จะต้องช่วยเหลือผู้เรียนให้ได้รับรู้ถึงความต้องการรู้ อย่างน้อยที่สุดผู้อำนวยความสะดวกอาจชี้ให้เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่จะช่วยแก้ไขประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้เรียนหรือคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สำหรับเครื่องมือที่ช่วยให้เขายกระดับการรับรู้ ความต้องการรู้นั้น อาจจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องสมมุติขึ้นก็ได้และสามารถทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่าง ณ จุดที่เขาเป็นอยู่ในปัจจุบันกับ ณ จุดที่เขาต้องการจะเป็นในอนาคต

สรุป ความต้องการรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนผู้ใหญ่เล็งเห็นว่าการเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์ต่อชีวิตจริงและตระหนักว่าการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการ และความสนใจของตนเองได้

2. มโนทัศน์ของผู้เรียน (The Learner's Self Concept) ในกระบวนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ต้องการที่จะชี้แนะตนเองมากกว่าที่จะให้ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะเป็นการรับรู้เปลี่ยนแปลงไป (Changes in Self-Concepts) จากการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การชี้แนะตนเอง (Self-Directedness) เพิ่มขึ้น (อมรรัตน์ จันทวงศ์. 2549: ออนไลน์) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งมีความเชื่อเรื่องความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์และเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี สามารถหาทางเลือกของตนเองมีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัดมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพและมีความโน้มเอียงที่จะใส่ใจ ใฝ่รู้ ขนขวายเรียนรู้ด้วยตนเอง มนุษย์สามารถรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเองและถือว่าตนเองเป็นคนที่มีค่าสอดคล้องกับ โนลส์ (Knowles. 1975: 61) ซึ่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนผู้ใหญ่ที่มีการเรียนรู้แบบชี้แนะตนเองว่าควรมีลักษณะ 9 ประการ คือ

(1) มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิดและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างการเรียนโดยผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ไม่ขึ้นกับผู้ใดและเป็นผู้ที่สามารถควบคุมและนำตนเองได้

(2) มีแนวคิดว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับผู้ใดและเป็นผู้ที่สามารถควบคุม และนำตนเองได้

(3) มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนเพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้สะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนของตนเองรวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือกลับจากบุคคลเหล่านั้น

(4) มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริงโดยการร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

(5) มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้จากความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองโดยเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้

(6) มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษา

(7) มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

(8) มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพโดยใช้ประโยชน์จากแหล่ง วิทยาการต่างๆ มีความคิดริเริ่มและมีทักษะการวางแผนอย่างดี และ

(9) มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้อย่างเหมาะสม

สรุปโน้ตของผู้เรียนผู้ใหญ่นั้นต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าและการเรียนรู้ที่มีลักษณะการแนะแนวมากกว่าการสอนบทบาทของผู้สอนควรจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วม อำนาจความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) มากกว่า ควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้การยอมรับฟังและยอมรับในการแสดงออก ทศนคติและความรู้สึกนึกคิดที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ได้

3. บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน (The Role of The Learner's Experience) ประสบการณ์ชีวิตมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า และผู้ใหญ่สะสมประสบการณ์เพิ่มขึ้นเป็นการขยายฐานที่จะเชื่อมโยงถึงประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่โดยมีประสบการณ์เดิมเป็นแนวทางในการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

วุฒิพล สกลเกียรติ (2546: 116) ได้ชี้แนะว่า วัยของผู้ใหญ่มีช่วงกว้างประสบการณ์ที่ได้รับจึงมากมายแตกต่างจากวัยเด็กนอก จากนั้นผู้ใหญ่ยังมีความหลากหลายมากกว่า เช่น ภูมิหลังลักษณะการเรียนรู้ (Learning Style) แรงจูงใจ ความต้องการ ความสนใจและเป้าหมาย ดังนั้นสิ่งที่ต้องเน้นเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาผู้ใหญ่ก็คือ การตั้งอยู่บนกลยุทธ์ในการเรียนการสอนผู้ใหญ่ที่ร่วรายไปด้วยประสบการณ์อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการเรียนรู้ จุดเน้นอีกประการหนึ่งของการศึกษาผู้ใหญ่คือ การใช้เทคนิคประสบการณ์ (Experiential Technique) คือการใช้เทคนิคที่จะดึงประสบการณ์ของผู้เรียนออกมาให้เกิดประโยชน์ เช่น การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) สถานการณ์สมมุติ (Simulation Experience) กิจกรรมการแก้ปัญหา (Problem-Solving Activities) การใช้กรณีตัวอย่าง (Case Method) และการทดลอง (Laboratory Methods)

สรุปบทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียนนั้นทำให้ผู้ใหญ่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลยิ่งอายุมากประสบการณ์ก็จะยิ่งแตกต่างมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงทั้งในด้านของความแตกต่างระหว่างบุคคลและข้อดีของการมีประสบการณ์ของผู้เรียนผู้ใหญ่ ซึ่งง่ายต่อการจัดฝึกอบรม

4. ความพร้อมที่จะเรียนรู้ (Radiness to Learn) ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อเห็นว่าการเรียนรู้มุ่งไปที่ชีวิตประจำวัน (Life-Centered) หรือเน้นที่งาน การแก้ปัญหา (Task-Centered) มากกว่า ซึ่งแตกต่างกับเด็กที่มีแนวโน้มในการที่จะเรียนรู้โดยอาศัยเนื้อหาวิชาเรียนตามหลักสูตร ตามข้อบังคับของผู้สอน แต่ผู้ใหญ่จะยอมรับและสนใจกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อเห็นว่าการเรียนรู้นั้นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนทำงานได้ดีขึ้น หรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

วูทริคัตต์ โภชนกุล (2550: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความพร้อมที่จะเรียนรู้จะเป็นผลจากภารกิจพัฒนาการ (Developmental Tasks) ถ้าสอดคล้องกับความต้องการตรงกับปัญหาและสถานการณ์จริงของผู้เรียน ผู้เรียนย่อมมีความพร้อมในการเรียนรู้สูงเกิดเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะสอน (Teachable Moment) ผู้เรียนย่อมเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผู้เรียนผู้ใหญ่จะพร้อมและยอมรับในการเรียนรู้เมื่อเชื่อว่าการเรียนรู้จะช่วยให้ทำงานได้ดีขึ้น หรือช่วยให้พัฒนาตนเองได้มากขึ้น และสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ การจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนการสอนของผู้เรียนผู้ใหญ่จึงควรจะอาศัยสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ทักษะซึ่งมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตของผู้เรียนได้

5. การนำไปสู่การเรียนรู้ (Orientation to Learning) การนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ได้จริงในทันที ใช้ในชีวิตจริง (Problem-Centered/Life-Centered and Immediacy of Application)

วุฒิพล สกลเกียรติ (2546: 113) ได้อธิบายถึงการนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้นการมีจุดเน้นที่ต่างกันในการนำไปสู่การเรียนรู้ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่กล่าวคือ เด็กใช้เนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลางผู้ใหญ่อุจจูงใจให้เข้ามาเรียนเมื่อผู้ใหญ่รับรู้ว่าการเรียนรู้ที่เป็นความรู้ใหม่ ความเข้าใจใหม่ ทักษะ ค่านิยมและทัศนคติจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพถ้าถูกนำเสนอภายใต้บริบทของการนำไปใช้ได้จริงในชีวิต จุดนี้เป็นจุดสำคัญที่ควรนำการเสริมแรง (reinforcement) มาใช้ซึ่งสอดคล้องกับ สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2552: ออนไลน์) ได้เสนอแนะแนวทางในการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ไว้ดังนี้

1. ปฐมนิเทศหรือให้การอบรมผู้สอนผู้ใหญ่สภาพการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่แตกต่างจากเด็ก ซึ่งผู้สอนควรได้รับการฝึกอบรมนิเทศให้เข้าใจถึงความแตกต่าง รวมทั้งคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลักและช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนมากกว่าการมุ่งสอนเนื้อหาวิชาการ

2. หลักสูตรการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นประโยชน์ การนำไปใช้จริงเนื่องจากผู้ใหญ่มีแนวโน้มยึดการแก้ปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาการ และ

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ควรยึดปัญหาเป็นหลักและกระบวนการแก้ปัญหาเป็นหลักนอกจากนี้ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าในบรรยากาศที่มีการอำนวยความสะดวกต่างๆทั้งกายภาพ เช่น การจัดแสงสว่าง และอุณหภูมิของห้องให้พอเหมาะมีการจัดที่นั่งที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันได้อย่างสะดวกมีบรรยากาศของการยอมรับในความแตกต่างในทางความคิดประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละคน มีความเคารพซึ่งกันและกันมีอิสรภาพ และการสนับสนุนให้มีการแสดงออกและมีความเป็นกันเองมากกว่าบังคับด้วยกฎเกณฑ์ต่างๆ ผู้เรียนผู้ใหญ่ก็จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และยอมรับปรับตัวเองให้เข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ได้

สรุปการนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ผู้ใหญ่ส่วนมากมีการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาเป็นศูนย์กลางหรือเพื่อนำความรู้ไปแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้ และผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้อย่างดียิ่งในบรรยากาศแวดล้อมที่เป็นกันเองไม่มีความรู้สึกถูกบังคับโดยระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งผู้สอนจำเป็นที่จะต้องเข้าใจในแนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อที่จะได้

หาแนวทางการเรียนรู้ของหลักสูตรที่จะนำมาสอนและสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้ตรงกับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ได้

6. แรงจูงใจ (Motivation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้นจะมีความพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และพึงพอใจมากกว่าจะทำให้ผู้อื่นมากำหนดให้และมักจะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากภายในตนเองมากกว่าแรงจูงใจภายนอก (สรุเชษฐ เวชพิทักษ์. 2552: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Tough) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อทำความเข้าใจถึงแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ใหญ่เข้าร่วมโครงการศึกษาต่อเนื่องซึ่งพบว่าผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เกือบทุกคนมิได้เข้าเรียนด้วยเหตุผลจูงใจเพียงอย่างเดียว แต่มีแรงจูงใจหลายอย่างประกอบกันผู้เรียนผู้ใหญ่ส่วนมากเข้าเรียนเพราะมีความต้องการที่จะนำความรู้ทักษะไปใช้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่บางคนรู้ว่าตนเองจะต้องทำหรือได้รับมอบหมายงานใหม่ที่ต้องใช้ทักษะใหม่ๆ และผู้ใหญ่บางคนเข้าเรียนเพราะต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ Andragogical Model นั้นพอที่จะสรุปได้ดังประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. ผู้ใหญ่ต้องการรู้ว่าสิ่งที่กำลังเรียนอยู่นั้น เรียนไปทำไมพวกเขาควรได้รับการบอกกล่าวถึง ผลที่มีต่อพวกเขาโดยตรง เช่นการสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนผู้ใหญ่ต้องการรู้ว่าเรียนไปทำไมซึ่งตัวบทเรียนนั้นควรเริ่มต้นด้วยการเน้นให้เห็นประโยชน์ในการสร้างทีมงานซึ่งผู้ใหญ่รู้และสามารถนำไปใช้ได้โดยตรงในงาน
2. ผู้ใหญ่มีคลังประสบการณ์ที่สะสมมาตลอดชีวิตเปรียบเสมือนซูเปอร์มาร์เก็ตเพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่องผู้เรียนผู้ใหญ่จะดึงเอาประสบการณ์ที่เคยมีมาประกอบการเรียนรู้ในหัวข้ออื่นๆ ซึ่งทฤษฎีของ Knowles ทำให้ทราบว่าผู้ใหญ่เข้ามาเรียนพร้อมประสบการณ์การทำงานที่มีมาก่อนและมีความคาดหวังที่จะใช้ประสบการณ์เหล่านั้นร่วมไปในกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาจึงควรถูกออกแบบไว้ให้ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมโดยชวนให้ระลึกถึงวิธีที่ผู้เรียนเคยใช้แก้ปัญหาในอดีตและเสนอแนะวิธีการทำงานเป็นทีมที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต
3. ผู้ใหญ่เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาแบบลงมือทำจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ไม่ชอบวิธีท่องจำ เช่นการออกแบบเกมแก้ปัญหาด้วยการตัดสินใจเป็นทีมภายใต้สถานการณ์จำลองที่ถูกควบคุมโดยคอมพิวเตอร์
4. ผู้ใหญ่ต้องการใช้ความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้มาทันทีที่ความทรงจำจะลดลงถ้าเก็บไว้นานโดยไม่ได้ใช้ ซึ่งตรงตามหลักทฤษฎีของ Knowles ที่กล่าวว่า ความรู้ที่ได้ควรถูกนำไปใช้ทันทีเพื่อย้ำความทรงจำ

สรุปจากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่และได้รับการจูงใจให้อยากเรียน มองเห็นความสำคัญของเรื่องที่จะเรียน ซึ่งสนองความต้องการของผู้เรียน และสัมพันธ์กับความรู้ และประสบการณ์ที่ผู้ใหญ่มี โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับปัญหาที่ผู้เรียนพบจริงในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้ใหญ่จะรู้วิธีแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ดี การเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิต เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้ใหญ่เพราะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่างๆ อันเนื่องมาจากการได้มาซึ่งพฤติกรรมใหม่ ดังเป็นที่สังเกตได้ไม่ยากนักว่าในครอบครัวที่อ่อนแอจากปัจจัยหลายประการ เช่น การขาดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่ดี หรือการขาดความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านการใช้ข้อมูลข่าวสารที่ดี หรือความอ่อนแออันเกิดขึ้นจากการขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว เมื่อครอบครัวเหล่านี้เกิด การเรียนรู้ที่

นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่างๆ เช่น ในครอบครัวที่ขาดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก ถ้ามีการเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างสมาชิกครอบครัวที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเสียใหม่เพื่อประโยชน์โดยรวมของครอบครัว

1.3.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเพียเจต์และของไวทกอสกีเป็นรากฐานที่สำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพียเจต์ อธิบายว่า พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับ หรือดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถสัมพันธ์ได้ จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เพียเจต์ (Piaget 1972: 1-12) เชื่อว่าทุกคนจะมีการพัฒนาเชาวน์ปัญญาไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม วัฒนธรรม และกระบวนการพัฒนาความสมดุล ส่วนไวทกอสกี ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่วัยแรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งก็คือ วัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้นสถาบันสังคมต่างๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล และไวทกอสกี มีความเชื่อว่า การให้ความช่วยเหลือชี้แนะแก่เด็ก ซึ่งอยู่ในลักษณะของ “Assisted Learning” หรือ “Scaffolding” เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะสามารถช่วยพัฒนาเด็กให้ไปถึงระดับที่อยู่ในศักยภาพของเด็กได้

แนวทางการนำทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้ (ทิศนา แคมมณี. 2558: 94-96)

1. เป้าหมายของการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง ผู้สอนจะต้องเป็นตัวอย่าง และฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง
2. การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องมีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาจริงได้
3. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของหรือข้อมูลต่างๆ ที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำ ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองถูกลองผิดกับสิ่งนั้นๆ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น
4. การสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรมให้เกิดขึ้น ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และคนอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น
5. ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้

6. การเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจ ให้คำปรึกษา แนะนำทั้งทางด้านวิชาการและด้านสังคมแก่ผู้เรียน ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. การประเมินผลการเรียนการสอน ประเมินตามจุดมุ่งหมายในลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละคน การประเมินควรใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน ประเมินตนเอง

1.3.4 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

ผู้บุกเบิกทฤษฎีนี้คือ การ์ดเนอร์ Gardner 1983 (ทศนา แชมมณี. 2558: 85-90) มีแนวคิดของเขาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาเป็นอย่างมากและกลายเป็นทฤษฎีที่กำลังมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนในปัจจุบัน เขามีความเห็นว่เชาวน์ปัญญาของมนุษย์ ประกอบด้วยความสามารถ 3 ประการ คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน และความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้ นอกจากนั้นเขาเสนอว่าเชาวน์ปัญหามี 8 ด้าน ได้แก่ เชาวน์ปัญญาด้านภาษา เชาวน์ปัญญาด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ เชาวน์ปัญญาด้านสติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ เชาวน์ปัญญาด้านดนตรี เชาวน์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ เชาวน์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น เชาวน์ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง และเชาวน์ปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ

แนวทางการนำทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. ผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้าน จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพหรือความสามารถเฉพาะตัวของเรียน

2. ผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูง ควรต้องแตกต่างไปจากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

3. ผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้น ๆ มีความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงาน อีกวิธีหนึ่งคือ ให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ที่ซับซ้อนต้องใช้สติปัญญาหลายด้าน

1.3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้ไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม นักการศึกษาจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson. 1994: 31-32) มีแนวคิดว่ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแข่งขันกัน ลักษณะต่างคนต่างเรียน และลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการศึกษา

ควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะ โดยรู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ ทั้งนี้ เพราะในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่มีทั้ง 3 ลักษณะ แต่เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีการ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขันและแบบรายบุคคลอยู่แล้ว เราจึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่ง สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะ ที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย ซึ่งองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือมี 5 ประการ ได้แก่ การพึ่งพาและ เกื้อกูลกัน การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน การใช้ทักษะการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อยและการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม

แนวทางการนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มาใช้ในการเรียนการสอน โดยจัดกลุ่มการเรียนรู้ให้มี องค์ประกอบครบ 5 ประการ และใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการช่วยให้องค์ประกอบทั้ง 5 สัมฤทธิ์ผล

1.3.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษาจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น (ธีระ ฤกษ์เจริญ. 2545: 51)

การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีทฤษฎีที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1) ทฤษฎีสังคมวิทยา

สถาบันครอบครัว (Family Institution) เป็นสถาบันแรกที่ทำให้การศึกษาอบรมให้แก่สมาชิกใน ครอบครัว โดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้คอยดูแลเพราะมีความใกล้ชิดและผูกพันกัน แต่ครอบครัว สมัยใหม่ไม่สามารถจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ จึงเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียนให้เป็นแหล่งปลูกฝังความรู้ ความคิดและวิทยาการต่างๆ (ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2543: 141)

2) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ฟิชเบินและอัจเซน (เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. 2547: 43-44; อ้างอิงจาก Fishbein;& Ajzen) ได้เสนอ ว่า ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นทฤษฎีที่มีฐานคติ (Assumption) ว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและใช้ข้อมูลที่มีอยู่ อย่างเป็นระบบ สามารถพิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งเสมอ พฤติกรรมของบุคคล จึงขึ้นอยู่กับภายใต้การควบคุมของบุคคลแต่ละบุคคล ดังนั้น เจตนาเชิง พฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลจึงเป็นตัวกำหนดในการกระทำนี้

การกระทำของบุคคลนั้นจะเนื่องมาจากความตั้งใจ และยังได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยเกี่ยวกับ เจตคติ ความเชื่อเชิงปทัสถาน และแรงจูงใจ ดังต่อไปนี้คือ

(1) เจตคติ สิ่งที่บุคคลตั้งใจจะกระทำนั้น ขึ้นอยู่กับเจตคติที่เกี่ยวกับสิ่งอื่น ๆ อย่างไรก็ดีตาม เจตคติดังกล่าว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น การคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ และคุณค่าของผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมีความคาดหวังที่แตกต่างกัน

(2) ความเชื่อเชิงปทัสสถาน สิ่งที่คุณคิดตั้งใจจะทำนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับเจตคติแล้วยังขึ้นอยู่กับความเชื่อเชิงปทัสสถานที่ว่า คนอื่นๆ คิดอย่างไรเกี่ยวกับสิ่งที่เขาจะทำ

(3) แรงจูงใจให้ปฏิบัติตาม ได้รับอิทธิพลจากระดับของการจูงใจให้คุณคลปฏิบัติตามความรู้สึกของคุณคนอื่นๆ

สรุปได้ว่า ความตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับเจตคติ ความเชื่อเกี่ยวกับการคาดหวังของบุคคลอื่นๆ ที่ให้น้ำหนักตามแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามความเชื่อนั้นหรืออาจพูดได้ว่า บุคคลจะทำพฤติกรรมอย่างใดในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติและแรงกดดันทางสังคม (Social pressure)

3) ทฤษฎีความเกี่ยวข้องผูกพันของครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ ทฤษฎีความเกี่ยวข้องผูกพันของครอบครัว โดยเอปสไตน์ (Epstein, J. 1997: online) ซึ่งครอบครัว และโรงเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการทางสังคม เป็นการพัฒนาขึ้นบนฐานของการมีเป้าหมายและพันธกิจร่วมกันของโรงเรียนและครอบครัว ครอบครัวและโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ที่แต่ละฝ่ายต้องรับรู้และรับผิดชอบต่ออีกฝ่ายในการพัฒนาผู้เรียน และได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเรียนรู้ 6 มิติ ดังนี้

(1) การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง (Parenting) หมายถึง ความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว (Basic Responsibilities of Schools) ได้แก่ การจัดเตรียมและดูแลเสริมสร้างที่อยู่อาศัย (Housing) สุขภาพ (Health) โภชนาการ (Nutrition) เครื่องนุ่งห่ม (Clothing) ความปลอดภัย (Safety) ทักษะผู้ปกครอง (Parenting Skills) สภาพบ้านที่สนับสนุนเด็กในฐานะนักเรียน ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมเพื่อช่วยโรงเรียนให้เข้าใจเด็กและครอบครัว

(2) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) เป็นความรับผิดชอบพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ การติดต่อสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้าน (School-to-Home) และการติดต่อสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียน (Home-to-School) โดยช่องทางการสื่อสารควรหลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของผู้ปกครอง โดยกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง

(3) การอาสาสมัคร (Volunteering) หมายถึง การมีส่วนร่วมที่โรงเรียนและเพื่อโรงเรียน (Involvement at and for the School) ผู้ปกครองสามารถให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้ เช่น การอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน การเป็นผู้ร่วมในทุกกิจกรรมและกิจกรรมการแสดง เช่น กีฬา การมอบรางวัล การเฉลิมฉลอง และอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

(4) การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมหรือส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้

(5) การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการเป็นผู้นำในองค์กรต่างๆ ของสถานศึกษาโดยการเป็นสมาชิก ผู้มีส่วนร่วม ผู้นำ หรือตัวแทน เป็นต้น

(6) การร่วมมือกับชุมชน (Collaborating with Community) หมายถึง การเชื่อมโยงชุมชนให้มาช่วยเหลือโรงเรียน นักเรียน และครอบครัว ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือ การเชื่อมโยงโรงเรียน นักเรียนและครอบครัวให้ไปช่วยชุมชน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงเรียนในการจัดการศึกษาของนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและความสำเร็จด้านการศึกษาของนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนต้องมีความมีความมุ่งมั่น และหาแนวทางที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ ทรัพยากร และร่วมกันพัฒนาการศึกษาบนพื้นฐานของการบริหารอย่างมีส่วนร่วม โดยครอบครัวและโรงเรียนร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง

1.4 ลักษณะการเรียนรู้

มัลคัม โนลส์ (Knowles) ได้ให้ความหมายของคำว่า Pedagogical หมายถึง ศิลปะและวิทยาศาสตร์ว่าด้วยการสอนเด็ก ส่วนคำว่า Andragogical หมายถึง ศิลปะและวิทยาศาสตร์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ เนื่องจากผู้ปกครอง คือ ผู้ใหญ่ ดังนั้น การเรียนรู้ของผู้ปกครองจึงต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (Knowles. 1980: 253-257)

1.4.1 ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

- 1) ผู้ใหญ่ต้องการรู้วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ และการเรียนรู้นั้นมีประโยชน์อย่างไร ก่อนที่จะตัดสินใจลงทุนทั้งเวลาและพลังงานที่จะเรียนรู้
  - 2) ผู้ใหญ่ต้องการรับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเอง
  - 3) ผู้ใหญ่มีประสบการณ์ทั้งคุณภาพและปริมาณซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ เป็นประสบการณ์ที่มีค่าต่อการเรียนรู้ของตนเองและคนอื่นๆ การจัดการศึกษาผู้ใหญ่จึงเน้นการนำประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่มาใช้ โดยการอภิปราย การแก้ปัญหา และการวิเคราะห์ตนเอง
  - 4) ผู้ใหญ่มีพื้นฐานประสบการณ์ในการสร้างความหมายต่อทักษะและแนวคิดใหม่
  - 5) ผู้ใหญ่อาจจะมีนิสัยการคิดและความลำเอียง
  - 6) ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อมีประสบการณ์ว่าการเรียนรู้หรือความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจ
  - 7) ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรจะเป็นประสบการณ์ที่เน้นภาระงาน การแก้ปัญหา หรืองานในชีวิต
  - 8) การกระตุ้นให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ต้องให้แรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก
- นอกจากนี้ ลักษณะธรรมชาติในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีลักษณะดังนี้ (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. 2551: ออนไลน์)

1. ผู้ใหญ่ต้องการรู้เหตุผลในการเรียนรู้และผู้ใหญ่จะเรียนรู้ก็ต่อเมื่อเขาต้องการจะเรียน เนื่องจากผู้ใหญ่รู้ว่าตนเองมีความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจของตนเองได้ก่อนการเรียนรู้ผู้ใหญ่มักต้องการ

จะรู้ว่าเพราะเหตุใดหรือทำไมเขาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้อะไรจะได้รับประโยชน์อะไร และจะสูญเสียประโยชน์อะไร ถ้าไม่ได้เรียน

2. ผู้ใหญ่ต้องการที่จะขึ้นนำตนเองมากกว่าจะให้ผู้สอนมาชี้นำการสอนควรเป็นแบบแนะแนว มากกว่าดั่งนั้นบทบาทของผู้สอนควรจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วม (Facilitator) มากกว่า

3. บทบาทประสบการณ์ของผู้เรียนประสบการณ์เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลดังนั้นการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยควรใช้เทคนิคฝึกอบรมต่างๆ ที่เน้นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Techniques) เช่นการอภิปรายกลุ่มกิจกรรมแก้ปัญหา กรณีศึกษา เป็นต้น

4. แนวโน้มในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่การเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่ชีวิตประจำวันหรือนั่นที่งาน หรือการแก้ปัญหาเสียมากกว่านั่นคือเขาจะสนใจหากช่วยให้การทำงานของเขาดีขึ้นหรือช่วยการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันการจัดหลักสูตรควรอาศัยสถานการณ์ต่างๆ รอบตัวเขา

5. บรรยากาศในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าในบรรยากาศที่มีการอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งทางกายภาพ เช่น การจัดแสงสว่างอุณหภูมิที่พอเหมาะการจัดที่นั่งที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์กันและมีบรรยากาศของการยอมรับในความแตกต่างในทางความคิดและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละคน มีความเคารพซึ่งกันและกันมีอิสรภาพในการแสดงออกเป็นกันเอง

1.4.2 องค์ประกอบในการออกแบบกระบวนการสอนผู้ใหญ่

1) การสร้างบรรยากาศ การยอมรับผู้เรียน บรรยากาศความร่วมมือกัน สร้างความสนุกสนาน และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

2) สร้างกลไกการวางแผนร่วมกัน

3) วินิจฉัยความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการ

4) แปลงความต้องการของผู้เรียนเป็นวัตถุประสงค์

5) ออกแบบและจัดรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้

6) ประเมินผลตามวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ ดังนั้น ในการเรียนรู้ของผู้ปกครองต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และองค์ประกอบในการออกแบบกระบวนการสอนผู้ใหญ่ ดังนั้น กระบวนการสอนผู้ใหญ่ตามแนวของแอนดราโกจี (Andragogy) มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับกลุ่มผู้ปกครองทุกช่วงอายุอีกด้วย

1.5 รูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดเป็นระบบ อย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งผู้สอนสามารถ

นำไปใช้เป็นแบบแผนหรือแบบอย่างในการจัดและดำเนินการสอนได้ (ทศนา เขมมณี. 2558: 477) มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบของรูปแบบ คีฟส์ (Keeves.1997: 386-387) กล่าวไว้ดังนี้

1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ คือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ทดสอบได้

2) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (causal relationship) สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้

3) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelation) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

4) รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationship)

จอยส์ และเวล (Joyce & Weil. 2000: 13-14) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอน จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ คือ

- 1) เป้าหมายของรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน
- 2) หลักการหรือแนวคิดที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ
- 3) รายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการสอนหรือการดำเนินการสอน
- 4) การประเมินที่จะชี้ให้เห็นถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบนั้น

รูปแบบการเรียนการสอนของทศนา เขมมณี (2558: 221-222) มีองค์ประกอบดังนี้

1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือเป็นหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ

2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

3) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1 ความหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) พคิน แทงจวง (2545: 118) ได้อ้างคำกล่าว Peterson ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กรอบแนวคิดในการดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติและการร่วมมือกันจัดการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับประชาชนตลอดชีวิต ในขณะที่ Miura และคณะมองว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเตรียมการด้านการศึกษาจากมุมมองของฝ่ายผู้เรียนแทนที่จะเป็นของฝ่ายนักวิชาการทั้งนี้เนื่องจาก

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงมีความจำเป็นที่ทุกคนต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2557: 419) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงมนุษย์ทางความคิด จิตใจ และทักษะการกระทำให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นในทุกช่วงของชีวิต

2.2 หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 8-18) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการ แนวทาง และยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากหลักการที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสามารถสรุปเป็นแก่นหลักเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยได้ 10 ประการ ดังนี้

- 1.1 สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีวัฒนธรรมการเรียนรู้
- 1.2 การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องตลอดเวลาตลอดช่วงอายุของผู้เรียน
- 1.3 คนไทยทุกคนมีสิทธิและความเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.4 ผู้เรียนและการเรียนรู้มีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่มีความสุข
- 1.5 ผู้เรียนมีโอกาสและทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย มีคุณภาพ

และยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน

- 1.6 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
- 1.7 ทุกแห่งในสังคมคือแหล่งเรียนรู้ของคนทุกคน
- 1.8 ทุกฝ่ายในสังคมต้องร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและอำนวยความสะดวกในการ

เรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ปวงชน

- 1.9 การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ

การศึกษาตามอัธยาศัย

- 1.10 คุณภาพของการเรียนขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

2. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต จากแก่นของหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 10 ประการนั้นต้องมีการวางกรอบยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดพลัง และความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสังคมไทย คือ การรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 9 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- 2.1 สร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนให้ครอบคลุมหลักการทั้ง 10 ข้อ

สรุป การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของเขา เป็นผลมาจากการพัฒนาสติปัญญา เป็นการศึกษาสำหรับทุก ๆ ช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนตาย

- 2.2 สร้างนิสัยรักการอ่าน และวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - 2.3 สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทุกส่วนของสังคม
  - 2.4 ให้ความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของเอกัตตบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานประกอบการในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้
  - 2.5 กระจายแหล่งการเรียนรู้ให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกจุดของสังคม
  - 2.6 พัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
  - 2.7 พัฒนาข้อมูล สื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
  - 2.8 การพัฒนาและการประกันคุณภาพรูปแบบกระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.9 การจัดสรรเงินทุนและระดมทรัพยากรเพื่อจัดส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. แนวทางปฏิบัติ จากยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ประการ ได้มีการระดมความคิดกำหนดออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติได้ ดังนี้

- 3.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจในส่วนของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องประกอบตั้งแต่สิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ วิสัยทัศน์ หลักการ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3.2 การสร้างนิสัยรักการเรียนรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3.3 การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- 3.4 ให้ความสำคัญ และสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานประกอบการ เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมกัน บูรณาการการเรียนรู้เข้าไปกับทุกหน่วยงาน ทุกสถานการณ์ ทุกเวลา และสถานที่
- 3.5 การกระจายแหล่งเรียนรู้
- 3.6 การพัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 3.7 การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
- 3.8 การพัฒนาและประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.9 การจัดสรรเงินทุนและระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยใช้เป็นกรอบการคิดและตัดสินใจ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ การคิดเป็นระบบ มีจิตสาธารณะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นการเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง

2.3 ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้

2.3.1 ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะประสบความสำเร็จด้วยดีควรคำนึงถึงองค์ประกอบหรือหลักการ 10 ประการ ดังต่อไปนี้ (สวัณณ์ วัฒนวงศ์. 2547: 7-8)

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการเรียน (Motivation to Learn) นั่นคือบุคคลจะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากมีความต้องการในการเรียนสิ่งอื่นๆ
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบายเหมาะสมตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน (Trust and Respect)
3. ควรคำนึงถึงความต้องการในการเรียนของแต่ละบุคคลและรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Style) ที่มีความหลากหลาย
4. ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า
5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแลและให้ความสำคัญกับเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ (Learning Content and Activities)
6. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problems) และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา
7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกายในการจัดกิจกรรมเรียนรู้
8. ควรให้มีเวลาพอเพียงในการเรียนรู้โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ ๆ การฝึกทักษะใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
9. ให้โอกาสในการ ฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้
10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพ หรือสมรรถภาพในการเรียนรู้จนกระทั่งเขาได้เลเห็นถึงความก้าวหน้า สามารถบรรลุเป้าหมายได้

สรุปได้ว่า ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้สอนต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด คำนึงถึงความรู้และประสบการณ์เดิม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ในลักษณะของการมีส่วนร่วม มีการเน้นการปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ได้ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้

2.3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย ปัจจัยภายในตัวผู้เรียน (Intrinsic to Learner) ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้ได้ (Educability) แรงจูงใจ (Motivation) และเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Attitudes) กับปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน (Extrinsic to Learner) ได้แก่ การจัดโอกาสในการเรียนรู้ (providers) และสภาพแวดล้อมของผู้เรียน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2541.; อ้างอิงจาก Medel-Anonuevo) สิ่งที่สำคัญยิ่งคือการศึกษาที่ผู้เรียนต้องบูรณาการปัจจัยเหล่านี้ให้ออกมาเป็นการปฏิบัติหรือการกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยการเรียนรู้ ซึ่งนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตคงมิใช่เพียงการเข้าร่วมการศึกษาและฝึกอบรมเท่านั้น แต่ควรประกอบด้วยการประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงการมีเจตคติและคุณธรรมของการเรียนรู้ด้วย

การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสมก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เราใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เช่น บรรยากาศในห้องเรียน ที่ทำงาน หรือแม้แต่ภายในบ้าน ต้องเป็นที่โล่งโปร่งสบาย มีต้นไม้ที่ช่วยในการพักผ่อนสายตา การที่มีบรรยากาศที่ดีก็จะช่วยให้การเรียนรู้มีความสุข และสร้างความสนใจที่อยากจะเรียนรู้เพิ่มเติม ฉะนั้นการที่เราจะสร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้น เราจะต้องเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นว่าเราสามารถสร้างสังคมการเรียนรู้ได้นั่นเอง

สมิธ และ สเปนเซอร์ลิง (Smith and Spurling. 1999: 51-54) ได้เสนอแนวคิดไว้ในสังคมแห่งการเรียนรู้ จะต้องเต็มไปด้วยปัจเจกบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Individuals) ครอบครัวที่เรียนรู้ตลอดชีวิต องค์กรที่เรียนรู้ตลอดชีวิต และชุมชนที่เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ปัจเจกบุคคลผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอตลอดเวลาตามแผนการเรียนรู้ แสดงออกถึงเจตคติเชิงรุก (Proactive Attitude) และเป็นผู้เรียนที่มุ่งมั่นใช้ความพยายามเพื่อประยุกต์ใช้การเรียนรู้ อาจจะโดยการสอน การจัดการ และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้อื่น ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องแสดงบทบาทต่อไปนี้

1.1 การวางแผนไปข้างหน้า (Forward Planning) บุคคลผู้เรียนรู้เป็นนักวางแผนการเรียนรู้ไปข้างหน้า มีภาพรวมที่แสดงสัมฤทธิ์ผล (Achievement Profile) และกรอบการปฏิบัติ (Action Plan) ในรูปแบบใดก็ได้ที่จะสามารถทบทวนความก้าวหน้า สะท้อนประสบการณ์ และการเปลี่ยนแปลงความต้องการรวมทั้งการปรับแผนให้เหมาะสม

1.2 ความสามารถในการแสวงหาและใช้ประโยชน์จากการแนะนำปรึกษา ทำความคุ้นเคยและเข้าถึงข้อมูลจากการให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่

1.3 การพัฒนาตลอดชีวิต (Lifespan Development) ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตต้องการความเข้าใจเกี่ยวกับช่วงชีวิตและความเป็นไปได้ของการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชีวิต

1.4 ความจำเป็นในการอ้างสิทธิ (Assertiveness) ในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตต้องพัฒนาสร้างความสามารถที่แข็งแกร่งในการที่จะอ้างสิทธิของตนในฐานะผู้เรียนรู้

1.5 ลีลาของการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องรู้ลึกลีลาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุดคืออะไร เพื่อที่จะได้สามารถเลือกรูปแบบของโอกาสของการเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.6 ทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วยการเรียนรู้ 5 อย่าง ที่ผู้เรียนต้องการในแต่ละระบบแต่ละขั้นที่เหมาะสมกับแผนการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การคิดแบบอุปมาน อนุมาน คิดด้านข้าง (Lateral) และเป็นเหตุเป็นผลเชิงสร้างสรรค์ 2) เข้าใจวัฒนธรรม หมายถึง ความเข้าใจ ผลของวัฒนธรรม สังคมที่มีต่อวิธีการคิดของคน และการช่วยเหลือบุคคลในการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เป็นคนกลาง 3) การประยุกต์ความรู้ ผู้เรียนรู้ต้องสามารถผนวกความรู้ ทักษะและเทคนิคต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อทำให้เกิดผลการปฏิบัติที่น่าพอใจในชีวิตประจำวัน 4) เทคนิคการวิจัย ทั้งการสร้างความรู้ใหม่หรือการปรับปรุงการเข้าถึงความรู้ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจำเป็นต้องวิจัยในทุกระดับของการเรียนรู้ไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นองค์ประกอบของการเรียนในระดับสูง 5) การใช้ทรัพยากร โดยเฉพาะทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างรวดเร็วทาง ICT และ 6) ทักษะการสร้างอิทธิพล

(Influential skill) ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องมีทักษะพิเศษในการฝึกฝนความมุ่งมั่นทางสังคมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ในสังคม

2. ครอบครัว (Family and Household) ครอบครัวรวมทั้งกลุ่มญาติ ต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่มครอบครัว เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในหลักการว่าพ่อแม่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการเรียนรู้ของลูกตั้งแต่เริ่มต้น และจะยิ่งมากขึ้นและเป็นตัวหลักมากกว่าความรับผิดชอบของครูที่โรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติจากการรายงานของโรงเรียนมักพบว่าพ่อแม่มีความปรารถนาในการแสดงบทบาทในโรงเรียนค่อนข้างต่ำมักจะหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก เช่น กิจกรรม ครู ผู้ปกครอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งปัจจัยภายในตัวผู้เรียน และปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ มากขึ้น ดังนั้น ครอบครัวที่เข้มแข็งเป็นฐานรากของสังคมที่มีคุณภาพ สถาบันครอบครัว จึงมีบทบาทหลักในการเสริมสร้างหล่อหลอม บ่มเพาะเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

2.3.3 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้ปกครองสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ทางด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านอาชีพโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านโดยศึกษาจากสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น การทำกักตุนดูแลทำการบ้าน ความร่วมมือกับโรงเรียน ประเมินผลตามสภาพจริง และการให้คำปรึกษา ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดตัวของนักเรียนมากที่สุดนับตั้งแต่ที่นักเรียนเกิดมาหรือย้ายเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นแล้ว ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 (1) ได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอน โดยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และ (2) ให้ความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนในเรื่องการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 12) ดังนั้นนักเรียนควรเรียนรู้สภาพแวดล้อมในอดีตและวิถีของคนในชุมชนนั้นด้วย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ค่อย ๆ ซึมซับไปที่ละเล็กทีละน้อย โดยผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยการเริ่มที่บ้านแล้วไปเรียนรู้ในโรงเรียนต่อไป

2) การทำกักตุนดูแลทำการบ้าน ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ที่โรงเรียนโดยการดูแลทำการบ้านได้ เพราะการบ้านช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่สำคัญต่างๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โรงเรียนควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบ้านและขอคำปรึกษาจากผู้ปกครองโดยการกำหนดระยะเวลาทำการบ้านในแต่ละระดับชั้นเรียน และกำหนดให้มีการวางแผนและจัดระเบียบการบ้านของนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอ Callahan; et al. (1998: 131-141) ได้

ศึกษาผลการอบรมพ่อแม่ของนักเรียนที่มีปัญหาในการทำการบ้าน ซึ่งให้เห็นว่า ในครอบครัวที่พ่อแม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังนั้น นักเรียนจะทำการบ้านได้และมีคุณภาพ

3) ความร่วมมือกับโรงเรียนประเมินผลตามสภาพจริง ในการจัดกิจกรรมด้านเรียนการสอนนั้น จะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต้องใช้วิธีการวัดและประเมินผลสำเร็จ เพื่อทราบว่าจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และนำผลจากการประเมินไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริงสามารถวัดได้ทุกเวลาทุกที่และทุกสถานการณ์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย เยาวภา ทนชัยบุตร (2542: 12) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อตัดสินใจในการประเมินผลการเรียนเป็นการได้ข้อมูลตัวเลขหรือไม่เป็นตัวเลขสำหรับการตัดสินใจ เกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้เรียนหรือค้นหาปัญหาต่างๆ ในด้านการเรียนการสอน

แนวทางการประเมินของครอบครัว มุ่งเน้นที่พัฒนาการของลูก ให้มีความสำคัญกับพัฒนาการเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กได้ค้นพบวิถีทางพัฒนาตนเอง ให้เด็กประเมินตนเอง ประเมินจากสภาพจริงมากกว่าการสอบ มีความหลากหลายในวิธีการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตลูกอย่างใกล้ชิด และมีสัมผัสและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ เป็นวิธีการที่เป็นธรรมชาติ เกิดขึ้นจริง และได้ผลมากที่สุดในการประเมินพัฒนาการของลูกในครอบครัว (ยุทธชัย เกลิมชัย และอุทัยวรรณ เกลิมชัย. 2543: 313) ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลจะใช้เพียงการทดสอบจากข้อทดสอบเพียงอย่างเดียวแล้วประเมินผลผู้เรียนนั้นไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว เพราะจะไม่ได้ผลตามสภาพที่เป็นจริง และข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลจะต้องได้มาจากบุคคลหลายฝ่ายมิใช่จากครูผู้สอนเพียงคนเดียว ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องมีบทบาทในการเข้าร่วมประเมินผล โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการประเมินที่เป็นสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน

4) การให้คำปรึกษา พ่อแม่เป็นครูคนแรก และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก สิ่งที่พ่อแม่ทำเพื่อช่วยการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่สามารถทำอะไรหลายอย่างที่บ้านเพื่อช่วยลูกให้ประสบความสำเร็จที่โรงเรียน เช่น การที่พ่อแม่สามารถให้คำปรึกษา เป็นผู้รับคำปรึกษาและจะทำให้เด็ก ๆ เรียนรู้การใช้เหตุผล และความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ดีขึ้น นอกจากนี้พ่อแม่และผู้ปกครองยังสามารถแนะแนวส่งเสริมด้านการเรียนได้อีกด้วย สามารถช่วยเหลือเด็กให้เลือกเรียนได้ตามความถนัด และความสนใจ (สุวัช พานิชวงษ์. 2546: 52)

2. ด้านพฤติกรรม ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมด้านพฤติกรรมนักเรียนที่บ้านได้ คือ วินัยของนักเรียน และการส่งเสริมความประพฤติ ดังต่อไปนี้

1) วินัยของนักเรียน พื้นฐานทางสังคมจะมั่นคงหรือไม่ อยู่ที่คนในสังคมมีวินัย เพราะวินัยสร้างมนุษย์ให้มีความรับผิดชอบ มีระเบียบแบบแผน สำหรับวิธีการฝึกให้คนมีวินัยนั้น นิดดา หงษ์วิวัฒน์ (2541: 12-14) ได้กล่าวถึงวิธีฝึกให้ลูกเป็นคนมีวินัยด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) การสอนให้รู้ค่าของเงินด้วยวินัย วินัยเรื่องการใช้เงินต้องสร้างขึ้นมามากภายในบ้านระหว่างพ่อแม่และลูก ๆ เริ่มจากการกำหนดเงินรายวันให้กับลูก กำหนดการจ่ายเงินให้ลูก ๆ เป็นคนตัดสินใจเองว่า จะรับเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน วิธีการนี้จะทำให้ลูกหันไปสำรวจตนเองว่าพร้อมที่จะรับตนเองขนาดไหน

ดูแลตนเองได้ตลอดรอดฝั่งหรือไม่ ตรงนี้ก็ให้โอกาสลูกในการเรียนรู้ที่จะลองผิดลองถูก เด็กจะรู้สึกว่าได้รับเกียรติให้ดูแลตนเอง ดูแลการเงินเอง เด็กจะมีความคิดในแต่ละครั้งที่ใช้เงิน จะรู้สึกเป็นอิสระภายใต้ขอบเขตของวินัย วิธีนี้เด็กจะรู้ค่าของเงินและไม่ใช้สุรุ่ยสุร่าย และจะมีการเลือกไม่เอาและเก็บไว้เลือกซื้อในสิ่งที่รักจริง ๆ

(2) การสอนลูกให้รับผิดชอบตนเองด้วยวินัย การฝึกรับผิดชอบตนเองของเด็กเริ่มที่วินัย พ่อ แม่ จะต้องเปิดโอกาสให้ลูกฝึกรับผิดชอบตนเอง ในทุกกรณีที่มีโอกาส เด็กจะฝึกการรับผิดชอบตนเองไปในเวลาเดียวกัน เช่น พาลูกไปงานเลี้ยง ในงานนั้นถ้าเป็นบุฟเฟต์ก็ปล่อยให้ลูกช่วยตนเองโดยให้อยู่ในกติกาของงาน เช่น สอนให้เขาเอาน้ำที่ไหน สอนให้เขาดักอาหารแต่พอกินอย่างไร ถ้าอยากชิมก็ให้ดักแต่พอลำ แล้วก็ปล่อยให้ลูกอย่างอิสระ ให้รับผิดชอบตนเองภายในเงื่อนไขดังกล่าว เด็กจะรู้สึกเป็นผู้ใหญ่และอย่างรับผิดชอบอย่างดี

(3) สอนลูกให้รู้ค่าของสิ่งของด้วยวินัย การปลูกฝังให้รักสิ่งของด้วยวินัยนั้น เริ่มจากที่บ้าน เพราะที่บ้านเป็นแหล่งก่อเกิดแห่งชีวิต ความรัก รากฐานความคิด และวินัย การสร้างวินัยให้เด็กรักของตั้งแต่เยาว์วัยที่บ้านเริ่มจากพ่อแม่ เช่น เรื่องน้ำ เรื่องไฟฟ้าในบ้าน ควรทำความเข้าใจกับเด็กว่า น้ำนั้นมาจากไหน ไฟฟ้านั้นมาได้อย่างไร ทุกอย่างล้วนเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีในปริมาณจำกัด ถ้าหมดไปจากโลกนี้ ความเดือดร้อนจะเป็นเช่นไร ถ้าปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ได้ ต่อไปเด็กจะพัฒนาตนเองไปสู่การรักของที่มีในโลกนี้ทุกอย่าง เด็กจะไม่อยากทำลายอะไรเลย ไม่ว่าของนั้นจะเป็นของใคร

(4) การสอนลูกให้รู้คุณค่าอาหารด้วยวินัย ควรให้เด็กมีโอกาสเข้าครัว ช่วยในการเด็ดผัก หั่นหมู และให้เด็กลองปรุงอาหาร วินัยที่จะใช้กับเรื่องการกินของเด็กคือ ให้เด็กกินเป็นเวลา ไม่กินจุจิก เป็นการฝึกระเบียบ ฝึกกระบวนการรับประทานอาหารให้ได้หลากหลาย เมื่อเป็นฐานชีวิตเด็ก ๆ แล้ว ต่อมาก็พัฒนาเป็นความสนุก กระตือรือร้น เป็นคนง่าย ๆ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้คน

2) การส่งเสริมความประพฤติ ความประพฤติของนักเรียนเป็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนที่ถูกอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่แตกต่างกัน ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งผู้ปกครองนักเรียนจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ การฝึกพฤติกรรมนักเรียนที่บ้านให้เป็นที่ยอมรับของสังคมไทยจึงเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองนักเรียน

3. ด้านอาชีพ ในการจัดการสอนเพื่อพัฒนาทางด้านอาชีพ ผู้ปกครองสามารถเสริมสร้างนิสัยรักการทำงาน การช่วยทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามวัยและความสามารถของผู้เรียน เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์สำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความรู้และทักษะในงานอาชีพต่างๆ สามารถสร้างเสริมทักษะอาชีพให้แก่บุตรหลาน โดยเป็นผู้ฝึกสอนถ่ายทอดความรู้ ทักษะอาชีพที่ตนเองมีอยู่ให้กับบุตรหลานที่บ้านก็ได้ และเป็นการวางพื้นฐานให้เด็กเป็นคนมีนิสัยรักการทำงาน รู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ในการประกอบอาชีพ (ธารัง บัวศรี. 2528:80-82)

ตอนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวใน 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) ความหมายของครอบครัว 2) ลักษณะและโครงสร้างครอบครัว 3) แนวคิดทฤษฎีทางครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

1.1 ความหมายของครอบครัว

ครอบครัวแต่เดิมมีเพียงผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต ได้แก่ บิดา มารดา บุตร และแม่จะมีเครือญาติ ก็ยังคงหมายถึงผู้ที่มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิตร่วมกัน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ซึ่งต่อมาได้มีนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสน์ครอบครัว พ.ศ. 2547- 2556 ได้กำหนดความหมายของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก เป็นแกนกลางของสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและหลายลักษณะ นอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดา มารดาและบุตร

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2524, 86-87) ได้นิยามคำว่าครอบครัวจากแง่วิชาการต่างๆ ความหมายของครอบครัวก็ต่างกันออกไป

1. ด้านชีววิทยา ครอบครัวหมายถึง กลุ่มคนที่เกี่ยวพันกันทางสายโลหิต เช่น สามี ภรรยา มีบุตร บุตร เกิดจากอสุจิของบิดาผสมกับไข่ของมารดา ฉะนั้นบิดามารดากับบุตร จึงเกี่ยวพันกันทางสายโลหิต
2. ด้านกฎหมาย หมายถึง ครอบครัวที่ชายหญิงจดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งครอบคลุมถึงบุตรและบุตรบุญธรรม
3. ด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวคือคนที่ใช้จ่ายร่วมกัน จากเงินบงเดียวกัน ที่ทำการสมรสแล้วแยกบ้านไปอยู่ต่างหาก แต่มีพันธะที่จะเลี้ยงลูก คือ ต้องส่งเสียให้เงินลูกเล่าเรียน เช่นนั้นนับว่าใช้จ่ายจากบงเดียวกัน และเป็นครอบครัวเดียวกัน
4. ด้านสังคม ครอบครัวคือกลุ่มคนที่รวมอยู่ในบ้านเดียวกัน อาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย แต่มีปฏิภรียาสัมพันธ์กัน ให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน เช่น ลูกของลูกจ้างอยู่ในบ้านเดียวกัน เจ้าของบ้านเลี้ยงดูให้ความเอาใจใส่ ความรัก ก็นับว่าเด็กนั้นเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวในแง่สังคม

เจเลียว บุญยงค์ (2538: 45) ได้สรุปความหมายของครอบครัว คือ

1. ครอบครัว ได้แก่องค์การหรือหน่วยทางสังคมขนาดย่อม ซึ่งเกิดจากการที่ชาย หญิงคู่หนึ่งมีความสัมพันธ์กันทางเพศแล้วให้กำเนิดบุตร และสามารถเลี้ยงดูบุตรที่เกิด มาให้อยู่ในสังคมนั้นได้
2. ครอบครัว คือ กลุ่มของบุคคลต่าง ๆ ที่รวมกันขึ้นโดยการผูกพันทางด้านการ แต่งงาน การสืบสายโลหิต หรือการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันใน บ้านเรือนเดียวกัน
3. ครอบครัว คือ ความต่อเนื่องกับความสัมพันธ์ทางเพศที่มีเวลานานพอที่จะให้กำเนิดบุตร และสามารถเลี้ยงดูอบรมบุตรหลานนั้นได้

4. ครอบครัว หมายถึง คนหลาย ๆ คนที่มาอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานพอที่จะให้ผู้อื่น (สมาชิกใหม่) เกิดมาได้ตามความหมายนี้แสดงว่าไม่ได้มุ่งความสำคัญไปที่ ครอบครัวเท่าไรนัก แต่มุ่งที่ตัวบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันมากกว่า เป็นที่รวมของบุคคลหลาย ๆ คน โดยไม่จำกัดเพศ อายุ

สรุปได้ว่าครอบครัว เป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด และเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญ อยู่ร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์กันโดยสายเลือดหรือโดยกฎหมาย ใช้ชีวิตและดำเนินชีวิตร่วมกัน และมีความผูกพันกัน พึ่งพาอาศัยกันหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจและสังคม อารมณ์ จิตใจ ตลอดจนการดูแลกันทางสังคม เช่น บิดามารดา พี่น้อง ญาติ และปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น

1.2 ลักษณะและโครงสร้างครอบครัว

รูปแบบการดำเนินชีวิตของครอบครัวไทย ในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากครอบครัวไทยในอดีต พ่อแม่ ลูก ห่างเหินกันมากขึ้น แต่ละคนต่างเป็นอิสระต่อกัน มีทิศทางของตนเองทุกคนในครอบครัวใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่สังคมนอกบ้านทำงานหนัก เรียนหนัก บ้านเป็นเพียงที่พักพิงยามสราญยามพักผ่อน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ก็มีวิธีการเลี้ยงดูหลานที่แตกต่างไปจากเดิม พ่อแม่ทำงานเหนื่อยกลับมาบ้านอยากพักผ่อนบ้างเป็นผลให้ความใกล้ชิดสนิทสนมตามแบบธรรมเนียมไทยลดลง หลายครอบครัวเลี้ยงลูกด้วยวิทยาการสมัยใหม่ให้เครื่องยนต์กลไกเป็นผู้ดูแล อบรมสั่งสอนลูกแทนตน ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์ วีดีโอ อุปกรณ์การเล่นอินเทอร์เน็ต

นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กไทยในยุคนี้มีการแสดงออกหลายอย่างที่ผู้ใหญ่ เรียกว่าเป็นปัญหามากขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดเป็นของตัวเอง ซึ่งมักสวนทางกับความคิดของผู้ใหญ่อยู่เสมอ เด็กหลายคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ต่อต้าน ไม่เชื่อฟังเที่ยวเตร่กับกลุ่มเพื่อนโดยไม่สนใจความรู้สึกของผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งการใช้สารเสพติดนันทนาการ ทั้งที่รู้เป็นสิ่งที่ให้โทษต่อร่างกาย มีพฤติกรรมบี่ยงเบน เมื่อเกิดสิ่งนี้ขึ้นมา คงจะไม่มีประโยชน์อะไรที่เราจะมานั่งโทษกัน ว่าใครผิด มาถึงวันนี้ยังไม่สายเกินไปที่บรรดา พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะหันกลับไปให้ความสนใจในธรรมชาติของเด็ก ๆ ว่าแม้เขาจะได้รับความสะดวกสบายในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ วิธีการเลี้ยงเด็กตามแบบไทย ๆ ก็ยังไม่เป็นเรื่องที่ล้าสมัย หากผู้ใหญ่รู้จักปรับวิธีการให้เหมาะสมกับยุคที่เปลี่ยนไป

ในสภาพปัจจุบัน ลักษณะของครอบครัวไทย เปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวขยาย ซึ่งมีปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องที่อยู่ร่วมกัน เป็นลักษณะต่างๆ ที่มีใช้ครอบครัวเดี่ยวอย่างเดียว ลักษณะโครงสร้างครอบครัวใหม่อาจเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ (จุฬา ภูโพนบูลย์ 2541: 6-7; อุมาพร ตรังคสมบัติ 2544 : 7-8; กุลยา ตันติผลาชีวะ 2551: 135-138)

1) ครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ บุคคลในครอบครัวนอกจากพ่อแม่ ลูก แล้วยังมีปู่ ย่า ตา ยาย ป้า น้า หรืออาอยู่ร่วมด้วย ทุกคนในครอบครัวต่างมีความรับผิดชอบร่วมกันผูกพันกัน

2) ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) เป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีพ่อแม่ ลูก อาจเป็นลูกคนเดียว หรือมากกว่า 1 คน

3) ครอบครัวโดด (Single Family) หมายถึง ครอบครัวที่พ่อหรือแม่เป็นหัวหน้าครอบครัว สาเหตุอาจเนื่องมาจากการหย่า การตายของสามี หรือภรรยา รวมถึงวัยรุ่นที่มีลูกโดยบังเอิญแล้วขาดพ่อ เป็นครอบครัวไม่สมบูรณ์ หัวหน้าครอบครัวต้องเป็นผู้รับผิดชอบสูง เด็กที่อยู่ในครอบครัวส่วนใหญ่จะขาดความรัก ความอบอุ่น ซักถาม มีความรู้สึกไม่มั่นคง เหลวไหล จะกระทำผิดได้ง่าย

4) ครอบครัวลูกเลี้ยง (Step Family) เป็นครอบครัวของลูกเลี้ยงที่เกิดขึ้นจากการแต่งงานใหม่ เป็นลูกติดมาจากคนใดคนหนึ่ง อาจเป็นพ่อหรือเป็นแม่ รวมถึงเด็กที่ขอมาเลี้ยงด้วย เด็กจะมีความผูกพันในครอบครัวน้อย ขาดความมั่นใจ ขาดความเป็นเจ้าของในครอบครัว

5) ครอบครัวอุปถัมภ์ (Foster-Parent Family) เป็นครอบครัวที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก หรือดูแลเด็กชั่วคราว เด็กอยู่ในฐานะลูกตามกฎหมาย รวมถึงครอบครัวที่ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นหัวหน้าครอบครัว การเลี้ยงดูให้ความอบอุ่นมักไม่มีปัญหาแต่มีปัญหา คือ เงินที่ต้องนำมาใช้ในการกินอาหาร เลี้ยงดู และการศึกษา ส่วนสุขภาพผู้ปกครองซึ่งอยู่ในวัยชราก็เป็นปัญหา ยากที่จะดูแลเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กจะเหงาจากการขาดพ่อแม่

6) ครอบครัวรักร่วมเพศ (Homosexual Family) เป็นครอบครัวที่มีคู่เกย์ หรือคู่ทอมดี้ ที่อยู่กันแบบเปิดเผย มีการรับเด็กมาเลี้ยงเป็นลูก หรือทำตนเป็นผู้ปกครอง เด็กจะมีปัญหาเรียนรู้เรื่องเพศ เพราะความสับสนในครอบครัว เด็กจะถูกเพื่อนล้อ หรือขับออกจากสังคมเพื่อน

7) ครอบครัววัยรุ่น (Teenage Family) มีพฤติกรรมทางเพศที่อิสระ การเป็นครอบครัววัยรุ่นทำให้ผู้เป็นพ่อแม่ไม่พร้อมต่อการดูแลเด็ก และขาดความมั่นใจในการเลี้ยงดูเด็ก

8) ครอบครัวทำงาน (Working Family) เป็นครอบครัวที่ทำงานนอกบ้านทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ทำให้เด็กถูกทอดทิ้ง ไม่สบายบ่อย หงุดหงิดมากกว่าที่ผู้ปกครองอยู่บ้าน

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว จากครอบครัวขยายที่มีความผูกพันรักใคร่กันในครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยว จนถึงครอบครัวหย่าแยก ครอบครัวโดด ครอบครัวลูกเลี้ยง มีผลกระทบโดยตรงต่อเด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ความมั่นใจ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตเด็ก

1.3 แนวคิดทฤษฎีทางครอบครัว

นักวิชาการหลายท่าน ได้อธิบายถึงทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเรื่อง สัมพันธภาพในครอบครัว ดังต่อไปนี้

1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว (Family Development Theory)

แนวคิดทฤษฎีนี้เริ่มต้นราวทศวรรษที่ 1930 (นิตยา คชภักดี. 2545: 2-5 – 2-19.; อ้างอิงจาก Hill and Hanson) กล่าวว่า ระบบครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว มีขอบข่ายมุมมองที่กว้างขวาง รวมทั้งมีลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamic) มากกว่าสถิตย (Static) กล่าวคือ ชีวิตครอบครัวเริ่มต้นที่การแต่งงานของหญิงชาย และสิ้นสุดลงเมื่อคู่แต่งงานสิ้นชีวิต ในช่วงของการดำเนินชีวิตครอบครัว ลักษณะของสมาชิกในครอบครัวจะกำหนดกิจกรรมต่างๆ เป็นระยะๆ ซึ่งครอบครัวส่วนใหญ่จะผ่านระยะต่างๆ และกิจกรรมหลักที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันถ้าลักษณะโครงสร้างของสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน ระยะต่างๆ ของ

ครอบครัวตั้งแต่หญิงชาย เริ่มแต่งงานจนกระทั่งคู่แต่งงานสิ้นชีวิตลงนี้ เรียกว่าวงจรชีวิตครอบครัว (Family Life Cycle) ซึ่งไม่ว่าครอบครัวนั้นจะเป็นชนชาติใด หรือสีผิวอย่างไร ในระยะต่างๆ ของชีวิตครอบครัวก็จะมีกิจกรรม การเกิด การเข้าศึกษาเล่าเรียน การเข้าสู่ภาวะหรือเติบโตเต็มที่ และเข้าสู่วัยชราเหมือนกันทุกครอบครัว แต่ถ้าครอบครัวใดไม่มีลูกก็ไม่มีกิจกรรมการเกิด และการที่ลูกเข้าศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น โดย (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญ. 2538: 38; อ้างอิงจาก Phyllis J. Meiklejohn) ได้แบ่งวงจรชีวิตครอบครัวออกเป็น 9 ขั้นตอน คือ

1. ระยะเริ่มสมรสสร้างครอบครัว ระยะนี้ต่างฝ่ายต่างพยายามปรับตัวเข้าหากันในการใช้ชีวิต ร่วมกัน ซึ่งถ้าปรับตัวเข้าหากันได้ดี ทำให้ทั้งคู่ยิ่งรักกันมากขึ้น
  2. ระยะแรกตั้งครรภ์ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของภรรยา การทำหน้าที่ แม่บ้านของภรรยาอาจทำได้ไม่เต็มที่ ถ้าไม่ร่วมกันวางแผนสำหรับทารกที่จะเกิดมา อาจจะทำให้สัมพันธ์ภาพ ระหว่างสามีภรรยาไม่ดี
  3. ระยะเริ่มต้นเป็นบิดามารดาในช่วงแรก อาจจะต้องตื่นต้อภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น ทั้งสองฝ่าย อาจทำให้เกิดปัญหาต่อคู่สมรส
  4. ปีที่สาม การประมาณระยะการมีบุตรไม่ให้ใกล้เกินไป จะทำให้สภาพ ครอบครัวดีขึ้น เป็น ระยะที่ใช้จ่ายสูงที่สุด ภรรยาต้องว่านกับการเลี้ยงดูบุตร สามีภรรยาต้อง รักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน ทั้งเรื่อง ความพึงพอใจในเพศสภาวะ การสนทนากัน และอื่นๆ เพื่อที่จะคงสภาพสมรสที่ดีไว้
  5. ระยะบุตรเข้าโรงเรียน จะพยายามส่งบุตรไปโรงเรียนให้เร็วที่สุด เมื่อเข้าโรงเรียนภาระด้าน การเลี้ยงดูบุตรอาจลดน้อยลง แต่ต้องให้ความสำคัญกับรายได้เพื่อการศึกษา บุตรให้มากที่สุด
  6. ระยะบุตรเข้าสู่วัยรุ่น ในช่วงชีวิตนี้บิดามารดาอาจจะมีโครงสร้างครอบครัวมากขึ้น หรือตรงกันข้าม อาจขาดความตื่นตัว ราบเรียบจนเบื่อหน่าย บางกรณีมารดาอาจุ่นวายกับบุตร ที่กำลังเติบโต บิดาก็ุ่นวายกับ การหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน น้อยลง อาจจะทำให้เกิดความเห็นต่างและต่างคน ต่างอยู่ได้
  7. ระยะบุตรแยกครอบครัว อาจเป็นเวลาที่ยากลำบากบิดามารดาใกล้ปลดเกษียณ ปู่ ย่า ตา ยาย มักจะ รู้สึกยินดีที่ได้เลี้ยงหลาน และเกิดความรู้สึกว่าตนเองที่โอกาสได้รับความรัก มีคุณค่า เนื่องจากได้ทำประโยชน์ ให้แก่สมาชิกในครอบครัว
  8. ระยะบ้านว่างเปล่า เมื่อบุตรได้แยกย้ายกันออกไปแล้ว ย่อมมีความรู้สึกว่างเปล่า หากสามีภรรยาไม่มีความสนใจทำกิจกรรมอื่นๆ ก็จะทำให้รู้สึกอ้างว้างมากขึ้น
  9. ระยะปัจฉิมวัย สมรรถภาพทางกายของคู่สมรสเริ่มเสื่อมถอย ไม่สามารถ ทำกิจกรรมที่เคยทำ มาก่อนได้ ทั้งงานทางด้านร่างกายและสติปัญญา รวมทั้งเกิดการเจ็บป่วย ครั่นคร้าวหรือเรื้อรัง ขึ้นอยู่กับการ ปฏิบัติตนในวัยผู้ใหญ่
- ทฤษฎีพัฒนาการครอบครัวที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมีลำดับขั้นตอนตามพัฒนาการของครอบครัว เริ่มตั้งแต่การสร้างครอบครัวจากการแต่งงาน การมีบุตร และ

อบรมเลี้ยงดู จนกระทั่งบุตรสามารถพึ่งตนเองได้ และออกจากครอบครัว ต่อเนื่องจนถึงช่วงเกษียณอายุ และการดำเนินชีวิตสิ้นสุดลงเมื่อคู่สมรสทั้ง 2 ฝ่ายตายจากกัน

1.3.2 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ครอบครัว (Structural-functional theory)

แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 (ประมาณปลายปี ค.ศ. 1930) โดยได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม (Structural-functionalism) โดยกลุ่มนักวิชาการด้านสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยาในการศึกษาปรากฏการณ์ ทางสังคมเน้นเรื่องโครงสร้างและหน้าที่ของระบบ ได้แก่ แรดคลิฟ - บราวน์ (A.R.adcliffe - Brown) มาลิโนสกี (B.Malinowski) พาร์สัน (Talcott Parson) และ เดอร์ไคม์ (Durkheim)

โรเบิร์ต เค. เมอร์ตัน (Robert K. Merton. 1980: 12) ได้จำแนกหน้าที่ทางสังคมออกเป็น 3 ประเภท คือ หน้าที่หลัก (Manifest) หน้าที่รอง (Latent) และหน้าที่ที่ไม่พึงปรารถนา (Dysfunctional) โดยหน้าที่ของบางโครงสร้างของสังคมอาจมีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่แต่ขณะเดียวกัน คนบางส่วนอาจได้รับประโยชน์เพียงน้อยนิด หรืออาจไม่ได้รับประโยชน์เลย ซึ่งรวมไปถึงอาจจะมีคนบางกลุ่มหรือบางส่วนของสังคม ได้รับผลเสียจากทำงานของโครงสร้างของสังคมนั้นก็ได้

กาวิณี เสาะสืบ (ออนไลน์) ได้สรุปว่า ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ของครอบครัวมีลักษณะเป็น ระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับทั้งภายในและภายนอกมีโครงสร้างของครอบครัวที่เป็นลักษณะเฉพาะ มีเป้าหมายการเกิดและดำรงอยู่ของครอบครัว โดยมีลักษณะความเป็นโครงสร้างของครอบครัว คือ โครงสร้างด้านบทบาทของสมาชิก ค่านิยม การสื่อสารและรูปแบบการสื่อสาร อำนาจ ส่วนหน้าที่ของครอบครัว ประกอบด้วย หน้าที่ในการให้ความรัก ความเอาใจใส่ การอบรมเลี้ยงดู สมาชิก การสืบเผ่าพันธุ์ การจัดการด้านเศรษฐกิจ การจัดการด้านการดูแลสุขภาพ และจัดหา สิ่งที่เป็นพื้นฐานทางด้านร่างกายให้แก่สมาชิก และการเผชิญปัญหาครอบครัว

1.3.3 ทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาท (Role Differentiation Theory)

พาร์สัน (Parson. 1955) ได้จำแนกและกำหนดบทบาทของสามีภรรยาในครอบครัว ออกเป็น 2 ประเภท คือ บทบาทเชิงเครื่องมือ (Instrumental Role) ที่เน้นสามี เนื่องจากมีบทบาทเด่น ทางด้านระบบเศรษฐกิจภายนอกครอบครัว และสามีจะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการแสวงหา สิ่งจำเป็นหรือทรัพยากรสำหรับเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว อาชีพของสามีจึงมีความเกี่ยวข้อง โดยตรงกับระบบเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ส่วน บทบาทเชิงอารมณ์ (Expressive Role) นั้น พิจารณาว่าภรรยามีบทบาทเป็นศูนย์กลางภายในครอบครัว และเป็นที่มีหน้าที่ในการเลี้ยงดู สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านจิตใจ ดังนั้น บทบาททั้งสองประเภทนี้แบ่งแยก โดยยึดถือความแตกต่างระหว่างเพศเป็นสำคัญ ตัวแปรที่ได้จากทฤษฎีนี้ ได้แก่ บทบาทการหาเลี้ยงครอบครัว และการทำงานนอกบ้าน ของภรรยา นั่นคือ การที่ภรรยามีบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าหรือออกไปทำงานนอกบ้าน จะก่อให้เกิดความแตกต่างของคู่สมรสในด้านการสนองจิตใจภายในครอบครัว รวมทั้งการใช้อำนาจของคู่สมรส ซึ่งจะมีผลให้เกิดความไม่เป็นปึกแผ่นขึ้นในครอบครัว

สรุปได้ว่าจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ กล่าวถึงระบบครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และโครงสร้างของครอบครัว ประกอบด้วย บทบาทของสมาชิก ค่านิยม การสื่อสาร และรูปแบบการสื่อสาร อำนาจ ส่วนหน้าที่ของครอบครัว ประกอบด้วย หน้าที่ในการให้ความรักความเอาใจใส่ การอบรมเลี้ยงดู สมาชิก การสืบเผ่าพันธุ์ การจัดการด้านเศรษฐกิจ การจัดการด้านการดูแลสุขภาพและจัดหา สิ่งที่เป็นพื้นฐานทางด้านร่างกายให้แก่สมาชิก และการเผชิญปัญหาครอบครัว สำหรับแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดถือแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ครอบครัว เพราะเชื่อว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขได้ ดังนั้น ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ครอบครัว จึงสอดคล้องกับแนวคิดของงานวิจัยในครั้งนี้

2. สภาพของครอบครัวไทย

2.1 สถานการณ์และแนวโน้มของครอบครัวไทย

ครอบครัวเป็นหน่วยเล็กที่สุดทางสังคมเป็นจุดเริ่มต้นของการวางรากฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนคนหนึ่ง ตั้งแต่คลอดและอยู่รอดเป็นทารก โดยการอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝัง ชัดเจนทางด้านคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นสมาชิกของสังคมที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ อันกล่าวได้ว่าเป็น “ทุนทางสังคม” (Capital Society) ในการพัฒนาคน สังคม และประเทศให้เจริญงอกงามอย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2554: 1)

สถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อครอบครัวและบุคคล ครอบครัวจึงเกิดการปรับเปลี่ยนทั้งโครงสร้างรูปแบบ ขนาดของครอบครัวและวิถีชีวิต รวมทั้งสภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว จากที่เมื่อก่อนครอบครัวไทยจะเป็นครอบครัวใหญ่ มีกันแต่ ปู่ ย่า ยาย ตา ทวด พี่ ป้า น้า อา ถ้าไม่อยู่บ้านหลังเดียวกันก็จะอยู่ในอาณาบริเวณรั้วเดียวกัน แต่ในปัจจุบันครอบครัวไทยเริ่มเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และเมื่อเวลาผ่านไป สังคมและเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบให้ในอนาคตลักษณะครอบครัวไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลากหลายมิติดังนี้ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2554: 3)

1. จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความซับซ้อนและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ สังคมไทยซึ่งแต่เดิมเป็นสังคมชนบท มีความเอื้ออาทรต่อกันมีแนวโน้มเป็นสังคมเมืองมากขึ้นโครงสร้างครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมในอดีต ซึ่งเคยเป็นครอบครัวขยายแต่จากผลการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 - 7 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักโดยมีนโยบายด้านการวางแผนครอบครัว เพื่อมุ่งลดอัตราการเพิ่มของประชากรในครัวเรือนและนโยบายปรับปรุงคุณภาพ ประชากรและการพัฒนาจิตใจ เพื่อให้มีศักยภาพและมีความพร้อมต่อการพัฒนาและแข่งขันทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการพัฒนาสถาบันครอบครัวในทางอ้อมอัตราการเกิดลดลง ครอบครัวมีอายุยืนและมีความสามารถในการทำงานมากขึ้น ในปี 2545 มีครอบครัวขยายเพียงร้อยละ 32.1 ครอบครัวเดี่ยวมีถึงร้อยละ 5.5

2. รูปแบบของครอบครัว มีรูปแบบของครอบครัวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อาทิ ครอบครัว คนแก่ คนแก่กับหลาน ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวแต่งงานไม่ยอมมีบุตร ฯลฯ นอกจากนี้มีมุมมอง

แนวคิดที่มีต่อครอบครัวซึ่งแตกต่างไปจากเดิม ส่งผลให้รูปแบบของการเป็นครอบครัวมีหลากหลายมากยิ่งขึ้น ได้แก่ แม่ - แม่ - ลูก, พ่อ - พ่อ - ลูก, แม่ - เพื่อนแม่ - ลูก

3. การก่อรูปของครอบครัว นิยมการแต่งงานน้อยลง การจดทะเบียนสมรสน้อยลง แต่กลับใช้ชีวิตคู่แบบเพื่อน และทั้งช่วงอายุที่ห่างกันมากระหว่างแม่และลูก ก่อให้เกิดจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์นั้นน้อยกว่าช่วงวัยอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครอบครัวไทยนี้ส่งผลให้สังคมไทยได้เข้าสู่ยุคของสังคมผู้สูงอายุ

4. วิธีการดำเนินชีวิต เทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตของครอบครัวไปมาก ปัจจุบันความต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารมีมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างครอบครัวซับซ้อนยิ่งขึ้น เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัวถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี โดยเฉพาะ Social Network ซึ่งได้มาแทนที่ความใส่ใจจากพ่อ แม่ เด็กรุ่นใหม่ โหยหาการ Connect กับผู้คน ต้องการมีเพื่อน มีคนรู้จักมากขึ้น และต้องการที่จะเป็น someone ในสังคม และ Social Network ได้เข้ามาทำหน้าที่ของการเป็นที่พักพิงเป็นเพื่อนที่ไวใจได้แทนครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนที่อาจจะสะท้อนถึงความอบอุ่นของครอบครัวในปัจจุบันที่นำวิกฤตคือโลกสมมติที่มีความสำคัญมากขึ้น ๆ ต่อชีวิตประจำวันของเด็กไทย ขณะเดียวกันกับเทคโนโลยีได้เข้ามาตอบโต้ภัยเรื่องความสะกด รวดเร็ว เด็กสามารถหาข้อมูลต่างๆ ได้จาก Google แต่สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการรักความสะกด ต้องการความเร็วไวในคนรุ่นใหม่ และความสนใจในเรื่องราวต่างๆ มีความหลากหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ลดทอนอำนาจในการใส่ใจเฉพาะเรื่องลดลง ส่งผลให้ไม่สามารถเอาใจใส่เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างยาวนาน ส่งผลต่อความละเอียดอ่อนในการใส่ใจครอบครัวซึ่งลดลง อาจเกิดเป็นปัญหาครอบครัวตามมา

สรุปได้ว่าสถานการณ์และแนวโน้มของครอบครัวไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทั้งด้านโครงสร้างของครอบครัวที่มีขนาดลดลง การเปลี่ยนแปลงจากลักษณะครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การสิ้นสุดความเป็นครอบครัวจากการจดทะเบียนหย่าร้างมีจำนวนเพิ่มขึ้น หรือครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวรูปแบบหนึ่งไปเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง เช่น ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว สัมพันธภาพในครอบครัวที่เปลี่ยนไป และครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น การเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ รวมทั้งปัญหามากมายที่เกิดกับครอบครัวจะนำไปสู่การป้องกัน การปรับตัว และการส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งหมายถึง ครอบครัวที่เปี่ยมด้วยความสุข มีความสมดุล จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เป็นสมาชิกของครอบครัวที่จะต้องช่วยกันดูแลรักษาให้ครอบครัวเป็นครอบครัวที่สมดุลและเป็นสุข

2.2 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวไทย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของครอบครัวไทยที่มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลให้ครอบครัวเป็นสุข มี 9 ลักษณะ คือ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2554 : 3 - 4)

1) องค์ประกอบของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูกอีกต่อไป บางครอบครัวอาจมีเพียงคนเดียว หรือครอบครัวอาจจะ หมายถึง ผู้สูงอายุและเด็กเท่านั้น (โดยที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็น พ่อ แม่ ลูก)

2) ครอบครัวไม่สามารถขัดเกลาทางสังคมต่อคนรุ่นถัดไป บทบาทของการสั่งสอน ปลุกฝังค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมไม่ได้อยู่ที่ครอบครัวอีกต่อไป

3) ความสามารถในการเรียนรู้ของครอบครัวลดน้อยลง ทำให้สื่อต่างๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวเติบโตท่ามกลางกระแสการบริโภคนิยม

4) แนวคิดในเรื่องการสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่นนั้น เป็นความคิดที่ล้าสมัยของยุคปัจจุบัน

5) ช่องว่างระหว่างแม่กับลูกคนที่ 1 ห่างกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างรุ่นพ่อ แม่ และลูกมากยิ่งขึ้น

6) การเติบโตทางร่างกายไปเร็วกว่าวุฒิภาวะในเรื่องต่างๆ เด็ก ๆ จะเป็นหนุ่มสาวเร็วขึ้น ในขณะที่วุฒิภาวะและความรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ โตตามไม่ทัน

7) ความต้องการภายนอกที่เป็นเรื่องสมมติตามกระแสบริโภค ครอบครัวในปัจจุบันยังยึดติดกับค่านิยมภายนอก ที่ผลักดันให้ความต้องการชีวิตไปตามกระแสของสื่อมวลชน และมีพลังอย่างมากในการสรรหา เช่น ต้องการบ้านหลังใหญ่ขึ้น ต้องการรถที่ทันสมัยกว่าเดิม ฯลฯ

8) ครอบครัวไม่เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง พ่อ แม่ ไม่เชื่อว่าตนเองจะเลี้ยงลูกได้ดีกว่าโรงเรียน เป็นต้น

9) ครอบครัวในปัจจุบัน มีลักษณะโดดเดี่ยว เมื่อต้องเผชิญปัญหา ครอบครัวไม่สามารถจะมีแหล่งพึ่งพิง หรือปรึกษาปัญหาได้เช่นเดียวกับครอบครัวในยุคก่อน (ที่จะมีคนรุ่นก่อนคอยเป็นที่ปรึกษาให้) โดยเฉพาะเด็ก

ลักษณะทั้ง 9 ของครอบครัวนี้ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างมาก และกระทบต่อความเข้มแข็งของครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีสุขได้ จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น เป็นเกราะคุ้มกันให้กับสมาชิกภายในครอบครัวจากปัญหาต่างๆ ดังกล่าวได้นั้น จุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ สัมพันธภาพ ความสำคัญของการดูแลใส่ใจซึ่งกันและกัน และเป็นรากฐานที่สำคัญของการอยู่ร่วมกัน เพราะเราไม่สามารถอยู่ลำพังคนเดียวได้ในสังคม คนที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต คือคนที่สามารถที่จะมีสัมพันธภาพคนอื่นและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสอดคล้องสมดุล สามารถให้และรับได้อย่างเหมาะสม

2.3 บทบาทของครอบครัวเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ความรักความผูกพันระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เป็นความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง มั่นคงและยาวนาน เป็นพลังยิ่งใหญ่ ที่ช่วยในการดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ ผลการวิจัยด้านครอบครัว พบว่า ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างพ่อ แม่ ผู้ปกครองและโรงเรียน นอกจากจะทำให้เด็กประสบผลสำเร็จในด้านวิชาการแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม อันจะช่วยให้มีความก้าวหน้าของชีวิตต่อไปในอนาคต พ่อ แม่ จะต้องให้ความเอาใจใส่ต่อการเรียนรู้ของลูก สร้างโอกาสการเรียนรู้แก่ลูกให้เหมาะสมกับวัยของเขา ต้องช่วยให้เขามีโอกาสได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส ทำ

ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ให้มากอยู่เสมอ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากทุกเรื่อง ทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานการณ์ เปรียบเสมือนพ่อแม่เป็นครูคนแรกของลูกที่นำลูกไปสู่เส้นทางความรอบรู้แห่งชีวิต เป็นการเรียนรู้วิชาการเพื่อเป็นรากฐานของการศึกษากับการเรียนรู้เพื่อเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติสุข การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทั้งในบ้าน ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เด็กๆ จะต้องเรียนรู้จากส่วนเหล่านี้ ไปพร้อมๆ กัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2544: 3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 44-46) ได้สรุปข้อคิดเห็นข้อเสนอ และแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้กับบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ที่บ้าน พ่อแม่ ผู้ปกครอง นอกจากมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตตามวัยแล้ว ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการเตรียมความพร้อมให้ลูกเข้าสู่สังคมภายนอกได้อย่างมั่นใจ การเตรียมตัวลูกให้พร้อมตั้งแต่อยู่ที่บ้าน เป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้อย่างมั่นคงให้แก่ลูกก่อนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนที่ครูจะเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้พัฒนาในระดับสูงขึ้นต่อไป พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องรู้จักปรับวิธีการเลี้ยงลูกให้เข้ากับพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย ต้องเอาใจใส่ ดูแลพฤติกรรม ให้ความสนใจ เข้าใจความพร้อม เปิดโอกาสให้ลูกได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และสามารถคิดเป็น แก้ปัญหาได้ ต้องปฏิรูปตนเองทั้งในแง่ทัศนคติและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกไม่ควรคาดหวังในตัวลูกมากเกินไป เพราะจะสร้างความกดดันให้ลูก ควรส่งเสริมให้ลูกได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. ที่โรงเรียน โรงเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการเรียนรู้ เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่พัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในทุกด้านของเด็ก ให้มี ความต่อเนื่องเชื่อมโยงจากครอบครัว ขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารจะต้องมีบทบาทหน้าที่ร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ มีความเข้าใจนโยบาย กฎระเบียบ การเรียนการสอนของโรงเรียนและการประเมินผลความสำเร็จต่างๆ ของลูก ควรพบครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างลูกอยู่ที่บ้านและโรงเรียน ความเอาใจใส่ของพ่อแม่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของลูก รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองในโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยดูแลความประพฤติและการเรียนรวมทั้งการป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆ

3. แหล่งเรียนรู้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ของลูกได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ สามารถเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้แก่ลูก โดยพาลูก เพื่อนๆ ของลูก และกลุ่มพ่อแม่ของเพื่อนลูกไปทัศนศึกษาตามแหล่งการเรียนรู้ในจังหวัดต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากสภาพแวดล้อมที่ได้พบเห็นทำให้ทุกคนได้รับบรรยากาศที่มีความรู้ ความสุข และความสนุกสนาน ทำให้สายสัมพันธ์มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 115) ได้กล่าวว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

1. มีส่วนในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา และให้ความเห็นชอบในการกำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับครูและเด็ก
2. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ
3. เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
4. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

5. อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนากิจการด้านต่างๆ ของเด็ก
  6. ป้องกันและแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง
  7. เป็นแบบอย่างที่มีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรม นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
  8. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- ไฮนิง (ธีรภัทร์ เจริญดี. 2542: 16-17 อ้างอิงจาก Honing) ได้กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก ดังนี้

1. ผู้ปกครองต้องช่วยพัฒนาเด็ก คอยดูแลช่วยให้เด็กได้ช่วยตนเอง มีความสามารถในการแสดงออก ผู้ปกครองต้องรู้จักเลือกของเล่นและของใช้ที่เหมาะสมกับเด็กจะช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กได้
2. การให้ความสำคัญกับพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน จึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย
3. การสื่อสารกับเด็ก ซึ่งผู้ปกครองอาจใช้เครื่องมือสื่อสารทางภาษาเพื่อช่วยให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้
4. บทบาทในการจัดประสบการณ์ที่สำคัญให้กับเด็ก ผู้ปกครองต้องรู้ถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมประจำวันในบ้านให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ฝึกการแก้ปัญหา รวมไปถึงการให้ประสบการณ์ทางสังคม เช่น การทำอาหาร การจับคู่ลูกแท้
5. ทักษะในการสังเกตจะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กได้ลึกซึ้ง และเป็นแนวทางในการช่วยเหลือ หรือส่งเสริมเด็กให้พัฒนาได้ต่อไปในฐานะผู้ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเด็ก

บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปฏิบัติ ดังนี้ (อภิญา เวชชัย. 2544: 41-46)

1. บทบาทในการเป็นครูร่วมสอน (Co-Instructor) พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าไปเป็นครูร่วมสอน มีสาระสำคัญมากกว่าการเป็นอาสาสมัครช่วยสอนทั่วไป เพราะเป็นการเปลี่ยนบทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครองมาเป็นครู การดำเนินงานตาม นักวิชาชีพครู นักการศึกษาเป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะการทำงานร่วมกัน ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วน (Partnership)
2. บทบาทในการร่วมให้ข้อมูลเสริมบทเรียนต่างๆ พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความหลากหลาย และมีประสบการณ์แตกต่างในด้านอาชีพ มีหน้าที่การงาน ความรู้ความชำนาญเฉพาะ การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งมีความรู้เฉพาะด้านมาร่วมให้ข้อมูลเพิ่มเติม จะช่วยครูในการสร้างหลักสูตรที่มีความลึกซึ้งขึ้น
3. บทบาทในการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้แก่เด็กหรือกลุ่มพ่อแม่ด้วยกัน ได้ทำงานร่วม คิดร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน เป็นอีกบทบาทที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีโอกาสเข้าร่วมและสร้างสรรค์ได้มาก อาจจะเป็นในรูปแบบของค่าย การทำโครงการร่วมกัน เป็นรูปแบบของการสร้างสัมพันธภาพที่ไม่เป็นทางการ และไม่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการแข่งขันเอาชนะ แต่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือ
4. บทบาทในการเยี่ยมบ้าน การช่วยเหลือครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษ ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีความเข้มแข็ง อ่อนแอไม่เท่ากัน ครอบครัวที่อ่อนแออาจจะมีลักษณะชั่วคราว เช่น อยู่ในภาวะที่ครอบครัวกำลัง

เผชิญกับภาวะวิกฤต เช่น หัวหน้าครอบครัวประสบอุบัติเหตุ การเยี่ยมบ้านเพื่อแสดงน้ำใจ และเก็บข้อมูลปัญหา และความต้องการของครอบครัวที่กำลังเผชิญปัญหา เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่จะระดมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถดำเนินการช่วยเหลือได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

5. บทบาทในการช่วยงาน สนับสนุนงานในห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งที่มักจะมีความต้องการ การสนับสนุน และช่วยเหลืออยู่เสมอ ความต้องการนั้นเป็นได้ทั้งในด้านเงิน เพื่อจัดหาหนังสือเพิ่มเติม อาสาสมัคร ช่วยซ่อมแซมหนังสือ ดังนั้นการที่ผู้ปกครองจะมาช่วยงานในด้านต่างๆ จึงเป็นงานที่น่าสนใจอย่างยิ่ง และยังสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมออีกด้วย

6. บทบาทในการจัดทำข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์กับทางโรงเรียน การดำเนินงานของ โรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากแหล่งทรัพยากรภายนอกมากมาย แต่ความร่วมมืออาจอยู่ในแวดวง จำกัด เพราะแต่ละโรงเรียนต่างก็มีทรัพยากรที่โรงเรียนจะติดต่อขอความร่วมมือได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของความ ร่วมมือที่จำเป็น และเป็นการขยายวงในเรื่องของความร่วมมือให้กว้างมากขึ้น

บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (พร้อมพีไล บัวสุวรรณ. 2554: 61-78) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 บทบาทของผู้ปกครองต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ที่มา: พร้อมพีไล บัวสุวรรณ. 2554. ครอบครัวและโรงเรียน หุ้นส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน.

1. การดูแลบุตร

พ่อแม่ทุกคนย่อมอยากเห็นลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้หรือไม่เพียงไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับเลี้ยงดูของพ่อแม่ แม้ว่าสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก อาจจะ

ส่งผลต่อการเจริญเติบโต แต่**การเลี้ยงดูของพ่อแม่** หรือ**วิธีเลี้ยงลูก** ก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเจริญเติบโตของลูก ผู้ปกครองควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูบุตรขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 การเลี้ยงลูกให้มีความพร้อมทั้งร่างกาย การที่เด็กมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงย่อมส่งผลถึงพัฒนาการทางสติปัญญา จิตใจและสังคมด้วย แต่ปัจจุบันเด็กไทยมีแนวโน้มเป็นโรคอ้วน ส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้ ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรสอนให้ลูกรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

1.2 การเลี้ยงลูกให้มีความพร้อมด้านจิตใจ ปัจจุบันสังคมไทยมีการหย่าร้างสูง เห็นได้จากที่บางครั้งครอบครัวพ่อแม่ไปทาง แม่ไปทาง ต้องทิ้งลูกไว้อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง ทำให้เด็กรู้สึกเหมือนขาดที่พึ่งพิงทางจิตใจ ขาดความรักความอบอุ่น ดังนั้นผู้ปกครองควรใช้เวลากับบุตรในการพูดคุย ให้ลูกเล่าเรื่องหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ทำในแต่ละวัน การสังเกตอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุตร การรับฟังปัญหา เช่น การทานอาหารเย็นร่วมกัน

1.3 การเลี้ยงลูกให้มีความพร้อมด้านสังคม ส่งเสริมให้ลูกมีประสบการณ์จากการกระทำของตนเอง และเรียนรู้จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน และสังคม มีความคิดสร้างสรรค์สามารถใช้เหตุผลแยกแยะได้ถูกต้อง และรู้จักปรับตัวได้เหมาะสม เปิดโอกาสให้ลูกได้ทำกิจกรรมทางสังคม เช่น การเป็นอาสาสมัคร การทำงานช่วงปิดภาคเรียน

2. การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็กด้านการเรียนรู้และพัฒนาการ การที่เด็กไปโรงเรียนเด็กยังคงอยู่ภายใต้บริบทของผู้ปกครอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมทางบ้าน การดูแลการกระทำและปัญหาต่างๆ ของผู้ปกครอง เด็กมีส่วนรับรู้หากผู้ปกครองเข้าใจ และใช้วิธีการเลี้ยงดูที่ถูกต้องย่อมเกิดผลดีกับเด็ก

2.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

1) การพูดคุยสื่อสารกับลูก ปัจจุบันครอบครัวมีเวลาให้แกกันค่อนข้างน้อย ทำให้ไม่ค่อยได้มีโอกาสดูแลลูก ดังนั้นพ่อแม่จึงควรถามลูกเกี่ยวกับกิจกรรมประจำวัน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ เพื่อให้ทราบถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของลูกเกี่ยวกับการเรียน หรือการคบเพื่อน

2) การแสดงความรักกับลูก ด้วยคำพูด และการกอดสัมผัส ความรักความอบอุ่นที่สามารถทำได้ง่ายที่สุดคือ การใช้คำพูดบอกความรักความห่วงใย หรือการกอดลูก หากเห็นลูกทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมผู้ปกครองควรพูดคุยกับลูกด้วยเหตุผลถึงความห่วงใยมากกว่าการว่ากล่าวเพราะลูกรู้สึกได้ถึงความรักที่พ่อแม่มีให้

3) การพาลูกไปแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด สวนสัตว์ แหล่งประวัติศาสตร์ การกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้โลกกว้างมากกว่าการปล่อยให้เด็กไทยโตในห้างซึ่งแวดล้อมด้วยวัตถุสิ่งของ และทำให้เด็กกลายเป็นบริโภคนิยม การพาลูกไปแหล่งเรียนรู้จะเป็นการกระตุ้นเร้าความสนใจ และ

พ่อแม่เปลี่ยนการเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน แต่พ่อแม่ควรชี้แนะประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ หรือ กระตุ้นทางปัญญาลูกให้สามารถค้นคว้าเรียนรู้เพิ่มเติมได้ต่อไป

4) การส่งเสริมให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ พ่อแม่มีบทบาทอย่างสำคัญกับการเรียนรู้ทางภาษาของลูก ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เด็กบางคนเก่งภาษาอังกฤษไม่ใช่เพราะครูที่โรงเรียน แต่เป็นเพราะพ่อแม่ฝึกให้พูดภาษาอังกฤษที่บ้าน หรือการใช้สิ่งแวดล้อมรอบตัวในการพัฒนาคำศัพท์ให้กับลูก ทั้งปัจจุบันมีสื่อการเรียนรู้ทั้งโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และเกมการศึกษาที่พ่อแม่สามารถเล่นกับลูกได้

5) การพูดคุยเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ เช่น หนังสือ รายการโทรทัศน์ นิตยสาร เว็บไซต์ การที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้เด็กฟังตั้งแต่เล็กเป็นการฝึกจินตนาการ และกระบวนการคิดของผู้เรียน และปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน ดังนั้น พ่อแม่ควรพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับหนังสือ เช่น อาจแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ หรือให้ลูกอ่านหนังสือแล้วเล่าให้พ่อแม่ฟังเพื่อพูดคุยร่วมกัน

2.2 การทำกิจกรรมของครอบครัว

1) การศึกษาทบทวนการเรียนรู้ที่บ้าน ผู้ปกครองสามารถช่วยลูกทบทวนการบ้าน โดยการไต่ถามและนำเนื้อหาที่ลูกเรียนมาทบทวนกับลูก โดยเฉพาะเมื่อลูกยังเล็กการมีพื้นฐานที่ดีเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ การศึกษาของบางประเทศให้เด็กทำโครงการร่วมกับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กและผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2) การทำกิจกรรมครอบครัวประจำวัน เช่น การทานอาหาร การนอนหลับ การเล่น การอ่านหนังสือ โดยครอบครัวควรอยู่ทานอาหารเย็นให้พร้อมหน้าเพื่อใช้เวลาพูดคุยสร้างความใกล้ชิด การทำกิจกรรมประจำวันของครอบครัว เช่น การดูโทรทัศน์ การอ่านหนังสือกับลูก การพูดคุยกันก่อนนอน หรือเวลาทำกิจวัตรประจำวัน

3) การมีกิจกรรมงานอดิเรกของครอบครัว การเล่นเกม กิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษา เช่น การเล่นกีฬาของครอบครัว การไปท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ การพาครอบครัวไปทำกิจกรรมของชุมชน หรือทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวของเพื่อนลูก เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายการดูแลลูก

2.3 การมีสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้

1) การมีสถานที่ให้ผู้เรียนได้เรียนหรือทบทวนความรู้ที่บ้าน ในบ้านควรมีบรรยากาศหรือมุมสงบให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ เช่น อาจเป็นสวนหย่อม หรือห้องหนังสือ

2) การมีสื่อเรียนรู้ที่บ้าน เช่น หนังสือ คอมพิวเตอร์ เกมการศึกษา ซึ่งจะช่วยเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัจจุบันเด็กไทยใช้เวลากับการอ่านการ์ตูนมากกว่าการอ่านหนังสืออื่น อีกทั้งเด็กชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ผู้ปกครองควรเรียนรู้เรื่องเกมกับลูกเพื่อสามารถให้คำแนะนำได้ เพราะเกมบางอย่างสามารถช่วยพัฒนาสมองและทักษะการคิดของเด็ก ในขณะที่เกมบางอย่างที่รุนแรงส่งผลต่อจิตใจของเด็กด้วยเช่นกัน

2.4 การตั้งความหวังและการดูแลติดตามการเรียนรู้

1) การตั้งความคาดหวังที่สูงกับความสำเร็จของลูก นอกจากเป็นการท้าทายความสามารถของลูกแล้ว ยังเป็นการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จทางการเรียนร่วมกันกับลูก โดยผู้ปกครองควรเชื่อมโยงให้ลูกเห็น

ถึงความสำเร็จทางการเรียนกับความสำเร็จในชีวิตที่ถูกต้อง การวางแผนอนาคตร่วมกับผู้เรียนเพื่อให้ลูกรู้ว่าเรียนไปเพื่ออะไร

2) การเชื่อมั่นในศักยภาพที่สูงสุดของลูก การมีความคาดหวังที่สูงต้องมีความคู่กับความเชื่อมั่นในความสามารถของลูกว่าทำได้ มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความฉลาดที่หลากหลายที่รอการค้นหา และพัฒนา ดังที่ Gardner ได้กล่าวถึงความฉลาดที่หลากหลาย Multiple Intelligences ว่ามีถึง 8 ด้าน ได้แก่ ความฉลาดทางด้านภาษา (Linguistic Intelligences) ความฉลาดทางด้านตรรกะ (Logical Mathematical Intelligences) ความฉลาดทางด้านดนตรี (Musical Intelligences) ความฉลาดทางด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย (Bodily Kinesthetic Intelligences) ความฉลาดทางด้านมิติ (Spatial Intelligence) ความฉลาดในการเป็นผู้นำ (Interpersonal Intelligences) ความฉลาดภายในตน (Intrapersonal Intelligences) และความฉลาดทางด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligences) ดังนั้น ผู้ปกครองควรพยายามค้นหาความฉลาดของลูก สร้างโอกาสให้ลูกได้ปลดปล่อยความฉลาดนั้น และเชื่อมั่นในการพัฒนาความฉลาดของลูกที่สูงขึ้นต่อไปได้

3) การให้ความสำคัญกับการบ้านที่รับผิดชอบและการอ่าน มากกว่าการดูโทรทัศน์หรือการเล่น ผู้ปกครองควรกำกับดูแลการทำการบ้านของลูกเพื่อให้เด็กเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เรียน โดยควรจัดสรรเวลาให้กับกับการทำการบ้านและการทบทวนเนื้อหาความรู้ที่มากกว่าการดูโทรทัศน์

4) การดูแลติดตามการบริหารจัดการเวลา ผู้ปกครองควรดูแลติดตามการใช้เวลาของลูกทั้งในด้านการเรียน การทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้รู้จักจัดการบริหารเวลาของตนเอง ฝึกความรับผิดชอบต่อข้อตกลงกับเด็กในการกำหนดตารางเวลาการทำกิจกรรมต่างๆ

5) การสอดส่องดูแลการคบเพื่อน เพื่อนเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่น หากผู้เรียนมีเพื่อนคอยช่วยสนับสนุนการเรียนรู้จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้

6) การรับรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าด้านการเรียนและการพัฒนาการของลูก ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใส่ใจในผลการเรียนของลูก โดยส่วนใหญ่มักถามลูกว่าสอบได้ที่เท่าไรของห้องเรียน ซึ่งเป็นการปลูกฝังทัศนคติต่อการเรียนแบบแข่งขัน ผู้ปกครองควรใส่ใจความก้าวหน้าทางการเรียนและการพัฒนาการของลูกที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

3. การสื่อสารกับโรงเรียน

3.1 การเข้าร่วมประชุมครู/ผู้ปกครอง/นักเรียน ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุม โดยควรมาด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ปัญหาของผู้เรียนร่วมกันได้ โดยการมาประชุมแต่ละครั้ง ผู้ปกครองควรศึกษาประเด็นและควรเตรียมประเด็นที่ต้องการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับครูเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกรายงานผู้เรียน ผู้ปกครองควรให้ความสนใจในการสื่อสารผ่านสมุดบันทึกรายงานของผู้เรียน เช่น การทำการบ้าน ความสนใจทำกิจกรรม ทัศนคติของผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนที่โรงเรียนพัฒนาการที่เกิดขึ้น หรือสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เป็นต้น

3.3 การใส่ใจติดตามข้อมูลข่าวสารที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์ เช่น นโยบาย ข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ระเบียบข้อบังคับ แนวปฏิบัติต่างๆ และผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน หรือหากมีความไม่เข้าใจเกิดขึ้นควรใส่ใจสอบถามจากทางโรงเรียน

4. การมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรม/อาสาสมัครกับโรงเรียน

4.1 การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เช่น ผ่านตัวแทนผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา คณะทำงาน หรือสมาคมผู้ปกครองและครู โดยผู้ปกครองควรใช้การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการที่มีอยู่ในการกำหนดและผลักดันเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่เต็มตามศักยภาพและท้าทายความสามารถของผู้เรียน ร่วมติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปรับปรุง

4.2 การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การร่วมระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน การเป็นอาสาสมัครจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

5. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน/เครือข่ายผู้ปกครอง

ความสัมพันธ์ที่ดีของชุมชนเป็นรากฐานที่สำคัญของความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งจะเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียนได้ต่อไป เพราะผู้เรียนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน และครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การมีระบบความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของผู้ปกครองกับชุมชนจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการสอดส่องดูแลจากชุมชนด้วย ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนทางสังคมในการดูแลสนับสนุนผู้เรียนในวงกว้างมากขึ้น หากคนในชุมชนขาดความเข้มแข็งต่างคนต่างอยู่หรือมีปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ทะเลาะเบาะแว้งกันย่อมนำมาซึ่งความไม่ปลอดภัยแก่เด็ก แต่หากครอบครัวและชุมชนมีแบบแผน ประเพณี ค่านิยม วิถีชีวิต ที่เข้มแข็งจะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันให้กับเด็กได้มั่งคั่ง เพราะค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอาจทำได้หลายแนวทาง ซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลเอาใจใส่ต่อการเรียนของเด็ก ต้องรับรู้และทำความเข้าใจในบทบาทของตน และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อการศึกษาลำเรียนของเด็กเพราะผู้ปกครองมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการศึกษาของเด็กโดยตรง

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวใน 2 หัวข้อ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว 2) แนวทางจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

1.1 การจัดการศึกษาในโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่โรงเรียน สนับสนุนให้โรงเรียนได้ใช้การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานการศึกษา. 2557 : คำนำ) ทิศทางการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายของรัฐบาล โดยกำหนดนโยบายด้านการศึกษา คือ “เสริมสร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง ด้วยนโยบายการศึกษาที่ทำได้จริง มีคุณภาพมาตรฐาน พร้อมพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งในและนอกห้องเรียน” และเพื่อให้นโยบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างเป็นรูปธรรม กรุงเทพมหานครจึงส่งเสริม สนับสนุนโครงการ/กิจกรรมเพื่อบรรลุผลตามนโยบายทั้งโครงการที่ดำเนินการโดยสำนักงานการศึกษาและนอกสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อยกระดับคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมต่อไป ดังนั้นในการดำเนินงานจึงต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ตลอดจนด้านงบประมาณ จึงต้องมีระเบียบข้อบังคับ และรายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติม ที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษาให้ครอบคลุม เพื่อช่วยให้การบริหารงาน ดังกล่าวคล่องตัว และเป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริการและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนต้องบริหารและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด ซึ่งการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มีแนวคิดและขอบข่าย ดังนี้

1. ด้านวิชาการ เป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของโรงเรียนที่ต้องบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นกลยุทธ์สำคัญทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการด้านวิชาการต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนมีกระบวนการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

2. ด้านงบประมาณ เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่ามากที่สุด เป็นแผนงานที่แสดงออกมาในรูปของจำนวนเงินและโครงการต่างๆ ซึ่งในการบริหารงบประมาณจำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามรายการ โครงการและแผนงานหรืองานที่โรงเรียนได้รับงบประมาณ ดังนั้น การบริหารงานงบประมาณจึงจำเป็นต้องมีขั้นตอนที่รัดกุม โปร่งใส มีระบบตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารให้บุคลากรในโรงเรียนมีคุณภาพและศักยภาพ สามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนได้เกิดประโยชน์สูงสุด ตอบสนองภารกิจของโรงเรียนอย่าง

คล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานธุรการ โดยมีบทบาทหลักในการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ ได้แก่ การจัดระบบบริหารและการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน การพัฒนาระบบและเครือข่ายสารสนเทศ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม ยานพาหนะและงานอื่นๆ มุ่งพัฒนาให้โรงเรียนให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

จากกรอบแนวคิดการบริหารงานทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาข้างต้น เป็นภารกิจที่สำคัญและเกี่ยวข้องกัน ซึ่งการบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา จำเป็นต้องบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการบริหารโดยใช้กลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรสังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นไปตามเจตนารมณ์ในมาตรา 80 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง หากงานด้านใดด้านหนึ่งบกพร่องก็จะมีผลต่อการจัดการศึกษา และบริหารโรงเรียน งานทุกงานเป็นส่วนที่โยงใยต่อเนื่องกันทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ พ่อแม่ ผู้ปกครองที่ไว้วางใจ ให้บุตรหลานมาศึกษาในโรงเรียนนั้น ย่อมมีความคาดหวังในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในทุกด้าน หากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในทุกด้านกับทางโรงเรียนก็จะเป็นส่วนที่เชื่อมโยงระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาบุตรหลานของผู้ปกครองหรือผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 9 (6) ซึ่งว่าด้วยการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และมาตรา 22 ที่ว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษา จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จะเห็นว่าการจัดการศึกษานั้น สามารถพัฒนาทุกที่ภายในโรงเรียน ภายนอกโรงเรียน ในชุมชน ในงานทุกด้านของโรงเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนได้ทั้งสิ้น นักเรียนจะเกิดความรู้ เกิดทักษะ เกิดจิตสำนึกที่ดีติดตามมา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 24 (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

คุณภาพของโรงเรียนจะได้ต้องมีผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์กับเด็กมาก มีผู้ปกครองไม่น้อยที่สนใจกิจกรรมในโรงเรียน ครูควรให้โอกาสแก่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม แท้จริงแล้วผู้ปกครองกลัวปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กมาก ผู้ปกครองมีความหวังว่าครูคือผู้ที่ช่วยเหลือได้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น และมีไม่น้อยที่ผู้ปกครองเชื่อว่าครูคือผู้รู้เรื่องเด็กมากที่สุด

ผู้ปกครองหลายคนอาจไม่ยอมมาโรงเรียน เพราะการศึกษาน้อย เก่งกว่าเมื่อครูเรียกไปพบไม่ทราบว่าจะพูดสิ่งใด ผู้ปกครองประเภทนี้เมื่อโรงเรียนเรียกก็จะไม่มา ในทางตรงกันข้ามผู้ปกครองบางคน กระตือรือร้นที่จะเข้ามาช่วยโรงเรียน ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงจะมีความมุ่งหวังจากโรงเรียนสูง ต้องการเข้าช่วยกิจกรรมโรงเรียน สิ่งที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือ คุณค่าความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน กล่าวคือ

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียนของเด็ก ที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การสอนเด็ก รวมทั้งหลักสูตรและการดำเนินการร่วมมือเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกัน
3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาส การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองทั้งทางด้านการเลี้ยงดูเด็กและส่งเสริมพัฒนาการ ร่วมแก้ไขปัญหาเด็กจากการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสานต่อการเรียนรู้ของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย

1.3 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

การให้การศึกษาแก่ครอบครัว หมายถึง การช่วยให้สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจถึงความสำคัญของบทบาทของแต่ละบุคคลในครอบครัวที่มีต่อพัฒนาการและการศึกษาของเด็ก การแก้ไขปัญหาเด็กที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีการให้การความรู้สำหรับครอบครัวมีหลากหลายวิธี อาจเป็นการให้ความรู้โดยตรงแก่ครอบครัว หรือโดยทางอ้อม เช่น การจัดประชุม อภิปราย หรือใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์ จุดสำคัญอยู่ที่การใช้ความรู้นี้ต้องตรงประเด็น ความต้องการจริงของครอบครัวที่ได้มาจากการประเมินความต้องการ (Feeney; et al. 1991: 493)

การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้ปกครองอย่างหลากหลาย ทั้งด้านพัฒนาการเด็ก การแก้ปัญหาเด็ก การเลี้ยงดูเด็ก ให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งวิธีการที่ให้การการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ได้แก่ การประชุมวิชาการ การบรรยาย การฝึกอบรม อันเป็นกระบวนการเน้นการให้เนื้อหาโดยตรง ซึ่งพบว่าผู้ปกครองไม่ชอบเพราะเป็นการสื่อสารทางเดียวที่น่าเบื่อ เว้นแต่เรื่องที่ให้ความรู้ที่ตรงกับความต้องการของผู้ปกครองอย่างแท้จริง การค้นหาเรื่องที่ผู้ปกครองต้องการรู้จึงมีความสำคัญมาก

การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง (Parents Education) ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สิ่งหนึ่งที่มีอาจมองข้ามไปได้ คือ การศึกษาสำหรับพ่อแม่ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้พ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก และเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นันทนา ภาคบางก (2531: 1) ที่กล่าวถึง การศึกษาสำหรับพ่อแม่ว่าหมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เป็นการทำความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการร่วมมือกันพัฒนาเด็ก โดยใช้สื่อต่างๆ และสื่อมวลชน เช่นเดียวกับ ยูเนสโก (UNESCO. 1979: 56) ที่กล่าวถึง การศึกษาสำหรับผู้ปกครองว่า เป็นการพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะของการเป็นผู้ปกครองที่เป็นระบบ เพื่อการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนเด็ก สร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และการปฏิบัติตนในบทบาทของพ่อแม่ในครอบครัวและสังคม ซึ่งสรุปได้ว่า การศึกษาสำหรับพ่อแม่ เป็นกระบวนการศึกษาที่ช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มพูนเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และรู้วิธีการเลี้ยงดูเด็กให้ดีขึ้น รวมทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตครอบครัว แม้ว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองจะมีทักษะ ความชำนาญและรอบรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก แต่ก็ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่องของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความสนใจอีกด้วย เบอร์เกอร์ (Berger. 1981: 150-151) ได้กล่าวถึง ความสำคัญในการให้ความรู้แก่พ่อแม่ไว้ดังนี้

1. พ่อแม่มีแหล่งความรู้และความคิดในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และจะได้รับการฝึกฝนให้ทำตามความรู้และความคิดนั้นๆ
  2. พ่อแม่ที่รักและยอมรับเด็กจะทำตามคำแนะนำของผู้รู้ โดยเฉพาะการยอมรับลูกหลานของตนอย่างไม่มีเงื่อนไข
  3. พ่อแม่ที่มีความรู้เรื่องการพัฒนาเด็ก สามารถเข้าใจ และแนวพฤติกรรมของเด็กได้ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อเด็กได้เหมาะสมมากขึ้น
  4. พ่อแม่มีความเข้าใจถึงผลของพฤติกรรมของตนที่มีต่อเด็กและจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสม
  5. พ่อแม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สามารถหาความเป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ความรู้นั้นไปใช้แก้ปัญหาได้
  6. พ่อแม่มีเทคนิคและทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมในบ้าน เพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กและการดำเนินชีวิตในครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่น
  7. พ่อแม่จะมีความรู้ที่มั่นคงและสบายใจ ที่จะคิดทำสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อลูกหลานของตนเอง
- นอกจากนี้ เดกเกอร์และเดกเกอร์ (Decker & Decker. 1992: 253) ได้กล่าวถึง ประโยชน์และความสำคัญของการศึกษาสำหรับพ่อแม่ ไว้ดังนี้
1. ทำให้พ่อแม่เกิดความมั่นใจในบทบาทการเลี้ยงดูเด็กของตนเอง ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก
  2. ทำให้พ่อแม่เกิดการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการศึกษาเด็กเล็ก และเรียนรู้ว่าทำอะไรจะช่วยให้โรงเรียนเพิ่มประโยชน์ในงานการศึกษา

3. ทำให้พ่อแม่เห็นคุณค่าในตนเองในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือการศึกษาให้ดีขึ้น
4. ช่วยให้อาสาสมัครมีโอกาสในการเสนอข้อแนะนำและร่วมตัดสินใจ หรือเป็นกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียนในการวางแผนจัดการศึกษาร่วมกันกับทางโรงเรียน
5. ทำให้เกิดผลสะท้อนที่ดีมาสู่เด็ก เด็กจะให้เห็นความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันความสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคม และความเข้าใจของการอยู่ร่วมกันในสังคม
6. พ่อแม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อาจจะเป็นในฐานะวิทยากร หรืออาสาสมัครช่วยงานซึ่งพ่อแม่อาจมีความสามารถและสิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีบทบาทต่อเด็กมากที่สุด คือ พ่อแม่ เพราะเป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิดกับเด็กและให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กมาตั้งแต่เริ่มต้น ดังนั้น การให้ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กแก่พ่อแม่ จึงนับว่า มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นอย่างมาก การศึกษาสำหรับพ่อแม่ นอกจากจะช่วยให้พ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กและพัฒนาการของเด็กแล้ว การศึกษาสำหรับพ่อแม่ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่และป้องกันปัญหาพ่อแม่เลี้ยงดูลูกไม่ถูกต้องด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 19-21) ที่กล่าวถึงจุดประสงค์ของการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ไว้ดังนี้

1. สร้างเสริมความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก การมีความรู้ที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรมเด็ก และสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัยได้อย่างถูกต้อง
2. สร้างเสริมความเข้าใจบทบาทของผู้ปกครอง และอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อเด็กเนื้อหาการศึกษาที่ให้แก่วรรณคดีจะเกี่ยวกับการเป็นตัวอย่างแก่เด็ก การเป็นผู้สั่งสอนอบรมการเป็นตัวอย่างและแรงจูงใจให้เด็กได้คิดได้เรียน มีวินัยและจริยธรรม การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่สุนทรีย์ของครอบครัว การเป็นผู้ให้คำปรึกษาและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับเด็ก
3. สร้างเจตคติที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูเด็ก ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทางจิตสังคม
4. สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการดูแลเด็ก จากครูหรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถโดยตรงทางด้านเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา
5. สร้างความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างผู้ปกครอง ผู้ปกครองต้องรับรู้ปัญหาและพัฒนาการเด็กเพื่อการสร้างเสริมเด็กที่ถูกต้อง

1.4 ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง

การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองมีหลายวิธีการ ทั้งที่เป็นการให้โดยตรง หรือให้โดยทางอ้อม ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสำหรับผู้ปกครองแบบใดก็ตาม การให้การศึกษาที่ดีต้องตรงประเด็น มีการวางแผนที่รัดกุม ขั้นตอนแรกของการวางแผนนี้คือ การสำรวจสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการเรียนรู้มากที่สุด และได้ผลมากที่สุด การประเมินความสนใจและความต้องการของผู้ปกครองจะช่วยให้การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองประสบความสำเร็จมากกว่า (Feeney; et al.1991: 493-494)

จอห์น ดิวอี้ ได้กล่าวถึงความต้องการศึกษา เป็นการนำไปสู่การวางแผนการศึกษาที่มีเนื้อหาที่ตรงกับ ผู้เรียน วิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนพึงพอใจกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ทั้งความรู้ ทักษะ หรือ เจตคติที่เหมาะสม (Queeney.1995: 59) ถ้าไม่ประเมินความต้องการ ทำให้เนื้อหาสาระเกินจำเป็นแก่ผู้ปกครอง สร้างความเบื่อหน่าย และไม่ร่วมมือตามมา การประเมินความต้องการจะช่วยให้สามารถจำแนกปัญหาได้ชัดเจน ออกแบบการให้ความรู้ที่นำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ และแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2537: 38-39) กล่าวว่า การประเมินความต้องการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ ศึกษาปัญหาและความต้องการของบุคคล หน่วยงาน หรือองค์การ ว่าต้องการข้อความรู้อะไร จำแนกตาม การแสดงออกของปัญหาได้ 2 ประการคือ ความจำเป็นชัดเจน เป็นความต้องการที่แสดงออกให้รู้และเข้าใจในทันที ที่สามารถสังเกตเห็นได้ ตามเหตุผล หลักการ ข้อเท็จจริง อีกประการหนึ่งเป็นความต้องการแฝง ต้องค้นหา เป็น ปัญหาแทรกซ้อนที่เกิดขึ้น ต้องค้นหาสาเหตุ ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจึงจะทราบแน่ชัด เพื่อเป็น การสนองตอบความต้องการจริง

2. แนวทางจัดกิจกรรมสำหรับครอบครัว

โรงเรียนนับเป็นหน่วยหนึ่งในสังคม เป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในชุมชน โรงเรียนจึงมี หน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและเตรียมสมาชิกของสังคม ให้เป็นบุคคลที่สังคมยอมรับ ดังนั้นบ้านและชุมชน จึงมีบทบาทสำคัญเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน และมีส่วนสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 47) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1) กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยทางโรงเรียนเป็นฐานในการจัด กิจกรรม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียนกิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมการแสดงของนักเรียน กิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่างๆ

2) กิจกรรมสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ และความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น การสนทนาการเยี่ยมเยียน เช่น การประชุมปรึกษาเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน พร้อม ๆ กับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหาร่วมกัน การเยี่ยมบ้าน เป็น กิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน

3) กิจกรรมการสื่อสารสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นหลักส่วนใหญ่ เป็น ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น โทรศัพท์สายด่วนจดหมายข่าว โฮมเพจ แผ่นพับข้อมูลโรงเรียน

4) กิจกรรมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียน ทั้งเป็นผู้สอนเป็นผู้ช่วยครูตลอดถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ปกครองด้วยกัน

5) กิจกรรมบริการ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่สังคม และครอบครัว ได้แก่ ห้องสมุด ของเล่น ศูนย์ดูแลเด็ก ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้

6) กิจกรรมการตัดสินใจ เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูงที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการตัดสินใจ และวินิจฉัยสั่งการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม คือ การวางนโยบายโรงเรียน การสรรหาบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

สรุปได้ว่า หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับโรงเรียนว่าจะเลือกกิจกรรมแบบใด จึงจะเหมาะสมกับสภาพของสังคม ครอบครัวเจตคติ และความเชื่อของผู้ปกครอง โดยควรจัดกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมประกอบกัน เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเลือก และเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่ายขึ้น โรงเรียนต้องออกแบบและพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมให้เกิดคุณค่า และความรู้สึกที่ดีต่อผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงต่อไป

2.1 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีอายุ เพศ อาชีพ ประสบการณ์ วุฒิทางการศึกษา ฐานะเศรษฐกิจ แตกต่างกัน การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ปกครองจึงต้องมีความเหมาะสม มีประโยชน์ และคุณค่าเพื่อผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีคุณภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551: 48-66)

การจัดการเรียนรู้สำหรับครอบครัวมีกิจกรรมหลากหลาย เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นความเพลิดเพลินใจ ร่วมกับความเป็นวิชาการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภารกิจ ทำให้ยากที่จะปลีกตัวเข้าร่วมกิจกรรม บางคนไม่มีเวลา ไม่มีเงิน ไม่มีเพื่อน ไม่มั่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้ยากเข้าร่วมกิจกรรม ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องให้น่าสนใจ สะดวกที่จะดึงดูดให้ผู้ปกครองเข้ามาเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมที่ดีที่จัดมีหลายรูปแบบ ดังนี้

1) การฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นรูปแบบของการให้ความรู้โดยตรงแก่ผู้ปกครอง โดยจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นเจาะจงเนื้อหาที่ต้องการให้แก่ผู้ปกครอง เป็นวิธีการของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองโดยตรง ซึ่งการฝึกอบรมที่เน้นเนื้อหาสาระจะช่วยให้ผู้เข้ารับอบรมมีความรู้ในแง่ต่างๆ ได้อย่างลุ่มลึก และกว้างขวาง หากเน้นการปฏิบัติผู้เข้าอบรมก็จะสามารถทำงานที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2537: 26) จุดประสงค์ของการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้ปกครองมุ่งเพื่อ

(1) พัฒนาการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) ให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็ก การเข้าใจเด็กที่นำไปสู่การพัฒนาตามวัยที่ถูกต้อง

(2) เพิ่มพูนความรู้ วิธีการเลี้ยงและสอนเด็ก รวมถึงการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ที่เด็กต้องได้รับการขัดเกลาสั่งสอน

ลักษณะของหลักสูตรที่จัดเป็นการอบรมความรู้ให้แก่ผู้ปกครอง ได้แก่ หลักสูตรต่อไปนี้

1. หลักสูตรสำหรับผู้ปกครองทั่วไป สารหลักสูตรจะเน้นการเสริมสร้างความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้ปกครอง และสภาพของสังคม หลักสูตรเหล่านี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ

1.1 หลักสูตรสร้างเสริมการเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ การเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก การสื่อสารกับเด็ก การสังเกตเด็ก การเพิ่มศักยภาพทางกายให้แก่เด็ก โภชนาการสำหรับเด็กวัยต่างๆ การสร้างวินัยเด็ก การพัฒนาสังคมเด็ก ปัญหาของเด็ก สวัสดิภาพเด็ก เป็นต้น

1.2 หลักสูตรพัฒนาการเรียนรู้ และเสริมปัญญาเด็ก ได้แก่ การสอนภาษา การสร้างสื่อสำหรับเด็ก กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ก่อนวัยเรียน การพัฒนากระบวนการคิดของเด็ก

1.3 หลักสูตรพัฒนาจริยธรรม เป็นหลักสูตรที่สำคัญสำหรับประเทศที่เน้นสิทธิมนุษยชน เป็นการสอนฝึกอบรมให้บุคคล พ่อแม่ได้เข้าใจสิทธิหน้าที่ของผู้ปกครอง สิทธิของเด็กและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสิทธิเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับเด็ก

2. หลักสูตรดูแลเด็กมีปัญหา เพื่อให้ผู้ปกครองที่มีปัญหาการเลี้ยงดูเด็กที่มีปัญหาทางสุขภาพ เช่น ออทิสติก มีโรคประจำตัว เด็กที่ได้รับการทารุณกรรม หลักสูตรนี้จะรวมถึงหลักสูตรสนับสนุนการดูแลเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้วย เนื้อหาหลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมเด็ก การสื่อสารกับเด็ก การประเมิณเด็ก การดูแลช่วยเหลือเด็กให้เด็กช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ

3. หลักสูตรฟื้นฟูและเสริมความรู้ เป็นหลักสูตรที่มุ่งถึงการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก ผู้ปกครองที่ต้องการฟื้นฟูความรู้ และต้องการความรู้เพิ่มเติม เนื้อหาหลักสูตรที่จัดจะมีความหลากหลายให้ผู้ปกครองมีโอกาสเลือกตามความสนใจ เช่น กิจกรรมการเล่นของเด็ก การเล่นนิทาน การเล่นละคร การเลือกโรงเรียนให้ลูก การสร้างความภูมิใจให้กับเด็ก การใช้คอมพิวเตอร์กับเด็ก การลดความเครียดของเด็ก การให้สิทธิเด็ก เป็นต้น

นอกจากการฝึกอบรมที่จัดเป็นหลักสูตรแล้ว ผู้จัดสามารถจัดการอบรมทางวิชาการในรูปแบบอื่นที่เป็นการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองได้ โดยใช้เวลาระยะสั้น 1-2 วัน ด้วยการประชุมเชิงวิชาการ ดังนี้

1. การเสวนาวิชาการ เป็นการประชุม 1 วัน สันทนาว่าด้วยเรื่อง การดูแลเด็กและพัฒนาการ โดยจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูเป็นผู้บรรยาย

2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดขึ้นในกรณีที่โรงเรียนมีโปรแกรมใหม่ ๆ มีศัพท์ใหม่ๆ มีเรื่องใหม่ๆ ที่ต้องการให้ผู้ปกครองรู้และรับทราบ

3. สัมมนาวิชาการครูผู้ปกครอง โดยให้สมาคมครูผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด จะช่วยให้สามารถจัดโครงการการศึกษา สำหรับผู้ปกครองที่ตรงเป้าหมายขึ้น

อย่างไรก็ตาม บางครั้งโรงเรียนไม่สามารถจัดฝึกอบรมผู้ปกครองโดยใช้เวลามากได้ ทางโรงเรียนอาจจัดฝึกอบรมหลักสูตรสั้นใช้เวลาประมาณ 1.5 – 3 ชั่วโมง เพราะผู้ปกครองหลายคนอาจไม่มีเวลาพอจะเป็นประโยชน์มากสำหรับผู้ปกครอง วิธีจัดให้ผนวกเข้ากับวันที่มีการประชุมผู้ปกครอง

2) การเรียนรู้จากกลุ่ม

ผู้ปกครองเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์หลากหลาย การให้โอกาสแก่ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กันเป็นทางหนึ่งของการให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง การจัดประชุมแบบนี้ นอกจากผู้ปกครองได้เรียนรู้จากกลุ่มแล้วยังได้รับการปรึกษาไปพร้อมกัน วิธีการที่ใช้คือการประชุม

การประชุมผู้ปกครอง (Parents meeting) เป็นการประชุมผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เป็นการประชุมกลุ่มใหญ่สำหรับผู้ปกครองทั้งหมด ที่เปิดให้ผู้ปกครองได้เข้ามาร่วมชุมนุมเพื่อพบปะสังสรรค์ ระหว่างกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับรู้เรื่องของ การประชุมนอกจากจะทำให้มีการสังคมแล้ว จะยังประโยชน์ในการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองอย่างเป็นทางการด้วย (Essa. 1996: 83) เพื่อให้การประชุมเกิดความหลากหลายในการบางโอกาส ทางโรงเรียนควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง 1-2 ชั่วโมง เป็นบริการวิชาการ ซึ่งการประชุมแบบนี้อาจจัดในวันปฐมนิเทศ หรือวันพิเศษอื่นๆ เช่น วันเด็ก วันปีใหม่ วันเปิดภาคเรียน วันปิดภาคเรียน วันใดวันหนึ่งที่พิจารณาเหมาะสม ไม่จำเป็นต้องทุกครั้งเสมอไป

การประชุมปรึกษาสำหรับผู้ปกครอง (Parents conference) เป็นการประชุมที่ครูและสมาชิกครอบครัวจะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและการรับรู้ซึ่งกันและกัน จุดประสงค์ของการประชุมแบบนี้มุ่งเน้นการช่วยเด็กด้านการเจริญเติบโต และการเรียนรู้ที่ดี (Feeney; et al. 1991: 490) การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็ก ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ ครูสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กได้มากขึ้นจากผู้ปกครอง และได้เรียนรู้ความมุ่งหวังของผู้ปกครองที่มีต่อครูและโรงเรียนด้วย ข้อมูลจากการประชุมปรึกษานี้ จะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้เหมาะสมกับเด็กมากขึ้น การประชุมปรึกษาเป็นการผ่อนคลายความวิตกกังวลในตัวผู้ปกครองที่ได้แลกเปลี่ยนปัญหา วิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน

การประชุมปรึกษาหรือเป็นวิธีการเชื่อมประสานระหว่างบุคคล ในการจัดประชุมปรึกษาทางวิชาการกับผู้ปกครอง เพื่อเป็นการจูงใจให้มาประชุม ทางโรงเรียนให้ความสนใจยืนยันการปฐมนิเทศให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง ถ้ามีข้อที่ระลึกลากลับบ้านจะเป็นการจูงใจมากอย่างหนึ่ง ข้อสำคัญของการประชุมปรึกษาที่ดี ผู้ปกครองทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่เป็นประเด็นปรึกษาอย่างแท้จริง

การประชุมปรึกษาสำหรับผู้ปกครอง อาจทำเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มก็ได้ การทำรายกลุ่ม หมายถึง ผู้ปกครองต่างมีประเด็นร่วมที่จะสนทนากัน ซึ่งการประชุมปรึกษาเป็นกลุ่มนี้ สิ่งที่ได้นอกจากความรู้ที่ผู้ปกครองได้รับแล้ว ยังเป็นโอกาสให้ผู้ปกครองได้พบกับบุคคลอื่น และพัฒนามิตรภาพ (Borich and Tombari. 1995: 664) ส่วนการประชุมปรึกษารายบุคคลเป็นการให้การศึกษาเชิงสนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวคิดกันระหว่างครูและผู้ปกครองมักเป็นปัญหาเฉพาะหรือปัญหาที่ไม่เปิดเผย

3) การให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการช่วยเหลือและให้การศึกษารายบุคคล โดยใช้พื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความเข้าใจปัญหา พัฒนาการปฏิบัติอย่างมีเหตุผล การให้คำปรึกษามี 6 ประเภท คือ (Burnard. 1990: 4-12)

- (1) การปรึกษาเพื่อสนับสนุน เป็นการสนับสนุนแนวคิด แผน หรือข้อชี้แนะ
- (2) การปรึกษาเพื่อให้ข้อความรู้ เป็นการให้ความรู้ตามประเด็นปัญหาที่แม่นยำตรงตามหลักการทฤษฎีที่มีความชัดเจน
- (3) การให้คำปรึกษาทางการศึกษา เป็นการให้ความรู้ อบรม สอนตามปัญหาเฉพาะบุคคล

(4) การให้การปรึกษาปัญหาภาวะวิกฤติ เช่น ปัญหาความเครียด ปัญหาอุบัติเหตุ เป็นการปรึกษาเพื่อให้แนวทางแก้ปัญหา

(5) การให้การปรึกษาปัญหาไม่สบายใจจากสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงความเชื่อ และศรัทธา เป็นการปรึกษาเพื่อการระบาย

(6) การให้การปรึกษาปัญหาความทุกข์ใจในอารมณ์ วิธีการปรึกษาเพื่อให้ข้อความรู้และการศึกษามีลักษณะเช่นเดียวกับการให้การปรึกษาด้านอื่นๆ นั่นคือการช่วยเหลือให้ผู้รับการปรึกษา สามารถบอกหรืออธิบายปัญหาของตนได้อย่างชัดเจน สามารถนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาอย่างเข้าใจตนเอง เข้าใจสาเหตุ เข้าใจแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องได้ ถ้าต้องการให้การปรึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ให้การปรึกษาจะต้องมีเจตคติที่ดี จริงใจ มีสมาธิ และพร้อมที่จะใช้พลังปัญญา ความคิดที่จะสนับสนุนให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความเข้าใจ ด้วยข้อความรู้อย่างแท้จริง

4) ห้องสมุดสำหรับผู้ปกครอง

การใช้บริการห้องสมุดสำหรับผู้ปกครองในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดโรงเรียน หรือแยกส่วน ขึ้นอยู่กับโรงเรียน สิ่งที่ควรมีคือ ความสะดวกของผู้ปกครองในการใช้บริการ

ลักษณะของห้องสมุดผู้ปกครองจัดได้ ดังนี้

1. ห้องสมุดหนังสือสำหรับผู้ปกครองและเด็ก เป็นห้องสมุดที่ให้บริการเอกสาร สิ่งพิมพ์ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก การเลี้ยงเด็ก นิทานสำหรับเด็ก เป็นต้น

2. ศูนย์สื่ออุปกรณ์สำหรับเด็ก จะประกอบด้วย หนังสือวารสาร อุปกรณ์เล่นเกมของเล่นต่าง ๆ วิดีโอ สำหรับเด็ก วิธีการทำของเล่นจากเศษวัสดุต่างๆ เป็นต้น ศูนย์สื่ออุปกรณ์นี้ นอกจากจะให้เด็กและผู้ปกครองเข้าเล่นแล้ว ยังมีบริการให้ยืมกลับบ้านได้

5) บริการสารสนเทศ

สิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยีเป็นแหล่งให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอย่างหนึ่งที่สามารถจัดทำขึ้นได้ โดยทางโรงเรียนจัดทำเอกสารย่อย แผ่นพับ หนังสือเล่มเล็ก ที่บรรจุข้อความรู้ที่ผู้ปกครองสามารถหยิบอ่านได้ในขณะรอรับเด็กกับอีกส่วนหนึ่งใช้ในการนี้ที่ผู้ปกครองไม่ต้องการมาโรงเรียน หรือต้องการความสะดวกในการได้ข้อมูลความรู้ที่บ้าน การจัดบริการสารสนเทศเพื่อการศึกษาสำหรับผู้ปกครองอาจใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมด้วย คือ บริการสารสนเทศทางโทรศัพท์ บริการทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือการศึกษาทางไกล (Tele education) นิทรรศการประจำวัน เพื่อเสริมประสบการณ์ จัดวันนักชดถุภษ หรือทุกวันที่พ่อแม่มาโรงเรียนเพื่อรับเด็ก หรือเพื่อกิจกรรมโรงเรียน จะได้อ่านระหว่างเวลาว่าง

6) การเยี่ยมบ้าน

การให้การศึกษสำหรับผู้ปกครองโดยใช้บ้านเป็นฐาน มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับประเด็นการศึกษา อาจเป็นการสัมผัสผู้ปกครองโดยตรงหรือส่งเอกสารถึงบ้านก็ได้ สำหรับด้านสุขภาพจะใช้วิธีเยี่ยมบ้านเป็นหลัก จุดประสงค์เพื่อต้องการดูแลอย่างใกล้ชิดและตรงกับบริบทของเด็กมากที่สุด ซึ่งต่างจากการเยี่ยมบ้านของโรงเรียนที่

การเยี่ยมบ้านเน้นการศึกษาภาวะแวดล้อมของเด็กและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่นอกจากแก้ปัญหาของการเลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องแล้ว ยังเป็นการป้องกันและส่งเสริมเด็กด้านสุขภาพ พัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้วยการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในทางที่ถูกต้อง (Rockwell; et al. 1995: 178)

การเยี่ยมบ้านเป็นวิธีการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง การเยี่ยมสุขภาพเด็กเป็นเรื่องของการเลี้ยงดู และให้ภูมิคุ้มกันแก่เด็ก กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กป่วย กลุ่มมารดาและเด็ก ผู้มีปัญหาสุขภาพและผู้มีรายได้ต่ำ ส่วนโรงเรียนจะออกเยี่ยมบ้านในฐานะเยี่ยมเยียน (Seefeldt and Barbour. 1994: 142) การเยี่ยมบ้านที่เป็นเรื่องของโรงเรียนนั้นมีเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือเด็กในด้านของการศึกษา และการสนับสนุนผู้ปกครอง โดยทั่วไปครอบครัวที่อยู่ในข่ายรับการศึกษาและต้องมีการเยี่ยมเยียน ได้แก่

1. ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยต้องการความช่วยเหลือ
2. ครอบครัวที่ต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก
3. ครอบครัวเด็กมีปัญหาที่ต้องใช้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เช่น เด็กเกเร เด็ก

มनुยสัมพันธ์ไม่ดี เด็กมีปัญหาสุขภาพ เด็กติดยา เป็นต้น

การเยี่ยมบ้านของโรงเรียนจะกระทำ 1-2 ครั้งต่อปี ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเยี่ยม การไป 2 ครั้งนี้ครั้งแรกไปเยี่ยมเพื่อสร้างความคุ้นเคยและให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็ก ส่วนครั้งที่สองจะเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งการปรึกษาปัญหาอื่นๆ ร่วมด้วย การไปเยี่ยมบ้านเป็นปัญหาทั้งครูและผู้ปกครอง ครูเองกลัวผู้ปกครองไม่ต้อนรับ ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองไม่ชอบ เพราะกลัวว่าครูมาสอดแนม หรือรับรู้ข้อมูลที่ผู้ปกครองไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับทราบ โดยแท้จริงแล้วการเยี่ยมบ้านมุ่งเพื่อสร้างความสัมพันธ์บ้านกับโรงเรียน และให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลเด็ก การไปถึงบ้านเด็กมากขึ้น สามารถช่วยเหลือเด็กได้ตรงประเด็น

ในการเยี่ยมบ้าน จะต้องกระทำเพื่อให้ข้อความรู้ที่ดีที่สุดแก่ผู้ปกครอง ไม่ละลาบละล้งที่จะเยี่ยมชมบริเวณบ้านโดยไม่จำเป็น ความสำเร็จของการเยี่ยมบ้านอยู่ที่ ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีกับเด็กและมีพฤติกรรมเลี้ยงเด็กดีขึ้น ผู้ปกครองเข้าใจโรงเรียนและร่วมมือกับโรงเรียน เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี และพัฒนาความเข้าใจสภาพเด็กมากขึ้น (Rockwell; et al. 1995: 184-185)

7) กิจกรรมบ้านโรงเรียนสัมพันธ์

กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของผู้ปกครองกับโรงเรียน และให้ความรู้ผู้ปกครองกับโรงเรียน และเด็ก จากกิจกรรมที่จัดขึ้น กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่หลายประเทศใช้โดยแทรกการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเข้าด้วย โดยเชื่อว่าจะทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้และมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน

การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองโดยตรงบางครั้งเป็นสิ่งที่ยากเพราะผู้ปกครองมีทักษะ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญ รู้วิธีการที่จะดูแลลูกของตนอยู่แล้ว ดังนั้นวิธีการที่จะให้การศึกษาเพิ่มเติมแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเลี้ยงดูเด็กนั้น จะต้องมีการบวกรวบรวมวิธีเฉพาะ ซึ่งนอกจากจะกระทำตามรูปแบบการให้ความรู้ข้างต้นแล้ว การใช้กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นวิธีทางหนึ่งที่ผู้ปกครองจะใช้ความคิดความสามารถ

ของตนเองให้เป็นประโยชน์แก่โรงเรียนและผู้ปกครองอื่น ความสำเร็จของการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ด้วยการให้ผู้ปกครองมีส่วนในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนนี้ มีประโยชน์กับผู้ปกครอง นอกจากผู้ปกครองจะได้ใกล้ชิดกับเด็ก ครู และโรงเรียนแล้ว ผู้ปกครองยังได้เรียนรู้การดูแลเด็กจากครู และเพื่อนผู้ปกครองด้วยกัน มีกิจกรรมหลายอย่างที่ทางโรงเรียนอาจจัดขึ้นตามความเหมาะสมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมopen-houses กิจกรรมเยี่ยมโรงเรียน กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เป็นต้น

สรุป การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเป็นกระบวนการให้การศึกษาที่มีรูปแบบการศึกษา สามารถนำไปใช้ได้ ในสถานการณ์ต่างๆ แต่รูปแบบมีความเฉพาะ ได้แก่ การฝึกอบรมจะเน้นความเป็นหลักสูตรระยะสั้น การเรียนรู้จากกลุ่ม การให้การศึกษา บริการสารสนเทศ การเยี่ยมบ้าน และกิจกรรมบ้านโรงเรียนสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่พัฒนา ใช้เป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้การศึกษา

2.2 การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมห้องเรียนครอบครัวในแต่ละสถาบัน

ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดกิจกรรมของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนครอบครัว เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิด วิธีการ/กระบวนการ และผลที่เกิดขึ้น ใน 10 สถาบัน ได้แก่ 1) กรุงเทพมหานคร (โครงการห้องเรียนพ่อแม่) 2) โรงเรียนรุ่งอรุณ (โครงการห้องเรียนพ่อแม่) 3) ศูนย์เยาวชนและครอบครัว เทศบาลนครขอนแก่น (โครงการอบรมห้องเรียนพ่อแม่) 4) ศูนย์วิจัยรักลูก บริษัท รักลูกกรุ๊ป จำกัด (เลี้ยงลูกด้วยการอ่าน) 5) โรงเรียนเพลินพัฒนา (เรื่องเล่าชาวเพลินพัฒนา) 6) เสถียรธรรมสถาน (โครงการโรงเรียนพ่อแม่...อริยะสร้างได้) 7) โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง (โครงการ"แต่ลูกด้วยรัก" ในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีชีวิต) 8) ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษาเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี (สุภาวิณี ลายบัว) 9) โรงเรียนไชยปราการโครงการรากแก้วถัญญู 10) Epstein's Framework of Types of Parent Involvement ดังตาราง 1

ตาราง 1 การจัดกิจกรรมของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียนพ่อแม่

สถาบัน/ โครงการ/กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีการ/กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
1.กรุงเทพมหานคร โครงการห้องเรียน พ่อ แม่ (ต่อเนื่อง ปี 53-54)	พ่อแม่ที่มีลูกอยู่ใน ระดับชั้น อ.1-ม.6 ผู้ร่วมกิจกรรม จำนวนไม่ต่ำกว่า 4,800คน ใช้พื้นที่ นาร่อง6 กลุ่มเขต กลุ่มเขตละ 2 โรงเรียน จากจำนวน 50 เขต	1. เพื่อสร้างความตระหนักรู้ มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ทดลองปฏิบัติ เกี่ยวกับการดูแลบุตรอย่างมีคุณภาพ ให้เหมาะสมตามช่วงวัยให้กับพ่อแม่ 2. พัฒนาคุณภาพครอบครัว ของ พ่อแม่ที่เข้าร่วมโครงการ 3. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ พ่อแม่ทุกกลุ่มทุกวัยต่อลูกทุก สถานภาพ และทุกพื้นที่ 4. เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของ	ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความ เข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ยิ่งในการกล่อมเกลาและป้อนเพาะ ให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ	กิจกรรมที่ 1 ประชาสัมพันธ์โครงการ ห้องเรียนพ่อแม่ โดยมีการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่างๆ ก่อนเริ่มและระหว่างดำเนิน โครงการ กิจกรรมที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ห้องเรียนพ่อแม่ เรื่องพัฒนาการเลี้ยงดูบุตร ให้เหมาะสมกับเด็กทั้ง 3 ช่วงวัย กิจกรรมที่ 3 มหกรรมห้องเรียนพ่อแม่ มีการ จัดแสดงนิทรรศการผลงานโครงการ ห้องเรียนพ่อแม่ แม่ จัดเสวนาให้ความรู้กับ ผู้เข้าร่วมงาน	พ่อแม่ มีความรู้ ความเข้าใจใน พัฒนาการเด็กและสามารถนำไป ปรับใช้ในการเลี้ยงดู เพื่อเสริม พัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย สังคมอารมณ์ และสติปัญญา เพิ่มขึ้น

โครงการฯ

ตาราง 1 (ต่อ)

สถาบัน/ โครงการ/กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีการ/กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
2. โรงเรียนรุ่งอรุณ	ผู้ปกครอง และ นักเรียนชั้นอนุบาล	1. ให้ข้อมูล เพื่อเตรียมความพร้อมเบื้องต้นให้แก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ทุกครอบครัวก่อนเปิดเรียนเกี่ยวกับเรื่องการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยตามแนวทางของโรงเรียน 2. ก่อให้เกิดสังคมแห่งกัลยาณมิตรของกลุ่มผู้ปกครองและคณะครูที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลกันและเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข	นักเรียนเข้าใหม่ในระดับชั้นอนุบาลปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้ ซึ่งความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนส่งผลต่อความสามารถในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้แตกต่างกันออกไป ผนวกกับวิธีการเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่ยังไม่ใช่วิธีที่เหมาะสม โรงเรียนรุ่งอรุณจึงตัดสินใจทำงานกับผู้ปกครองทันที โดยจัดโครงการห้องเรียนพ่อแม่ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยขึ้น	เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ “เลี้ยงลูกดีวิถีไทย” โดยพัฒนาหลักสูตรภายใต้กรอบแนวคิด 3 ประการ 1. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภาระงานของสมอง และการส่งเสริมพัฒนาการระบบรับรู้ลักษณะนิสัยใจดีและใจกล้า 2. การละเล่น กีฬา และการดูแลเด็กแบบวิถีไทย บนพื้นฐานองค์ความรู้ของศูนย์สุขภาพวิถีไทยสถาบันอาศรมศิลป์ 3. การศึกษาแบบองค์รวมจากองค์ความรู้ของโรงเรียนรุ่งอรุณ	1. เกิดองค์ความรู้ 11 ท่าที่เลี้ยงลูกดีวิถีไทยที่นำมาเลี้ยงดูลูก 2. นักเรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนเองผ่านการฟัง การสังเกตได้อย่างดีมีทัศนคติที่ดี 3. ผู้ปกครองเกิดความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างของธรรมชาติการเรียนรู้ของลูกได้เรียนรู้เรื่องการสร้างความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของลูกโดยการจัดปรับที่ตนเองเป็นเบื้องต้น และกลุ่มผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจและความร่วมมือกันในเรื่องการดูแลส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการ 4. คณะครูได้ฝึกทักษะการเป็นผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและได้เรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ได้ฝึกทักษะการคิดเชิงระบบในการออกแบบแผนการเรียนรู้

สถาบัน/ โครงการ/กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีการ/กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
					อย่างบูรณาการประกอบ ด้วยเนื้อหาสาระกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ และ การประเมินผล
3. ศูนย์เยาวชนและ ครอบครัว เทศบาลนครขอนแก่น โครงการอบรม ห้องเรียนพ่อแม่	ผู้ปกครอง บุคคลที่สนใจเข้าร่วม อบรม จำนวน 30 คน	เพื่อเสริมสร้างภูมิ ต้านทานให้คนในสังคม เติมพลังให้คนใน ครอบครัวให้มีความรัก ความเข้าใจต่อกัน	การเป็นครอบครัวบาง ที่ก็ต้องมีคำแนะนำ การปรึกษาปัญหา ประคับประคองให้ ครอบครัวเราดำเนิน ไปด้วยดี	กระบวนการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ของ ตนเอง ไม่เน้นวิชาการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน ร่วมถอดถอดความรู้ หลัง ปฏิบัติการทุกครั้งกระบวนการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ของตนเอง และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน	- ผู้เข้าร่วมอบรมนำ ความรู้ไปทดลองปฏิบัติ กับครอบครัว - เสริมสร้างพลังใจ ให้กับผู้ปกครองที่ ต้องการคำแนะนำดีๆ
4. ศูนย์วิจัยรักลูก บริษัท รักลูกกรุ๊ป จำกัด เลี้ยงลูกด้วยการ อ่าน	พ่อแม่ที่ชอบ แสวงหาความรู้ให้ ความสำคัญกับการ อ่านหนังสือให้ลูก ฟัง	เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ เล่านิทานอ่านหนังสือ ให้ลูกฟัง	เด็กที่พ่อแม่เล่านิทาน อ่านหนังสือให้ฟังตั้งแต่ ยังเล็กๆนั้นจะมี พัฒนาการในด้านต่างๆ ดีมาก ไม่ว่าจะเป็น พัฒนาการทางด้านภาษา การสื่อสาร การอ่าน ทำ ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และการเรียนรู้เมื่อเข้า โรงเรียนแล้วเด็กมีผล การเรียนดีกว่าเด็กที่พ่อแม่	ทำการสอบถามพ่อแม่ในเขตกรุงเทพฯและ ปริมณฑล จำนวน 350 ครอบครัว ที่เป็น ตัวแทนกลุ่มพ่อแม่ที่ชอบแสวงหาความ รู้และอยากให้ลูกอ่านหนังสือ	- พ่อแม่ต้องการปลูก นิสัยรักการอ่านให้แก่ลูก มากกว่า ให้เป็นเด็ก ฉลาด - ทำให้เด็กมีนิสัยรักการ อ่านและการเรียนรู้ ส่งผลดีต่อพัฒนาการ ของเด็กในทุกด้าน

			แม่ไม่ได้เล่านิทาน และ อ่านหนังสือให้ฟังได้	

ตาราง 1 (ต่อ)

สถาบัน/ โครงการ/กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีการ/กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
5. โรงเรียนเพลินพัฒนา (เรื่องเล่าชาว เพลินพัฒนา)	ผู้ปกครองและ นักเรียน	เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับลูกๆ หรือให้กับพ่อแม่	ห้องเรียนพ่อแม่คืออะไร ทำไม ต้องมีห้องเรียนพ่อแม่ มีแล้วดี อย่างไร	จัดกิจกรรม “เรื่องเล่าชาวเพลินพัฒนา” เชิญ ชวนตัวแทนผู้ปกครองแต่ละห้องเรียนมาร่วม เรียนรู้ถึงการจัดกิจกรรม ห้องเรียนพ่อแม่ เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับลูกๆ หรือให้กับพ่อ แม่ หรือการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพ่อแม่ลูกใน ห้องเรียนเดียวกัน โดยมีคุณพ่อคุณแม่หลายท่านมาบอกเล่า ประสบการณ์ในการจัดห้องเรียนพ่อแม่ที่ผ่าน มา	มีกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างพ่อแม่ลูกใน ห้องเรียนเดียวกัน ต่างห้องเรียน รวมไปถึงสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครอบครัวที่มาทำ กิจกรรมร่วมกัน
6. เสถียรธรรม สถาน โครงการโรงเรียน พ่อแม่ระยะสร้าง ได้	1. ครอบครัวที่มีลูกอายุ ตั้งแต่แรกเกิด-12 ปี 2. วงศาคณาญาติ และผู้ทำงานที่ต้อง การเรียนรู้เพื่อนำไป ร่วมสร้างสังคมที่ ส่งเสริมการสร้าง โลกให้มีอริยะ	1. เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ได้ศึกษา ปฏิบัติและแบ่งปันประสบการณ์การใช้ พุทธวิธีในการครองชีวิตครอบครัวและ อบรมเลี้ยงดูลูกโดย เฉพาะการจัดการ อารมณ์ตนเองและการสื่อสารในใน ครอบครัว 2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและครอบครัวได้ สัมผัสประสบการณ์ การใช้ชีวิตใน กระแสของอริยมุคค คือ สุขง่าย..ใช้ น้อย สุขจากการสร้าง และสุขจากการให้ ผ่านวิถีการที่หลากหลาย 3. เพื่อสร้างวงศาคณาญาติให้เด็กและ ครอบครัวในการครองชีวิตครอบครัว และ การอบรมเลี้ยงดูลูกบนหนทางอริยะ	เป็นการนำธรรมะมาปรับใช้สังคม โดยการส่งเสริมให้พ่อแม่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กให้มี สัมมาทิฐิหรือ ความคิดเห็นที่ ถูกต้องโดยธรรม ในการครอง ชีวิตครอบครัว และการอบรม เลี้ยงดูลูกด้วย การเรียนรู้เรื่อง การจัดการอารมณ์ของตนเอง	ใช้ลูกเป็นบทเรียนเพื่อการเติบโตของพ่อแม่ ขณะที่ลูกอยู่ในครรภ์ บ้านคือห้องเรียนห้อง แรกของลูกโดยมีพ่อแม่คือครูคนแรกของลูก เมื่อพ่อแม่เรียนรู้วิธีที่จะพัฒนาชีวิตตนเองใน การอยู่กับโลกที่เป็นอย่างไม่เป็นทุกข์ได้แล้ว จึงจะเป็นต้นแบบชีวิตที่เจริญอย่างอริยชนให้ ลูกได้ขณะเดียวกันเมื่อพ่อแม่ฝึกฝนการเฝ้า สังเกตตนเองตามหลักพุทธศาสนาจะเกิด ความเข้าใจในทุกข์สุขของลูกที่แสดงออกผ่าน พฤติกรรมต่างๆ และหาหนทางแก้ไข พฤติกรรมที่เป็นจุดอ่อนและส่งเสริมพฤติกรรมที่ เป็นจุดแข็ง ได้อย่างเหมาะสม	พ่อแม่มาร่วมเรียนรู้ที่ จะเปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อเข้าใจลูกมากขึ้น

ตาราง 1 (ต่อ)

สถาบัน/ โครงการ/กิจกรรม	กลุ่ม เป้าหมาย	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีการ/กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
7. โรงเรียน บุญวาทย์ วิทยาลัย จ.ลำปาง โครงการ "แต่ลูก ด้วยรัก" ในงาน ระบบดูแลช่วย เหลือนักเรียนที่มี ชีวิต	แกนนำผู้ปกครอง เครือข่ายและ นักเรียน ม.1 - ม.4	เพื่อการแก้ไขปัญหาและป้องกัน ปัญหาและเป็นการพัฒนานักเรียน โดยมีส่วนร่วมของครอบครัว	โรงเรียนเริ่มโครงการ "แต่ลูก ด้วยรัก" ภายใต้หลักคิดความเชื่อ ที่ว่า การพัฒนานักเรียนในทุกด้าน จะสำเร็จและเกิดความดีงามได้ ต้องอาศัยพลังความรักที่ยิ่งใหญ่ ของพ่อแม่และครอบครัว จิตวิญญาณ ของความเป็นครู ความใส่ใจและ ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน โดยมีการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา	1. ให้การปรึกษาแก่ลูกๆ และ ผู้ปกครอง 2. เป็นเวทีเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ของลูกๆ และพ่อแม่ ครู ใน การ "เปิดปากเปิดใจ" เรื่องทุกข์ สุขในบ้านและโรงเรียน เพื่อเกิด การ "ร่วมคิดร่วมคุย" และหาทาง ออกร่วมกัน กลายเป็นเครือข่าย ครอบครัวแต่ละห้องเรียนที่ครูที่ ปรึกษาและคณะทำงานในระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ใช้เป็น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้วย ช่วยกันดูแลลูกๆ	มีห้องที่เปิดรับให้การ ปรึกษาแก่ลูกๆ และ ผู้ปกครองของโรงเรียน "ห้องนี้มีคำปรึกษาด้วย รักและห่วงใย" แต่ลูก ด้วยรัก "To child with love"
8. สุภาวดี ราษฎร์./ ความสัมพันธ์ระหว่าง การให้ความรู้แก่ ผู้ปกครองกับความรู้ ของผู้ปกครองในการ สร้างเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย ใน สถานศึกษาเขตอำเภอ คลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี	ผู้ปกครองในระดับ ปฐมวัย ใน สถานศึกษาเขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	1. เพื่อศึกษาระดับการให้ความรู้ แก่ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย 2. ศึกษาระดับความรู้ของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการ ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ ของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย ใน		ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการประชุม ผู้ปกครอง ด้านการให้การปรึกษา ด้าน ห้องสมุดสำหรับผู้ปกครอง ด้านการเยี่ยม บ้าน และความรู้ของผู้ปกครองในการสร้าง เสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 4 ด้านได้แก่ พัฒนาการ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-สังคม ด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม	1) การให้ความรู้แก่ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน 2) ความรู้ของผู้ปกครองใน การสร้างเสริมพัฒนา การ เด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน อยู่ ในระดับมาก

		สถานศึกษา เขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี			3) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	วิธีการ/กระบวนการ	การประเมินผล
9. โรงเรียนไชยปราการ โครงการรากแก้วกตัญญู	ผู้ปกครองและนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน	1. เพื่อส่งเสริมการปลูกฝังความกตัญญูของบุตรหลาน โดยการมีส่วนร่วมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผ่านกิจกรรมกตัญญูสานสายใยรักในครอบครัว เป็นครอบครัวที่อบอุ่นบนพื้นฐานของคุณธรรม 2. เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนไชยปราการ จากการทำโครงการคุณธรรมปฏิบัติธรรม และกิจกรรมจิตอาสา	ห้องเรียนพ่อแม่คืออะไร ทำไมต้องมีห้องเรียนพ่อแม่ มีแล้วดีอย่างไร/ ความร่วมมือ	1. ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนการดำเนินงาน ให้กับครู-บุคลากรทุกคน 2. ประชุมชี้แจงโครงการให้กับผู้ปกครองนักเรียนทุกคน 3. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและนักเรียนดำเนินกิจกรรมความกตัญญูต่อครอบครัวอย่างต่อเนื่อง 4. กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานสามสัมพันธ์ครอบครัว (ที่บ้าน) เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองดูแลให้เด็กนักเรียนปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน เพื่อแสดงถึงความกตัญญู และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 5. กิจกรรมปลูกฝังรากแก้ว กตัญญูสู่ครอบครัวอบอุ่นเกือบหมื่นชุมชน(ที่โรงเรียน) 6. จัดทำแผนที่ครอบครัวดี	1. นักเรียนได้รับการปลูกฝังคุณธรรมด้านความประหยัด ความอดทน ความมีวินัย และความซื่อสัตย์ 2. เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพ่อแม่และลูก มีการทำกิจกรรมร่วมกัน 3. นักเรียนมีองค์ความรู้ด้านการจัดทำโครงการ เกิดแกนนำครอบครัวจิตอาสา/ครอบครัวอบอุ่น 4. นักเรียนมีองค์ความรู้/วิธีการ/กระบวนการค้นหาครอบครัวตัวอย่างเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. โรงเรียนได้เผยแพร่ผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
10. Epstein's Framework of Types of Parent	1. ครอบครัว 2. โรงเรียน	1. เป็นการพัฒนาศักยภาพของการมีเป้าหมายและพันธกิจร่วมกันของโรงเรียนและครอบครัว 2. เพื่อประยุกต์ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเรียนรู้	ทฤษฎีความเกี่ยวข้องผูกพันของครอบครัว	1) การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง 2) การติดต่อสื่อสาร 3) การอาสาสมัคร 4) การเรียนรู้ที่บ้าน	1. ครอบครัว และโรงเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการทางสังคม

Involvement				5) การตัดสินใจ 6) การร่วมมือกับชุมชน	

2.2.1 สรุปการสังเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว”

จากการสังเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาห้องเรียนครอบครัว สามารถสรุปได้ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมาย

จากงานวิจัยพบว่ากลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาห้องเรียนครอบครัวส่วนใหญ่มุ่งศึกษากับกลุ่มผู้ปกครอง พ่อและแม่ของนักเรียน เช่น กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กลุ่มผู้ปกครองมัธยมศึกษา กลุ่มผู้ปกครองอนุบาล - ม.6 แกนนำผู้ปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาร่วมกับบุตร คณะครูอาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้นำชุมชน

2) วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษาที่ผ่านมาสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในด้านการค้นหาความรู้ สร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของนักเรียน ส่งเสริมสัมพันธภาพของครอบครัวให้เกิดความอบอุ่นและเกิดความเข้าใจต่อกัน สร้างการเตรียมความพร้อมให้กับพ่อแม่ในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกให้กับบุตร
2. เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและครอบครัวของนักเรียน และเพื่อสร้างเวทีให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละครอบครัว
3. เพื่อให้แนวปฏิบัติที่ดีในการเลี้ยงดูบุตร และความเข้มแข็งของครอบครัว โดยการจัดทำแนวทางคู่มือ และเครื่องมือเพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการเลี้ยงดูบุตร
4. เพื่อส่งเสริมการปลูกฝังความกตัญญูของบุตรหลาน โดยการมีส่วนร่วมจากพ่อแม่ ผ่านกิจกรรมเป็นครอบครัวที่อบอุ่นบนพื้นฐานของคุณธรรม

3) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

มีการนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษาถึงรูปแบบการจัดการศึกษาห้องเรียนครอบครัว โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. ด้านการมีส่วนร่วม เช่น ทฤษฎีการมีส่วนร่วม, การบริหารงานอย่างมีส่วนร่วม และการทำงานแบบเป็นทีม เป็นต้น
2. ด้านพฤติกรรมเชิงบวก เช่น ทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม, ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และคุณธรรม 8 ประการ

3. ด้านสังคม ได้แก่ ทฤษฎีสังคมวิทยา, ทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพล, ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์
4. ด้านครอบครัว เช่น ทฤษฎีความเกี่ยวข้องผูกพันของครอบครัว ระเบียบวินัยในครอบครัว แนวคิดการให้คำปรึกษาด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว และแนวคิดเกี่ยวกับความรักในครอบครัว เป็นต้น
5. ด้านการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่
6. ด้านพัฒนาการ เช่น การพัฒนาการของบุตร การปรับตัวของเด็กปฐมวัย เป็นต้น

4) วิธีการ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวมาแล้ว พบว่ามีกิจกรรมที่สามารถนำมาจัดในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในชั้นเรียน “ห้องเรียนครอบครัว” ของการวิจัยครั้งนี้ ได้ดังนี้คือ

1. การประชาสัมพันธ์โครงการ เนื่องจากห้องเรียนครอบครัวเน้นการมีส่วนร่วมและเกิดจากความสมัครใจของผู้เข้าร่วม จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจต่อการจัดโครงการห้องเรียนครอบครัว
2. สำรวจปัญหา เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการจัดห้องเรียนครอบครัว โดยการร่วมกันสำรวจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวและต่อบุตร เช่น ระเบียบวินัย การปรับตัวต่อการเข้าเรียนอนุบาล เป็นต้น
3. ศึกษาบทเรียน โดยวิธีการศึกษาบทเรียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง ได้แก่การให้ผู้ปกครองเรียนรู้ด้วยตนเองจากต้นแบบของผู้อื่น การถอดบทเรียนชีวิตของตนเอง 2) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง นั่นคือการอบรม สร้างเสริมความรู้ให้กับผู้ปกครองด้วยการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศ การประชุม การส่งข่าว การให้คำปรึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยาย ซึ่งเนื้อหาในการให้บทเรียนในครอบครัวพ่อแม่ต้องคำนึงถึงเนื้อหาที่มีความเหมาะสมตามความต้องการ
4. การแลกเปลี่ยนแนวทาง หลังจากได้รับความรู้จากการศึกษาบทเรียนแล้วจึงควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกันภายในห้องเรียนครอบครัว ด้วยวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดเวทีเรียนรู้ การสร้างครอบครัวอบอุ่น การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม การทำกิจกรรมสานสัมพันธ์ของครอบครัว เป็นต้น
5. การวางแผนแก้ไข โดยงานวิจัยที่ผ่านมาได้จัดให้เกิดการวางแผนร่วมกันของพ่อแม่ ในการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนด้วยตนเอง ด้วยวิธีการระดมความคิดและวางแผนโดยให้ครูเป็นที่ปรึกษา และนำเสนอเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
6. การลงมือปฏิบัติ เป็นวิธีการที่พ่อแม่ร่วมกันปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในห้องเรียนและสร้างเครือข่ายพ่อแม่ ซึ่งในขั้นนี้พ่อแม่อาจสร้างแนวทางหรือจัดทำคู่มือสำหรับครู นอกจากนี้ผู้ปกครองต้องมีการบันทึกการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน
7. การประเมินและนำเสนอ ในขั้นนี้เป็นการติดตามผลที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ เช่น การเยี่ยมบ้าน การพัฒนาแกนนำ เป็นต้น ประเมินผลการปฏิบัติด้วยแบบประเมินและการจัดประกวดผลงานในห้องเรียนครอบครัว รวมถึงจัดแสดงนิทรรศการผลงานและโครงการห้องเรียนพ่อแม่ โดยคัดเลือกครอบครัวที่มีผลงานดีเด่น โดยมีรางวัล เกียรติบัตร และนำไปสู่การเผยแพร่

5) ผลการศึกษา

ส่วนใหญ่พบว่า การอบรมและการให้ความรู้แก่พ่อแม่สามารถพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกให้กับบุตรได้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและโรงเรียน ร่วมสร้างวิธีการช่วยเหลือบุตร นอกจากนี้เกิดรูปแบบการจัดการกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียนครอบครัว ทำให้โรงเรียนเกิดผลงานและเกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง

ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ ข้างต้น ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบ “ห้องเรียนครอบครัว” สำหรับผู้ปกครองได้

2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับห้องเรียนครอบครัว

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนของนักวิชาการ และของหน่วยงานต่างๆ หลายท่าน ประกอบด้วย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทิศนา แคมมณี อารมณ์ ใจเที่ยง และท่านอื่นๆ สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 43-70) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้จำแนกรูปแบบการสอนเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1) กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิด 2) กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม 3) กลุ่มรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมและค่านิยม โดยเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ 37 รูปแบบ แต่รูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมสำหรับผู้ปกครอง มีจำนวน 10 รูปแบบ คือ 1) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2) การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม 3) การสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ 4) การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ 5) การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ 6) การสอนแบบซินดิเคต 7) การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 8) การสอนแบบสเตด (STAD) 9) กิจกรรมคิวิซีหรือกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ (QC) 10) การสอนแบบชิปปา (CIPPA)

อารมณ์ ใจเที่ยง (2544: ออนไลน์) ได้เสนอลักษณะการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 8 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) Active Learning 2) Construct 3) Resource 4) Thinking 5) Happiness 6) Participation 7) Individualization 8) Good Habit

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 63) ได้สังเคราะห์แนวคิดและวิธีจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ มี 30 วิธีสอน ได้แก่ 1) วิธีการสอนแบบผังมโนมิติรูปตัววี 2) วิธีสอนโดยใช้เทคนิคแผนที่ความคิด 3) วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง 4) วิธีสอนโดยใช้กระบวนการสื่อสาร 5) วิธีสอนแบบโครงงาน 6) วิธีสอนการเขียนแบบเน้นกระบวนการ 7) วิธีสอนแบบ 4 MAT 8) วิธีสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 9) วิธีสอนแบบชิปปา 10) วิธีสอนแบบใช้กระบวนการสังเกต 11) วิธีสอนแบบแก้ปัญหา 12) วิธีสอนที่เน้นกระบวนการคิด 13) วิธีสอนด้วยกลวิธีการตั้งคำถามตนเอง 14) วิธีสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 15) วิธีสอนแบบเทคนิคหมวกความคิดหกใบ 16) วิธีสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 17) วิธีสอนโดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนติลวงหน้า 18) วิธีสอนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 19) วิธีสอนแบบเอ็กซ์พลิชิต 20) วิธีสอนเพื่อการสื่อสาร 21) วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา 22) วิธีสอนแบบ OK 5 R 23) วิธีสอนแบบทักษะการคิดเชิงโมโนทัศน์ 24) วิธีสอนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAN) 25) วิธีสอนแบบร่วมมือต่อ

แบบจิ๊กซอว์ 26) วิธีสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม 27) วิธีสอนแบบร่วมมือ 28) วิธีสอนแบบร่วมมือ Co-op-Co-op 29) วิธีสอนแบบร่วมมือตามวิธีสืบเสาะหาความรู้ 30) วิธีสอนแบบเทคนิคกระบวนการกลุ่ม วิธีสอนเหล่านี้ทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี

แนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น Slavin , Johnson และ Johnson, Kagan เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนรู้หลาย ๆ แบบที่ใช้กันอยู่แพร่หลาย จำนวน 8 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบร่วมมือกันเรียนรู้ Learning Together (LT) 2) รูปแบบ Student Team - Achievement Divisions (STAD) หรือที่เรียกว่ารูปแบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์ 3) รูปแบบ Teams - Games - Tournament (TGT) หรือที่เรียกว่ารูปแบบทีมการแข่งขัน 4) รูปแบบ Group Investigation (GI) หรือที่เรียกว่ารูปแบบการศึกษาแบบกลุ่ม 5) รูปแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) 6) รูปแบบ Teams-Assisted-Individualization (TAI) หรือที่เรียกว่ารูปแบบกลุ่มช่วยสอนเป็นรายบุคคล 7) รูปแบบ Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) หรือที่เรียกว่ารูปแบบการบูรณาการการอ่านและการเขียนเรียงความ 8) รูปแบบ Numbered Heads Together (NHT) หรือที่เรียกว่ารูปแบบการร่วมกันคิดหาคำตอบ (วัชรมา เล่าเรียนดี. 2556: 162)

ทิศนา ขัมมณี (2558: 325) ได้เสนอวิธีการสอน 14 รูปแบบ ดังนี้ 1) วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย 2) วิธีสอนโดยการสาธิต 3) วิธีสอนโดยใช้การทดลอง 4) วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย 5) วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย 6) วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา 7) วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย 8) วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร 9) วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ 10) วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง 11) วิธีสอนใช้โดยเกม 12) วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง 13) วิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ 14) วิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม โดยรูปแบบทั้ง 14 รูปแบบนี้ สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้ปกครองได้

จากการศึกษาเอกสาร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักวิชาการและของหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครอบครัวยุคใหม่ได้หลายรูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบรรยาย 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสาธิต 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักโมเดลชิปปา 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการบูรณาการการอ่านและการเขียนเรียงความ (CIRC) 6) แบบที่เน้นกระบวนการคิด รวมเป็นจำนวน 6 รูปแบบ ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 44) ได้อธิบายไว้ว่า มีลักษณะเฉพาะดังนี้ 1) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดครอบคลุมพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา ด้านเจตคติค่านิยมที่ต้องการปลูกฝัง และด้านการปฏิบัติตนในสังคมประชาธิปไตย 2) กิจกรรมการเรียนการสอน ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นกลุ่ม และกลุ่มมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ร่วมกัน 3) สื่ออุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความหลากหลาย นำเหตุการณ์หรือปัญหาในปัจจุบันมาให้ผู้เรียนร่วมกันคิดแก้ปัญหา นำตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาอื่นๆ ของ

ชุมชน 4) การวัดและประเมินผล ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบ การประเมินจากชิ้นงาน และให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และประเมินกลุ่มผู้เรียนด้วยตนเอง

สรุป การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ได้เรียนรู้การเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตาม ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) กระบวนการกลุ่ม (Group process/ Group dynamics) 2) การสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) และ 3) การเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ (Cooperative Learning)

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย (Lecture Method)

ทิตนา แคมมณี (2558: 327-329) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยายเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระแล้วบรรยายคือ พูด บอก เล่า อธิบาย เนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง วิธีสอนโดยใช้การบรรยายเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระหรือข้อความจำนวนมากพร้อมๆ กันได้ในเวลาที่จำกัด โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว อาจเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาได้บ้างในตอนท้ายของการบรรยาย

ความมุ่งหมายของวิธีสอนแบบบรรยาย

1. เป็นการสอนที่เน้นเนื้อหาสาระที่นำเสนอโดยครูผู้สอน ผู้บรรยายจะเสนอปัญหาวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหา และสรุปด้วยว่าวิธีการใดเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดตามหลักการ

2. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้หลายๆ แนวคิดก่อนที่จะสรุปเป็นข้อคิดหรือทางเลือกที่เหมาะสม

ขั้นตอนสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการบรรยาย เพื่อให้การสอนแบบบรรยายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรมีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียม ขั้นบรรยาย และขั้นสรุปและประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **ขั้นเตรียม** การเตรียมการเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าผู้สอนเตรียมการไว้ดีก่อนสอนก็เท่ากับการสอนครั้งนั้นก็ประสบความสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง ควรมีการวางแผนและเตรียมการสอนดังนี้ 1) พิจารณาและกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอนแต่ละครั้งให้ชัดเจน 2) ศึกษาภูมิหลังของผู้เรียน เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ความต้องการและความสนใจ 3) กำหนดเค้าโครง จัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด 4) เตรียมหาสิ่งที่จะช่วยให้การบรรยายดี เช่น เกิดความรู้ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถิติที่สำคัญ ผลการวิจัยหรือการค้นพบใหม่ๆ ตัวอย่าง และคำถามต่างๆ ที่จะให้ประกอบการบรรยาย 5) เตรียมสื่อต่างๆ ที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในการบรรยาย เช่น รูปภาพของจริง วิดีทัศน์ สไลด์ หรือการนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์ 6) วางแผนการจัดแบ่งเวลากับเนื้อหาให้พอดีกัน 7) ทดลองหรือซักซ้อมก่อนทำ การสอนจริงเพื่อให้เกิดความมั่นใจและแก้ไขข้อบกพร่อง 8) เตรียมวิธีการประเมินผลที่จะใช้ เช่น การสังเกต การใช้คำถาม การใช้แบบทดสอบ ซึ่งต้องเตรียมไว้ให้พร้อมล่วงหน้า 9) ก่อนเวลาบรรยายควรตรวจสอบความพร้อมของสถานที่ อุปกรณ์ สื่อต่างๆ ว่าพร้อมจะใช้งานหรือไม่

2. **ขั้นบรรยาย** ในการบรรยายให้มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนดังนี้ 1) ทำตัวให้มีชีวิตชีวา แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่น และความจริงจังของผู้สอน 2) ควบคุมอารมณ์ไม่ให้ตื่นเต้น ประหม่า หรือเครียด ควรแสดงความเป็นกันเองยิ้มแย้ม แจ่มใสกับผู้เรียน 3) พูดด้วยน้ำเสียงที่เป็นธรรมชาติ โดยใช้เสียงที่ดังพอที่ทุกคนจะฟังได้ยินอย่างฟังชัดเจน มีความชัดถ้อยชัดคำ ไม่เร็วหรือช้าเกินไป 4) ใช้สายตาตามองผู้เรียนให้ทั่วขณะบรรยาย เพื่อแสดงถึงการให้ความสำคัญกับผู้เรียนและเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี นอกจากนี้ยังเป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนว่ายังมีความสนใจในการเรียนอยู่หรือไม่ ทั้งนี้จะต้องไม่มองเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ควรมองให้ทั่ว 5) ไม่ควรเริ่มต้นด้วยการบรรยายเนื้อหาทันที ควรเริ่มด้วยการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเข้ากับเรื่องที่จะสอนเสียก่อน โดยใช้เทคนิคที่เหมาะสม 6) ควรบอกเค้าโครงของเรื่องที่จะบรรยาย และบอกจุดประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบก่อน 7) ดำเนินการบรรยายตามลำดับเนื้อหาที่เตรียมการไว้ 8) ควรหลีกเลี่ยงการบรรยายล้นๆ ควรมีการถามคำถามระหว่างการบรรยาย 9) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียน 10) ควรใช้เทคนิคการสอนกลุ่มย่อยและเทคนิคอื่นๆ เช่น การระดมความคิด (Brainstorming) การอภิปรายกลุ่มย่อยที่เรียกว่า Buzz Group หรือการอภิปรายแบบหนึ่งต่อหนึ่ง 11) การใช้สื่อประกอบ เช่น ใช้แผ่นใส ภาพ สไลด์ เทปเสียง วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ 12) การใช้การทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นความสามารถของตนในเรื่องนั้น

3. **ขั้นสรุปและประเมินผล** ผู้บรรยายควรสรุปสาระสำคัญของการบรรยาย และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามหรือเปิดอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ต่อจากนั้นควรมีการทดสอบการเรียนรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่บรรยายด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสุ่มถามผู้เรียน หรือการให้ทำแบบทดสอบ

ข้อดีของวิธีสอนแบบบรรยาย

1. ดำเนินการสอนได้รวดเร็ว
2. ง่ายต่อการสอนเพราะไม่ต้องเตรียมสื่อการสอน เพียงแต่ครูเตรียมเนื้อหาสาระที่จะสอนล่วงหน้าก็เพียงพอ
3. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับวิธีสอนแบบอื่นๆ ส่งเสริมทักษะในการย่อและเขียนสรุป

3) การจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทิตนา เขมมณี (2558: 330-332) การจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนแสดงให้ผู้เรียนดูและให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตร่วมกัน

ขั้นตอนของการสอนแบบสาธิต

1. ขั้นเตรียมการสอน
  - 1.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยวิธีการสาธิต
  - 1.2 ศึกษาเนื้อหาสาระให้ชัดเจน และจัดลำดับให้เหมาะสม
  - 1.3 เตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ
  - 1.4 เตรียมสื่อ อุปกรณ์ เอกสารให้เพียงพอกับผู้เรียน

- 1.5 กำหนดเวลาการสาธิตให้พอเหมาะ
  - 1.6 กำหนดวิธีการประเมินผล
  - 1.7 เตรียมสภาพห้องเรียน
  - 1.8 ทดลองสาธิตก่อนสอนจริงในห้องเรียน
  2. ขั้นสาธิต
    - 2.1 แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่จะเรียนรู้
    - 2.2 บอกให้นักเรียนรู้บทบาทของตนเอง ได้แก่ การทดลองปฏิบัติ การจดบันทึก การสรุป
    - 2.3 แนะนำสื่อการเรียนรู้
    - 2.4 ดำเนินการสาธิต
  3. ขั้นสรุป
    - 3.1 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลที่เกิดจากการสาธิต
    - 3.2 บันทึกขั้นตอนการสาธิตพร้อมทั้งผลที่เกิดขึ้น
  4. ขั้นวัดและประเมินผล
    - 4.1 ผู้เรียนทดลองสาธิตให้ผู้เฝ้าดูพร้อมทั้งบอกผลและข้อคิดที่ได้
    - 4.2 ให้เขียนรายงาน ตอบคำถามจากแบบฝึกหัด และแสดงความคิดเห็น
- ข้อดีของการสอนแบบสาธิต
1. ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง
  2. สร้างความสนใจ และความกระตือรือร้น
  3. ฝึกการสังเกต การสรุปผล การบันทึก และการจัดขั้นตอน
- ข้อจำกัดของการสอนแบบสาธิต
1. การสาธิตบางครั้งไม่สามารถใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่
  2. ผู้สอนต้องแนะนำขั้นตอน อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสาธิตอย่างชัดเจน
  3. ผู้สอนต้องทดลองการสาธิตก่อนสอนให้แม่นยำเพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักโมเดลชิปปา

โมเดลชิปปามีองค์ประกอบสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ 5 ประการ ครูสามารถเลือกรูปแบบวิธีสอน กิจกรรมใดก็ได้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบทั้ง 5 อีกทั้งการจัดกิจกรรมก็สามารถจัดลำดับองค์ประกอบใดก่อนหลังได้เช่นกัน และเพื่อให้ครูที่ต้องการนำหลักการของโมเดลชิปปาไปใช้ได้สะดวกขึ้น ทิศนา ขัมมณี (2558: 282-284); กระหวงคึกษาธิการ (2549: 63) จึงจัดขั้นตอนการสอนเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตนกิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่ การสนทนาซักถามให้ผู้เรียนบอกสิ่งที่เคยเรียนรู้ การให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์เดิมหรือการให้ผู้เรียนแสดงโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) เดิมของตน

2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ
3. ขั้นศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความหมายของข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ สรุปความเข้าใจแล้วเชื่อมโยงกับความรู้เดิม กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่ การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มหรือกระบวนการแก้ปัญหา สร้างความรู้ขึ้นมา
4. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เพื่ออาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ และขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น กิจกรรมนี้ ได้แก่ การให้ผู้เรียนแต่ละคนแบ่งปันความรู้ความเข้าใจให้ผู้อื่นรับรู้และให้กลุ่มช่วยกันตรวจสอบความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน
5. ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย กิจกรรมนี้ ได้แก่ การให้ผู้เรียนสรุปประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย มโนทัศน์หลักและมโนทัศน์ย่อยของความรู้ทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่แล้วนำมารวบรวมเรียบเรียงให้ได้ใจความสาระสำคัญครบถ้วน สะดวกแก่การจดจำ ครูอาจให้ผู้เรียนจัดเป็นโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยในการจดจำข้อมูลได้ง่าย
6. ขั้นแสดงผลงาน เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนด้วยการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น กิจกรรมนี้ ได้แก่ การให้ผู้เรียนแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น จัดนิทรรศการ จัดการอภิปราย แสดงบทบาทสมมติ เขียนเรียงความ วาดภาพ แต่งคำประพันธ์ เป็นต้น และอาจมีการจัดประเมินผลงานโดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสม
7. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจและความชำนาญกิจกรรมนี้ ได้แก่ การที่ครูให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงวิธีใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ในเรื่องต่างๆ ซึ่งเท่ากับส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ในระยะแรกครูอาจตั้งโจทย์สถานการณ์ต่างๆ แล้วให้ผู้เรียนนำความรู้ที่มีมาใช้ในการแก้ปัญหานั้น

5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการการอ่านและการเขียนเรียงความ (CIRC)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมกันเรียนรู้การอ่านและการเขียนเรียงความ (CIRC) ยึดหลักสำคัญของการร่วมมือกันเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้อย่างจริงจังทุกคน มีการยอมรับกันและกัน และมีเป้าหมายความสำเร็จเดียวกัน โดยที่ครูต้องดำเนินการสอนความรู้และฝึกทักษะการอ่านและการเขียน ก่อนให้ฝึกปฏิบัติด้วยการร่วมมือกันเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างพื้นฐานด้านการอ่านและการเขียน 2) การดำเนินการสอนของครู 3) การบูรณาการการอ่านและการเขียน สำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียน ประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ 7 ประการ ดังนี้ 1) นำเสนอความรู้เกี่ยวกับการอ่าน 2) ดำเนินการสอน 3) ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจในเรื่อง 4) จัดกลุ่มผู้เรียนโดยความสามารถ 5) สมาชิกกลุ่มทุกกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้และอ่านไปความรู้ 6) การให้ฝึกหัด 7) การตรวจสอบความรู้ความเข้าใจและวัดผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน (วัชร เล่าเรียนดี. 2556: 169-171)

6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการคิด

ทิตนา แชมมณี (2558: 142-143); อารณ ใจเที่ยง (2544: ออนไลน์) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการคิด คือ การดำเนินการโดยผู้สอนใช้รูปแบบ วิธีการและเทคนิคแบบต่าง ๆ รวมทั้ง กระบวนการคิดที่หลากหลายจะช่วยให้การคิดอย่างจงใจ และมีเป้าหมายของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากขึ้น

ผู้สอนสามารถนำกระบวนการต่างๆ ไปในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น โดยผู้สอนยกสถานการณ์ตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เข้าใจและตระหนัก ในปัญหาความจำเป็นของเรื่องที่ศึกษา

2. คิดวิเคราะห์ วิจัย ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ วิจัย ตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัด

3. กำหนดและลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนปฏิบัติงาน

4. ปฏิบัติด้วยความชื่นชอบ เมื่อกำหนดขั้นตอนการทำงานแล้ว ผู้เรียนก็จะปฏิบัติงานตามแผน ผู้สอน จะติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ เมื่อมีปัญหา หากไม่มีปัญหาขณะปฏิบัติงานนั้น ผู้เรียนประเมินผลการทำงานด้วยความ สนใจ กระตือรือร้น และเพลิดเพลินในการทำงาน ผู้สอนควรชมเชยเพื่อให้ขวัญและกำลังใจ

5. ประเมินระหว่างปฏิบัติ ในระหว่างทำงานนั้นอาจมีปัญหา มีอุปสรรค ควรหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อ นำไปปรับปรุงในการทำงานขั้นต่อไป

6. ประเมินและเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

7. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่าง หลากหลาย โดยร่วมกันวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย หรือข้อจำกัด

8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอให้ผู้เรียนนำผลการประเมินมาแก้ไขปัญหามาปรับปรุงงานให้ดีขึ้นและมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ ผู้เรียนสรุปผลการดำเนินงานในภาพรวม โดยเปรียบเทียบกับ วัตถุประสงค์ที่กำหนดว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือไม่มีผลพลอยได้อื่นๆ อย่างไร ผู้เรียนมีความพอใจ ภูมิใจใน ผลงานของตนหรือกลุ่มเพียงใด และควรให้เผยแพร่ให้ผู้อื่นรับรู้ด้วย

สรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองนั้น สามารถนำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ นักวิชาการได้คิดค้น หรือวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ไว้แล้ว มาประยุกต์ใช้ในการสอนได้ และการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น จำเป็นต้องได้รับการสร้างขึ้น เพื่อให้เหมาะสม กับวัย และสภาพปัญหา ความต้องการหรือความสนใจของผู้ปกครองต่อไป

2.3.1 กำหนดรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับ ผู้ปกครองทั้ง 6 รูปแบบ การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมห้องเรียนครอบครัวในแต่ละสถาบัน แนวทางจัดการ เรียนรู้สำหรับผู้ปกครองห้องเรียนครอบครัว การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์กรอบแบบ ห้องเรียนครอบครัว โดยสามารถสรุปขั้นตอนของการจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อ

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนของการวางแผน การจัดกิจกรรม สะท้อนความคิด ประเมินผล เจตคติใหม่ ถ่ายทอดความรู้ ซึ่งมีข้อบ่งชี้ 14 ข้อ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ประกอบด้วยข้อบ่งชี้ ดังนี้

ข้อบ่งชี้ที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา

ข้อบ่งชี้ที่ 2 กำหนดความต้องการในการเรียนรู้

ข้อบ่งชี้ที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การจัดกิจกรรม ประกอบด้วยข้อบ่งชี้ ดังนี้

ข้อบ่งชี้ที่ 4 วิธีการจัดการเรียนรู้

ข้อบ่งชี้ที่ 5 เนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้

ข้อบ่งชี้ที่ 6 เนื้อหาที่มีการบูรณาการเพื่อนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนความคิด ประกอบด้วยข้อบ่งชี้ ดังนี้

ข้อบ่งชี้ที่ 7 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อบ่งชี้ที่ 8 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผล ประกอบด้วยข้อบ่งชี้ ดังนี้

ข้อบ่งชี้ที่ 9 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง

ข้อบ่งชี้ที่ 10 การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย

ข้อบ่งชี้ที่ 11 ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 5 เจตคติใหม่ ประกอบด้วยข้อบ่งชี้ ดังนี้

ข้อบ่งชี้ที่ 12 ได้แนวคิดใหม่ในการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6 ถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วยข้อบ่งชี้ ดังนี้

ข้อบ่งชี้ที่ 13 สามารถใช้ประโยชน์ได้จากความรู้จริง

ข้อบ่งชี้ที่ 14 สามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้กับเด็กได้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน สำหรับขั้นเตรียมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการการเรียนรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของผู้ปกครอง มีการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในด้านเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ทำให้เด็กเก่งด้านภาษา การเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับการรับรู้ของเด็ก เทคนิคการพูดคุยกับลูก การทำบุญตักบาตร การเสริมสร้างความรัก ความผูกพันในครอบครัว และการฝึกนั่งสมาธิ เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมของผู้เรียน ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดเตรียมสถานที่ ช่วยกันจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน มีการตรวจสอบสภาพเครื่องมือว่าอยู่ในสภาพพร้อมใช้หรือไม่ ตลอดจนจนถึงทดลองใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ให้เกิดทักษะความชำนาญในการใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการแบ่งกลุ่มและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการ

เรียนรู้ ผู้สอนมีการศึกษาแผนการสอนไว้ล่วงหน้า และยึดหลักทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 การจัดกิจกรรม ในขั้นตอนการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะเน้นความหลากหลาย ผสมผสาน แนวคิด บูรณาการ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เข้าด้วยกัน มุ่งเพิ่มประสบการณ์และทักษะให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์แก้ปัญหาด้วยตนเอง และนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เน้นกระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม สามารถเรียนรู้ได้ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล การสร้างสรรค์ความรู้ ส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีเหตุ มีผล มีการประสานงานกัน มีการวางแผนร่วมกัน สามารถเรียนรู้ได้ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล

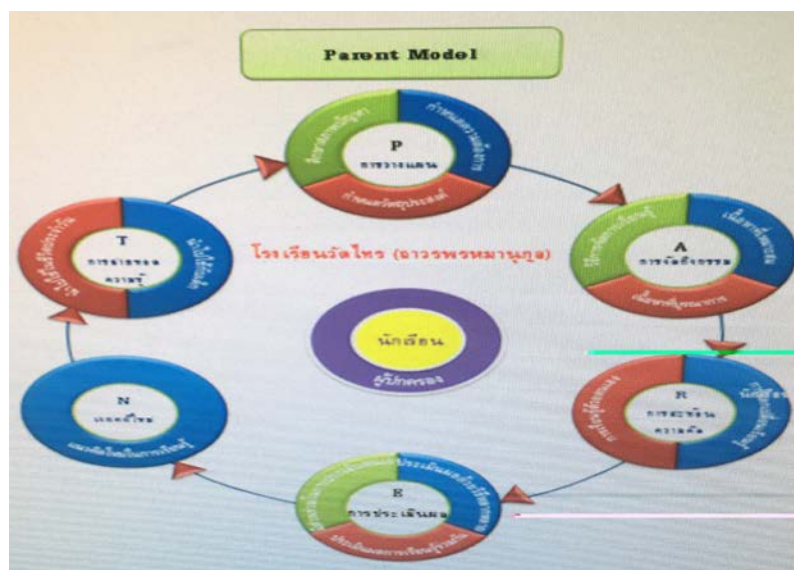
ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนความคิด เกิดจากตัวผู้เรียนเองที่รับรู้ข้อมูล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ แล้วจึงนำสถานการณ์นั้นมาคิด วิเคราะห์ใคร่ครวญตามความคิด ความเข้าใจของตนเอง ก่อนที่จะบอกต่อผู้อื่น โดยผ่านทั้งทางการพูดและการเขียน วิธีการสะท้อนคิดนี้จึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งวิธีการคิด และทักษะทางปัญญา เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่จะสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสาระเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้วิธีการสะท้อนคิดจะได้ผลดีต้องเกิดจากการรับรู้ ความเข้าใจตนเองเป็นสำคัญ มีการสะท้อนที่เป็นเหตุเป็นผล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผล เป็นการสรุปผลการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง การวัดและประเมินผลใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบ การประเมินจากชิ้นงาน ผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลและประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสอบวัดผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 5 เจตคติใหม่ ความรู้สึกของบุคคลต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้านก็ได้จากกระบวนการการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนอง แนวคิดต่างๆ

ขั้นตอนที่ 6 ถ่ายทอดความรู้ ความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ปกครองสามารถนำไปอบรมสั่งสอนให้แก่บุตรหลาน ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ การประยุกต์ใช้ ความรู้ของบุคคลจะนำไปสู่การสรุปบทเรียน (lesson learned) เป็นการสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติหรือการดำเนินงาน ก็จะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น จะเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้ความรู้จะทำให้เกิดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นการวางแผน ขั้นการจัดกิจกรรม ขั้นสะท้อนความคิด ขั้นประเมินผล ขั้นเจตคติใหม่ ขั้นถ่ายทอดความรู้โดยเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ ผู้ปกครองสามารถวิเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้วิจัยใช้ชื่อรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ว่า “รูปแบบห้องเรียนครอบครัว” หรือ “PARENT MODEL” มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองตามลำดับขั้น ดังแสดงภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” (PARENT MODEL)

โดยรายละเอียดการสังเคราะห์ที่ได้จากการศึกษางานวิจัยและทฤษฎี ผู้วิจัยจะนำไปตรวจสอบด้วยวิธีการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญต่อไป ให้แสดงความคิดเห็นยืนยันรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำมาเป็นแนวทางในพัฒนาผู้ปกครองต่อไป

ในส่วนของเนื้อหาสาระการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละสถาบัน และการสำรวจความต้องการของผู้ปกครองในการเรียนรู้ แล้วนำมาจัดทำเนื้อหาสาระ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองในห้องเรียนครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การเลี้ยงดูเด็ก (Parenting : P) มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาทักษะด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เพื่อเรียนรู้การเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมตามช่วงวัย ลดความขัดแย้งภายในครอบครัว ซึ่งผู้ปกครองสามารถเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดชีวิต

ด้านที่ 2 การติดต่อ (Affiliation : A) มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ ครอบครัว ฐานะทางการเงิน และอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้เห็นสภาพที่แท้จริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนในการพัฒนา ส่งเสริม ป้องกันและแก้ปัญหาของเด็ก

ด้านที่ 3 การอ่าน (Reading : R) มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปกครองตระหนัก และเห็นความสำคัญของการอ่าน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่านให้เกิดการรอบรู้ และเท่าทันสังคม

ด้านที่ 4 การเรียนรู้ความเพลิดเพลิน (Edutainment : E) มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจในการประยุกต์ใช้สื่อต่างๆ รอบด้านที่มีอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ด้านที่ 5 การพัฒนาจิตใจ (Natural : N) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจิตใจ ปรับทัศนคติเชิงบวก เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเผชิญปัญหา

ด้านที่ 6 การคิด (Thinking : T) มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปกครองเล็งเห็นประโยชน์ และคุณค่าของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์อันนำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วัลภา พรหมฤทธิ์ (2550: 59-66) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1. การรับรู้ข่าวสาร และด้านทัศนคติโดยภาพรวมของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง 2. ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้าน 3. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการมีส่วนร่วมโดยรวมของผู้ปกครอง นักเรียน ส่วนเพศ อายุ อาชีพและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม การรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางบวกกับการมีส่วนร่วม ส่วนทัศนคติต่อโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมโดยรวมของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สร้อย ทรัพย์ประสม (2550: 80-88) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประกอบอาชีพราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ด้านวุฒิการศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีอาชีพและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

เอกสิงห์ ชัยยศ (2551: 78-87) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านคลองหา - นาเตี๋ยะ) สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านคลองหา - นาเตี๋ยะ) สังกัดเทศบาล เมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านคลองหา - นาเตี๋ยะ) สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค เท่ากับ .974 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One- way anova) ผลการวิจัยพบว่า 1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่เป็นกลุ่ม

ตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 61.29 มีอายุ 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.70 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 52.15 ประกอบอาชีพ เกษตรกร/ประมง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 43.55 รายได้ส่วน บุคคลต่อเดือน 6,000-9,000 บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 47.85 2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 3 (บ้านคลองหา - นาเทรียะ) สังกัดเทศบาล เมืองนาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในดำเนินงานกิจการนักเรียน อันดับแรก รองลงมาคือ ด้านงานวิชาการ และด้านงานบริหารทั่วไป และด้านงานอาคารสถานที่ตามลำดับ

สุณีย์ สอนศรี (2552: 99-103). ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โรงเรียนสารสาสน์พิทยา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน 6 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จำแนกตามอาชีพและระดับการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน

กิตติ กรทอง (2552: 111-114). ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการ จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 335 คน เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับน้อย 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามสถานภาพทางเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ผู้ปกครอง ที่มีวุฒิการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาแตกต่างกัน 3) ปัญหาพบว่า ผู้ปกครอง ต้องทำงาน ติดธุระ ข้อเสนอแนะคือให้สมาคมผู้ปกครองและครูจัดหาอาสาสมัครช่วยเหลือศูนย์ฯ

วิลาวัณย์ เสมรสุต (2553: 65-69) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล บ้านศรีตะกั่วป่า ปีการศึกษา 2552 จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาคเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ในภาพรวมพบว่า ระดับการส่งเสริมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยพบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจระดับ การส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน และอันดับสุดท้ายระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง คือ ด้านการให้ความรู้เพิ่มเติม

ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครองประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ของครอบครัวต่อเดือน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่าที่มีเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ในภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน และผู้ปกครองที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านการเอาใจใส่ติดตาม ผลการเรียนและด้านการหาอุปกรณ์การเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

พระชนนธ์ จักรใจ (2554: 88-92) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 160 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.01) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมนักเรียน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.06) รองลงมาได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.99) และด้านที่มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.97) ซึ่งข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านวิชาการ อาทิ การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการวางแผนการจัดทำหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตร และโรงเรียนควรดึงเอาทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ หรือบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนให้มากขึ้น อาทิ การเข้าร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา หรือกรรมการที่ปรึกษา เพื่อให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน เป็นต้น

วิวรรณ สารกิจปรีดา (2554: 127-128) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการอาสาสมัคร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 199 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยการคัดเลือกตัวแปรแบบ Enter โดยผลวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน ทำงานส่วนตัว มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและต่ำกว่ากับระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีการรับบริการทางวิชาการด้านความรู้ในการพัฒนานักเรียนและความรู้ทั่วไปอยู่ในระดับมาก 2. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอาสาสมัคร มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับน้อย 3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองด้านการรับบริการทางวิชาการใน 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้ในการพัฒนานักเรียนและความรู้ทั่วไป มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 4. การศึกษาตัวแปรที่มีความสามารถในการทำนาย พบว่า การรับบริการทางวิชาการด้านความรู้ในการพัฒนานักเรียนสามารถทำนายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 17

สุภาวิณี ลายบัว. (2554: 92-99) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษาเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาระดับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศึกษาระดับความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษา เขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองในระดับปฐมวัย ในสถานศึกษาเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการประชุมผู้ปกครอง ด้านการให้การปรึกษา ด้านห้องสมุดสำหรับผู้ปกครอง ด้าน

การเยี่ยมบ้าน และความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-สังคม ด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน ของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าที่มีค่าสูงสุดคือ การฝึกอบรม และการประชุมผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก 2) ความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน ของผู้ปกครองในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และ 3) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา เขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันทางบวกทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กนกวรรณ สุวิชากรพงศ์ (2556: 101-102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็ก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กอนุบาลด้าน การเป็นแบบอย่าง ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ประชากร คือ ผู้ปกครองของ เด็กที่มีอายุ 5-6 ปี โรงเรียนอนุบาลบ้านต้นไม้ จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กอนุบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ด้านการเป็นแบบอย่างและด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ตามลำดับ หากพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านพบว่า (1) ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ การแสดงความชื่นชมเมื่อลูกหยิบหนังสือนิทานอ่าน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการจัดตกแต่งพื้นที่ที่ใช้อ่านหนังสือด้วย ดอกไม้ ต้นไม้หรือศิลปะต่างๆ เพื่อให้เกิดความสบายตา (2) ด้านการเป็นแบบอย่างโดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การคอยดูแลสื่อ อุปกรณ์ทางภาษาต่างๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมอบหนังสือเป็นของขวัญผู้อื่นในเทศกาลต่างๆ และ (3) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้ลูกมีโอกาสในการเลือกซื้อหนังสือที่ตนสนใจ ส่วนค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ การให้ลูกคาดเดาเหตุการณ์ก่อนการเล่านิทาน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

พินา (Pena.2000: 45-54) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษา คือ ภาษา สมาคมผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง เจตคติของบุคลากรในโรงเรียน วัฒนธรรม สภาพครอบครัว และความไม่ตระหนักของครูเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

เฮนเดอร์สันและคนอื่นๆ (Henderson, Anne T.; et al. 2007: 2-11) ได้ทำการศึกษาวิจัย ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและสถานศึกษามีส่วนเชื่อมโยงกับความสำเร็จในการศึกษาของนักเรียน จากการสังเคราะห์

การวิจัยจำนวนมากสามารถสรุปผลการค้นพบหลัก ดังนี้ 1. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการศึกษาของนักเรียนจะมีคะแนนในการเรียนดีกว่า จบการศึกษามากกว่านักเรียนที่ไม่มีผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วม 2. เมื่อครอบครัวให้ความสนใจว่านักเรียนกำลังเรียนอะไรอยู่ นักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษาและมีพฤติกรรมที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา 3. เด็กๆ จะประสบความสำเร็จทางการเรียนมากที่สุด ถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทต่างๆ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหลักเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา 4. ถ้าผู้ปกครองของนักเรียนในระดับมัธยมต้นและมัธยมปลายยังมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง จะสามารถปรับตัวในการเลื่อนชั้นได้ดีกว่าผลงานที่มีคุณภาพ และพัฒนาแผนสำหรับอนาคตได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง 5. เด็กจากพื้นฐานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็จะมีผลการเรียนดี ถ้าหากครอบครัวและบุคลากรสถานศึกษาร่วมกันลดช่องว่างระหว่างบ้านและสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองจะได้รับความนับถือและไว้วางใจจากชุมชน จากบุคลากรของสถานศึกษา และครอบครัว สถานศึกษาที่ดำเนินการให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของครอบครัวและสถานศึกษามักจะมีบุคลากรที่มีกำลังใจดี และได้รับการชื่นชมจากครอบครัวสูง

แอนเจลุชชี (Angelucci. 2008: Abstract) ได้ทำการศึกษาวิจัยบทบาทของครูใหญ่ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง : หลักฐานสถานศึกษาในชนบทที่ได้รับรางวัล “Blue Ribbon” ระดับประถมศึกษาในรัฐเพนซิลเวเนีย พบว่าสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในชนบทที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยมุ่งเน้นการศึกษานี้พื้นฐานของ เอปัสโตร์ ทั้ง 6 ด้าน ครูใหญ่ จำนวน 5 คน จากสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ได้รับรางวัล “Blue Ribbon Award” ในรัฐเพนซิลเวเนีย เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการทำวิจัยเชิงพฤติกรรมผ่านการสัมภาษณ์อย่างลุ่มลึกเป็นรายบุคคล ณ สถานศึกษาแต่ละแห่ง นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 2 กลุ่ม จากสถานศึกษาเหล่านั้น เพื่อยืนยันข้อมูลที่รวบรวมจากครูใหญ่ การวิจัยนี้พบว่า การที่ผู้ปกครองได้เห็นครูใหญ่อยู่เสมอ ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในการให้ครูได้ทุ่มเทผูกพันต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และความสามารถในการสร้างและสะสมความไว้วางใจของผู้ปกครอง เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของครูใหญ่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ทรูเกอร์ (Trueger. 2008: 208-217) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาแห่งชาติ ในชนบทของประเทศแอฟริกาใต้ พบว่า ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กๆ แต่มีความเชื่อมโยงระหว่างความคิดเห็นของผู้ปกครอง และสิ่งที่นักการศึกษาคาดหวังจากผู้ปกครอง เพราะขาดความเข้าใจถึงสภาพชีวิตของผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมที่ถูกประณามว่าไม่รักไม่สนใจเด็ก การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมีประสิทธิภาพได้ จำเป็นจะต้องได้รับรู้ถึงอุปสรรคที่ทำให้การมีส่วนร่วมนี้ไม่ประสบผลสำเร็จด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่น่าเสนอนี้ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและผลดีต่อนักเรียนในการมีส่วนร่วมของครูและครอบครัวในการจัดการศึกษา ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีผลต่อการเรียนรู้และความสำเร็จด้านการศึกษาของนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้สถานศึกษาดำเนินงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้นอีกด้วย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในเรื่องการจัด การศึกษาให้แก่ครอบครัวในรูปแบบของห้องเรียนครอบครัวในบทนี้ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และความจำเป็นมาก โดยเฉพาะสถานการณ์ของสังคมปัจจุบันซึ่งผู้ปกครองไม่สามารถทำ หน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการศึกษาเล่าเรียนของลูก ทำให้ลูกหรือเด็กในปกครองได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการตั้ง ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่จำเป็น ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าในครั้งนี้ พบว่าในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้มีการจัดการเรียนรู้ ห้องเรียนผู้ปกครอง เพียงแต่รูปแบบมี ความแตกต่างไปบ้าง เช่น บางแห่งอาจจะเต็มรูปแบบ และบางแห่งอาจจะเป็นบางส่วนตามความเหมาะสม ซึ่งจาก การศึกษาค้นคว้าที่ได้พบนี้ทำให้มั่นใจได้ว่า ผู้วิจัยมีข้อมูลพื้นฐานสำคัญ สามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบของ การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองในการวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างสมบูรณ์

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ในบทนี้พบว่ามีความคิด ทฤษฎี วิธีการสอน ตลอดจนรูปแบบการจัด การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเป็นจำนวนมาก และมีผลต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมากเช่นกัน ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ มาทำการสังเคราะห์ เป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การจัดรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองในครั้งนี้ได้ ดังต่อไปนี้คือ

1. จากแนวคิด ทฤษฎีด้านการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดทฤษฎีทางด้านการศึกษาผู้ใหญ่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative Learning) ทฤษฎีสังคมวิทยา ทฤษฎีความเกี่ยวข้องผูกพันของครอบครัว ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) มาเป็นทฤษฎีหลักในการสร้างรูปแบบของการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวในครั้งนี้

2. จากเทคนิควิธีการสอนประเภทต่างๆ ที่มีจำนวนมาก ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิควิธีการสอนแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้ วิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม แบบโมเดลชี้นำ แบบสาธิต แบบที่เน้นกระบวนการคิด แบบบูรณาการ การอ่านและการเขียนเรียงความ CIRC และแบบบรรยาย รวม 6 แบบ มาสร้างเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษา ห้องเรียนครอบครัวในครั้งนี้

3. จากกิจกรรมประกอบการเรียนรู้ ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ผู้วิจัยได้คัดเลือกกิจกรรม ประกอบกิจกรรม การเรียนรู้ ดังนี้ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การปฏิบัติกิจกรรม การระดมสมอง มาใช้ในการจัด การศึกษาห้องเรียนครอบครัวในครั้งนี้

4. จากเทคนิควิธีการประเมินผลการเรียนรู้จำนวนมากที่มีอยู่ ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิควิธีการประเมินผล ดังต่อไปนี้ คือ การสังเกต การวัดความพึงพอใจ การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การสอบวัดความรู้ความสามารถ การสอบ ปฏิบัติ เป็นต้น มาใช้ในการจัดการศึกษาห้องเรียนครอบครัวในครั้งนี้

5. จากเนื้อหาสาระของการจัดการศึกษารูปแบบห้องเรียนครอบครัว เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีอยู่มาก ผู้วิจัยได้คัดเลือก และประมวลเนื้อหาสาระของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ คือ 1) ด้านการเลี้ยงดูลูก 2) ด้านการติดต่อ 3) ด้านการอ่าน 4) ด้านการเรียนรู้รู้คู่ความเพลิดเพลิน 5) ด้านการพัฒนาจิตใจ 6) ด้านการคิด

โดยสรุปในการจัดทำรูปแบบการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” ในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำโดยอาศัย การศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลการวิเคราะห์เป็นหลัก ซึ่งทำให้สามารถจัดทำเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นำไปใช้ได้ต่อไปในการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” ให้แก่ผู้ปกครอง เพื่อนำไปใช้ในการอบรมดูแล และ ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบของการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

1. โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำรา แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ปกครอง แนวคิดการจัดการเรียนการสอนด้านต่างๆ และเทคนิค วิธีการสอนรูปแบบต่าง ๆ ให้กับผู้ปกครอง ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครองในโรงเรียนวัดไทรในเบื้องต้น เพื่อกำหนดเป็นประเด็นในการสำรวจ

2. ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ปกครอง โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานกุล) จำนวน 285 คน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาของครอบครัว พฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา และความต้องการของผู้ปกครองในการเรียนรู้ เพื่อที่จะนำมาจัดทำเนื้อหาสาระ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองในห้องเรียนครอบครัว

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. นำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มาจัดทำร่างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. จัดทำร่างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflects: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)

3. ตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการนำรูปแบบฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบ

มีความเห็นว่าทุกองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสอดคล้องกันสามารถนำไปใช้ได้ (รายละเอียดในภาคผนวก ง)

4. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ซึ่งได้มาจากการศึกษาสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาของการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเลี้ยงดูลูก (P: Parenting) ด้านการติดต่อ (A: Affiliation) ด้านการอ่าน (R: Reading) ด้านการเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (E: Edutainment) ด้านการพัฒนาจิตใจ (N: Natural) ด้านการคิด (T: Thinking) ซึ่งในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ที่มีขั้นตอนของการจัดในแต่ละกิจกรรมในเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมสมบูรณ์ และดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบตามเวลาที่กำหนดตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ (รายละเอียดในภาคผนวก จ)

4.1 นำแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองไปเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาบัตรเพื่อตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.2 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .05 ขึ้นไป (รายละเอียดในภาคผนวก ง)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบของการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือการประเมินรูปแบบไว้ 5 แบบ ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง 5) แบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ได้ศึกษาเนื้อหาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ซึ่งมี 6 ด้าน คือ 1) ด้านการเลี้ยงดูลูก 2) ด้านการติดต่อ 3) ด้านการอ่าน 4) ด้านการเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน 5) ด้านการพัฒนาจิตใจ 6) ด้านการคิด รวมเป็น 10 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้ร่างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนขึ้น จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ วัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

1.2 นำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนฉบับร่างเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาบัตร เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.3 นำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .05 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งผลของค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของข้อคำถามทั้ง 30 ข้อ ใช้ได้ทั้ง 30 ข้อ (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

1.4 นำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนฉบับร่าง จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งเกณฑ์ค่าความยากง่าย (p) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 แสดงว่าใช้ได้ สำหรับเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไปแสดงว่าใช้ได้ (รายละเอียดในภาคผนวก ช)

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความกระตือรือร้น 2) ความรับผิดชอบ 3) การให้ความร่วมมือ 4) การแสดงความคิดเห็น 5) การตอบคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ระดับ 0 หมายถึง ปรับปรุง ระดับ 1 หมายถึง ดี ระดับ 2 หมายถึง ดีมาก เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80 ขึ้นไป (รายละเอียดในภาคผนวก จ)

2.2 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เสนอต่อประธาน และกรรมการควบคุมปริญาณิพนธ์ เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งผลของค่าดัชนีความสอดคล้อง มีคำถาม 10 ข้อ ใช้ได้ 10 ข้อ (รายละเอียดในภาคผนวก ช)

3. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 สร้างแบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้โดยให้บันทึกการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมกลุ่มในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติงานตามขั้นตอน 3) ความร่วมมือกัน 4) การตรงต่อเวลา 5) การรายงานผล โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ระดับ 0 หมายถึง ปรับปรุง ระดับ 1 หมายถึง ดี ระดับ 2 หมายถึง ดีมาก เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80 ขึ้นไป (รายละเอียดในภาคผนวก จ)

3.2 นำแบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม เสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญาณิพนธ์ เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งผลของค่าดัชนีความสอดคล้อง มีคำถาม 10 ข้อ ใช้ได้ 10 ข้อ (รายละเอียดในภาคผนวก ช)

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อวัดความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือก ตัวเลือกระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด (รายละเอียดในภาคผนวก จ)

4.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ เสนอต่อประธาน และกรรมการควบคุมปริญาณิพนธ์ เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งผลของค่าดัชนีความสอดคล้อง มีข้อคำถาม 14 ข้อ ใช้ได้ 14 ข้อ (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

5. แบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ (Follow-Up Study) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.1 สร้างแบบการติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ เพื่อติดตามผลการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือก ตัวเลือกระดับ 1 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ระดับ 2 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย ระดับ 3 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง ระดับ 4 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก ระดับ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด (รายละเอียดในภาคผนวก จ)

5.2 นำแบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ เสนอต่อประธาน และกรรมการควบคุมปริญาณิพนธ์ เพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5.3 นำแบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งผลของค่าดัชนีความสอดคล้อง มีข้อคำถาม 10 ข้อ ใช้ได้ 10 ข้อ (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

กำหนดการทดลอง

กำหนดการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านการเลี้ยงดูเด็ก (Parenting : P) มี 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การสร้างสุขภาพกายที่ดีของลูก 2) การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค 3) การพัฒนาทางอารมณ์-สังคม
2. ด้านการติดต่อ (Affiliation : A) มี 1 เรื่อง ได้แก่ การเยี่ยมบ้านนักเรียน
3. ด้านการอ่าน (R : Reading) มี 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การอ่านสร้างสุข 2) การใช้ห้องสมุด
4. ด้านการเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (Edutainment : E) มี 1 เรื่อง ได้แก่ ใช้สื่อ IT กับลูกอย่างไรให้เหมาะสม
5. ด้านการพัฒนาจิตใจ (Natural : N) มี 2 เรื่อง ได้แก่ 1) เบญจศีล เบญจธรรม 2) สมาธิ
6. ด้านการคิด (Thinking : T) มี 1 เรื่อง ได้แก่ 1) การสอนคณิตศาสตร์เพื่อลูกรัก

รวมการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวสำหรับผู้ปกครอง จำนวน 6 ด้าน 10 เรื่อง ผู้วิจัยได้ทำการทดลองระหว่างวันที่ 10 มกราคม ถึง 21 กุมภาพันธ์ 2559

กำหนดการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการทดลอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว สำหรับผู้ปกครอง ดังรายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 กำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว สำหรับผู้ปกครอง

กิจกรรมที่	เรื่อง	วันเดือนปี	เวลา
1	การพัฒนาการตามวัยของลูก		
	หน่วยที่ 1 การสร้างสุขภาพกายที่ดีของลูก	10 ม.ค.59	09.00-12.00 น.
	หน่วยที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค	17 ม.ค.59	09.00-12.00 น.
	หน่วยที่ 3 การพัฒนาทางอารมณ์-สังคม	17 ม.ค.59	13.00-16.00 น.
2	การเยี่ยมบ้านนักเรียน		
	หน่วยที่ 4 การเยี่ยมบ้าน	17 ม.ค.59	16.30-18.30 น.
3	การพัฒนาคุณภาพชีวิต		
	หน่วยที่ 5 การอ่านสร้างสุข	24 ม.ค.59	09.00-12.00 น.
	หน่วยที่ 6 การใช้ห้องสมุด	24 ม.ค.59	13.00-16.00 น.
4	การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์		
	หน่วยที่ 7 ใช้สื่อ IT กับลูกอย่างไรให้เหมาะสม	7 ก.พ.59	09.00-12.00 น.
5	การสอนศีลธรรมสำหรับลูก		
	หน่วยที่ 8 เบญจศีล เบญจธรรม	14 ก.พ.59	09.00-12.00 น.
	หน่วยที่ 9 สมာธิ	14 ก.พ.59	13.00-16.00 น.
6	การคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล		
	หน่วยที่ 10 การสอนคณิตศาสตร์เพื่อลูกที่รัก	21 ก.พ.59	09.00-12.00 น.

สำหรับรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้ คือ

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งหมด 1,041 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการแบ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้มาโดยการคิดเอามาประมาณ 25% ของกลุ่มประชากร จำนวน 1,041 คน และการคิดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและ มอร์แกน (Krejcie ; & Morgan.1970: online) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 285 คน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling Technique) คัดตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนแต่ละชั้นเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ผู้ปกครองของนักเรียนแต่ละชั้นเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้จนได้ครบจำนวนที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เพื่อทำการทดลองและประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยได้มาโดยการคัดเลือกจากผู้ปกครองที่ขอเข้าร่วมการทดลอง โดยความสมัครใจได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมในครั้งนี้มีอยู่หลายชนิดตามขั้นตอนของการวิจัย ขั้นตอนทั้ง 1-3 ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนของการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร เป็นต้น มีลักษณะเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบและให้เติมความให้สมบูรณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครองซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 เป็นข้อคำถามด้านสภาพของครอบครัวในปัจจุบัน และสภาพปัญหาที่พบของเด็กในปกครอง ด้านที่ 2 ด้านความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็นด้านเนื้อหาที่สอน ด้านกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล โดยใช้การวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 107-108; อ้างอิงจาก Likert's scale. n.d.) ซึ่งมีความหมายของแต่ละระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีความต้องการในระดับมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีความต้องการในระดับมาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีความต้องการในระดับปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีความต้องการในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยการทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทำการพูดคุยกับผู้ปกครอง จำนวนหนึ่งก่อนเพื่อหาแนวทางของการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามนี้ และได้ทำการรวบรวมแนวคิดขึ้นมาเป็นข้อคำถามปลายปิด จำนวน 14 ข้อ ซึ่งได้รับการตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และผ่านการอนุมัติจากประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาพันธ์ให้นำไปใช้ได้

ขั้นตอนของการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ในขั้นตอนนี้เป็นการจัดทำเครื่องมือเพื่อนำไปสู่แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ซึ่งจะนำไปใช้สอนผู้ปกครองในห้องเรียนครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องมือดังต่อไปนี้

รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้แก่ผู้ปกครองประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflects: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) โดยมีองค์ประกอบ คือ 1. เนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ด้าน 2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3. วิธีการจัดการเรียนรู้ 4. กิจกรรมที่ใช้ของกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละด้าน 5. การประเมินผลในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. ด้านเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการเลี้ยงดูลูก (Parenting : P)
- 1.2 ด้านการติดต่อ (Affiliation : A)
- 1.3 ด้านการอ่าน (Reading : R)
- 1.4 ด้านการเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (Edutainment : E)
- 1.5 ด้านการพัฒนาจิตใจ (Natural : N)

- 1.6 ด้านการคิด (Thinking : T)
2. แนวคิด ทฤษฎี ได้แก่
  - 2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
  - 2.2 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
  - 2.3 ทฤษฎีสังคมวิทยา
  - 2.4 ทฤษฎีความเกี่ยวข้องผูกพันของครอบครัว
  - 2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative Learning)
  - 2.6 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)
3. วิธีการจัดการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้คือ
  - 3.1 วิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม
  - 3.2 วิธีการสอนแบบโมเดลชี้นำ
  - 3.3 วิธีการสอนแบบแบบสาธิต
  - 3.4 วิธีการสอนแบบที่เน้นทักษะกระบวนการ
  - 3.5 วิธีการสอนแบบ CIRC
  - 3.6 วิธีการสอนแบบบรรยาย
4. กิจกรรมที่ใช้ มีดังต่อไปนี้คือ
  - 4.1 การพัฒนาการตามวัยของลูก
  - 4.2 การเยี่ยมบ้านนักเรียน
  - 4.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต
  - 4.4 การสอนศีลธรรมสำหรับลูก
  - 4.5 การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์
  - 4.6 การคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล
5. การประเมินผล มีดังต่อไปนี้คือ
  - 5.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง
  - 5.2 การวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีด้วยกัน
  - 5.3 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนของการวิจัยขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ การประเมินรูปแบบของการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครื่องมือที่ใช้มีดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน มีข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบปรนัย ตัวเลือก 4 ตัวเลือก เพื่อใช้ในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ในรูปของแบบทดสอบก่อนการเรียนและหลังเรียน (Pretest – Posttest) มีลักษณะเป็นข้อความที่ถามความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

3. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อวัดความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหาที่สอน ด้านสื่อการสอน ด้านประเมินผลการสอน และด้านการนำเอาความรู้ไปใช้ มีคำถาม 14 ข้อ โดยวัดระดับความพึงพอใจในรูปของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 107-108; อ้างอิงจาก Likert's scale. n.d.) ซึ่งมีความหมายของแต่ละระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลให้เกณฑ์พิจารณาความพึงพอใจ แต่ละระดับคะแนนมีความหมาย ดังนี้

4.01 – 5.00	แทน	ความหมาย	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.51 – 4.00	แทน	ความหมาย	มีความพึงพอใจมาก
2.51 – 3.00	แทน	ความหมาย	มีความพึงพอใจปานกลาง
2.00 – 2.50	แทน	ความหมาย	มีความพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.99	แทน	ความหมาย	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

5. แบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ (Follow-Up Study) เพื่อติดตามผลการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนของการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งได้แก่ รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ด้านดังกล่าวแล้วข้างต้น มีดังต่อไปนี้คือ

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวคิดของนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ที่ได้อธิบายไว้เกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการสอนแบบต่างๆ เช่น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ภาครณโใจเทียม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และ ทิศนา ขัมมณี เป็นต้น

3.1.1 ได้วิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดกรอบรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflects: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)

3.1.2 ได้รูปแบบของขั้นตอนที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การเลี้ยงดูลูก (Parenting: P) 2) การติดต่อ (Affiliation: A) 3) การอ่าน (Reading: R) 4) การเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (Edutainment: E) 5) การพัฒนาจิตใจ (Natural: N) 6) การคิด (Thinking: T)

3.2 การสร้างแบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้ คือ

3.2.1 ผู้วิจัยศึกษารูปแบบของการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน และแบบติดตามผลหลังการเรียนรู้ (Follow-Up Study) จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เพื่อมาจัดทำแบบประเมินรูปแบบของการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” ของการวิจัยต่อไป

3.2.2 ผู้วิจัยทดลองสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนและหลังการเรียนรู้ (Pretest – Posttest)

3.2.3 ผู้วิจัยทดลองสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

3.2.4 ผู้วิจัยทดลองสร้างแบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

3.2.5 ผู้วิจัยทดลองสร้างแบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว”

3.2.6 ผู้วิจัยทดลองสร้างแบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ (Follow-Up Study)

3.2.7 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้ง 5 แบบ ซึ่งได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม แบบวัดความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” และแบบติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ (Follow-Up Study) ฉบับร่างที่ได้สร้างขึ้น นำเสนอให้ประธาน และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจและปรับปรุงแก้ไข

3.2.8 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้ง 5 แบบ ข้างต้นที่ได้รับการปรับปรุงแล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบภาษาที่ใช้ และความเที่ยงตรงถูกต้องของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

3.2.9 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้ง 5 แบบ ข้างต้นที่ได้รับการตรวจสอบประสิทธิภาพแล้ว ไปใช้ในการดำเนินงานจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการ การเรียนรู้ของผู้ปกครอง ไปจนถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้คือ

4.1 ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้ สถานที่ โดยประสานงานกับโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในขั้นแรกโดยการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครอง โดยใช้แบบสอบถามทำการสอบถามผู้ปกครองจำนวน 285 คน โดยได้เริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล ในเดือน ธันวาคม 2558 แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ จึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

4.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง จำนวน 30 คน ที่มีความต้องการเข้าร่วมการจัด กิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้งนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการในส่วนนี้ตั้งแต่ขั้นการทดสอบความรู้ก่อน การเรียน (Pretest) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นการประเมินผล (Posttest) ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2559 และติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน (Follow-Up Study) ในเดือนเมษายน 2559

4.4 ผู้วิจัยเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ห้องเรียนครอบครัว” นั้น ให้แก่ผู้ปกครองในเดือน เมษายน 2559 และได้นำข้อมูลที่มีวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแบบรายงานการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ แล้วนำเสนอ ในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาของครอบครัวและของเด็กในปกครอง และความต้องการในการเรียนรู้ ของผู้ปกครอง นำมาให้เป็นรายข้อ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ การคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งการแปลความหมายค่าเฉลี่ย นำหน้าคำตอบแบ่งเป็น 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538: 9) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึงมีระดับสภาพปัญหาและความต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึงมีระดับสภาพปัญหาและความต้องการ

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงมีระดับสภาพปัญหาและความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงมีระดับสภาพปัญหาและความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงมีระดับสภาพปัญหาและความต้องการน้อยที่สุด

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence หรือ IOC) โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพ จะต้องมี

ค่าความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน (พิสณ พงศรี.2556: 258-259) โดยการแปลงเป็นค่าคะแนนดังนี้

มีความเห็นว่า	สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น 1
มีความเห็นว่า	ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น 0
มีความเห็นว่า	ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น -1

สำหรับการนำคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาแทนค่าในสูตรดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กล่าวคือ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องไม่น้อยกว่า 0.5 ถือว่าเกณฑ์การให้คะแนนดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ไม่ต้องทำการปรับปรุง

ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะทำการปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นเมื่อทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาพันธ์พิจารณาตรวจสอบก่อนที่จะนำเครื่องมือไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.4 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปลายเปิด ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเรียงลำดับจากข้อที่มีคะแนนสูงไปหาข้อที่มีคะแนนต่ำ

5.5 การวิเคราะห์ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพื่อหาความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในการทดลองก่อน และหลังการจัดกิจกรรม (Pre-test และ Post-test) โดยการใช้สูตร t-test แบบ Dependent Samples โดยพิจารณานัยสำคัญไว้ที่ระดับ .05

การหาคุณภาพของแบบทดสอบมี ดังนี้

1) การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความยากง่ายของแบบทดสอบ โดยพิจารณาข้อสอบที่มีความยากง่ายในช่วงระหว่าง 0.20 - 0.80

2) การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยพิจารณาแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 ขึ้นไป

3) การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยคำนวณหา $\square$ ่าประสิทธิภาพความเชื่อมั่นของแบบทดสอบของคูเดอร์ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-richardson) โดยค่าความเชื่อมั่นที่อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60

5.6 วิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ทั้ง 5 ด้าน คือ ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ การแสดงความคิดเห็น และการตอบคำถาม

5.7 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้โดยให้บันทึกการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมกลุ่มในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ การวางแผน การปฏิบัติงานตามขั้นตอน ความร่วมมือกัน การตรงต่อเวลา และการรายงานผล

5.8 การวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการตอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เมื่อได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วนำมาแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์การยอมรับความพึงพอใจ คือ 3.51 ขึ้นไป

5.9 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์ความพึงพอใจ และติดตามผลการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง โดยใช้แบบสอบถามลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งผู้วิจัยของความหมายของค่าเฉลี่ยเช่นเดียวกับข้อ 5.8 คือ

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

เกณฑ์การยอมรับ คือ 3.51 ขึ้นไป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

6.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์.2534: 41)

$$\bar{X} = \frac{\sum}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

6.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528: 64)

$$S.D. = \frac{\sqrt{n\sum X^2 - (\sum X)^2}}{N - (N - 1)}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
X^2	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนคะแนนทั้งหมด

6.4 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence หรือ IOC)

(วรณี แกมเกตุ. 2551: 220)

	IOC	=	
เมื่อ	IOC	=	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
	R	=	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	=	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.5 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ การทดสอบก่อน และหลังการทดสอบ (Pre-test และ Post-test) โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Samples (Ferguson. 1981: 180)

	t	=	$\frac{2}{n-1}$
เมื่อ	t	=	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบที
		=	ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนการทดสอบและหลังการทดสอบ
	N	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
โดยที่	df = n-1 ใช้ในการอ่านค่าจากตาราง		

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังต่อไปนี้คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในครอบครัวและความต้องการการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง
2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีรูปแบบการเรียนรู้ “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ผลของรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียน (Pre-test, Post-test Evaluation)
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนครอบครัวของผู้ปกครอง
5. ผลการวิเคราะห์การติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียน (Follow Up Study)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพัฒนา t-Distribution
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในครอบครัวและความต้องการการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียน สภาพปัญหาของครอบครัวนักเรียน และความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนบุตร ความสัมพันธ์ และวัน-เวลาเข้าร่วมกิจกรรม แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	รายการประเมิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	94	32.98
	หญิง	191	67.02
2. อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	2	.70
	21-30 ปี	47	16.49
	31-40 ปี	133	46.67
	41-50 ปี	78	27.37
	51-60 ปี	22	7.72
	61 ปีขึ้นไป	3	1.05
3. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าประถมศึกษา	7	2.46
	ประถมศึกษา	88	30.88
	มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	84	29.48
	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	83	29.12
	ปริญญาตรี	23	8.07
4. อาชีพ	รับจ้าง	119	41.75
	ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	3.51
	พนักงานบริษัท	78	27.37
	ค้าขาย	46	16.14
	อื่น ๆ เช่น แม่บ้าน	32	11.23
5. รายได้ของผู้ปกครองต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	25	8.77
	5,001 – 10,000 บาท	119	41.75
	10,001 – 15,000 บาท	136	47.72
	15,001 – 20,000 บาท	5	1.75
6. จำนวนบุตร	มีบุตร 1 คน	86	30.2
	มีบุตร 2 คน	132	46.3
	มีบุตร 3 คน	55	19.3
	มีบุตรมากกว่า 3 คน	12	4.2

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	รายการประเมิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. ความสัมพันธ์	พ่อ	82	28.77
	แม่	151	52.98
	พี่	4	1.40
	ลุง	1	0.35
	ป้า	6	2.11
	น้า	4	1.40
	อา	2	0.70
	ปู่	1	0.35
	ย่า	14	4.91
	ตา	3	1.05
	ยาย	17	5.96
8. ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในวันใด	ในวัน-เวลาราชการ	52	18.25
	วันเสาร์	27	9.47
	วันอาทิตย์	165	57.89
	วันใดก็ได้	41	14.39

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.02 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.67 การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.88 มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 41.75 รายได้ของผู้ปกครองต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.72 ส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 ความสัมพันธ์เป็นแม่ คิดเป็นร้อยละ 60.00 และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในวันอาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 57.89

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของครอบครัวนักเรียน สภาพปัญหาที่พบของเด็กในปกครอง และความ ต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง แสดงดังตาราง 4-6

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพปัญหาของครอบครัวนักเรียน

ข้อมูลหลัก	รายการประเมิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
9. สภาพปัญหาที่พบในครอบครัวของท่านมีอะไรบ้าง	ทะเลาะกัน	110	38.60
	มีหนี้สิน	235	82.46
	ไม่มีเวลาดูแลเด็ก	230	80.70
	แยกทางกัน/ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	68	23.86
	มีปัญหาด้านสุขภาพของคนในครอบครัว	92	32.28
	มีปัญหาอื่น ๆ	-	-

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาที่พบในครอบครัว คือ การมีหนี้สิน โดยคิดเป็นร้อยละ 82.46 รองลงมา คือ ปัญหาการไม่มีเวลาดูแลเด็ก คิดเป็นร้อยละ 80.70 มีการทะเลาะกัน คิดเป็นร้อยละ 38.60 มีปัญหาด้านสุขภาพของคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 32.28 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ แยกทางกัน/ไม่ได้อยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 23.86

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพปัญหาที่พบของเด็กในปกครอง

ข้อมูลหลัก	รายการประเมิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
10. สภาพปัญหาที่พบของเด็กในปกครองของท่าน	ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่	177	62.11
	ติดเกม	200	70.18
	ก้าวร้าว	98	34.39
	เกียจคร้าน	150	52.63
	ลักขโมย	6	2.11
	ไม่มีสมาธิ	257	90.18
	ไม่ช่วยเหลืองานบ้าน	188	65.96
	เรียนรู้ช้า	150	52.63
	อ่านหนังสือไม่คล่อง	228	80.00
	อื่น ๆ	-	-

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบปัญหาของเด็กในปกครอง คือ เด็กปัญหาไม่มีสมาธิ คิดเป็นร้อยละ 90.18 รองลงมา คือ เด็กอ่านหนังสือไม่คล่อง คิดเป็นร้อยละ 80.00 เด็กติดเกม คิดเป็นร้อยละ 70.18 เด็กไม่ช่วยเหลืองานบ้าน คิดเป็นร้อยละ 65.96 เด็กไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 62.11 เด็กเกียจคร้าน และเรียนรู้ช้า คิดเป็นร้อยละ 52.63 เด็กก้าวร้าว คิดเป็นร้อยละ 34.39 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ เด็กลักขโมย คิดเป็นร้อยละ 2.11

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
11. ท่านต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับท่าน			
11.1 การดื่มน้ำ	4.80	0.41	มากที่สุด
11.2 การนั่งสมาธิ	4.53	0.68	มากที่สุด
11.3 พัฒนาจิตใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.87	0.43	มากที่สุด
11.4 การพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-สังคม	4.87	0.35	มากที่สุด
11.5 การให้ความรู้ด้านโภชนาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการลูก	4.60	0.67	มากที่สุด
11.6 การวาดภาพ	2.47	1.20	น้อย
11.7 การร้องเพลง	2.47	1.22	น้อย
11.8 การแก้ปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์	4.47	0.73	มาก
11.9 พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์	4.47	0.57	มาก
11.10 การเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมรักการอ่าน	4.47	0.82	มาก
11.11 สอนอย่างไรให้ลูกอ่านคล่องเขียนสวย	4.97	0.18	มากที่สุด
11.12 การใช้เทคโนโลยีเบื้องต้น	4.23	0.68	มาก
11.13 การสร้างเว็บไซต์ร้านค้าออนไลน์	2.40	1.22	น้อย
11.14 การใช้อินเทอร์เน็ต	4.27	0.78	มาก
รวม	4.13	0.27	มาก
12. วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรม			
12.1 เพื่อให้มีความรู้ในการดูแลเด็ก	4.77	0.43	มากที่สุด
12.2 เพื่อดูแลเลี้ยงลูกได้อย่างถูกต้องขึ้น	4.93	0.25	มากที่สุด
12.3 เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาลูก	4.97	0.18	มากที่สุด
12.4 เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ	4.37	0.72	มาก
12.5 เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่โรงเรียน	4.20	0.66	มาก
12.6 เพื่อให้มีโอกาสความสนุกสนานและเพลิดเพลิน	4.30	0.79	มาก
รวม	4.59	0.29	มากที่สุด
13. ท่านต้องการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด			
13.1 แบบมีส่วนร่วม	4.87	0.35	มากที่สุด
13.2 แบบบรรยาย	4.67	0.48	มากที่สุด
13.3 แบบสาธิต	4.80	0.41	มากที่สุด
13.4 โมเดลชิปป้า (ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง)	4.37	0.49	มาก
13.5 แบบ CIRC (ร่วมมือกันเรียนรู้การอ่านและการเขียนเรียงความ)	4.73	0.45	มากที่สุด
13.6 แบบเน้นกระบวนการคิด	4.37	0.72	มาก
รวม	4.63	0.53	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
14. ท่านต้องการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับเด็กได้อย่างไร			
14.1 การเลี้ยงดูลูกให้สุขภาพแข็งแรงตามวัย	4.87	0.35	มากที่สุด
14.2 มีความเข้าใจในพัฒนาการด้านสังคมตามวัยของลูก	4.77	0.43	มากที่สุด
14.3 เป็นแบบอย่างการปฏิบัติธรรม การทำความดีให้แก่ลูก	4.83	0.38	มากที่สุด
14.4 ส่งเสริมการรักการอ่านของลูก	5.00	0.00	มากที่สุด
14.5 ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมตามวัยของลูก	4.87	0.35	มากที่สุด
14.6 เพื่อให้ลูกเรียนรู้อย่างมีความสุข	4.87	0.35	มากที่สุด
14.7 ปลูกฝังการออมและการประหยัดให้กับลูก	4.80	0.41	มากที่สุด
14.8 เพื่อชักชวนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์	4.57	0.50	มากที่สุด
รวม	4.82	0.16	มากที่สุด
15. การประเมินผลการเรียนรู้ ท่านคิดว่าควรทำข้อต่อไปนี้น้อยเพียงใด			
15.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง	4.77	0.43	มากที่สุด
15.2 ใช้การวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีด้วยกัน	4.47	0.51	มาก
15.3 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม	4.69	0.33	มากที่สุด

จากตาราง 6 ข้างต้น พบว่า การประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสอนอย่างไรให้ลูกอ่านคล่องเขียนสวย ($\bar{X} = 4.97$) ด้านพัฒนาจิตใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-สังคม ($\bar{X} = 4.87$) ด้านการดื่กบาตร ($\bar{X} = 4.80$) ด้านการให้ความรู้ ด้านโภชนาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการลูก ($\bar{X} = 4.60$) ด้านการนั่งสมาธิ ($\bar{X} = 4.53$) ด้านที่ต้องการเรียนรู้มาก คือ ด้านการแก้ปัญหาด้วยความคิด ด้านพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมรักการอ่าน ($\bar{X} = 4.47$) ด้านการใช้อินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการใช้เทคโนโลยีเบื้องต้น ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนด้านที่ต้องการเรียนรู้ น้อยที่สุด คือ การสร้างเว็บไซต์ขายสินค้าออนไลน์ ($\bar{X} = 2.40$) ด้านการวาดภาพ และด้านการร้องเพลง อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X} = 2.27$)

ผู้ปกครองมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรม ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ปกครองมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดคือ ผู้ปกครองสามารถนำไปแก้ไขปัญหาลูก ($\bar{X} = 4.97$) รองลงมา คือ เพื่อดูแลเลี้ยงลูกได้อย่างถูกต้อง ขึ้น ($\bar{X} = 4.93$) เพื่อให้มีความรู้ในการดูแลเด็ก ($\bar{X} = 4.77$) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.37$) เพื่อให้มีโอกาสความสนุกสนานและเพลิดเพลิน ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เพื่อ บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่โรงเรียน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

ผู้ปกครองมีความต้องการเรียนรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสม ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แบบมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.87$) รองลงมา คือ แบบสาธิต ($\bar{x} = 4.80$) แบบบรรยาย ($\bar{x} = 4.67$) แบบ CIRC ($\bar{x} = 4.73$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แบบโมเดลชิปป้า แบบเน้นกระบวนการคิด มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$)

ผู้ปกครองมีความต้องการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับเด็ก ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่งเสริมการรักการอ่านของลูก ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมา คือ การเลี้ยงดูลูกให้สุขภาพแข็งแรงตามวัย ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมตามวัยของลูก และ เพื่อให้ลูกเรียนรู้อย่างมีความสุข ($\bar{x} = 4.87$) เป็นแบบอย่างการปฏิบัติธรรม การทำความดีให้แก่ลูก ($\bar{x} = 4.83$) ปลุกฝังการออม และการประหยัดให้กับลูก ($\bar{x} = 4.80$) มีความเข้าใจในพัฒนาการด้านสังคมตามวัยของลูก ($\bar{x} = 4.77$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เพื่อชักชวนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$)

ผู้ปกครองต้องการประเมินผลการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{x} = 4.83$) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ($\bar{x} = 4.77$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ใช้การวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีด้วยกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$)

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีรูปแบบการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการวางแผน (Planning: P)	4.87	0.35	มากที่สุด
1. ศึกษาสภาพปัญหา	4.80	0.45	มากที่สุด
2. กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
3. กำหนดความต้องการในการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรม (Activities: A)	4.87	0.35	มากที่สุด
4. วิธีการจัดการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
5. เนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
6. เนื้อหาที่มีการบูรณาการเพื่อนำไปใช้	4.80	0.45	มากที่สุด
ด้านการสะท้อนความคิด (Reflects: R)	4.70	0.48	มากที่สุด
7. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด
8. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
ด้านการประเมินผล (Evaluation: E)	4.73	0.46	มากที่สุด
9. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด
10. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย	4.60	0.55	มากที่สุด
11. ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านเจตคติใหม่ (New attitudes: N)	5.00	0.00	มากที่สุด
12. ได้แนวคิดใหม่ในการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)	4.80	0.48	มากที่สุด
13. สามารถใช้ประโยชน์ได้จากความรู้จริง	4.60	0.55	มากที่สุด
14. สามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้กับเด็กได้	4.80	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.80	0.40	มากที่สุด

จากตาราง 7 เห็นได้ว่าความเหมาะสมขององค์ประกอบในรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบในรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) สำหรับความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบนั้น ด้านการวางแผน (Planning: P) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) ในทุกองค์ประกอบ ด้านการจัดกิจกรรม (Activities: A) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) ในทุกองค์ประกอบ ด้านการสะท้อนความคิด (Reflects: R) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) ในทุกองค์ประกอบ ด้านการประเมินผล (Evaluation: E) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) ในทุกองค์ประกอบ ด้านเจตคติใหม่ (New attitudes: N) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

ในการได้แนวคิดใหม่ในการเรียนรู้ ด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ในทุกองค์ประกอบ ซึ่งจากการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบในรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด สามารถนำไปสร้างเป็นรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” ในขั้นตอนต่อไป

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning: P) ดังนี้
  - 1.1 ศึกษาสภาพปัญหา
  - 1.2 กำหนดความต้องการในการเรียนรู้
  - 1.3 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. การจัดกิจกรรม (Activities: A) ดังนี้
  - 2.1 วิธีการจัดการเรียนรู้
  - 2.2 เนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้
  - 2.3 เนื้อหาที่มีการบูรณาการเพื่อนำไปใช้
3. การสะท้อนความคิด (Reflection: R) ดังนี้
  - 3.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - 3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. การประเมินผล (Evaluation: E) ดังนี้
  - 4.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง
  - 4.2 การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย
  - 4.3 ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน
5. เจตคติใหม่ (New attitudes: N) ดังนี้
  - 5.1 แนวคิดใหม่ในการเรียนรู้
6. การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) ดังนี้
  - 6.1 สามารถใช้ประโยชน์ได้จากความรู้จริง
  - 6.2 สามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้กับเด็กได้

สรุปได้ว่า ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflection: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง โดยรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แสดงดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ (Pre-test, Post-test Evaluation) ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
2. ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
3. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนครอบครัวของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
5. ผลการวิเคราะห์การติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ (Follow Up Study) ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ (Pre-test , Post-test Evaluation) ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผลการเปรียบเทียบผลต่างที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน(Pre-test) กับผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Post-test) ของผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ปรากฏผลดังตาราง 8 (รายละเอียดของคะแนน ดูในภาคผนวก ซ)

ตาราง 8 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	t
ก่อนการเรียนรู้	30	13.86	4.05	286	10.67*
หลังการเรียนรู้	30	23.17	2.12		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

การประเมินการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงค่าร้อยละการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน

พฤติกรรมที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ	ผลการประเมิน
ความกระตือรือร้น	540	511	94.63	ผ่าน
ความรับผิดชอบ	540	503	93.15	ผ่าน
การให้ความร่วมมือ	540	516	95.56	ผ่าน
การแสดงความคิดเห็น	540	485	89.81	ผ่าน
การตอบคำถาม	540	480	88.89	ผ่าน

จากตาราง 9 สรุปได้ว่า ผลการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การให้ความร่วมมือ ร้อยละ 95.56 ความกระตือรือร้น ร้อยละ 94.63 ความรับผิดชอบ ร้อยละ 93.15 การแสดงความคิดเห็น ร้อยละ 89.81 และการตอบคำถาม ร้อยละ 88.89 ซึ่งทุกรายการผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป (รายละเอียดของคะแนน ดูในภาคผนวก ซ)

3. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่มของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

การประเมินการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่มของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงค่าร้อยละการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร
(ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน

พฤติกรรมที่ประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ	ผลการประเมิน
การวางแผน	420	387	92.14	ผ่าน
การปฏิบัติงานตามขั้นตอน	420	383	91.19	ผ่าน
ความร่วมมือกัน	420	409	97.38	ผ่าน
การตรงต่อเวลา	420	397	94.52	ผ่าน
การรายงานผล	420	378	90.00	ผ่าน

จากตาราง 10 สรุปได้ว่า ผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดไทร
(ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่
การให้ความร่วมมือ ร้อยละ 97.38 การตรงต่อเวลา ร้อยละ 94.52 การวางแผน ร้อยละ 92.14 การปฏิบัติงานตาม
ขั้นตอน ร้อยละ 91.19 และการรายงานผล ร้อยละ 90.00 ซึ่งทุกรายการผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80
ขึ้นไป (รายละเอียดของคะแนน ดูในภาคผนวก ซ)

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนครอบครัวของผู้ปกครอง

การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2558 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่มีต่อการ
เรียนในห้องเรียนครอบครัวของผู้ปกครอง ที่สร้างขึ้น มีผลการประเมินดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดงการประเมินผลระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนครบถ้วนของผู้ปกครอง

รายการประเมิน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	ท่านพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในครั้งนี้	4.77	0.43	มากที่สุด
2.	การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน	4.53	0.51	มากที่สุด
3.	วิทยากรเอาใจใส่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึง	4.47	0.51	มาก
4.	วิทยากรตอบข้อซักถามได้เข้าใจง่าย และชัดเจน	4.33	0.61	มาก
5.	มีวิธีการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม และน่าสนใจ	4.73	0.45	มากที่สุด
6.	เนื้อหาสาระของกิจกรรมมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการ	4.67	0.48	มากที่สุด
7.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.57	0.63	มากที่สุด
8.	สถานที่และบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	4.43	0.68	มาก
9.	ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	4.13	0.82	มาก
10.	ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยมีความเหมาะสม	4.03	0.72	มาก
11.	สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้มีความทันสมัย ชัดเจน และน่าสนใจ	4.43	0.50	มาก
12.	การประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมและตรงกับความเป็นจริง	4.63	0.49	มากที่สุด
13.	สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	4.70	0.43	มากที่สุด
14.	สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม		4.53	0.29	มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนครบถ้วน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ว่าสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอด ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา คือ มีพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ($\bar{X} = 4.77$) มีวิธีการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม และน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.736$) สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.70$) สถานที่และบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.68$) เนื้อหาสาระของกิจกรรมมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.67$) มีการประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมและตรงกับความเป็นจริง ($\bar{X} = 4.63$) กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.57$) การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน ($\bar{X} = 4.53$) วิทยากรเอาใจใส่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.47$) สถานที่และบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ และสื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้มีความทันสมัย ชัดเจน และน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.43$) วิทยากรตอบข้อซักถามได้เข้าใจง่าย และชัดเจน ($\bar{X} = 4.33$) ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X} = 4.13$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.03$)

5. ผลการวิเคราะห์การติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียน (Follow Up Study)

สำหรับผลของการติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียน (Follow Up Study) หลังการเรียนจาก “ห้องเรียนครอบครัว” แสดงผลตามตาราง 12 ต่อไปนี้

ตาราง 12 แสดงการติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียน (Follow Up Study) หลังการเรียนจากห้องเรียนครอบครัว ที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายการประเมิน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียนรู้	4.70	0.47	มากที่สุด
2.	บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการดูแลลูก	4.77	0.43	มากที่สุด
3.	การเตรียมความพร้อมก่อนการดูแลลูก	4.67	0.48	มากที่สุด
4.	เทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้าน	4.90	0.31	มากที่สุด
5.	เทคนิคการสอนลูกของผู้ปกครอง	4.73	0.45	มากที่สุด
6.	หลัก และวิธีการสอนลูก	4.67	0.48	มากที่สุด
7.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.70	0.47	มากที่สุด
8.	ลำดับขั้นในการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว	4.80	0.41	มากที่สุด
9.	การนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดให้ลูก	4.87	0.35	มากที่สุด
10.	ประโยชน์ที่ท่านได้จากการอบรมกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว	4.87	0.41	มากที่สุด
รวม		4.77	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ผลของการติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียน (Follow Up Study) หลังการเรียนจาก “ห้องเรียนครอบครัว” โดยภาพรวมผู้ปกครอง มีระดับการนำผลไปใช้ในระดับสูงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ เทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้าน ($\bar{X} = 4.90$) รองลงมา คือ การนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดให้ลูก และประโยชน์ที่ท่านได้จากการอบรมกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว ($\bar{X} = 4.87$) ลำดับขั้นในการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว ($\bar{X} = 4.80$) บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการดูแลลูก ($\bar{X} = 4.77$) เทคนิคการสอนลูกของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.73$) ความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.70$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเตรียมความพร้อมก่อนการดูแลลูก และ หลักและวิธีการสอนลูก ($\bar{X} = 4.67$)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยขอเสนอความมุ่งหมายของการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบของการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ปกครอง แนวคิดการจัดการเรียนการสอนด้านต่างๆ และเทคนิควิธีการสอนรูปแบบต่าง ๆ ให้กับผู้ปกครอง ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครองในโรงเรียน วัดไทร(ถาวรพรหมานุกูล) ในเบื้องต้น เพื่อกำหนดเป็นประเด็นในการสำรวจ

2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ปกครอง โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) จำนวน 285 คน เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาของครอบครัว พฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา และความต้องการของผู้ปกครองในการเรียนรู้ เพื่อนำมาจัดทำเนื้อหาสาระ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองในห้องเรียนครอบครัว

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังต่อไปนี้คือ

1. นำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มาจัดทำเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว

2. จัดทำร่างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning : P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities : A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflects : R) 4) การประเมินผล (Evaluation : E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes : N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer : T)

3. ตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการนำรูปแบบฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบ มีความเห็นว่าทุกองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสอดคล้องกันสามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบของการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังต่อไปนี้ คือ

1. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง จำนวน 30 คน

2. ใช้วิธีการประเมินที่มีคุณภาพสามารถสวัดประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาห้องเรียนครอบครัว ซึ่งได้แก่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ปกครอง การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม การวัดความพึงพอใจของผู้ปกครอง และการติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียนด้วย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา 3 ประการ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัว วิเคราะห์ปัญหาของเด็ก และวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับการสร้างรูปแบบ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างถูกต้อง

1.2 ผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ได้ประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง ได้แก่ ด้านเจตคติใหม่ (New attitudes: N) โดยพบว่ามีความเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผน (Planning: P) และด้านการจัดกิจกรรม (Activities: A) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) มีความเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ด้านการประเมินผล (Evaluation: E) มีความเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และด้านการสะท้อนความคิด (Reflects: R) มีความเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ตามลำดับ

1.3 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่ามี 6 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflects: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) ซึ่งแต่ละขั้นมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผน (Planning: P)

ขั้นการวางแผน ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัญหา 2) กำหนดความต้องการในการเรียนรู้ 3) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2. การจัดกิจกรรม (Activities: A)

ขั้นการจัดกิจกรรม ดำเนินการดังนี้ 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ 2) เนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ 3) เนื้อหาที่มีการบูรณาการเพื่อนำไปใช้

3. การสะท้อนความคิด (Reflects: R)

ขั้นการสะท้อนความคิด ดำเนินการดังนี้ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4. การประเมินผล (Evaluation: E)

ขั้นการประเมินผล ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง 2) การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย 3) ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

5. เจตคติใหม่ (New attitudes: N)

ขั้นเจตคติใหม่ ดำเนินการดังนี้ แนวคิดใหม่ในการเรียนรู้

6. การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)

- ขั้นการถ่ายทอดความรู้ ดำเนินการดังนี้ 1) สามารถใช้ประโยชน์ได้จากความรู้จริง
2) สามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้กับเด็กได้

รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีชื่อว่า “รูปแบบห้องเรียนครอบครัว” หรือ “PARENT MODEL”

2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แบ่งออกเป็น 5 ข้อ ดังนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ปกครองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าผู้ปกครองทุกคนมีค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง พบว่า มีพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การให้ความร่วมมือ ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2.3 ผลการบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม มีการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ทั้ง 5 ด้าน คือ การวางแผน การปฏิบัติงานตามขั้นตอน ความร่วมมือกัน การตรงต่อเวลา การรายงานผลความ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2.4 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนในห้องเรียนครอบครัวของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในครั้งนี้โดยรวมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระของการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และการนำเอาความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ส่วนข้อย่อยที่ผู้ปกครองมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากนั้น เป็นส่วนที่เป็นส่วนประกอบของการจัดเท่านั้น เช่น ความพร้อมด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการสอน และระยะเวลาในการจัด การจัดการศึกษาในรูปแบบของ “ห้องเรียนครอบครัว” ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

2.5 ผลการติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียน (Follow-Up Study) ของผู้ปกครองในห้องเรียนครอบครัว ซึ่งพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของคะแนนการติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) และค่าคะแนนเฉลี่ยในข้อคิดเห็นย่อยทุกข้อก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยข้อคิดเห็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า เทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้าน คือ การเลี้ยงดูลูก (Parenting : P) การติดต่อ (Affiliation : A) การอ่าน (Reading : R) การเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (Edutainment : E) การพัฒนาจิตใจ (Natural : N) การคิด (Thinking : T)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่าสามารถแบ่งรูปแบบออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflects: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานของทฤษฎีความเกี่ยวข้องผูกพันของครอบครัว โดยเอปสไตน์ (Epstein, J. 1997: online) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โนลล์ (Malcolm S. Knowles.1984: 52-61) ทฤษฎีสังคมวิทยา (ทศนีย์ ทองสว่าง. 2543: 141) และทฤษฎีพหุปัญญา การ์ดเนอร์ Gardner 1983. (ทีศนา แชมมณี. 2558: 85-90) รวมทั้งนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาห้องเรียนครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทีศนา แชมมณี (2558: 221-222), จอยส์ และเวล (Joyce & Weil. 2000: 13-14) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอน เป็นแบบแผนที่จัดเป็นระบบ อย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ กระบวนการ เนื้อหาสาระ การประเมินผล เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning: P) ดำเนินการดังนี้

1) ผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ดำเนินการดังนี้ ด้านสภาพครอบครัว พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและชายจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนมากทำการสมรส อายุจะอยู่ในระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด ทั้งที่ทำงานประจำรายเดือน และประจำเป็นรายวัน รองลงมาเป็นผู้ปกครองที่เป็นพนักงานบริษัท มีจำนวนไม่น้อยที่ทำงานค้าขายหรือทำงานอยู่กับบ้าน หรือต้องให้ผู้อื่นเลี้ยงดู (เช่น เป็นแม่บ้าน เป็นต้น) ส่วนรายได้ของครอบครัวต่อเดือนจะอยู่ประมาณเดือนประมาณ 10,001-15,000 บาท รองลงมาประมาณ 5,001-10,000 บาท ส่วนมากจะมีบุตรจำนวนน้อย คือ 1 หรือ 2 คน เท่านั้น ส่วนความสัมพันธ์กับครอบครัว จะเป็นมารดาหรือบิดามากที่สุด ซึ่งสภาพครอบครัวที่พบนี้ มีความใกล้เคียงกับสภาพครอบครัวของผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครโดยทั่วไปมักจะเป็นผู้มีรายได้น้อยมีรายได้ไม่ถึงสองหมื่นบาท มีอาชีพรับจ้างเป็นรายวัน และมีเป็นจำนวนมากที่ไม่มีอาชีพรายได้หลักต้องอาศัยการจุนเจือจากครอบครัว ซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ค่อนข้างฝืดเคือง ไม่สะดวกสบาย และเนื่องจากมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำเพียงระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถทำงานชนิดประเภทที่มีรายได้ดีได้ สภาพปัญหาในครอบครัว ซึ่งพบว่าครอบครัวมีปัญหาหลายด้าน โดยมีปัญหาด้านภาระหนี้สินมากที่สุด รองลงไปคือ ไม่มีเวลาดูแลเด็กในครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทกัน คนในครอบครัวยังมีปัญหาด้านสุขภาพด้วยการเจ็บป่วย และพ่อแม่มีการหย่าร้างกันทำให้พ่อหรือแม่ต้อง

ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเลี้ยงเด็กแต่เพียงลำพังคนเดียว ซึ่งเป็นภาระที่หนักมาก สภาพดังกล่าวนี้มักนำมาซึ่งปัญหาในด้านพฤติกรรมของเด็กในครอบครัว เนื่องจากภาวะในครอบครัวที่ไม่ปกติสุข มีความผิดเคืองทางด้านความเป็นอยู่ มีการทะเลาะวิวาทกันของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ตลอดจนการไม่มีเวลาดูแลเด็ก และการปล่อยปละละเลยในตัวเด็ก เป็นผลอันสำคัญที่นำมาสู่ปัญหาด้านพฤติกรรมในตัวเด็กด้วย ซึ่งจากผลงานวิจัยจำนวนมากที่ทำเกี่ยวกับปัญหาด้านพฤติกรรมของเด็ก เช่น การลักขโมย เป่ในยุวอาชญากร ติดการพนัน เสพยาเสพติด หรือหนีออกจากบ้าน เป็นต้น ก็ชี้แสดงให้เห็นว่าปัญหาของพฤติกรรมเหล่านี้มาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทำให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดพฤติกรรมตามกระบวนการอบรมเลี้ยงดูจนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2545: 19) ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behaviors) ที่อธิบายว่า ที่มาของปัญหาด้านพฤติกรรมที่เป็นเชิงลบของบุคคลมักจะเกิดมาจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผลอันนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่พบในประเทศอื่นเกี่ยวกับสภาพทางครอบครัวของพ่อแม่ในครอบครัวที่เป็นปัญหาที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองต่างๆ ซึ่งมักพบว่า เป็นครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างต่ำ มีรายได้น้อย มีอาชีพรับจ้างรายวันหรือไม่ได้ทำงาน เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ความเป็นอยู่ฝืดเคือง และมีปัญหาในครอบครัว (Community Transportation Association of America. 2001: 16) ด้านสภาพปัญหาของเด็กในครอบครัว ซึ่งพบว่า เด็กมีปัญหาทางด้านพฤติกรรมหลายด้าน ตั้งแต่ติดเกม ดื้อรั้น ไม่เชื่อฟัง เกียจคร้าน ไม่ช่วยเหลืองานบ้าน ลักขโมย และมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อการเรียนหลายอย่าง เช่น ไม่มีสมาธิ อ่านหนังสือไม่คล่อง และเรียนรู้ ได้ช้า ซึ่งผลอันนี้ พบในการสำรวจของกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนของเด็กในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2557) และที่มาของปัญหานี้ส่วนหนึ่งจากปัญหาทางด้านครอบครัว จึงทำให้กรุงเทพมหานครได้จัดโครงการช่วยเหลือผู้ปกครองให้มีความเข้าใจการเลี้ยงดูเด็ก และให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กให้มากขึ้น (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2553-2554) และเกิดเป็นโครงการที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการจัดการศึกษาของลูกอีกจำนวนมาก ซึ่งจากผลของการศึกษาสภาพปัญหาของครอบครัวและปัญหาของเด็กในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครอบครัวและเด็กนักเรียน มีปัญหาอยู่จริง สมควรที่จะส่งเสริมบทบาทของครอบครัว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว เพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในทุกระดับการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552: 15) ซึ่งทางโรงเรียนสมควรที่จะจัดโครงการยกระดับความรู้ความสามารถและทักษะของผู้ปกครอง โดยจัดเป็นชั้นเรียนของการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ของผู้ปกครองได้ดีขึ้น

2) กำหนดความต้องการในการเรียนรู้ ผู้ปกครองต้องการให้มีการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ตนเองมีความสามารถในการช่วยเหลือลูกได้ดีขึ้น ซึ่งอันดับของการเรียนรู้ที่มีความต้องการให้จัด 5 อันดับแรก ได้แก่ การสอนเรื่องของการอ่านเขียน เรื่องของการพัฒนาจิตใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม เรื่องการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม เรื่องของการตัดบาตร เรื่องการนั่งสมาธิ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความสนใจที่จะรับการเรียนรู้ในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการอ่านเขียนและการส่งเสริมการอ่าน ซึ่งผู้ปกครองเห็นความสำคัญมากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก และผู้ปกครองก็มีการรับรู้ ส่วนหัวข้ออื่นๆ ที่

มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ เรื่องการพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีเบื้องต้น การใช้ อินเทอร์เน็ต การให้ความรู้ด้านโภชนาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของลูก เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีมาก และ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรในระดับ ประถมศึกษา ป.1 -ป. 6 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 3-4)

3) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งทุกกิจกรรมการเรียนรู้มีเป้าประสงค์เดียวกันคือ ความ ต้องการให้ผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ พ่อแม่มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง และทำหน้าที่ของความเป็น พ่อแม่ (Parenting) ให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะให้ตนเองมีความรู้ความสามารถด้านการดูแลลูก แก้ไขปัญหาของ ลูกได้ รวมถึงการดูแลเลี้ยงลูกได้อย่างถูกต้องขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก ดังนั้นครอบครัวจึงไม่ได้มีความหมาย เพียงแค่การอบรมเลี้ยงดูและในการศึกษาหรือการเรียนรู้ของเด็กเท่านั้น แต่ยังมีความหมายและความสำคัญต่อ ชีวิตของบุคคล ทั้งในด้านการให้ความเป็นมนุษย์ (Human Being) แก่คน และในด้านการก่อตั้งพฤติกรรมที่เป็น พื้นฐานของการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความมีคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะที่ดีเป็นที่ต้องการของสังคม ซึ่งช่วยทำให้มีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องผ่านการถ่ายทอดอบรมจากครอบครัว ตามกระบวนการสังคมที่เรียกว่า กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมหรือกระบวนการ Socialization ทั้งสิ้น โดย ครอบครัวจะทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก ในการถ่ายทอดอบรม และขัดเกลาบุคคลให้มีลักษณะนิสัยและคุณธรรมที่ดี เพื่อที่จะอยู่ในสังคมได้ ซึ่งพ่อแม่จะเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการอบรมกล่อมเกลานี้ ซึ่งหากพ่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่ นี้ได้อย่างสมบูรณ์ ก็จะมีส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาแก่เด็กและเยาวชน ความสำคัญของบทบาทของครอบครัวในการ ถ่ายทอดอบรมบุคคลให้เป็นคนดีนั้น เป็นที่ตระหนักในสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกแห่งก็มีการรับรู้ และ พยายามหาทางร่วมมือกัน เพื่อทำให้ครอบครัวและผู้ปกครองได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการอบรม เลี้ยงดูเด็ก ในทุกประเทศจึงได้พยายามที่จะจัดโครงการต่างๆ เพื่อสนับสนุนครอบครัวและผู้ปกครองได้ตระหนัก ในหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่น มีการจัดโครงการปลูกจิตสำนึกผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดูลูก รวมทั้งโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการเลี้ยงดูลูก และโครงการ ร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งผลอันนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากประเทศต่างๆ เช่น ฮองกง เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ เป็นต้น ที่ได้ดำเนินการเรื่องการพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน (Shek, D. 2004) และประสบความสำเร็จในการจูงใจให้ผู้ปกครองกลับมามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรม (Activities: A)

ด้านการจัดกิจกรรม ดำเนินการดังนี้ 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการสอนนี้เป็นวิธีการสอนหรือ วิธีจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวการสอนผู้ใหญ่ ตามแนวทางของจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning) และ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งมัลคัม โนลส์ (Knowles. 1980: 76-78) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้ใหญ่ (Adult) เป็น ผู้มีประสบการณ์เดิมที่มีกับผู้อื่นคนอื่นๆ ด้วย ดังนั้นวิธีการเรียนแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นวิธีการสอนที่ผู้ปกครอง ต้องการมากที่สุด สำหรับวิธีการสอนแบบสาธิต ซึ่งเป็นการเรียนแบบการปฏิบัติอย่างหนึ่งนั้น มักเป็นวิธีการสอนที่ เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เช่นกัน ส่วนวิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นการสอนที่อาจเข้าใจ ได้ยาก แต่เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นผู้มีระดับการศึกษาค่อนข้างน้อย จึงน่าจะเคยชินกับวิธีการสอนที่มีผู้

บอกหรืออธิบายให้ฟังแบบการบรรยายก็เป็นได้ จึงเป็นรูปแบบการสอนที่ผู้ปกครองต้องการมากที่สุด ส่วนวิธีการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและแบบเน้นกระบวนการคิดนั้น อาจเป็นวิธีการสอนแบบใหม่ที่ผู้ปกครองไม่เคยชินมาก่อนก็เป็นได้ จึงเลือกวิธีการสอนทั้งสองนี้น้อยกว่าแบบอื่น ๆ 2) เนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง ซึ่งประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ที่มีขั้นตอนของการจัดในแต่ละกิจกรรมในเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนสมบูรณ์ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบตามเวลาที่กำหนด แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการเลี้ยงดูลูก (P: Parenting) ด้านการติดต่อ (A: Affiliation) รักการอ่าน (R: Reading) ด้านการด้านการเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (E: Edutainment) ด้านพัฒนาจิตใจ (N: Natural) ด้านการคิดวิเคราะห์ (T: Thinking) มี 10 หน่วยการเรียนรู้ และมีความเหมาะสมมากที่สุดในทุกกิจกรรม สามารถนำไปใช้กับผู้ปกครองได้ 3) เนื้อหาที่มีการบูรณาการเพื่อนำไปใช้ ซึ่งพบว่า การเรียนรู้ด้านต่างๆ ที่จัดให้ นั้น ผู้ปกครองต้องการนำไปใช้ได้มากที่สุดทุกข้อ ตั้งแต่ในเรื่องของการเลี้ยงดูลูกเพื่อให้มีพัฒนาการที่ดี ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม และทางด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีการพัฒนาทางด้านการอ่าน ตลอดจนมีการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ และการอ้อมเพื่อพัฒนาให้ลูกมีลักษณะนิสัยที่ดีสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจมาจากการเรียนรู้ที่จัดขึ้นนี้ตรงกับปัญหาที่ผู้ปกครองมีอยู่และต้องการจะหาทางแก้ไข จึงถือว่าเป็นความรู้ที่จัดให้ตรงประเด็นปัญหา ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งผลอันนี้จะตรงกับการอธิบายในเรื่องของจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่อธิบายว่า กลุ่มผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้เพื่อทำการแก้ปัญหาในทันทีหรือนำไปใช้ประโยชน์ในทันที และมีข้อเสนอแนะให้มีการสอนกลุ่มผู้ใหญ่แบบมุ่งเน้นการแก้ปัญหาหรือแบบ Problem - Oriented ซึ่งสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ดังนั้น การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนจึงเหมาะสมกับการใช้งานของกลุ่มผู้ปกครองได้

ขั้นตอนที่ 3. ด้านการสะท้อนความคิด (Reflects: R)

ด้านการสะท้อนความคิด ดำเนินการดังนี้ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดจากตัวผู้เรียนเองที่รับรู้ข้อมูล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แล้วจึงนำสถานการณ์นั้นมาคิด วิเคราะห์ใคร่ครวญตามความคิด ความเข้าใจของตนเอง ก่อนที่จะบอกต่อผู้อื่น จนเกิดเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การสะท้อนความอึดใจจากการได้ปฏิบัติธรรม 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อสะท้อนปัญหาที่ตนเองพบ เช่น การตอบแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน แสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ ครอบครัวยฐานะทางการเงิน และอื่น ๆ การแจ้งผู้ปกครองถึงผลการอ่านของลูก เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการอ่านของลูก โดยผู้ปกครองร่วมมือกันหาแนวทางเทคนิควิธีในการพัฒนาการอ่านของลูก และตนเอง ผู้ปกครองรับทราบปัญหาของลูก และร่วมกันคิดหาวิธีในการแก้ปัญหา การเสวนาและสรุปแนวทางการสร้างครอบครัวอบอุ่น ผู้ปกครองร่วมคิดวิธีการในการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของลูก และกำหนดแนวทางในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 ด้านการประเมินผล (Evaluation: E)

ด้านการประเมินผล ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง 2) การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย 3) ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองมากที่สุด และ

ต้องการให้มีการประเมินหลายรูปแบบร่วมกัน รวมทั้งยังต้องการการประเมินผลที่ผู้เรียนและผู้สอนทำการประเมินร่วมกันนั้น อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้ใหญ่มักมีลักษณะเป็นผู้นำในตนเอง สามารถมีความคิด และตัดสินใจเองได้ จึงต้องการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นไปตาม หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของมัลคัมโนลส์ (1980) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (ทิตนา แชมมณี. 2558: 94-96) การประเมินผลประเมินตามจุดมุ่งหมายในลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละคน การประเมินควรใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน ประเมินตนเอง จึงอธิบายว่า กลุ่มผู้ใหญ่จะมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นวิธีการประเมินด้วยการใช้วิธีการสอบวัดหลายๆ ด้าน และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 ด้านเจตคติใหม่ (New aptitudes: N)

ด้านเจตคติใหม่ ดำเนินการดังนี้ ได้แนวคิดใหม่ในการเรียนรู้ วิธีปรับใช้ความรู้ที่เหมาะสม รู้จักบูรณาการความรู้ พัฒนาความรู้ที่ได้เหมาะสม เช่น ความรู้สึกของบุคคลต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปได้ในทางสนับสนุนหรือต่อต้านก็เป็นได้จากกระบวนการการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนอง แนวคิดต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 6 ด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)

ด้านการถ่ายทอดความรู้ ดำเนินการดังนี้ 1) สามารถใช้ประโยชน์ได้จากความรู้จริง 2) สามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้กับเด็กได้ ความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ปกครองสามารถนำไปอบรมสั่งสอนให้แก่บุตรหลาน ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ การประยุกต์ใช้ ความรู้ของบุคคลจะนำไปสู่การสรุปบทเรียน (lesson learned) เป็นการสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติหรือการดำเนินงาน ก็จะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น จะเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้ความรู้จะทำให้เกิดการเรียนรู้

สรุป จากผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่าสามารถแบ่งรูปแบบออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดกิจกรรม (Activities: A) 3) การสะท้อนความคิด (Reflects: R) 4) การประเมินผล (Evaluation: E) 5) เจตคติใหม่ (New attitudes: N) 6) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T) และนำรูปแบบไปทดลองใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว สำหรับผู้ปกครอง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ ตรงกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครอง และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดกิจกรรม สามารถสะท้อนความคิด มีการประเมินผลการเรียนรู้ได้เจตคติใหม่ และมีการถ่ายทอดความรู้ด้วย

2. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้ปกครองหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าผู้ปกครองทุกคนมีค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งบางคนก็พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมาก โดยรวม พบว่า คะแนนผลการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.86 คะแนน ผลการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.17 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.31 ซึ่งแสดงว่า กลุ่มผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ได้อย่างดี และได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูลูกในด้านต่างๆ สูงขึ้นกว่าเดิมมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาการเรียน ตลอดจนวิธีการสอนและกิจกรรมต่างๆ มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใหญ่และความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ รวมทั้งมีการใช้เทคนิควิธีการสอนแบบการสอนผู้ใหญ่ ซึ่งได้แก่ วิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม การเรียนแบบกลุ่ม มีการถ่ายทอดประสบการณ์เรียนรู้และประสบการณ์ให้แก่กัน ตลอดจนมีการประเมินผลที่ถูกต้อง และเนื้อหาความรู้ที่นำมาสอนตลอดจนกิจกรรมที่จัดให้ ก็สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้เรียน และเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองอยากเรียนรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติจริงในการถ่ายทอดอบรมให้ลูกได้ต่อไป ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยของการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ปกครองสูงกว่าของการเรียนอย่างเห็นได้ชัด

2.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง พบว่า มีพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การให้ความร่วมมือ ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับบรูเนอร์ (Bruner. 1960: 182) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ง่าย ถ้าเรียนในสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน และการเรียนจะเกิดผลดีเมื่อผู้เรียนมีจุดมุ่งหมาย มีความต้องการ มีความสนใจ และลงมือกระทำ อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่สลับซับซ้อน เข้าใจง่ายทุกขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและให้ความรู้กับผู้ปกครอง จึงส่งผลให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในรูปแบบและมีพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2.3 ผลการบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม มีการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม ทั้ง 5 ด้าน คือ การวางแผน การปฏิบัติงานตามขั้นตอน ความร่วมมือกัน การตรงต่อเวลา การรายงานผลความ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทรูเกอร์ (Trueger. 2008: 208-217) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาแห่งชาติในชนบทของประเทศแอฟริกาใต้ พบว่า ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กๆ มีความเชื่อมโยงระหว่างความคิดเห็นของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมีประสิทธิภาพได้ จำเป็นจะต้องได้รับรู้ถึงอุปสรรคที่ทำให้การมีส่วนร่วมนี้ไม่ประสบผลสำเร็จด้วย ดังนั้นผู้ปกครองจะมีลักษณะเป็นผู้นำในตนเอง สามารถมีความคิด และตัดสินใจเองได้ ซึ่งผู้ปกครองจะเป็นผู้ประเมินการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยดูจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การลงมือปฏิบัติจริง และการทำงานเป็นทีมของสมาชิกในกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม จึงทำให้ผลการประเมินผ่านร้อยละ 80 ขึ้นไปในทุกด้าน

2.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้โดยรวมมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระของการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และการนำเอาความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ส่วนข้อหาย่อยที่ผู้ปกครองมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากนั้น เป็นส่วนที่เป็นส่วนประกอบของการจัดเท่านั้น เช่น ความพร้อมด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการสอน และระยะเวลาในการจัด การจัดการศึกษาในรูปแบบของ “ห้องเรียนครอบครัว” ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ สร้างมาจากการสำรวจปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จึงได้ข้อมูลที่มีความเป็นจริงและตรงกับสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการเรียนรู้ และนำไปใช้ได้ ซึ่งถือว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว เป็นไปตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้แล้ว รูปแบบของห้องเรียนครอบครัว และขั้นตอนของการจัดสร้างรูปแบบเป็นไปตามทฤษฎีและแนวคิดของการสอนผู้ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่ง สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2547: 248-249 อ้างอิงจาก Malcolm S. Knowles, 1978: 31) ที่ว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีถ้าตรงกับความต้องการ และความสนใจของผู้ใหญ่ เรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของผู้ใหญ่ มีประโยชน์ต่อชีวิตจริง และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการวางแผนการสร้างเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ การดำเนินการสอน การประเมินผลกิจกรรม และในสุดท้ายมีการสอบวัดความสามารถในการนำเอาความรู้ไปใช้ ได้แก่ การติดตามประเมินผลการนำเอาความรู้ไปใช้ จึงทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรูม (Vroom, 1964: 99) กล่าวว่า ทศคติและความพึงพอใจเป็นผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจในสิ่งนั้น

2.5 ผลการติดตามผลการเรียนรู้หลังเรียน (Follow-Up Study) ของผู้ปกครองใน “ห้องเรียนครอบครัว” ซึ่งพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของคะแนนการติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) และค่าคะแนนเฉลี่ยในข้อคิดเห็นย่อยทุกข้อก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยข้อคิดเห็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า เทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้าน คือ การเลี้ยงดูลูก (Parenting : P) การติดต่อ (Affiliation : A) การอ่าน (Reading : R) การเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (Edutainment : E) การพัฒนาจิตใจ (Natural : N) การคิด (Thinking : T) ซึ่งแสดงว่าเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองอยากได้รับการเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติจริงกับลูกต่อไป ซึ่งเมื่อได้รับการเรียนรู้แล้ว ก็นำไปปฏิบัติได้จริง ส่วนความคิดเห็นข้ออื่นๆ ก็มีคะแนนเฉลี่ยสูงเช่นกัน ได้แก่ ความคิดเห็นข้อที่ว่ามีการนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดให้ลูก และได้รับประโยชน์จากการเข้ารับการอบรมกิจกรรมใน “ห้องเรียนครอบครัว” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันของความคิดเห็นส่วนย่อยนี้กับความคิดเห็นโดยรวม และเป็นการสนับสนุนความคิดเห็นโดยรวมด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะเทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้านนี้ได้สร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองในการเรียนรู้ เพื่อหารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวให้กับผู้ปกครอง

ในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ปกครองเป็นอย่างมาก (Kim. 2004: 134) และตรงกับความต้องการที่จะนำความรู้ไปใช้ในทันทีด้วย เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองให้มีความรู้เพิ่มพูนในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของลูกให้ดีขึ้น (Fisher. 1990: 99) และในชั้นเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของกลุ่มผู้ใหญ่ รวมทั้งมีการจัดเทคนิควิธีการสอน (Malcolm Knowles. 1980) ในแนวทางของการสอนผู้ใหญ่ (Adult Methods) จึงทำให้การเรียนการสอนผู้ใหญ่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มผู้ปกครองสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้หลังจบสิ้นการเรียนในห้องเรียนครบถ้วน ทำให้ผลการติดตามผลการเรียนรู้หลังการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบของการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้เพื่อการนำไปใช้ของผู้ปกครองได้ จึงควรมีการสนับสนุนให้มีการนำเอารูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ไปใช้ในโรงเรียนต่างๆ เพื่อเป็นการทดสอบประสิทธิภาพการใช้งานของรูปแบบ และนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป
2. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้ารับการเรียนรู้เพื่อให้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการอบรมดูแลเด็ก เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในฐานะผู้ปกครองได้ดีขึ้นนั้น จะเป็นผลดีอย่างยิ่งต่อตัวผู้ปกครองเอง ต่อครอบครัว และต่อเด็ก ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้ทางโรงเรียนจัดโครงการฝึกอบรมหรือจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง โดยถือเป็นนโยบายหลักที่จะต้องมีการปฏิบัติให้โรงเรียนทุกแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีปัญหาในครอบครัวค่อนข้างมาก
3. หน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบการศึกษาในระดับต่าง ๆ จัดทำเป็นนโยบายเร่งด่วน เพื่อวางแผนและดำเนินการรณรงค์ให้มีการลดความรุนแรงของปัญหาส่วนตัวของผู้ปกครอง และปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเรียนการสอนของโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำ ควรหาแนวทางส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำงานกับโรงเรียนมากขึ้น
4. ปัญหาขาดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไข ดังนั้นกระทรวงและหน่วยงานหลักควรร่วมมือกัน ควรมีการวางแผนนโยบายและวิธีการนำผู้ปกครองกลับมามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กร่วมกับทางโรงเรียนไม่ยกภาระให้กับทางโรงเรียนแต่ฝ่ายเดียว
5. เนื่องจากการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตผู้ปกครอง เป็นเรื่องที่มีความจำเป็น โดยที่ครอบครัวเป็นฐานหลักของการพัฒนาคน ดังนั้น จึงควรมีนโยบายที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ปกครองโดยจัดให้มีการเกื้อหนุนผู้ปกครองทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถทำหน้าที่ในการถ่ายทอดอบรมลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการดำเนินการจัดทำรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองเช่นเดียวกับการวิจัยในครั้งนี้ต่อไปอีก โดยมีการจัดทำทดลองสอนผู้ปกครองในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ในประเทศไทย นอกเหนือจากระดับประถมศึกษาที่ได้จัดทำในงานวิจัยครั้งนี้แล้ว

2. ควรมีการนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในโรงเรียนในท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย เพื่อเป็นการทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ เพื่อที่จะได้มีการปรับปรุง แก้ไขเพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3. ควรให้ทางโรงเรียนแต่ละแห่ง มีความตระหนักถึงปัญหาด้านผู้ปกครอง ช่วยหาทางแก้ไขโดยถือเป็นนโยบาย และหน้าที่ส่วนหนึ่ง โรงเรียนจำเป็นต้องปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นงานวิจัยขนาดใหญ่ครอบคลุมปัญหาด้านผู้ปกครองทุกๆ ด้าน โดยแต่ละโรงเรียนทำการวิจัย โดยการสำรวจปัญหาของผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียน ทำการศึกษาเพื่อหาวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม นำมาทดลองปฏิบัติ เพื่อให้สามารถลดปัญหานี้ได้ในระยะเวลาที่กำหนด

4. เนื่องจากในประเทศไทย พบปัญหาการขาดความรู้ของผู้ปกครองในการทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือ และอบรมสั่งสอนบุตรหลาน และผู้ปกครองมีปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนของเด็ก ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาขยายผลของปัญหานี้ เพื่อหาข้อมูลที่จะเอื้อยัดชัดเจน และดำเนินการแก้ไขปัญหานี้โดยด่วน

5. ทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานทางด้านการศึกษา ทำการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหานี้ให้ได้ ควบคู่ไปกับการวางแผนพัฒนาการศึกษาในด้านอื่น ๆ

6. ควรมีการศึกษาเพื่อหารูปแบบของการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ สุวิชากรพงศ์. (2556). *บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กก่อนอนุบาล*.
วิทยานิพนธ์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน (การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2544). *การศึกษาตามอัธยาศัย แนวความคิดและประสบการณ์*. กรุงเทพฯ: องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). *หลักสูตร/คู่มือ ค่าย ครอบครัว*. กรุงเทพฯ:
กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.
กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ
- _____. (2545). *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- _____. (2549). *รายงานการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- _____. (2557). *รายงานการวิจัย แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กรุงเทพมหานคร. (2557). *แผนพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา.
- _____. (2553). *โครงการห้องเรียนพ่อแม่*. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา.
- _____. (2554). *โครงการห้องเรียนพ่อแม่*. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา.
- กิตติ กรทอง. (2553). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2537). *การฝึกอบรม เอกสารคำสอนประกอบการสอนวิชา ปว. 671 การฝึกบุคลากร
สำหรับการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. (ฉบับอัดสำเนา)
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *เอกสารการสอนชุดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- _____. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค จำกัด.

- ..... (2551). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค จำกัด.
- เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. (2547). *การศึกษากิจการรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน : กรณีศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ด.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). *ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ 2. พิมพ์ครั้งที่ 4*. กรุงเทพฯ: ชัดเชสมิเดีย.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2531). *เอกสารประกอบการศึกษาวิชา ปว. 541 การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เฉลียว บุญยงค์. (2538). *การศึกษาชีวิตครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์; วิศน์ คิลตระกูล และอมรา ปฐภิญโญบุรณ. (2544). *การศึกษาตามอัธยาศัย : จากแนวความคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่แนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2534). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิลา เขมมณี. (2558). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2543) *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ธีระ รุณเจริญ. (2545). *สภาพและปัญหาการบริหารและจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- ธำรง บัวศรี. (2528). *“การเตรียมตัวเยาวชนเพื่องานและอาชีพในระดับประถมศึกษา” ในบทความวิทยุกระจายเสียง ชุด การศึกษาเพื่องานและอาชีพ*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์.
- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2545). *สถาบันครอบครัวกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- นิดดา หงษ์วิวัฒน์. (2541). *วินัยรากฐานการพัฒนาเด็ก*. กรุงเทพฯ : แสงแดด.
- นิตยา คชภักดี. (2545). *โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัด “ครอบครัวอยู่ดีมีสุข” รายงานการศึกษาค้นคว้าขั้นสุดท้าย*. นครปฐม: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด
- ปฐม นิคมานนท์. (2532). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการศึกษาดูชีวิตและการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 6* *ปรัชญาและหลักการของการศึกษานอกระบบ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2538). *จิตวิทยาครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระชนนธ์ จักรใจ. (2554). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*. ถ่ายเอกสาร.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116. ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551. (2551, 3 มีนาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 41 ก. หน้า 2

พระราชวรณีย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2518). *ปรัชญาการศึกษาไทย*. พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). *ครอบครัวและโรงเรียน ทุนส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสดงดาว จำกัด.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:

สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พศิน แดงจง. (2545, มกราคม - มิถุนายน). *ศักยภาพการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต: สิ่งที่ขาดหายไปในสังคมไทย*.

ศึกษาศาสตร์สาร. 9(1).

พิสนุ ฟองศรี. (2556). *การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:

บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด

ภาวินี เสาะสืบ. *แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัว*. สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2558,

จาก <http://www.bcnsurin.ac.th/e-teacher/data/v MFYf4nTue92213> .

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544). *เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ หน่วยที่*

1-5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ยุทธชัย เจริญชัย และอุทัยวรรณ เจริญชัย. (2543). *รายงานการวิจัย รูปแบบและพัฒนาการจัดการการศึกษา*

โดยครอบครัวในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

เยาวภา พันธ์ชัยบุตร. (2542). *การสอนเพื่อสร้างคนเก่ง ดี มีสุข*. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รุจา ภูโพลย์. (2541). *การพยาบาลครอบครัว : แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร.

รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. (2551). *เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. : คัมภีร์ กศน.*

สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://ebook.nfe.go.th/nfe_ebook/data_ebook/20/14_111_120.pdf

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2524). *ครอบครัวสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่ง

ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). *เอกสารสาระหลักการและแนวคิด*

ประกอบการดำเนินงาน กศน. : คัมภีร์ กศน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ. รัตนะเทอดตั้ง.

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2528). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

วิศตอร์เฝ้าเวอร์พอยท์.

วรรณิ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วสันต์ อดิคำพท์. (2546:). *WebQuest: การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบน World Wide Web*. วารสาร
วิทยบริการ, 14(2).
- วิลาวัณย์ เสมรสุต. (2554). *บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้าน
ศรีตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา*. วิทยานิพนธ์. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- วิวรรณ สารกิจปรีดา. (2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมี
ส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้*. ข่าวสาร
วิจัยการศึกษา 18(3): 9.
- วิศน์ ศิลตระกูล. (2548). *การศึกษาตามอัธยาศัย*. ม.ป.พ.. เอกสารอัดสำเนา.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 10
ฉบับปรับปรุง). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วัลภา พรหมฤทธิ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียน
ส่งเสริมสุขภาพ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck>.
- วุทธิศักดิ์ โภชนกุล. (2550). *การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ Andragogy*. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2556, จาก
<http://www.pochanukul.com/?p=39>.
- วุฒิพล สกลเกียรติ. (2546). *การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้เรียนผู้ใหญ่*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
คณะศึกษาศาสตร์, ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่อง.
- สร้อย ททรัพย์ประสม. (2550). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใน
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 11
มีนาคม 2558, จาก http://dcms.lib.ru.ac.th/dcms/files//04630/Soy_Supprasom.pdf.
- สุนิสา ชื่นเจริญสุข. (2553, มกราคม). *ห้องเรียนของพ่อแม่*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2558, จาก
<http://www.roong-aroon.ac.th/?p=128>
- สุณีย์ สวนศรี. (2552). *ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนสาธิต
พิทยา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาวดี ลายบัว. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับความรู้ของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษาเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2528). “พุทธวิธีสอน” ในการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตรีธรรมสาร.
- สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์. (2552). แรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2557, จาก [http:// www.thai.net/edocomtech/adult_Learner.html](http://www.thai.net/edocomtech/adult_Learner.html)
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2557). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัช พานิชวงษ์. (2546). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). จิตวิทยาเพื่อการศึกษาอบรมผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักข่าวไทย. (2555). เผยผลวิจัยครอบครัวไทยอีก 10 ปีข้างหน้าจะมีผู้ใหญ่ไร้คุณภาพถ้าไม่วางแผนรับมือ. สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2558 จาก <http://www.mcot.net/site/content?id=4ff6752c0b01dabf3c0446f7#.Vdg2Ovntmko>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็ก 3-5 ปี). พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.
- _____. (2543). รายงานสรุปผลการสัมมนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: องค์การคำของครุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2544). แนวปฏิบัติของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษาเอกชนเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรุงเทพมหานคร.
- อภิญา เวชชัย. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อมรรัตน์ จันทวงศ์. (2549). การเรียนรู้ด้วยตนเอง Self-directed. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2557, จาก <http://www.thai.net/gotoknow.org/blog/amomrat/39420>.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2554). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารครุสาร สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2557, จาก http://jeje9.blogspot.com/2011/03/blog-post_2788.html

- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้าพรินติ้ง.
- เอกสิงห์ ชัยยศ. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เทศบาล 3 (บ้านคลองหา - นาเดี๋ยะ) สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- Berger, E.H. (1981). *Parents and parents in Education*. Ohio: Merrill Publishing.
- Borich, Gary D. and Tomber, Martin L. (1995). *Educational psychology : A contern porary approach*. New York :Harper Collins Colleges Publishers.
- Bruce Joyce, Marsha Weil, and Emily Calhoun. (2000). *Models of Teaching (6th ed)*. USA: Allyn and Bacon.
- Bruner, J.S. (1960). *The Process of Education*. Cambridge: Harvard University press.
- Callahan, Kevin, Rademacher, Joyce A & Hildreth, Bertina L. (1998, May-June). The Effect of Parent participation in strategies to improve the homework performance of students who are at risk. *Remedial and special education*. 19 (3).
- Burnard, Philip. (1990). *Counseling skills for health professionals*. London: Chapman and Health.
- Coombs, Phillip H. and Manzanor Ahmed. (1974). *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help*. Batimore: The John Hopkins University Press.
- Community Transportation Association of America. (2001). *Status of Rural Transportation-2000*. Report submitted to the U.S. Department of Transportation. Washington D.C.
- Cornford, I.R. (2002). *Learning-to-learn strategies as a basis for effective lifelong learning*. International Journal of Lifelong Education. 21 (4): 357-368.
- Decker, C.A. & Decker, J.R. (1992). *Planning and Administering Early Childhood Program*. 5th ed. New York: Mcmillan Publishers.
- Epstein, J. (1997). *Epstein's framework of six types of involvement*. Retrieved July 20, 2011, from <http://www.csos.jhu./p2000/sixtypes.htm>.
- Essa, Eva. (1996). *Introduction to early childhood education*. 2nd ed. Albany: Delmar Publishers Inc.
- Feeney; et al. (1991). *Who am I in the Lives of children?* 5 th ed. New Jersey : Merrill-Prentice Hall.
- Ferguson, G.A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5th ed. Tokyo: Kosaido Printing Co.,Ltd.
- Fisher, E.A. (1991). *Early Childhood Care and Education*. (EECE): A World survey, UNESCO.
- Freire, Paulo. (1972). *Pedagogy of the Opressed*. New York: Herder and Herder.

- Hall, B. (2005). *The nature of transformation: Environmental adult education*. Second
- Illich, Ivan. (1971). Deschooling Society. Calder and Boyars.
- Henderson, Anne T; et al. (2007). *Beyond the bake sale the essential guide to family school partnerships*. U.S.A. : The New Press.
- Jarvis, P. (1987). *Adult Education in the social context*. London; Croom Helm.
- Johnson, R.T. & Johnson, D.W. (1994). An overview of cooperative learning. In J.S. Thousand, R.A. Villa & A.I. Nevin (Eds.), *Creativity and collaborative learning*. Baltimore, Maryland: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Keeves, John P. (1997). *Education research, methodology, and measurement : An international Handbook*. 2nd ed., Oxford : Pergamon Press.
- Kim, A. (2004). Parent-School Partnership Formation through The School Council in Korea. *Education Research for Policy and Practice* 3: 127-139.
- Knapper, C. and Cropley, A. J. (2000). *Lifelong learning in higher education*. London: Kogan.
- Knox, A.B. (2000). *The continuum of professional education and practice*. In V. Mott and B.
- Knowles, M.S. (1975). *Self-directed Learning*. New York: Association Press.
- _____. (1980). *The Modern Practice of Adult Education. : From Pedagogy to Andragogy*. New York: Cambridge, The Adult Education Company.
- Korea Education Development Institute: Seoul Korea Institute for Youth Development, (2000). *Community Networking for Youth Career Development*. Research Report. Korea Institute for Youth Development: Seoul.
- Krejcie, Robert V.; Morgan, Daryle W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. Retrieved March 1, 2015, from <http://www.kenpro.org/sample-size-determination-using-krejcie-and-morgan-table/>
- Marsick, V.J., & Volpe M. (1999). *The nature and needs for informal learning*. Doi.
- Marsick, V.J., & Watkins, K.E. (2001). *Informal and Incidental Learning*. New Directions for.
- Parsons, Talcott. (1955). *Family Structure and the Socialization of Child in Family, Socialization and Interaction Process*, edited by T. Parsons and R.F. Bales New York: Free Press.
- Pena, D.C.(2000). *Parent Involvement Influencing Factors and Implications*. The Journal of Educational Research. 94(1).
- Piaget, J. (1972). Intellectual evolution for adolescence to adulthood. *Human Development*, 19.
- Queeney, Donna S. (1995). *Assessing Needs in Continuing Education : An Essential Tool for Quality Improvement*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

- Robert K. Merton. (1980). *This Week's Citation Classic*: Merton R K. Social theory and social structure. New York: Free Press, 1949, Current Contents, (21).
- Rockwell, Robert E. Andre, Lynda C. and Haw by : Mary K. (1995). *Parents and teachers as Partners : Issues and challenges*. USA : Harcourt Brace & Company.
- Seefeldt, Carol and Barbour, Nita. (1994). *Early childhood eduaction : An introduction*. Ohio : Charles E.Merril Publishing Co.
- Shek, D. (2004). *Societal Development Index 2004*. Hong Kong Council of Social Services.
- Shen, S.M.; et.al. (1994). *Home-School Co-operation Research Report*. Hong Kong: Hong Kong Government Printer.
- Smith, Jim & Spuring, Andres. (1999). *Lifelong Leaming Rlding the Tiger*. Cassell. London.
- Trueger. Barbara. (2008). *Parental Involvement in Two Rural South African Primary Schools*. New Jersey : U.S.A.
- Vroom. W.H. (1964). *Working and motivation*. New York: John Wiley & Sons.
- UNESCO. (1979). *Terminology of Adult Education*. Switzerland : Courvoisier S.A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
- หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.กรรณา นนทรักส์   คณิตศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2
2. ดร.จามจุรี จำเมือง   ผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนวัดโพธิ์แก้ว สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ดร.วรรณวิภา สุทธเกียรติ   ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
4. ดร.ปิ่นทอง ใจสุทธิ   รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม
5. ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา   อาจารย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ ศธ 0519.12/ 5452

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

2 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2

เนื่องด้วย นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ อาจารย์ ดร.คมกฤช จันทระจร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.กรุณา นนทรักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คุชฎี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 917 7216

ที่ ศธ 0519.12/ ๕๔ ๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ดร.จามจุรี จำเมือง ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดโพธิ์แก้ว

เนื่องด้วย นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และอาจารย์ ดร.คมกฤช จันทระขจร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชูศรี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 090 917 7216

ที่ ศธ 0519.12/5927

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และอาจารย์ ดร.คมกฤช จันทรวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.วรรณวิภา สุทธิเกียรติ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คุษมีย์ โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 090 917 7216

ที่ ศธ 0519.12/ ๕๘๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

เนื่องด้วย นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ อาจารย์ ดร.คมกฤช จันทระ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.ปิ่นทอง ใจสุทธี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชฎา โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 917 7216

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานบริหารและธุรการ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ ๕๔๕๔

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ อาจารย์ ดร.คมกฤษ จันทระ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 917 7216

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.คุษฎี โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ 5480

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖0 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการจัดตั้ง

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล)

เนื่องด้วย นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยมี อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และ อาจารย์ ดร.คมกฤช จันทระจร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการจัดตั้ง โดยขอใช้สถานที่โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) ในระหว่างเดือนธันวาคม 2558 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2559 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 917 7216

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน

แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน
โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง ในการเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนาบุคลากรของท่าน โดยจัดทำวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ และกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 21-30 ปี ☐ 31-40 ปี
☐ 41-50 ปี ☐ 51-60 ปี ☐ 61 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา ☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา ☐ ระดับประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3
☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ☐ อนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท
4. อาชีพ ☐ รับจ้าง ☐ ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ พนักงานบริษัท ☐ เกษตรกรรม
☐ ค้าขาย ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
5. จำนวนบุตร ☐ มีบุตร 1 คน ☐ มีบุตร 2 คน
☐ มีบุตร 3 คน ☐ มีบุตรมากกว่า 3 คน
6. ความสัมพันธ์กับนักเรียน.....

7. ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในวันใด

☐ ในวัน-เวลาราชการ

☐ วันเสาร์

☐ วันอาทิตย์

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

คำชี้แจง

1. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ และกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง
2. โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความต้องการของผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียดดังนี้
  - 5 หมายถึง มีความต้องการ ระดับมากที่สุด
  - 4 หมายถึง มีความต้องการ ระดับมาก
  - 3 หมายถึง มีความต้องการ ระดับปานกลาง
  - 2 หมายถึง มีความต้องการ ระดับน้อย
  - 1 หมายถึง มีความต้องการ ระดับน้อยที่สุด
8. สภาพปัญหาที่พบในครอบครัวของท่านมีอะไรบ้าง (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ทะเลาะกัน	☐ มีหนี้สิน
☐ ไม่มีเวลาดูแลเด็ก	☐ แยกทางกัน/ไม่ได้อยู่ด้วยกัน
☐ มีปัญหาด้านสุขภาพของคนในครอบครัว	☐ มีปัญหาอื่น ๆ.....
9. สภาพปัญหาที่พบของเด็กในปกครองของท่าน (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่	☐ ติดเกม
☐ ก้าวร้าว	☐ เกียจคร้าน
☐ ลักขโมย	☐ ไม่มีสมาธิ
☐ ไม่ช่วยเหลืองานบ้าน	☐ เรียนรู้ช้า
☐ อ่านหนังสือไม่คล่อง	☐ อื่น ๆ .....

ข้อ	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความต้องการ					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
10.	ท่านต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับท่าน						
	10.1 การตัดขาด						
	10.2 การนั่งสมาธิ						
	10.3 พัฒนาจิตใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม						
	10.4 การพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-สังคม						
	10.5 การให้ความรู้ด้านโภชนาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการลูก						
	10.6 การวาดภาพ						
	10.7 การร้องเพลง						
	10.8 การแก้ปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์						
	10.9 พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์						
	10.10 การเล่นนิทาน เพื่อส่งเสริมรักการอ่าน						
	10.11 สอนอย่างไรให้ลูกอ่านคล่องเขียนสวย						
	10.12 การใช้เทคโนโลยีเบื้องต้น						
	10.13 การสร้างเว็บไซต์ร้านค้าออนไลน์						
	10.14 การใช้อินเทอร์เน็ต						
11.	วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรม						
	11.1 เพื่อให้มีความรู้ในการดูแลเด็ก						
	11.2 เพื่อดูแลเลี้ยงลูกได้อย่างถูกต้องขึ้น						
	11.3 เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาของลูก						
	11.4 เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ						
	11.5 เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่โรงเรียน						
	11.6 เพื่อให้มีโอกาสนอกสถานที่และเพลิดเพลิน						
12.	ท่านต้องการเรียนรู้ด้วยวิธีต่อไปนี้มากที่สุดเพียงใด						
	12.1 แบบมีส่วนร่วม						
	12.2 แบบบรรยาย						
	12.3 แบบสาธิต						
	12.4 โมเดลชิปปิ้ง (ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง)						
	12.5 แบบ CIRC (ร่วมมือกันเรียนรู้การอ่านและการเขียนเรื่องความ)						
	12.6 แบบเน้นกระบวนการคิด						

ข้อ	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความต้องการ					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
13.	ท่านต้องการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับเด็กได้อย่างไร						
	13.1 การเลี้ยงดูลูกให้สุขภาพแข็งแรงตามวัย						
	13.2 มีความเข้าใจในพัฒนาการด้านสังคมตามวัยของลูก						
	13.3 เป็นแบบอย่างการปฏิบัติธรรม การทำความดีให้แก่ลูก						
	13.4 ส่งเสริมการรักการอ่านของลูก						
	13.5 ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมตามวัยของลูก						
	13.6 เพื่อให้ลูกเรียนรู้อย่างมีความสุข						
	13.7 ปลูกฝังการออมและการประหยัดให้กับลูก						
	13.8 เพื่อชักชวนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์						
14	การประเมินผลการเรียนรู้ ท่านคิดว่าควรทำข้อต่อไปนี้น้อยเพียงใด						
	14.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง						
	14.2 ใช้การวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีด้วยกัน						
	14.3 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน						

ภาคผนวก ค
รายนามวิทยากร

รายนามวิทยากร

1. ดร.วรรณวิภา สุทธเกียรติ   ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
2. นางอารักษ์ แจ่มทวีกุล   ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)
3. นายสมชาย กิจสมุท   ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)
4. นายอัครา จิรมุจจา   ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)
5. นางนิตยา มีหาดทราย   พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
ศูนย์บริการสาธารณสุข 29 ช่วงนุชเนตร
6. นายอัครเดช จงจิต   ครู คศ.1
โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)
7. นางศรีประไพร์ ทองพันธ์   ครูชำนาญการ
โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)

ภาคผนวก ง

- ค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง

ค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รายการ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{x}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
1 การวางแผน (Planning: P)							
1.1 ศึกษาสภาพปัญหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2 กำหนดความต้องการในการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
1.3 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2 การจัดกิจกรรม (Activities: A)							
2.1 วิธีการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2 เนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3 เนื้อหาที่มีการบูรณาการเพื่อนำไปใช้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3 การสะท้อนความคิด (Reflects: R)							
3.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4 การประเมินผล (Evaluation: E)							
4.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2 การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3 ผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5 เจตคติใหม่ (New attitudes: N)							
5.1 แนวคิดใหม่ในการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6 การถ่ายทอดความรู้ (Transfer: T)							
6.1 สามารถใช้ประโยชน์ได้จากความรู้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.2 สามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้กับเด็กได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง

รายการ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
1 กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาการตามวัยของลูก							
หน่วยที่ 1 เรื่อง การสร้างสุขภาพกายที่ดีของลูก							
1.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
1.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2 หน่วยที่ 2 เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค							
2.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3 หน่วยที่ 3 เรื่อง การพัฒนาทางอารมณ์ - สังคม							
3.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4 กิจกรรมที่ 2 การเยี่ยมบ้านนักเรียน							
หน่วยที่ 4 เรื่อง การเยี่ยมบ้าน							
4.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง (ต่อ)

รายการ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
5 กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต							
หน่วยที่ 5 เรื่อง การอ่านสร้างสุข							
5.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6 หน่วยที่ 6 เรื่อง การใช้ห้องสมุด							
6.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7 กิจกรรมที่ 4 การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์							
หน่วยที่ 7 เรื่อง ใช้สื่อ IT กับลูกอย่างไรให้เหมาะสม							
7.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8 กิจกรรมที่ 5 การสอนศีลธรรมสำหรับลูก							
หน่วยที่ 8 เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม							
8.1 แผนเมืองค้ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง (ต่อ)

รายการ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
9 หน่วยที่ 9 เรื่อง สมมติ							
9.1 แผนมโนทัศน์ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10 กิจกรรมที่ 6 เรื่อง การคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล							
หน่วยที่ 10 เรื่อง การสอนคณิตศาสตร์เพื่อลูกรัก							
10.1 แผนมโนทัศน์ประกอบครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.2 สารการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.3 กิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.4 สื่อ/แหล่งเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์	0	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.5 วิธีการวัดผลและเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก จ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็ก (P: Parenting)

กิจกรรมที่ 1	การพัฒนาการตามวัยของลูก	เวลา 9 ชั่วโมง
หน่วยที่ 1	เรื่อง การสร้างสุขภาพกายที่ดีของลูก	เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องให้ความสนใจ เพราะเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต การดูแลเอาใจใส่อย่างถูกต้องจะทำให้วัยเด็กมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการที่สมวัย ที่ส่งผลให้เด็กนั้นมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์แข็งแรงอีกด้วย

จุดประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักโภชนาการที่เหมาะสมกับวัยของลูก
2. เพื่อให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมลูกให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

สาระการเรียนรู้

หลักโภชนาการที่ดีมีผลต่อการสร้างสุขภาพกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. วิทยากรแจกแบบทดสอบก่อนเรียนให้ผู้ปกครองทุกคนทำ เพื่อทราบถึงความรู้ของผู้ปกครองในการดูแลลูกที่เหมาะสมตามหลักโภชนาการ
2. วิทยากรฉายวีดิทัศน์ประกอบคำบรรยายในหัวข้อเรื่องโภชนาการที่เหมาะสมกับวัยของลูก
3. วิทยากรอธิบายและตอบข้อซักถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงดูตามหลักโภชนาการ
4. ให้ผู้ปกครองแบ่งกลุ่มๆ ละ 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นฐานต่าง ๆ 3 ฐาน

ดังนี้

ฐานที่ 1 โภชนาบัญญัติ 9 ประการ

ฐานที่ 2 เมนูลูกรัก

ฐานที่ 3 ทำอย่างไรเมื่อลูกชอบทานอาหารขยะ

5. ผู้ปกครองรวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

6. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการนำเสนอของตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่ม และสรุปแนว

ทางแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปใช้ต่อไป

7. ทดสอบหลังร่วมกิจกรรมเพื่อระดับความรู้ที่เพิ่มขึ้น

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ เรื่อง โภชนาการที่เหมาะสมตามวัยของลูก
2. แผนภาพอาหารหลัก 5 หมู่
3. แผนภาพอาหารที่มีโทษต่อร่างกาย
4. แผนภาพโภชนาบัญญัติ 9 ประการ

การวัดและประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครอง
2. การรายงานนำเสนอผลงาน
3. ตรวจสอบผลงานที่นำเสนอ

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบทดสอบก่อน-หลังทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็ก (P: Parenting)

กิจกรรมที่ 1	การพัฒนาการตามวัยของลูก	เวลา 9 ชั่วโมง
หน่วยที่ 2	เรื่อง การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค	เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การออกกำลังกายเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ผู้ที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอจะปราศจากโรคภัยต่าง ๆ และการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรค จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค

จุดประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกกำลังกายที่เหมาะสมตามวัยของลูก
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคติดต่อจากการสัมผัสทางผิวหนังและลมหายใจ
3. เพื่อให้เห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย และการป้องกันตนเอง จากโรคติดต่อต่าง ๆ

สาระการเรียนรู้

1. ความสำคัญของการออกกำลังกายและเล่นกีฬาจนเป็นวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี
2. ประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค

กิจกรรมการเรียนรู้

1. วิทยากรแจกแบบทดสอบก่อนเรียนให้ผู้ปกครองทุกคนทำ เพื่อวัดความรู้ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค
2. วิทยากรบรรยายประกอบฉาย Power Point เรื่องหลักการและวิธีการออกกำลังกาย และเรื่องโรคติดต่อ และโรคไม่ติดต่อ
3. ให้ผู้ปกครองแบ่งกลุ่มๆ ละ 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นฐานต่าง ๆ 3 ฐาน
  - ฐานที่ 1 หลักการออกกำลังกายที่เหมาะสมตามวัยของลูก
  - ฐานที่ 2 การป้องกันตนเองจากโรคติดต่อต่าง ๆ
  - ฐานที่ 3 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกด้วยเทคนิคการออกกำลังกายร่วมกัน
4. วิทยากรซักถามผู้ปกครองนักเรียนว่า ลูกของท่านหรือเด็กในปกครอง เคยเจ็บป่วยเป็นโรคอะไรบ้าง แล้ววิทยากรให้ผู้ปกครองออกมาเล่าประสบการณ์ในการเจ็บป่วยของลูก และร่วมกันอภิปรายว่า ควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะไม่ใช่โรค และวิธีการป้องกันดูแลลูก จากนั้นสรุปแนวทางในการปฏิบัติ
5. ผู้ปกครองแต่ละกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้ และกำหนดแนวทางแก้ไข
6. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของกลุ่มตน
7. วิทยากรและผู้ปกครองร่วมกันประเมินผลการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม
8. ร่วมกันสรุปแนวทางการพัฒนาลูก ให้มีสุขภาพกายที่สมบูรณ์แข็งแรงตามวัยอย่างเหมาะสม
9. ทดสอบหลังร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. เครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรม Power Point

การวัดและประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
2. การรายงานผลการทำกิจกรรม
3. ตรวจสอบผลงานที่นำเสนอ

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบทดสอบก่อน-หลังทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็ก (P: Parenting)

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาการตามวัยของลูก

เวลา 9 ชั่วโมง

หน่วยที่ 3 เรื่อง การพัฒนาทางอารมณ์-สังคม

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเลี้ยงดูลูกมีความสำคัญต่อการพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมในตัวลูกให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ จึงควรเรียนรู้และซึมซับคุณค่าของลักษณะนิสัยที่ดี ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การมีจิตสาธารณะ การมีชีวิตแบบพอเพียง และรักความเป็นธรรม อันจะช่วยปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกให้ลูกเป็นคนที่มีศักดิ์ศรี เชื่อมมั่นในความสุจริต และกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการสร้างเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-สังคมของลูก
2. สามารถส่งเสริมให้ลูกมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ

ความเป็นธรรมทางสังคม การกระทำอย่างรับผิดชอบ และการเป็นอยู่อย่างพอเพียง

สาระการเรียนรู้

คุณธรรม 5 ประการ ได้แก่

1. ความซื่อสัตย์สุจริต (honesty and integrity)
2. การมีจิตสาธารณะ (greater good)
3. ความเป็นธรรมทางสังคม (fairness and justice)
4. การกระทำอย่างรับผิดชอบ (responsibility and accountability)
5. การเป็นอยู่อย่างพอเพียง (sufficiency and moderation)

กิจกรรมการเรียนรู้

1. วิทยากรแจกแบบทดสอบก่อนเรียนให้ผู้ปกครองทุกคนทำ
2. วิทยากรฉายวีดิทัศน์ ประกอบคำบรรยาย เรื่อง ครอบครัว รากฐานของชีวิต
3. วิทยากรบรรยายถึงนโยบายของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกของเด็กให้ “โตไปไม่โกง” ที่มุ่งหล่อหลอมปลูกฝังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีคุณภาพเปี่ยมไปด้วยค่านิยมและคุณสมบัติน่าชื่นชม ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รวมทั้งมีความรักในความถูกต้องและเป็นธรรม และยึดหลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ และต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ พร้อมฉายภาพประกอบ

4. วิทยากรนำกรณีศึกษา คุณค่าความดี 5 ประการ มาใช้ในการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง

5. วิทยากรและผู้ปกครองร่วมแสดงความคิดเห็นถึงพฤติกรรมของลูก หรือเด็กที่อยู่ในปกครอง ว่ามีพฤติกรรมอย่างไร และหาแนวทางแก้ไขปัญหา

6. ผู้ปกครองแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้รับจากวิทยากร และส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอ

7. วิทยากรและผู้ปกครองร่วมกันประเมินผลการนำเสนอของตัวแทนแต่ละกลุ่ม สรุปความรู้ที่ได้รับ และนำไปใช้กับลูกได้

8. ทดสอบหลังร่วมกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ เรื่อง ครอบครัว รากฐานของชีวิต
2. ภาพประกอบที่ใช้ในกิจกรรม

การวัดและประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
2. การรายงานผลการทำกิจกรรม
3. การตรวจผลงานที่นำเสนอ

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบทดสอบก่อน-หลังทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการติดต่อ (A: Affiliation)

กิจกรรมที่ 2 การเยี่ยมบ้านนักเรียน

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยที่ 4 เรื่อง การเยี่ยมบ้าน

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนและได้พบปะสนทนากับผู้ปกครองนักเรียน ทราบเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียนและโรงเรียน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น เจตคติซึ่งกันและกันตลอดจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้ครูได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและได้ใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ แก้ไข หรือส่งเสริมนักเรียนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ สภาพครอบครัว ฐานะทางการเงิน และอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เห็นสภาพที่แท้จริง
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนในการพัฒนา ส่งเสริม ป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียน

สาระการเรียนรู้

สภาพความเป็นอยู่และปัญหาต่าง ๆ ที่แท้จริงของนักเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ระยะเวลา สมาชิกในครอบครัวว่านักเรียนอยู่กับใคร อยู่อย่างไร หากไปบ้านแล้วจะได้พบใครบ้าง
2. ครูตั้งจุดมุ่งหมายของการไปเยี่ยมบ้านว่าต้องการทราบข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเรื่องใดบ้าง พร้อมทั้งเตรียมหัวข้อที่จะสัมภาษณ์หรือสนทนากับผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายนั้น
3. แจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าเพื่อไปบอกกล่าวผู้ปกครองก่อนว่าครูจะเยี่ยมบ้านในวันใดเวลาใด เพื่อให้พร้อมทั้งสองฝ่าย
4. ไปตามนัด ถ้าไม่ไปต้องแจ้งล่วงหน้า เพราะผู้ปกครองนักเรียนบางคนอาจต้องหยุดงานเพื่อรอพบครู ถ้าเป็นไปไม่ได้ไม่ควรเลื่อนนัด
5. กล่าวทักทายเจ้าของบ้านด้วยความเป็นมิตรและสุภาพแล้วจึงเริ่มสนทนาปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักเรียนตามวัตถุประสงค์ พยายามให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่างๆ ออกมาให้มากในเรื่องที่สนทนากัน หลีกเลี่ยงการตำหนิตติเตียน การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตัวนักเรียนผู้ปกครอง ครูหรือโรงเรียน
6. ทักทายการสื่อสาร ใช้คำถามเปิดให้มาก ฟังอย่างตั้งใจและจับประเด็นให้ได้ หากต้องการให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน ก็ใช้กระบวนการให้การปรึกษามาช่วยได้

7. การเยี่ยมบ้านควรคำนึงถึงความเหมาะสมของเวลาที่ไปเยี่ยมและระยะเวลาที่เยี่ยมบ้านโดยไม่ควรใช้เวลาอย่างเร่งรีบ แต่ไม่ควรจะอยู่นานจนเกินไป

8. การบันทึก ไม่ควรจดบันทึกขณะที่พูดคุย หากจะมีการบันทึกต้องขออนุญาตก่อน จดบันทึกข้อมูลที่ได้ทันทีหลังจากกลับจากการเยี่ยมบ้าน ซึ่งใช้แบบรายงานการเยี่ยมบ้าน

สื่อการเรียนรู้

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีการ

1. การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
2. การสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

เครื่องมือ

1. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน
2. แบบสรุปการเยี่ยมบ้านนักเรียน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านส่งเสริมการอ่าน (R: Reading)

กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต

เวลา 6 ชั่วโมง

หน่วยที่ 5 เรื่อง การอ่านสร้างสุข

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมา เป็นความรู้และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน โดยผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ การอ่านจึงมีความสำคัญ คือ เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สามารถสืบทอดทางวัฒนธรรมของคนรุ่นต่อ ๆ ไป และเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีบุคลิกทั้งด้านความคิด จิตใจ มีการพัฒนา และนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอ่าน
2. เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่านให้เกิดการรอบรู้เท่าทันในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม สามารถแนะนำลูกได้

สาระการเรียนรู้

1. สมองกับการเรียนรู้
2. วิธีการเป็นยอดนักอ่าน
3. บันไดสู่ความสำเร็จของการอ่าน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. วิทยากรร่วมร้องเพลง “การอ่านหนังสือ” (ทำนองเป็นโสดทำไม) กับผู้ปกครอง และร่วมอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อเพลง
2. ตั้งประเด็นคำถาม “ส่วนใดของร่างกายที่จะทำให้เรารู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ” (สมอง) ได้แสดงความคิดเห็น
3. อธิบายและซักถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สมอง และการกระตุ้นความสนใจให้สมองเรียนรู้ และจดจำได้ดี โดยฉายภาพประกอบ
4. ผู้ปกครองร่วมกันสรุปเรื่องสมองกับการเรียนรู้
5. วิทยากร และผู้ปกครองร่วมกันสนทนาถึงตัวละครในวรรณคดี หรือจากละครปัจจุบัน และให้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิวิจารณ์
6. วิทยากรแจกข้อความให้อ่าน โดยกำหนดเวลาให้อ่าน จากนั้นให้สรุปสาระสำคัญ และประเมินคุณค่าข้อความที่อ่าน

7. ร่วมกันสรุปว่าการจะเป็นยอดนักอ่านจะต้องเป็นอย่างไร (อ่านคล่องแคล่ว ถูกต้อง สรุปสาระสำคัญ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และประเมิน คุณค่าได้)

8. แบ่งกลุ่มผู้ปกครอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน แจกใบงานประเด็นคำถาม “จะอย่างไรจึงจะก้าวสู่ความสำเร็จในการอ่าน” แต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น และบันทึกลงในใบงาน ให้เวลา 10 นาที จากนั้นแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน

9. นำ Road Map ของบันไดสู่ความสำเร็จให้เปรียบเทียบว่าแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันกี่ข้อ

10. ร่วมกันสรุปว่าการอ่านสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต

สื่อการเรียนรู้

1. เพลงการอ่านหนังสือ
2. ใบงาน
3. ข้อความ
4. รูปภาพส่วนประกอบของสมอง

ประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
2. การรายงานผลการทำกิจกรรม
3. การตรวจผลงานที่นำเสนอ

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านส่งเสริมการอ่าน (R: Reading)

กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต

เวลา 6 ชั่วโมง

หน่วยที่ 6 เรื่อง การใช้ห้องสมุด

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

งานบริการเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุด เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ทุกระดับ สำหรับงานบริการของห้องสมุดโรงเรียน มีส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มาใช้ห้องสมุดมากขึ้น งานบริการเป็นงานที่ห้องสมุดทำขึ้น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน ให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ใช้ประโยชน์จากการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ตลอดจนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์
2. เพื่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน พัฒนาสมองให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด สามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปปฏิบัติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับห้องสมุด
2. บริการของห้องสมุด และระเบียบ มารยาทการใช้ห้องสมุด
3. ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ในห้องสมุด

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูบรรณารักษ์สนทนากับผู้ปกครองถึงห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ นอกเหนือจากห้องสมุด
2. ครูบรรณารักษ์บรรยายในหัวข้อความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับห้องสมุดในโรงเรียน และการบริการของห้องสมุด
3. ผู้ปกครองและครูบรรณารักษ์ร่วมกันสนทนาถึงความหมายและบริการของห้องสมุด ผู้ปกครองช่วยกันบอกถึงระเบียบและมารยาทในการใช้ห้องสมุด หลังจากนั้นครูนำแผนภูมิเกี่ยวกับระเบียบ และมารยาทในการใช้ห้องสมุดให้ผู้ปกครองดูประกอบ พร้อมทั้งแจกแผ่นพับแนะนำห้องสมุดให้แก่ผู้ปกครอง
4. ครูบรรณารักษ์นำผู้ปกครองไปรู้จักกับทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ในห้องสมุด
5. แบ่งกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มละประมาณ 10 คน แต่ละกลุ่มเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการ

6. ให้ผู้ปกครองแต่ละกลุ่มทำใบงาน เรื่องทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด โดยให้แต่ละกลุ่มไปสำรวจในห้องสมุดมาให้ได้มากที่สุด และให้ทุกกลุ่มเลือกหนังสือที่เหมาะสมสำหรับลูก มาหนึ่งเล่มเพื่อร่วมกันสรุป และบอกถึงประโยชน์และโทษ รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.7 ผู้แทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

4.8 ผู้ปกครองและครูบรรณารักษ์ช่วยกันสรุปถึงระเบียบ มารยาทในการใช้ห้องสมุด และทรัพยากรในห้องสมุด

สื่อการเรียนรู้

1. ห้องสมุดโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. แบบประเมิน
5. แผ่นพับแนะนำห้องสมุด
6. มุมความรู้ต่างๆ ในห้องสมุด

ประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
2. การรายงานผลการทำกิจกรรม
3. การตรวจผลงานที่นำเสนอ

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (E: Edutainment)

กิจกรรมที่ 4 การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

เวลา 6 ชั่วโมง

หน่วยที่ 7 เรื่อง ใช้สื่อ IT กับลูกอย่างไรให้เหมาะสม

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มีหลากหลาย การใช้สิ่งเหล่านี้ล้วนมีทั้งด้านบวกและด้านลบ การที่จะใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์ทางสร้างสรรค์ จึงเป็นทักษะสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้ ดังนั้นเยาวชนจึงต้องมีทักษะในการใช้สื่อที่เน้นไปในทางสร้างสรรค์ ในด้านดีมีประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

จุดประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี
2. เพื่อให้รู้จักการจำแนก การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์
3. เพื่อให้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับลูก

สาระการเรียนรู้

การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเน้นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ เพื่อเกิดเป็นทักษะในการเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยี ป้องกันอันตรายที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีไปในทางที่ไม่ถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับลูก
วิทยากรบรรยาย ประกอบวีดิทัศน์ เรื่อง เทคโนโลยีกับการใช้งานที่เหมาะสมกับลูก
2. แบ่งกลุ่มผู้ปกครอง ทำกิจกรรมตามฐาน ดังนี้
  - ฐานที่ 1 ทวีเพื่อนที่จริงของลูกจริงหรือ
  - ฐานที่ 2 เทคโนโลยีกับการใช้งานของลูก
  - ฐานที่ 3 ทำอย่างไรเมื่อลูกติดเกม
  - ฐานที่ 4 ทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์
4. ผู้ปกครองแต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้จากการทำกิจกรรม และกำหนดแนวทางแก้ไข
5. ตัวแทนของกลุ่มนำเสนอแนวทางในการนำเอาความรู้ที่ได้ และการนำเอาความรู้ใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกของตน
6. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการนำเสนอและกำหนดเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป
7. ทำแบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์
2. รูปภาพโปสเตอร์ที่เกิดจากการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม

การวัดและประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
2. การรายงานผลการทำกิจกรรม

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
3. แบบทดสอบก่อน-หลัง เข้าร่วมกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ (N: Natural)

กิจกรรมที่ 5 การสอนศีลธรรมสำหรับลูก

เวลา 9 ชั่วโมง

หน่วยที่ 8 เรื่อง เบญจศีล เบญจธรรม

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

1. ผู้ที่มีนิจศีลหรือปฏิบัติตามเบญจศีลอยู่เป็นประจำจะเป็นคนที่ตัวอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะไม่กระทำชั่วหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
2. ผู้ที่ปฏิบัติตามเบญจธรรมอยู่เสมอจะทำให้ตนเองได้บำเพ็ญบารมีให้สูงขึ้น จะเป็นคนที่มีคุณค่ามากขึ้น ทำให้สังคมมีความสุขมากขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกองค์ประกอบของเบญจศีลและเบญจธรรมได้ครบทุกข้อ
2. บอกประโยชน์ของเบญจศีลและเบญจธรรมได้อย่างน้อยเรื่องละ 5 ข้อ
3. นำคุณธรรมทั้งเบญจศีลและเบญจธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของเบญจศีล และเบญจธรรม
2. ประโยชน์ของเบญจศีล และเบญจธรรม

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้ผู้เรียนดูวิดีโอเรื่อง “เบญจศีล” หรือศีล 5
2. ผู้เรียนจดบันทึกเองสั้น ๆ ทุกเรื่องลงสมุด
3. แบ่งกลุ่มผู้ปกครอง ทำกิจกรรมให้ผู้ปกครองจับแถบประโยคเรื่องที่จะอภิปรายได้แล้วนำไปติดบน

กระดาน

กลุ่มที่ 1 ศีลข้อที่ 1 ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิตหรือเบียดเบียนผู้อื่น

กลุ่มที่ 2 ศีลข้อที่ 2 ห้ามลักทรัพย์

กลุ่มที่ 3 ศีลข้อที่ 3 ห้ามประพฤติดินในกาม

กลุ่มที่ 4 ศีลข้อที่ 4 ห้ามพูดเท็จ

กลุ่มที่ 5 ศีลข้อที่ 5 ห้ามดื่มสุราเมรัย เครื่องดื่มของเมา และห้ามเสพยาเสพติด

การอภิปรายจะทำอย่างไรดี ไม่ต้องบอกหัวข้ออะไรก็ได้ พิจารณาผลงานที่นำมาเสนอ วิทยากรดูว่าแต่ละกลุ่มมีแนวคิดต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร

4. แต่ละกลุ่มออกมาเสนอผลงานให้เพื่อนฟัง ร้องเพลงเบญจศีล

5. ทุกคนช่วยกันสรุปประโยชน์ของศีล 5 แล้ววาดภาพประกอบ ผู้ที่เสร็จภายใน 5 นาที นำเสนอผลงาน

6. ผู้ปกครองทุกคนคิดข้อเสียที่เกิดขึ้นถ้าหากไม่มีสัปดาห์ 5 แล้ววาดภาพประกอบ ผู้ที่เสร็จภายใน 5 นาที
เสนอผลงาน และร้องเพลงเบญจศีล เบญจธรรม เป็นการสรุปอีกครั้ง

สื่อการเรียนรู้

1. วิดีโอเรื่องเบญจศีล
2. แถบประโยคเบญจศีล และเบญจธรรม
3. รูปภาพเบญจธรรม

การวัดและประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครอง
2. การรายงานนำเสนอผลงาน
3. ตรวจสอบผลงานที่นำเสนอ

เครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ (N: Natural)

กิจกรรมที่ 5 การสอนศีลธรรมสำหรับลูก
หน่วยที่ 9 เรื่อง สมาธิ

เวลา 9 ชั่วโมง
เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ผู้มีจิตใจดีเป็นสมาธิย่อมเกิดความสุขสงบในชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ดี ถ้ามีจิต มีสมาธิกับสิ่งที่ทำนั้น โดยตรง ไม่วอกแวกไปคิดเรื่องอื่น งานย่อมสำเร็จผล ได้อย่างดีและรวดเร็ว

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของสมาธิได้
2. ฝึกการนั่งสมาธิ และการใช้สมาธิในการเรียน
3. บอกประโยชน์ของสมาธิได้
4. นำสมาธิไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

การทำสมาธิเป็นการฝึกจิตให้มีความสงบในระยะเวลาสั้น ๆ ในแต่ละวัน ซึ่งจะต้องทำบ่อย ๆ ไม่ใช่ทำครั้งเดียวในวันหนึ่ง แต่ต้องทำ 3 ครั้ง ในวันหนึ่งคือ เช้า กลางวัน เย็น อย่างน้อยครั้งละ 5 นาที จะมากกว่าก็ได้ เป็นการฝึกสมาธิ ทำให้ใจสงบ และเป็นการเพิ่มพลังจิตให้สามารถควบคุมจิตใจได้มั่นคงยิ่งขึ้น มิให้เกิดความเครียด ความหุนหัน ความวุ่นวายในจิตใจ สามารถเข้าใจและเข้าใจได้ อันจะก่อให้เกิดความสงบ ความเบิกบาน มีความซื่อสัตย์ ไม่ทำผิด มีสติปัญญา การฝึกสมาธิเป็นวิธีการดูแลและทำนุบำรุงจิตใจ ให้มีพลัง ป้องกันมิให้ความชั่วครอบงำ สามารถนำตนไปในทางที่ดีงาม ส่งผลให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคมโลก

กิจกรรมการเรียนรู้

1. วิทยากรอธิบายถึงความหมายของคำว่าสมาธิ และการปฏิบัติตนให้นั่งสมาธิ
  - ให้ผู้ปกครองนั่งตัวตรง ขัดสมาธิ มือขวาทับมือซ้าย เท้าขวาทับเท้าซ้าย หลังตราบา เอวให้สนิท ไม่กดเปลือกตา วิทยากรบอกผู้ปกครองว่าใช้เวลา 2-3 นาที แล้วลืมตาขึ้น
2. วิทยากรถามผู้ปกครองว่า ใครคิดอะไรบ้างขณะหลับตา เมื่อผู้ปกครองตอบ วิทยากรซักถามว่าใจของเราเป็นอย่างไร ให้ผู้ปกครองคิดและตอบ
  - ใจคิดถึงบ้าน ใจอยากคุย ใจอยากดูหนัง สรุปว่าใจของผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่สงบ
  - วิทยากรอธิบายให้ผู้ปกครองเลิกคิดเรื่องต่าง ๆ ข้างต้น แต่ให้มากำหนดที่ลมหายใจ พุท-ลมหายใจเข้า โท-ลมหายใจออก หรือท้อง พุท-โท พุท-โทตลอด กำหนดให้พุท-โทอยู่ที่ใจ ประมาณ 5 นาที จึงลืมตาแผ่เมตตา
3. ให้ผู้ปกครองบอกความรู้สึกขณะที่นั่งสมาธิ เช่น ใจสงบ สบายใจ อารมณ์แจ่มใส รู้สึกว่าไม่ได้ทำบาป ทำแต่บุญกุศลเป็นการเพิ่มพลังจิต

4. แบ่งกลุ่มผู้ปกครองกลุ่มละ 10 คน (เล่นเกมกระชับ) ยืนเรียงแถวท่างันพอสมควร หัวหน้ากลุ่มมารับข้อความที่จะไปพูดให้คนถัดไปฟัง แล้วให้อ่านในใจ จำให้ได้แล้วนำไปกระชับให้คนในกลุ่มคนแรกฟัง แล้วคนแรกก็กระชับให้คนต่อไปฟังจนครบทั้ง 10 คน ให้คนสุดท้ายของแต่ละกลุ่มออกมาเขียนคำที่ได้ฟังจากการกระชับ จะเห็นว่ามีความผิดพลาดแตกต่างกันไป ให้อ่านข้อความที่กระชับเปรียบเทียบด้วย

5. ทุกคนในกลุ่มช่วยกันหาเหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนอย่างมากเช่นนี้ เสนอแก้ไขว่าอย่างไรจึงจะไม่ผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อย ให้เวลาประมาณ 5 นาที แต่ละกลุ่มมาเสนอผลงาน

6. วิทยากร และผู้ปกครองช่วยกันสรุป

- การที่ฟังผิดเพราะไม่ตั้งใจ ควรแก้ไขด้วยการตั้งใจฟังมากกว่านี้ คือมีสมาธิในการฟัง
- ผู้ถ่ายทอดอ่านข้อความตกหล่น บอกผิดพลาด การแก้ไข คือ มีสมาธิในการอ่านข้อความให้ได้

ถูกต้อง

- ขาดสมาธิในการฟัง พูด อ่าน เขียน ทำให้เกิดความผิดพลาดอย่างเห็นได้ชัด
- เปรียบเสมือนนักเรียนที่เก่งต้องเป็นผู้ที่มีสมาธิดี ขณะเรียนสามารถจับข้อความที่เพื่อนหรือครูอธิบายได้ดีจึงไม่เกิดความผิดพลาดในเนื้อหา หรือการปฏิบัติงานต่าง ๆ
- ให้ผู้ปกครองช่วยกันบอกแนวทางหรือการใช้สมาธิ ในงานด้านต่าง ๆ เป็นการนำสมาธิมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในเรื่องที่คิดว่าทำได้ วาดรูปประกอบ ผู้ที่ทำเสร็จให้นำมาเสนอให้ผู้ปกครองท่านอื่นดู

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพการนั่งสมาธิ
2. เกมกระชับข้อความ

ประเมินผล

1. การร่วมกิจกรรมของผู้ปกครองที่นำมาปฏิบัติจริง
2. ผลงานที่นำเสนอเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้สมาธิกับงานต่าง ๆ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ (T: Thinking)

กิจกรรมที่ 6 การคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล

เวลา 3 ชั่วโมง

หน่วยที่ 10 เรื่อง การสอนคณิตศาสตร์เพื่อลูกรัก

เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล สู่การสอนคณิตศาสตร์เพื่อลูกรักเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของลูกรัก โดยได้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น จัดกิจกรรมนันทนาการ การอธิบายความหมายของการคิดเชิงวิเคราะห์ และองค์ประกอบของการคิดเชิงวิเคราะห์ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน วิธีการช่วยสอนคณิตศาสตร์ให้ลูกรัก ทุกกิจกรรมล้วนแต่เป็นสิ่งที่จำเป็น ประโยชน์สำหรับตัวผู้ปกครองและนักเรียนทั้งสิ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้ปกครองเล็งเห็นประโยชน์ และคุณค่าของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
2. เพื่อสนับสนุนให้เกิดแนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์อันนำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. กิจกรรมนันทนาการ
2. ความหมายของการคิดเชิงวิเคราะห์ องค์ประกอบของการคิดเชิงวิเคราะห์
3. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน
4. การช่วยสอนคณิตศาสตร์ให้ลูกรัก

กิจกรรมการเรียนรู้

1. แนะนำตนเอง พูดคุยเพื่อสร้างความเป็นกันเองกับผู้ปกครอง แล้วให้ผู้ปกครองดูคลิปเพลงรางวัลของครู โดยพูดคุยกับผู้ปกครองให้ดูด้วยความตั้งใจ เพราะเหตุการณ์ต่างๆ คือสิ่งที่ผู้ปกครองและนักเรียนได้เคยพบเห็นจากตนเอง และคนรอบข้าง ดังนั้นจึงได้มีการจัดกิจกรรมนี้ขึ้นมาเพื่อมาร่วมมือกันกับผู้ปกครอง มาสร้างภูมิฐานทานให้ลูก ๆ ที่เรารัก เพื่อเป็นเยาวชนที่ดีของชาติต่อไป

2. ให้ผู้ปกครองดูภาพหอยนางรมจาก Power point โดยให้ทายว่าเป็นภาพอะไรจนมีผู้ปกครองตอบถูกจาก Power point

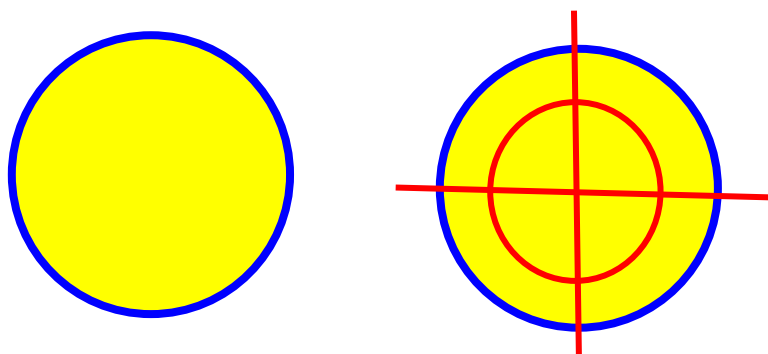
3. ให้ผู้ปกครองดูคลิปเพลงพร้อมทำเต้นเพลงหอยนางรม ให้ผู้ปกครองดูเนื้อเพลงหอยนางรม แล้วฝึกร้องพร้อมกัน 1 รอบ

4. ให้ผู้ปกครองคิดวิธีการที่จะนำหอยนางรมขึ้นมารับประทาน โดยไม่ให้ใช้วิธีการที่ซ้ำกัน แล้วจึงสรุปให้ฟังว่าการคิดของแต่ละคนนั้นมีหลากหลายในที่สุดก็สามารถได้รับประทานหอยนางรมกันทุกคนให้ผู้ปกครองดูภาพหอยนางรมที่พร้อมรับประทานจาก Power point

5. อธิบายความหมายของการคิดเชิงวิเคราะห์และองค์ประกอบขององค์ประกอบของการคิดเชิงวิเคราะห์จาก Power point ให้ผู้ปกครองดูตัวอย่างการคิดในแบบต่างๆ

6. ให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมคิดเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อเชื่อมโยงสู่หลักการคณิตศาสตร์ แจกกระดาษเปล่าให้คนละ 1 ใบ แล้วลากเส้น 3 เส้น แบ่งวงกลมออกเป็น 8 ส่วน ให้เสร็จภายในเวลา 2 นาที ตามภาพจาก Power point แล้วเฉลยภาพที่ถูกต้อง ดังนี้

7. พุดคุยเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันโดยให้ผู้ปกครองดูสื่อภาพจาก Power point ประกอบการบรรยาย

8. ให้ผู้ปกครองทดลองทำ การคิดวิเคราะห์กับโจทย์ปัญหาต่างๆ โดยมีตัวอย่างประกอบจาก Power point

9. ให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมบทเพลงสู่โจทย์ปัญหาของการคิดต่างๆ ร่วมกันร้องเพลงแล้วตอบเป็นกลุ่มย่อย โดยเปิดเพลงแบ่งมะม่วงพร้อมเนื้อร้องประกอบ จาก Power point เน้นย้ำถึงความสำคัญในการท่องสูตรคูณ

10. สรุปการช่วยสอนคณิตศาสตร์ให้ลูกในชีวิตประจำวัน ให้ผู้ปกครองดูคลิปเพลงคนเก่ง คนดี พร้อมพูดสรุปถึงสิ่งซึ่งความร่วมมือกับผู้ปกครองเมื่อเด็กนักเรียนอยู่ที่บ้าน

สื่อการเรียนรู้

1. คลิปเพลงรางวัลของครู
2. Power point ภาพหอยนางรม
3. คลิปเพลงพร้อมทำเต้นเพลงหอยนางรม
4. Power point ความหมายของการคิดเชิงวิเคราะห์และองค์ประกอบขององค์ประกอบของการคิดเชิงวิเคราะห์
5. Power point ภาพคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน
6. Power point เพลงแบ่งมะม่วงพร้อมเนื้อร้องประกอบ
7. Power point สรุปการช่วยสอนคณิตศาสตร์ให้ลูกในชีวิตประจำวัน
8. คลิปเพลงคนเก่ง คนดี

การวัดและประเมินผล

วิธีการ

1. สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครอง
2. ทดสอบปากเปล่า
- การรายงานนำเสนอผลงานบทเพลงสู่โจทย์ปัญหาของการคิดต่างๆ
3. ตรวจผลงาน

เครื่องมือ

- แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
- แบบบันทึกผลกิจกรรม

ภาคผนวก ฉ

- แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ปกครอง
- แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
- แบบบันทึกการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
- แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนครบถ้วน
- แบบศึกษาติดตามผลหลังการเรียนรู้ (Follow Up Study)

แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ปกครอง

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน เวลา 1 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบ 4 ตัวเลือก ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. เด็กในวัย 9-12 ปี ควรรับประทานอาหารในข้อใด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
  - ก. ข้าวและผัก
  - ข. นมและผลไม้
  - ค. นมและเนื้อสัตว์
  - ง. ข้าวและเนื้อสัตว์
2. การปฏิบัติตนในข้อใด เป็นผลดีต่อการเจริญเติบโต ของร่างกาย
  - ก. แต่งกายตามยุคสมัย
  - ข. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ
  - ค. กินอาหารแต่ละมื้อให้มาก ๆ
  - ง. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ข้อใดไม่ใช่ วิธีการสอนให้ลูกไม่ใช้ความรุนแรงในการ แก้ปัญหา
  - ก. ตูว่าลูกเมื่อลูกใช้คำพูดรุนแรง
  - ข. พูดสั่งสอนให้ลูกรู้จักแก้ปัญหาด้วยเหตุผล
  - ค. ยกตัวอย่างการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งที่ถูกต้องให้ ลูกเข้าใจ
  - ง. แสดงการไม่ใช้คำพูดรุนแรงหรือใช้กำลังในการ แก้ปัญหา
4. ข้อใดไม่ใช่ ผลดีของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติ แห่งชาติ
  - ก. ปราศจากโรค
  - ข. หน้าตาสวยงาม
  - ค. ร่างกายแข็งแรง
  - ง. ครอบครัวอบอุ่น
5. วิธีป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกที่ดีที่สุดคือข้อใด
  - ก. ฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้เลือดออก
  - ข. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
  - ค. ระวังไม่ให้ถูกยุงลายกัด
  - ง. พ่นสารเคมีกำจัดยุงลาย
6. สิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้เราปลอดภัยจากโรคติดต่อ คือข้อใด
  - ก. ยารักษาโรคติดต่อ
  - ข. วัคซีนป้องกันโรคติดต่อ
  - ค. วิธีป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ
  - ง. วิธีดูแลตัวเองเมื่อติดโรคติดต่อ
7. อารมณ์แบบใดที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพมากที่สุด
  - ก. โกรธ
  - ข. รำเริง
  - ค. ดีใจ
  - ง. ตื่นเต้น
8. การคบเพื่อนควรซื้อสัตย์ต่อกัน โดยปฏิบัติตามข้อใด
  - ก. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
  - ข. แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน
  - ค. ไม่ปิดบังเรื่องต่างๆ แก่เพื่อน
  - ง. แบ่งเงินให้เพื่อนใช้

9. ครอบครัวที่มีความสุขคือครอบครัวในข้อใด
- มีเงินทองมาก
  - มีญาติพี่น้องมาก
  - มีการพูดคุยยกยอกัน
  - มีความรักความหวังดีต่อกัน
10. ครอบครัวที่อบอุ่นควรมีลักษณะอย่างไร
- สมาชิกต่างคนต่างอยู่
  - สมาชิกรักใคร่กลมเกลียวกัน
  - สมาชิกต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน
  - สมาชิกช่วยกันทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว
11. ครอบครัวที่อบอุ่นไม่จำเป็นต้องมีลักษณะอย่างไร
- สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจกัน
  - สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือกัน
  - สมาชิกในครอบครัวมีเหตุผล
  - สมาชิกในครอบครัวร่ำรวย
12. การอ่านมีความสำคัญอย่างไร ในข้อต่อไปนี้มากที่สุด
- ช่วยให้รู้ข้อมูลต่างๆที่มีความสำคัญและความจำเป็นใน ชีวิตประจำวัน
  - ช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้
  - ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น
  - ช่วยให้อ่านออกเขียนได้
13. การย่อความจะนำไปใช้ประโยชน์ในวิชาใดมากที่สุด
- คณิตศาสตร์
  - ภาษาอังกฤษ
  - สังคมศึกษา
  - ศิลปะ
14. บทร้อยกรองในข้อใดสอนในเรื่องความประหยัด
- อย่าเกียจคร้านการสตรีจจะนิยมจะอุดมสินทรัพย์ไม่อับจน
  - ระวังดูเรือนเหี้ยแลข้าวของจะบกพร่องอะไรที่ไหนดั้น
  - มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาทอย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์
  - ไม่ควรซื้อของไปฟรุ้งฟริ้ง ให้เป็นมือเป็นครวทั้งคาวหวาน
15. ข้อความใดโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านได้มากที่สุด
- แนะนำสนุใหม่ ชื่อ 1 แกม 1
  - คุณจะสวยอย่างคุ้มค่าต้องใช้ครีมออกคิด
  - บังกะโลริมหาด สะอาดสวยหรรษาถูก
  - ห้องสะอาดสวยหรู คุณนิทราได้อย่างมีความสุข
16. ดาราหญิงผู้หนึ่งแสดงบทร้ายได้สมจริง จนผู้ดูบางคนเกลียด เธอไปซื้อของตามตลาดแม่ค้าก็ไม่ขายให้ สุดท้ายลูกสาวอายุ 10 ปี ดุละครที่ดาราผู้หนึ่งแสดง สุดท้ายจะคุยกับลูกเสมอ เวลาดูโทรทัศน์ คำพูดในข้อใดแสดงว่าทักษะในการดูของสุดาถูกต้อง
- ยายคนนี้ใจร้ายมาก ลูกไม่ควรเอาอย่าง
  - ลูกอย่าไปเกลียดเขาเลย เขาแสดงไปตามบทบาทเท่านั้น
  - แม้ว่าเราเลิกละละครเรื่องนี้เถอะคนอะไรร้ายจนทนไม่ไหวแล้ว
  - ลูกต้องเข้าใจนะว่าเป็นการแสดง ลูกดูเขาแล้วลองคิดดูว่าทำตัวอย่างนั้นเหมาะสมไหม
17. ความสำคัญของห้องสมุดข้อใดที่ช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมให้แก่ผู้ใช้บริการ
- ช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
  - ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
  - ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
  - ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดรับรู้ในสมบัติสาธารณะ รู้จักใช้และระวังรักษาอย่างถูกต้อง
18. แหล่งข้อมูลใดที่ให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันมากที่สุด
- นิตยสาร
  - ห้องสมุด
  - อินเทอร์เน็ต
  - วารสาร

19. บนหน้าเว็บ Google เราสามารถเลือกค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้ ยกเว้นข้อใด
- เว็บไซต์
  - รูปภาพ
  - แผนที่
  - คุณภาพของข้อมูล
20. การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต มีข้อดีอย่างไร
- ค้นได้สะดวก รวดเร็ว
  - ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องทั้งหมด
  - ได้รับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ
  - สามารถนำข้อมูลทั้งหมดมาใช้ ได้เลย
21. การให้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคืออะไร
- เงิน
  - อาหาร
  - ความรัก
  - อภัย
22. คนทั่วไปจะอยู่อย่างมีความสุขได้อย่างไร
- ถือศีล 5 ข้อ
  - ถือศีล 8 ข้อ
  - ถือศีล 10 ข้อ
  - ถือศีล 227 ข้อ
23. การไม่วิจารณ์ผู้อื่นเมื่อเห็นเขาได้ดี ตรงกับหลักธรรมข้อใด
- ละเว้นความชั่ว
  - ทำแต่ความดี
  - ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว
  - ทำตามใจของตัวเองมากกว่าทำตามใจผู้อื่น
24. ถ้าพุทธศาสนิกชนจะเข้าไปในโบสถ์ต้องปฏิบัติอย่างไร
- ไหว้ก่อนเดินเข้าไป
  - ถอดหมวก ถอดรองเท้าก่อนเดินเข้าไป
  - เหยียบธรณีประตู
  - ล้างมือก่อนเข้าไป
25. ถ้าโยนลูกเต๋า 1 ลูก 1 ครั้ง ความน่าจะเป็นที่จะได้แต้ม 6 เป็นอย่างไร
- เกิดขึ้นแน่นอน
  - มีโอกาสเป็นไปได้
  - มีโอกาสเป็นไปได้มาก
  - มีโอกาสเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น
26. โอกาสใดต่อไปนี้มีโอกาสเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น
- แมวออกลูกเป็นไข่
  - เดือนหน้าฝนจะตก
  - ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออก
  - เด็กอายุ 3 ขวบ กระโดดได้ไกลกว่า 4 เมตร
27. เหตุการณ์ใดต่อไปนี้มีโอกาสเป็นไปได้
- นักเรียนกระโดดไกลได้มากกว่า 10 เมตร
  - ลูกแมวกัดไหมจะมี 4 ขา
  - พรุ่งนี้จะมีพายุแรง
  - วันนี้แดดจะออก
28. ในขวดโหลมีลูกแก้วสีเขียว 10 ลูก ถ้าต้องการหยิบลูกแก้ว 1 ลูก เหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นแน่นอน คือข้อใด
- หยิบได้ลูกปิงปองสีเขียว
  - หยิบได้ลูกแก้วสีเขียว
  - หยิบได้ลูกปิงปองสีน้ำเงิน
  - หยิบได้ลูกแก้วสีน้ำเงิน
29. โรงเรียนปิดเทอมใหญ่เป็นเวลา 4 สัปดาห์ คิดเป็นกี่วัน
- 20 วัน
  - 28 วัน
  - 40 วัน
  - 60 วัน
30. ช้อบบ้านหลังหนึ่งต้องผ่อนส่งเป็นเวลา 200 เดือน คิดเป็นกี่ปี กี่เดือน
- 14 ปี 8 เดือน
  - 15 ปี 10 เดือน
  - 16 ปี 7 เดือน
  - 17 ปี 10 เดือน

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

ชื่อ.....สกุล.....

คำชี้แจง ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยให้ระดับคะแนน

2, 1 หรือ 0 ลงในตารางที่ตรงกับพฤติกรรมของผู้เรียน

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง ดีมาก

ระดับ 1 หมายถึง ดี

ระดับ 0 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์ผ่าน 80% ขึ้นไป

ครั้งที่	รายการ	ความกระตือรือร้น			ความรับผิดชอบ			การให้ความร่วมมือ			การแสดงความเห็น			การตอบคำถาม			รวม
		(18)			(18)			(18)			(18)			(18)			
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	(10)
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรม ..... เรื่อง ..... กลุ่มที่ .....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม โดยให้ระดับคะแนนลงในตารางที่ตรงกับพฤติกรรมของกลุ่ม

ที่	สมาชิกในกลุ่ม	การวางแผน			การปฏิบัติงานตามขั้นตอน			ความร่วมมือกัน			การตรงต่อเวลา			การรายงานผล			รวม	
		(20)			(20)			(20)			(20)			(20)				(100)
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	1	2	0	1	2	(10)		
										0								
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		
6																		
7																		
8																		
9																		
10																		

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง ดีมาก

ระดับ 1 หมายถึง ดี

ระดับ 0 หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์ผ่าน 80% ขึ้นไป

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึก

(.....)

...../...../.....

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนครอบครัว

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ท่านโปรดตอบข้อคำถามให้ตรงกับข้อเท็จจริง ซึ่งผลคะแนนที่ได้ ผู้วิจัยจะเปิดเผยเป็นภาพรวม โดยไม่มีผลเสียต่อตัวผู้เข้าร่วมวิจัยแต่อย่างใด แบบประเมินประกอบด้วยข้อคำถาม 14 ข้อ เมื่อท่านอ่านข้อคำถามจบ กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในครั้งนี้					
2	การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน					
3	วิทยากรเข้าใจใส่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึง					
4	วิทยากรตอบข้อซักถามได้เข้าใจง่าย และชัดเจน					
5	มีวิธีการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม และน่าสนใจ					
6	เนื้อหา สารของกิจกรรมมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการ					
7	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
8	สถานที่และบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้					
9	ความพร้อมของอุปกรณ์วัสดุทัศนูปกรณ์					
10	ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยมีความเหมาะสม					
11	สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้มีความทันสมัย ชัดเจน และน่าสนใจ					
12	การประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมและตรงตามความเป็นจริง					
13	สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน					
14	สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้					

แบบศึกษาติดตามผลหลังการเรียนรู้ (Follow Up Study)

คำชี้แจง

การศึกษาดูตามผลการหลังเรียนรู้ (Follow Up Study) เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ภายในระยะเวลา 1 เดือน ว่า ท่านได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ท่านโปรดตอบข้อคำถามให้ตรงกับข้อเท็จจริง ซึ่งผลคะแนนที่ได้ ผู้วิจัยจะเปิดเผย เป็นภาพรวมโดยไม่มีผลเสียต่อตัวผู้เข้าร่วมวิจัยแต่อย่างใด แบบประเมินประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ เมื่อท่าน อ่านข้อคำถามจบ กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียนรู้					
2	บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการดูแลลูก					
3	การเตรียมความพร้อมก่อนการดูแลลูก					
4	เทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้าน					
5	เทคนิคการสอนลูกของผู้ปกครอง					
6	หลัก และวิธีการสอนลูก					
7	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
8	ลำดับขั้นในการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว					
9	การนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดให้ลูก					
10	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอบรมกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว					

ภาคผนวก ช

- ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบบันทึกการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง
- ค่าดัชนีความสอดคล้องของการศึกษาติดตามผลหลังการเรียนรู้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อสอบ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
1. เด็กในวัย 9-12 ปี ควรรับประทานอาหารในข้อใดเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ก. ข้าวและผัก ข. นมและผลไม้ (ค.) นมและเนื้อสัตว์ ง. ข้าวและเนื้อสัตว์	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
2. การปฏิบัติตนในข้อใด เป็นผลดีต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย ก. แต่งกายตามยุคสมัย (ข.) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ค. กินอาหารแต่ละมื้อให้มาก ๆ ง. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
3. ข้อใดไม่ใช่ วิธีการสอนให้ลูกไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา (ก.) ดูว่าลูกเมื่อลูกใช้คำพูดรุนแรง ข. พุดสั่งสอนให้ลูกรู้จักแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ค. ยกตัวอย่างการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ถูกต้องให้ลูกเข้าใจ ง. แสดงการไม่ใช้คำพูดรุนแรงหรือใช้กำลังในการแก้ปัญหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ข้อใดไม่ใช่ ผลดีของการปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ก. ปราศจากโรค (ข.) หน้าตาสวยงาม ค. ร่างกายแข็งแรง ง. ครอบครัวอบอุ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. วิธีป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกที่ดีที่สุดคือข้อใด ก. ฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้เลือดออก ข. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย (ค.) ระวังไม่ให้ถูกยุงลายกัด ง. พ่นสารเคมีกำจัดยุงลาย	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
6. สิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้เราปลอดภัยจากโรคติดต่อ คือข้อใด ก. ยารักษาโรคติดต่อ ข. วัคซีนป้องกันโรคติดต่อ (ค.) วิธีป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ ง. วิธีดูแลตัวเองเมื่อติดโรคติดต่อ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อสอบ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
7. อารมณ์แบบใดที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพมากที่สุด (ก.) โกรธ ข. ร่าเริง ค. ดีใจ ง. ตื่นเต้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. การคบเพื่อนควรซื้อสัตย์ต่อกัน โดยปฏิบัติตามข้อใด ก. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ข. แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน (ค.) ไม่ปิดบังเรื่องต่างๆ แก่เพื่อน ง. แบ่งเงินให้เพื่อนใช้	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
9. ครอบครัวที่มีความสุขคือครอบครัวในข้อใด ก. มีเงินทองมาก ข. มีญาติพี่น้องมาก ค. มีการพูดคุยยกยอกัน (ง.) มีความรักความหวังดีต่อกัน	0	+1	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10. ครอบครัวที่อบอุ่นควรมีลักษณะอย่างไร ก. สมาชิกต่างคนต่างอยู่ (ข.) สมาชิกรักใคร่กลมเกลียวกัน ค. สมาชิกต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน ง. สมาชิกช่วยกันทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
11. ครอบครัวที่อบอุ่นไม่จำเป็นต้องมีลักษณะอย่างไร ก. สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจกัน ข. สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือกัน ค. สมาชิกในครอบครัวมีเหตุผล (ง.) สมาชิกในครอบครัวร่ำรวย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12. การอ่านมีความสำคัญอย่างไร ในข้อต่อไปนี้มากที่สุด (ก.) ช่วยให้รู้ข้อมูลต่างๆที่มีความสำคัญและความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ข. ช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ค. ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ง. ช่วยให้อ่านออกเขียนได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อสอบ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
13. การย่อความจะนำไปใช้ประโยชน์ในวิชาใดมากที่สุด ก. คณิตศาสตร์ ข. ภาษาอังกฤษ (ค.) สังคมศึกษา ง. ศิลปะ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
14. บทร้อยกรองในข้อใดสอนในเรื่องความประหยัด ก. อ้ายเกียจร้านการสตรีจึงนิยมจะอุตมสินทรัพย์ไม่อับจน ข. ระวังดูเรือนเหี้ยแลข้าวของจะบกพร่องอะไรที่ไหนนั้น (ค.) มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาทอย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์ ง. ไม่ควรซื้อเกี้ยวไปฟัไรซื้อ ให้เป็นมือเป็นคราวทั้งควาหวาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15. ข้อความใดโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านได้มากที่สุด ก. แนะนำสบูใหม่ ชื่อ 1 แกม 1 ข. คุณจะสวยอย่างคุ้มค่าต้องใช้ครีมออกิด (ค.) บังกะโลริมหาด สะอาดสวยหรรษาถูก ง. ห้องสะอาดสวยหรู คุณนิทราได้อย่างมีความสุข	+1	0	0	+1	+1	0.60	ใช้ได้
16. ดาราหญิงผู้หนึ่งแสดงบทร้ายได้สมจริง จนผู้ดูบางคนเกลียด เธอไปซื้อของตามตลาดแม่ค้าก็ไม่ขายให้ สุดท้ายลูกสาวอายุ 10 ปี ดูละครที่ดาราผู้นั้นแสดง สุดท้ายคุยกับลูกเสมอเวลาดูโทรทัศน์ คำพูดในข้อใดแสดงว่าทักษะในการดูของสุดาถูกต้อง ก. ยายคนนี้ใจร้ายมาก ลูกไม่ควรเอาอย่าง ข. ลูกอย่าไปเกลียดเขาเลย เขาแสดงไปตามบทบาทเท่านั้น ค. แม้ว่าเราเลิกดูละครเรื่องนี้เถอะคนอะไรร้ายจนทนไม่ไหวแล้ว (ง.) ลูกต้องเข้าใจนะว่าเป็นการแสดง ลูกดูเขาแล้วลองคิดดูว่าทำตัวอย่างนั้นเหมาะสมไหม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17. ความสำคัญของห้องสมุดข้อใดที่ช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมให้แก่ผู้ใช้บริการ ก. ช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ข. ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ ค. ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง (ง.) ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดรับรู้ในสมบัติสาธารณะ รู้จักใช้และระวังรักษาอย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อสอบ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
18. แหล่งข้อมูลใดที่ให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันมากที่สุด ก. นิตยสาร ข. ห้องสมุด (ค.) อินเทอร์เน็ต ง. วารสาร	+1	0	0	+1	+1	0.60	ใช้ได้
19. บนหน้าเว็บ Google เราสามารถเลือกค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้ ยกเว้นข้อใด ก. เว็บไซต์ ข. รูปภาพ ค. แผนที่ (ง.) คุณภาพของข้อมูล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20. การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต มีข้อดีอย่างไร (ก.) ค้นได้สะดวก รวดเร็ว ข. ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องทั้งหมด ค. ได้รับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ง. สามารถนำข้อมูลทั้งหมดมาใช้ได้เลย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21. การให้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคืออะไร ก. เงิน ข. อาหาร ค. ความรัก (ง.) อภัย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22. คนทั่วไปจะอยู่อย่างมีความสุขต้องทำอะไร (ก.) ถือศีล 5 ข้อ ข. ถือศีล 8 ข้อ ค. ถือศีล 10 ข้อ ง. ถือศีล 227 ข้อ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
23. การไม่อิจฉาริษยาผู้อื่นเมื่อเห็นเขาได้ดี ตรงกับหลักธรรมข้อใด (ก.) ละเว้นความชั่ว ข. ทำแต่ความดี ค. ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว ง. ทำตามใจของตัวเองมากกว่าทำตามใจผู้อื่น	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ข้อสอบ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
24. ถ้าพุทธศาสนิกชนจะเข้าไปในโบสถ์ต้องปฏิบัติอย่างไร ก. ให้วก่อนเดินเข้าไป (ข.) ถอดหมวก ถอดรองเท้าก่อนเดินเข้าไป ค. เขยิบธรณีประตู ง. ล้างมือก่อนเข้าไป	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25. ถ้าโยนลูกเต๋า 1 ลูก 1 ครั้ง ความน่าจะเป็นที่จะได้แต้ม 6 เป็นอย่างไร ก. เกิดขึ้นแน่นอน ข. มีโอกาสเป็นไปได้ ค. มีโอกาสเป็นไปได้มาก (ง.) มีโอกาสเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26. โอกาสใดต่อไปนี้มีโอกาสเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ก. แมวออกลูกเป็นไข่ (ข.) เดือนหน้าฝนจะตก ค. ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออก ง. เด็กอายุ 3 ขวบ กระโดดได้ไกลกว่า 4 เมตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27. เหตุการณ์ใดต่อไปนี้มีโอกาสเป็นไปได้ (ก.) นักเรียนกระโดดไกลได้มากกว่า 10 เมตร ข. ลูกแมวเกิดใหม่จะมี 4 ขา ค. พรุ่งนี้จะมีพายุแรง ง. วันนี้แดดจะออก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28. ในขวดโหลมีลูกแก้วสีเขียว 10 ลูก ถ้าต้องการหยิบลูกแก้ว 1 ลูก เหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นแน่นอน คือข้อใด ก. หยิบได้ลูกปิงปองสีเขียว (ข.) หยิบได้ลูกแก้วสีเขียว ค. หยิบได้ลูกปิงปองสีน้ำเงิน ง. หยิบได้ลูกแก้วสีน้ำเงิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29. โรงเรียนปิดเทอมใหญ่เป็นเวลา 4 สัปดาห์ คิดเป็นกี่วัน ก. 20 วัน (ข.) 28 วัน ค. 40 วัน ง. 60 วัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อสอบ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
	1	2	3	4	5		
30. ชื่อบ้านหลังหนึ่งต้องผ่อนส่งเป็นเวลา 200 เดือน คิดเป็นกี่ปี กี่เดือน							
ก. 14 ปี 8 เดือน							
ข. 15 ปี 10 เดือน							
(ค.) 16 ปี 7 เดือน							
ง. 17 ปี 10 เดือน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
		1	2	3	4	5		
1	รูปแบบสังเกตมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
2	ความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	ด้านที่ประเมินมีความเหมาะสม และครอบคลุมเรื่องที่จะประเมิน							
	3.1 ความกระตือรือร้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3.2 ความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3.3 การให้ความร่วมมือ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3.4 การแสดงความคิดเห็น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3.5 การตอบคำถาม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	คะแนนมีความเหมาะสมกับด้านที่ประเมิน	0	+1	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
5	ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย	+1	0	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
6	ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม	0	+1	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบบันทึกการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
		1	2	3	4	5		
1	รูปแบบสังเกตมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
2	ความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
3	ด้านที่ประเมินมีความเหมาะสม และครอบคลุมเรื่องที่จะประเมิน							
	3.1 การวางแผน	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
	3.2 การปฏิบัติงานตามขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
	3.3 ความร่วมมือกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3.4 การตรงต่อเวลา	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
	3.5 การรายงานผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	คะแนนมีความเหมาะสมกับด้านที่ประเมิน	0	+1	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
5	ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
6	ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
		1	2	3	4	5		
1	ความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการดูแลลูก	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
3	การเตรียมความพร้อมก่อนการดูแลลูก	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
4	เทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้าน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
5	เทคนิคการสอนลูกของผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	หลัก และวิธีการสอนลูก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
8	ลำดับขั้นในการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
9	การนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดให้ลูก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	ประโยชน์ที่ท่านได้รับการอบรมกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้มีความทันสมัย ชัดเจน และน่าสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	การประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมและตรงกับความจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้องการศึกษิตตามผลหลังการเรียนรู้
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{X}$	สรุปผล
		1	2	3	4	5		
1	ความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการดูแลลูก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	การเตรียมความพร้อมก่อนการดูแลลูก	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
4	เทคนิคการดูแลลูกทั้ง 6 ด้าน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
5	เทคนิคการสอนลูกของผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
6	หลัก และวิธีการสอนลูก	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
7	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	ลำดับขั้นในการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	การนำความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดให้ลูก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	ประโยชน์ที่ท่านได้จากการอบรมกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ซ

- แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบทดสอบก่อนเรียนรู้และหลังการเรียนรู้
- ผลการคำนวณค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ปกครอง
- แสดงรายละเอียดผลสัมฤทธิ์คะแนนสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา
- ผลการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
- ผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบทดสอบก่อนเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ (Pretest-Posttest)

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา “ห้องเรียนครอบครัว” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นว่าข้อคำถามข้อสอบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมหรือไม่ โดยกาเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านและหากท่านมีข้อเสนอแนะโปรดเขียนลงในช่องว่างที่เว้นไว้ตามรายการประเมินในแต่ละรายการ

เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

+1 หมายความว่า เห็นด้วย

0 หมายความว่า ไม่แน่ใจ

-1 หมายความว่า ไม่เห็นด้วย

ที่	รูปแบบ/จุดประสงค์	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
1	การเลี้ยงดูลูก (P: Parenting) 1. เพื่อเรียนรู้การเลี้ยงดูลูกที่เหมาะสมตามช่วงวัย และลดความขัดแย้งภายในครอบครัว	1. เด็กในวัย 9-12 ปี ควรรับประทานอาหารในข้อใดเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ก. ข้าวและผัก ข. นมและผลไม้ (ค.) นมและเนื้อสัตว์ ง. ข้าวและเนื้อสัตว์				
		2. การปฏิบัติตนในข้อใด เป็นผลดีต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย ก. แต่งกายตามยุคสมัย (ข.) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ค. กินอาหารแต่ละมื้อให้มาก ๆ ง. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น				
		3. ข้อใดไม่ใช่ วิธีการสอนให้ลูกไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา (ก.) ดุว่าลูกเมื่อลูกใช้คำพูดรุนแรง ข. พุดสั่งสอนให้ลูกรู้จักแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ค. ยกตัวอย่างการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ถูกต้องให้ลูกเข้าใจ ง. แสดงการไม่ใช้คำพูดรุนแรงหรือใช้กำลังในการแก้ปัญหา				
	2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักโภชนาที่เหมาะสมกับวัยของบุตร	4. ข้อใดไม่ใช่ ผลดีของการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ก. ปราศจากโรค (ข.) หน้าตาสวยงาม ค. ร่างกายแข็งแรง ง. ครอบครัวอบอุ่น				

ที่	รูปแบบ/จุดประสงค์	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
	3. เพื่อให้เห็น ความสำคัญของการ ออกกำลังกาย และ การป้องกันตนเอง จากโรคติดต่อต่าง ๆ	5. วิธีป้องกันตนเองจากโรคไข้เลือดออกที่ดีที่สุดคือข้อใด ก. ฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้เลือดออก ข. ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย (ค.) ระวังไม่ให้ถูกยุงลายกัด ง. พ่นสารเคมีกำจัดยุงลาย				
		6. สิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้เราปลอดภัยจากโรคติดต่อ คือข้อใด ก. ยารักษาโรคติดต่อ ข. วัคซีนป้องกันโรคติดต่อ (ค.) วิธีป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ ง. วิธีดูแลตัวเองเมื่อติดโรคติดต่อ				
	4. เพื่อให้ตระหนักและ เห็นความสำคัญของการ สร้างเสริม พัฒนาการด้านอารมณ์- สังคมของลูก	7. อารมณ์แบบใดที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพมากที่สุด (ก.) โกรธ ข. รำเริง ค. ดีใจ ง. ตื่นเต้น				
	5. สามารถส่งเสริมให้ ลูกมีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ ความเป็นธรรมทาง สังคม การกระทำ อย่างรับผิดชอบ และ การเป็นอยู่อย่าง พอเพียง	8. การคบเพื่อนควรซื่อสัตย์ต่อกัน โดยปฏิบัติตามข้อใด ก. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ข. แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน (ค.) ไม่ปิดบังเรื่องต่างๆ แก่เพื่อน ง. แบ่งเงินให้เพื่อนใช้				
2	การติดต่อ (A: Affiliation) 1.เพื่อสร้างความ สัมพันธ์อันดีระหว่าง บ้านกับโรงเรียน	9. ครอบครัวที่มีความสุขคือครอบครัวในข้อใด ก. มีเงินทองมาก ข. มีญาติพี่น้องมาก ค. มีการพูดคุยยกยอกัน (ง.) มีความรักความหวังดีต่อกัน				

ที่	รูปแบบ/จุดประสงค์	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
	2. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ ครอบครัวฐานะทางการเงิน และอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เห็นสภาพที่แท้จริง	10. ครอบครัวที่อบอุ่นควรมีลักษณะอย่างไร ก. สมาชิกต่างคนต่างอยู่ ข. สมาชิกรักใคร่กลมเกลียวกัน ค. สมาชิกต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน ง. สมาชิกช่วยกันทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว				
	3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนในการพัฒนา ส่งเสริมป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียน	11. ครอบครัวที่อบอุ่นไม่จำเป็นต้องมีลักษณะอย่างไร ก. สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจกัน ข. สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือกัน ค. สมาชิกในครอบครัวมีเหตุผล (ง.) สมาชิกในครอบครัวร่ำรวย				
3	ส่งเสริมรักการอ่าน (R: Reading) 1. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอ่าน	12. การอ่านมีความสำคัญอย่างไร ในข้อต่อไปนี้มากที่สุด (ก.) ช่วยให้รู้ข้อมูลต่างๆที่มีความสำคัญและความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ข. ช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ค. ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ง. ช่วยให้อ่านออกเขียนได้				
		13. การย่อความจะนำไปใช้ประโยชน์ในวิชาใดมากที่สุด ก. คณิตศาสตร์ ข. ภาษาอังกฤษ (ค.) สังคมศึกษา ง. ศิลปะ				
	2. เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่านให้เกิดการรอบรู้ และเท่าทันสังคม	14. บทร้อยกรองในข้อใดสอนในเรื่องความประหยัด ก. อย่าเกียจคร้านการสตรีจึงนิยมจะอุดมสินทรัพย์ไม่อับจน ข. ระวังดูเรือนเหยาแลข้าวของจะบกพร่องอะไรที่ไหนนั้น (ค.) มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาทอย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์ ง. ไม่ควรซื้อเกียไ้ไปไฟไร้ซื้อ ให้เป็นมือเป็นคราวทั้งคาวหวาน				
		15. ข้อความใดโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านได้มากที่สุด ก. แนะนำสบูใหม่ ชื่อ 1 แกม 1 ข. คุณจะสวยอย่างคุ้มค่าต้องใช้ครีมออกิด (ค.) บังกะโลริมหาด สะอาดสวยหรรษาถูก ง. ห้องสะอาดสวยหรู คุณนิทราได้อย่างมีความสุข				

ที่	รูปแบบ/จุดประสงค์	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
		16. ดาราหญิงผู้หนึ่งแสดงบทร้ายได้สมจริง จนผู้ดูบางคนเกลียดเธอไปซื้อของตามตลาดแม่ค้าก็ไม่ขายให้ สุดท้ายลูกสาวอายุ10ปี ตูละครที่ดาราผู้หนึ่งแสดง สุดท้ายคุยกับลูกเสมอเวลาดูโทรทัศน์ คำพูดในข้อใดแสดงว่าทักษะในการดูของสุดาถูกต้อง ก. ยายคนนี้ใจร้ายมาก ลูกไม่ควรเอาอย่าง ข. ลูกอย่าไปเกลียดเขาเลย เขาแสดงไปตามบทบาทเท่านั้น ค. แม้ว่าเราเลิกดูละครเรื่องนี้เถอะคนอะไรร้ายจนทนไม่ไหวแล้ว (ง.) ลูกต้องเข้าใจนะว่าเป็นการแสดง ลูกดูเขาแล้วลองคิดดูว่าทำตัวอย่างนั้นเหมาะสมไหม				
	3. สามารถใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์	17. ความสำคัญของห้องสมุดข้อใดที่ช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมให้แก่ผู้ใช้บริการ ก. ช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ข. ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ ค. ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง (ง.) ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดรับรู้ในสมบัติสาธารณะ รู้จักใช้และระวังรักษาอย่างถูกต้อง				
4	การเรียนรู้คู่ความเพลิดเพลิน (E: Edutainment) 1. เพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้ Social Application	18. แหล่งข้อมูลใดที่ให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันมากที่สุด ก. นิตยสาร ข. ห้องสมุด (ค.) อินเทอร์เน็ต ง. วารสาร				
		19. บนหน้าเว็บ Google เราสามารถเลือกค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้ ยกเว้นข้อใด ก. เว็บไซต์ ข. รูปภาพ ค. แผนที่ (ง.) คุณภาพของข้อมูล				
		20. การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต มีข้อดีอย่างไร (ก.) ค้นได้สะดวก รวดเร็ว ข. ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องทั้งหมด ค. ได้รับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ง. สามารถนำข้อมูลทั้งหมดมาใช้ได้เลย				

ที่	รูปแบบ/จุดประสงค์	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
5	การพัฒนาจิตใจ (N: Natural) 1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจิตใจ ปรับทัศนคติเชิงบวก มีภูมิคุ้มกันต่อการเผชิญปัญหา	21. การให้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคืออะไร ก. เงิน ข. อาหาร ค. ความรัก (ง.) อภัย				
		22. คนทั่วไปจะอยู่อย่างมีความสุขต้องทำอะไร (ก.) ถือศีล 5 ข้อ ข. ถือศีล 8 ข้อ ค. ถือศีล 10 ข้อ ง. ถือศีล 227 ข้อ				
		23. การไม่พิจารณาผู้อื่นเมื่อเห็นเขาได้ดี ตรงกับหลักธรรมข้อใด (ก.) ละเว้นความชั่ว ข. ทำแต่ความดี ค. ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว ง. ทำตามใจของตัวเองมากกว่าทำตามใจผู้อื่น				
		24. ถ้าพุทธศาสนิกชนจะเข้าไปในโบสถ์ต้องปฏิบัติอย่างไร ก. ไหว้ก่อนเดินเข้าไป (ข.) ถอดหมวก ถอดรองเท้าก่อนเดินเข้าไป ค. เขยิบธรณีประตู ง. ล้างมือก่อนเข้าไป				
6	การคิดวิเคราะห์ (T: Thinking) 1. เพื่อให้ผู้ปกครอง เล็งเห็นประโยชน์ และ คุณค่าของ การพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์	25. ถ้าโยนลูกเต๋า 1 ลูก 1 ครั้ง ความน่าจะเป็นที่จะได้แต้ม 6 เป็นอย่างไร ก. เกิดขึ้นแน่นอน ข. มีโอกาสเป็นไปได้ ค. มีโอกาสเป็นไปได้มาก (ง.) มีโอกาสเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น				
		26. โอกาสใดต่อไปนี้ มีโอกาสเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ก. แมวออกลูกเป็นไข่ (ข.) เดือนหน้าฝนจะตก ค. ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออก ง. เด็กอายุ 3 ขวบ กระโดดได้ไกลกว่า 4 เมตร				

ที่	รูปแบบ/จุดประสงค์	รายละเอียดข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
			+1	0	-1	
		27. เหตุการณ์ใดต่อไปนี้ มีโอกาสเป็นไปได้ (ก.) นักเรียนกระโดดไกลได้มากกว่า 10 เมตร ข. ลูกแมวเกิดใหม่จะมี 4 ขา ค. พรุ่งนี้จะมีพายุแรง ง. วันนี้แดดจะออก				
		28. ในขวดโหลมีลูกแก้วสีเขียว 10 ลูก ถ้าต้องการหยิบ ลูกแก้ว 1 ลูก เหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นแน่นอน คือข้อใด ก. หยิบได้ลูกปิงปองสีเขียว (ข.) หยิบได้ลูกแก้วสีเขียว ค. หยิบได้ลูกปิงปองสีน้ำเงิน ง. หยิบได้ลูกแก้วสีน้ำเงิน				
	2. เพื่อสนับสนุนให้ เกิดแนวทางการ พัฒนาการคิด วิเคราะห์อันนำไปสู่ การแก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้	29. โรงเรียนปิดเทอมใหญ่เป็นเวลา 4 สัปดาห์ คิดเป็นกี่วัน ก. 20 วัน (ข.) 28 วัน ค. 40 วัน ง. 60 วัน				
		30. ซื้อมันหลังหนึ่งต้องผ่อนส่งเป็นเวลา 200 เดือน คิดเป็น กี่ปี กี่เดือน ก. 14 ปี 8 เดือน ข. 15 ปี 10 เดือน (ค.) 16 ปี 7 เดือน ง. 17 ปี 10 เดือน				

ผลการคำนวณค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
ผู้ปกครอง

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	แปลผล	อำนาจจำแนก	แปลผล	แปลผลคุณภาพของข้อสอบ
1	0.53	ใช้ได้	0.06	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
2	0.57	ใช้ได้	0.11	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
3	0.63	ใช้ได้	0.22	ใช้ได้	ใช้ได้
4	0.63	ใช้ได้	0.22	ใช้ได้	ใช้ได้
5	0.40	ใช้ได้	0.11	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
6	0.17	ทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
7	0.67	ใช้ได้	0.28	ใช้ได้	ใช้ได้
8	0.60	ใช้ได้	0.31	ใช้ได้	ใช้ได้
9	0.63	ใช้ได้	0.08	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
10	0.33	ใช้ได้	0.28	ใช้ได้	ใช้ได้
11	0.77	ใช้ได้	0.44	ใช้ได้	ใช้ได้
12	0.50	ใช้ได้	0.56	ใช้ได้	ใช้ได้
13	0.80	ใช้ได้	0.50	ใช้ได้	ใช้ได้
14	0.67	ใช้ได้	0.42	ใช้ได้	ใช้ได้
15	0.27	ใช้ได้	0.44	ใช้ได้	ใช้ได้
16	0.53	ใช้ได้	0.47	ใช้ได้	ใช้ได้
17	0.57	ใช้ได้	0.11	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
18	0.50	ใช้ได้	0.28	ใช้ได้	ใช้ได้
19	0.67	ใช้ได้	0.14	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
20	0.47	ใช้ได้	0.22	ใช้ได้	ใช้ได้
21	0.67	ใช้ได้	0.56	ใช้ได้	ใช้ได้
22	0.47	ใช้ได้	0.50	ใช้ได้	ใช้ได้
23	0.67	ใช้ได้	0.28	ใช้ได้	ใช้ได้
24	0.63	ใช้ได้	0.50	ใช้ได้	ใช้ได้
25	0.80	ใช้ได้	0.22	ใช้ได้	ใช้ได้
26	0.53	ใช้ได้	0.19	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
27	0.33	ใช้ได้	0.28	ใช้ได้	ใช้ได้
28	0.50	ใช้ได้	0.00	ตัดทิ้ง	ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
29	0.47	ใช้ได้	0.22	ใช้ได้	ใช้ได้
30	0.80	ใช้ได้	0.22	ใช้ได้	ใช้ได้

แสดงรายละเอียดผลสัมฤทธิ์คะแนนสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาค
เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ผลการทำแบบทดสอบ		ผลต่าง
	ก่อนเรียน (Pretest)	หลังเรียน (Posttest)	
1	7	23	16
2	11	23	12
3	13	21	8
4	12	21	9
5	18	20	2
6	14	23	9
7	12	23	11
8	21	23	2
9	11	21	10
10	12	24	12
11	10	23	13
12	14	26	12
13	13	25	12
14	19	23	4
15	9	20	11
16	12	25	13
17	15	22	7
18	19	23	4
19	7	23	16
20	20	25	5
21	18	20	2
22	21	22	1
23	20	24	4
24	13	23	10

แสดงรายละเอียดผลสัมฤทธิ์คะแนนสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
(ต่อ)

ลำดับ	ผลการทำแบบทดสอบ		ผลต่าง
	ก่อนเรียน (Pretest)	หลังเรียน (Posttest)	
25	10	22	12
26	10	30	20
27	12	27	15
28	11	24	13
29	13	23	10
30	10	22	12
ผลรวม	409	695	286
ค่าเฉลี่ย	13.86	23.17	9.31

ผลการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

เลขที่	พฤติกรรมที่ประเมิน				
	ความกระตือรือร้น	ความรับผิดชอบ	การให้ความร่วมมือ	การแสดงความคิดเห็น	การตอบคำถาม
	(540 คะแนน)	(540 คะแนน)	(540 คะแนน)	(540 คะแนน)	(540 คะแนน)
1	18	17	17	16	17
2	17	17	18	16	16
3	16	18	17	15	16
4	17	16	18	15	14
5	18	17	17	17	15
6	18	18	18	14	17
7	16	16	18	15	18
8	17	17	17	15	16
9	18	17	18	16	15
10	17	18	16	17	14
11	16	16	16	17	17
12	17	17	17	18	15
13	18	18	17	18	16
14	15	17	17	18	15
15	17	18	18	15	15
16	18	16	18	17	16
17	17	16	18	16	17
18	16	16	17	16	17
19	16	17	18	16	18
20	17	17	17	17	15
21	18	16	16	15	16
22	18	18	18	17	17
23	17	15	16	15	16
24	17	16	17	15	14
25	17	17	18	18	15
26	18	17	16	16	16
27	17	16	18	16	17
28	16	16	17	16	17
29	16	16	16	16	15
30	18	17	17	17	18
รวม	511	503	516	485	480
ร้อยละ	94.63	93.15	95.56	89.81	88.89

ผลการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	กลุ่มที่	พฤติกรรมที่ประเมิน				
		การวางแผน	การปฏิบัติงานตามขั้นตอน	ความร่วมมือกัน	การตรงต่อเวลา	รายงานผล
		(420 คะแนน)	(420 คะแนน)	(420 คะแนน)	(420 คะแนน)	(420 คะแนน)
1	1	18	18	20	18	16
	2	17	19	20	20	17
	3	17	16	20	19	15
2	1	17	17	19	19	17
	2	17	17	19	19	18
	3	18	18	20	19	16
3	1	18	17	19	19	17
	2	18	18	19	20	18
	3	18	18	20	20	18
4	1	19	18	18	18	17
	2	18	18	19	19	18
	3	18	19	20	19	18
5	1	20	19	19	18	18
	2	20	19	19	17	19
	3	18	18	20	19	20
6	1	17	19	20	18	19
	2	20	19	18	20	19
	3	19	19	20	19	18
7	1	20	19	20	18	20
	2	20	19	20	20	20
	3	20	19	20	19	20
รวม		387	383	409	397	378
ร้อยละ		92.14	91.19	97.38	94.52	90.00

ภาคผนวก ฅ

ภาพบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนครอบครัว

ผู้ปกครองร่วมกับทางโรงเรียนตักบาตร และนั่งสมาธิ ในกิจกรรมห้องเรียนครอบครัว

กิจกรรมอ่านสร้างสุข วิทยากร คุณครูอารักษ์ แจ่มทวีกุล

พยาบาลคุณนิตยา เป็นวิทยากรบรรยาย การพัฒนาการตามวัยของลูก

กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน
คุณครูประจำชั้นเข้าพบครอบครัวนักเรียน

ผู้ปกครองเข้าใช้บริการห้องสมุด และยืมหนังสือกลับบ้าน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวชนิษฐา พจนานุกุลกิจ
วัน เดือน ปีเกิด	25 พฤษภาคม 2508
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	59/301 โครงการบ้านกลางเมืองพระประแดง ถนนสุขสวัสดิ์ ตำบลบางพึ่ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) 12 หมู่ 2 ซอยเอกชัย 23 ถนนเอกชัย แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กทม. 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) สังคมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2536	ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) คอมพิวเตอร์ศึกษา จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2542	พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พบ.ม.) จาก สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
พ.ศ. 2549	ครุศาสตรดุษฎีศาสตรมหาบัณฑิต (คอ.ม.) (คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ) จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
พ.ศ. 2552	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต) บริหารการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2559	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) การศึกษาระดับปริญญาโท จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ